

PLAVA PTICA

STAJNBEK

KRALJ ARTUR I

„PLAVA PTICA“
Knj. 44 i 45

Džon Stajnbek
KRALj ARTUR

Sećajući se maglenih, zanosnih dana svog vlastitog detinjstva, ispunjenih, istovremeno, i čednim i mračnim tajnama što retko kad čak i u životu odrasla čoveka nalaze odgovor, Džon Stajnbek, veliki pisac našeg veka i nobelovac, kao svoje poslednje delo, objavljeno tek nakon njegove smrti, priredio je za omladinu čuvenu, nezaboravnu hroniku o legendarnom kralju engleskom Arturu i njegovim plemenitim vitezovima, vitezovima Okruglog stola.

Knjiga je to o delima vladara, i njegovih velmoža, za koje se pouzdano ne može reći čak ni da li su stvarno živeli, ali od kojih je narodno predanje britanskih otočja stvorilo likove s kojima se, u pogledu najuzvišenijih vrlina, ali i u pogledu tragičnih ljudskih slabosti, mogu još samo meriti najizuzetniji među starim grčkim junacima. Stajnbeka je, kao dečaka, dok je čitao stare hronike o Arturu i njegovim vitezovima, fasciniralo jedno, za njegov duh tada neobično saznanje: da nema lepote bez ruž noće, da nema plemenitosti bez podlaštva, hrabrosti bez kukavičluka, niti ljubavi bez mržnje.

Uzimajući, pred kraj svog životnog puta, motiv o kralju Arturu kao temu poslednje knjige u svom bogatom opusu, Stajnbek je pred očima imao tu veliku istinu — ali i jednu još veću: da čovek postaje istinski vredan poštovanja i ljubavi, i vredan trajne uspomene o sebi, tek onda kad uspe da savlada slabost koju kao ljudsko biće nosi u sebi, i uzvisi se nad samim sobom.

PLAVA PTICA

KNjIGA ZA MLADE I STARE

Knj. 44 i 45

DžON STAJNBEK

KRALj ARTUR

LEGENDE O KRALjU ENGLESKOM
I VITEZIMA OKRUGLOG STOLA

Naslov originala
John Steinbeck
THE ACTS OF KING ARTHUR
AND HIS NOBLE KNIGHTS

Prevela
MIRJANA MATARIĆ-RADOVANOV

Ilustracije
GORDANA JOCIĆ
BOŽIDAR VESELINOVIĆ
MIH. S. PETROV

„Prosveta"
BEOGRAD, 1978.

SADRŽAJ

SVESKA PRVA

UVOD

Ima ljudi koji, pošto jednom odrastu, zaboravljaju tegobni zadatak da uče da čitaju. Čitanje je možda najznačajniji pojedinačni napor koji neko ljudsko biće preduzima, a mora ga izvesti još tokom detinjstva. Odrastao čovek retko kad uspeva u tom pothvatu — u tom svođenju iskustva na niz simbola. Ljudi postoje već hiljadama i hiljadama godina, ali su ovaj trik naučili — ovom magijom ovladali — tek u poslednjih deset hiljada od tih hiljadu hiljada godina.

Ne znam koliko je moje lično iskustvo merodavno, ali kod vlastite dece video sam tu jedinstvenu muku koju predstavlja pokušaj da se nauči čitati. A ona, povrh svega, imaju i moje iskustvo.

Pamtim da reči — pisane ili štampane — behu za mene poput đavola, a knjige, zato što su mi zadavale bol, behu moji neprijatelji.

Neka književna dela bila su deo vazduha koji me je okruživao. Bibliju sam upijao kroz kožu. Moji ujaci su Šekspira izlučivali kroz svoj znoj, a Poklonikovo putovanje bilo je izmešano sa mlekom moje lajke. Ali sve ove stvari probijale su mi uši. Bilo je u njima zvukova, ritmova, likova. Knjige su mi izgledale kao štampani demoni — klešta i sprave za stezanje u nekom užasnom mučenju. A onda, jednog dana, neka od mojih tetaka poklonila mi je jednu knjigu, šašavo se ne obazirući na moju ozlojeđenost.

Zurio sam u štampana slova s mržnjom, a onda, postepeno, listovi se počeše otvarati, i konačno me pustiše unutra. I tako se zbilo čudo. Biblija i Šekspir i Poklonikovo putovanje pripadali su svima. Ali ovo beše samo moje — bila je to skraćena verzija Smrti Arturove, od Tomasa Malorija. Zavoleo sam starinski način izgovaranja tih reči, kao i starovremske izraze koji više ne behu u upotrebi. Možda se moja strasna ljubav prema engleskom jeziku i rodila zahvaljujući upravo ovoj knjizi... I sam čudan oblik tih reči omađijao me je, uvevši me na drevnu scenu.

A na toj sceni beše poroka kao što ih nikad još nigde nije bilo — i hrabrosti i tuge i usamljenosti, ali naročito viteštva — možda jedine osobine čovekove koju je iznedrio zapadni svet. Mislim da su moj smisao za pravdu i odnos prema nepravdi, moje razumevanje „uzvišenosti što obavezuje“, kao i moj otpor ugnjetaču a pristajanje uz ugnjetenog, morali poteći od ove tajne knjige. Ona nije vršila nasilje nad mojom osećajnošću, kao što to obično čine gotovo sve dečje knjige. Nije mi se činilo čudnim što je Uter Pendragon poželeo ženu svog podanika, niti što je do nje došao prevarom. Nije me zastrašilo kada sam otkrio da postoje zli vitezovi, baš kao i plemeniti. Jer, u mom rodnom gradu bilo je takođe ljudi koji su nosili odeću vrline, iako sam znao da su to loši ljudi. U bolu, tuzi ili zbunjenosti, vraćao sam se svojoj čudesnoj knjizi. Deca su gruba i svirepa, i dobra — i ja sam bejah sve to — a sve to nalazilo se u mojoj tajnoj knjizi. I, ako nisam umeo da odaberem put na raskršću ljubavi i vernosti — pa, ni Lanselot nije. Mogao sam shvatiti mračnjaštvo Mordreda, jer sam ga nalazio i u samom sebi, a bilo je u meni pomalo i Galahada, mada možda ne dovoljno. Bilo je i nečeg od Grala, istina, duboko zapreteno, i verujem da će ga uvek i biti.

Već dugo vremena želeo sam da za savremenu upotrebu priredim priče o Kralju Arturu i vitezovima Okruglog stola. Te priče žive čak i u onima koji ih nikad nisu čitali. No, danas smo, možda, i odveć nestrpljivi sa starim rečima i svečanim ritmovima Malorijevim. Pritom, ni moja rana i trajna zanetost upravo tim stvarima nije

opšta pojava. I stoga sam, upravo, želeo da za svoje mlade sinove, kao i za druge sinove koji nisu tako mladi, ove pripovesti stavim na hartiju jednostavnim rečima, da prenesem njihov smisao onako kako je bio napisan, ne izostavljajući i ne dodajući ništa — možda da bi se takmičile sa filmovima i stripovima koji su danas jedini izvor za decu, kao i ostale, što nemaju strpljenja za teškoće što ih izazivaju Malorijev pravopis i njegove starovremske reči. Ako budem uspeo u tome, ako budem uspeo da sačuvam osećaj čudesnog i magičnog, biću zadovoljan i srećan. Ni u kom slučaju ne želim da prepišem Malorija, ili da ga skratim, promenim, umekšam ili sentimentalizujem. Jer, ja doista verujem da su te pripovesti dovoljno velike da prežive moje neovlašćeno mešanje koje će, u najboljem slučaju, učiniti priče pristupačnijim većem broju čitalaca — dok, u najgorem slučaju, ne može suviše nauditi Maloriju.

DžON STAJNBEK

I

MERLIN

Kada je Uter Pendragon bio kralj Engleske, njegov vazal, vojvoda od Kornvola, beše optužen da je činio ratna dela protiv zemlje. Tada Uter naredi vojvodi da dođe na dvor i da povede svoju suprugu, Igrenu, koja je bila čuvena po lepoti i pameti svojoj.

Kad vojvoda stiže pred kralja, veliki plemići u savetu behu se međusobno izmirili, i tako mu kralj ponudi svoje gostoprimstvo. Tada Uter pogleda gospu Igrenu i vide da je prelepa, kao što je i slušao. On se zaljubi i požeIt je, zamoli je da legne s njim, ali Igrena je bila verna žena i odbije kralja.

Nasamo je govorila svome mužu, vojvodi:

— Verujem da nisi pozvan ovamo radi prestupa. Kralj je planirao da te preko mene obeščasti. Zato te molim, mužu moj, da se povučemo iz ove opasnosti i odjašemo noću u sopstveni zamak, jer kralj neće trpeti moje odbijanje.

I, kao što je želela, oni odoše tako neprimetno da ni kralj ni njegov savet nisu bili toga svesni.

Kad je Uter primetio da su pobegli, razjari se. Pozvao je plemiće i obavestio ih o vojvodinom izdajstvu. Savet plemića, videći njegov gnev i bojeći ga se, posavetuje kralja da pošalje glasnike s naređenjem da se vojvoda i gospa Igrena imaju odmah vratiti jer, govorili su, „Ako on odbije tvoj poziv, tvoja je dužnost i tvoje pravo da kreneš u rat protiv njega i da ga uništiš.“

I tako bi i učinjeno. Glasnici su pohitali za vojvodom i vratili se s kratkim odgovorom da se ni on ni njegova žena neće vratiti.

Onda razjareni Uter pošalje drugog glasnika, obaveštavajući vojvodu da se brani, jer u roku od četrdeset dana kralj će ga silom izvući iz njegovog najtvrđeg zamka.

Ovako opomenut, vojvoda poče opremati hranom i oružjem svoje dve najbolje tvrđave. Igrenu je poslao u zamak Tintagel, na visokim stenama iznad mora, a on sam se zatvorio u Terabilu, tvrđavi s debelim zidovima i mnogo kapija i tajnih ulaza.

Kralj Uter je sakupio vojsku i krenuo u pohod protiv vojvode. Utaborio se kraj zamka Terabila i opseo ga. U napadu i žestokoj odbrani, mnogo dobrih ljudi je ubijeno, ali ni jedna strana nije mogla steći preimućstvo sve dok se, na kraju, kralj Uter nije razboleo od besa i očajanja i žudnje za lepom Igrenom.

Tada plemeniti vitez ser Ulfijus ode do Uterovog šatora i poče se raspitivati o prirodi njegove boljke.

— Reći ću ti, reče kralj. Bolestan sam od besa i ljubavi i za to nema leka.

Gospodaru, reče ser Ulfijus, potražiću čarobnjaka Merlina. Taj mudar i pametan čovek može ti pripremiti lekariju koja će ti razgaliti srce.

I ser Ulfijus odjaha da potraži Merlina. A Merlin je bio mudar i domišljat čovek, s čudnim i tajnim sposobnostima da predskaže i da izvrne obično i očigledno, a to se zove mađija. Merlin je znao vijugave staze čovečjeg uma, i isto tako je znao da je jedan običan i otvoren čovek najprijemčiviji kad je u zabuni, a Merlin je uživao u zabunama i misterijama.

Zato, kao slučajno, ser Ulfijus, koji je žurio Merlinu, srete jednog odrpanog prosjaka na putu, koji ga upita koga traži. Vitez nije bio navikao da mu takvi, poput tog prosjaka, postavljaju pitanja, i nije izvoleo odgovoriti.

Onda se čovek u traljama nasmeja i reče:

— Ne moraš mi ni reći. Ja znam. Tražiš Merlina. Nemoj tragati dalje. Ja sam Merlin.

— Ti? Ali ti si prosjak, odgovori ser Ulfijus.

Merlin se smejao svojoj šali.

— Ja sam i Merlin uz to, odgovori on. I ako mi kralj Uter obeća naknadu koju želim, ja ću mu dati ono što mu srce ište. A poklon koji od njega tražim, biće više na korist i na čast njemu nego meni.

Ser Ulfijus beše zapanjen i odgovori mu:

— Ako je to tačno i ako je tvoj zahtev razuman, mogu ti obećati da ćeš i dobiti ono što tražiš.

— Vrati se kralju, onda, a ja ću te pratiti što brže mogu.

Kako je ser Ulfijus bio zadovoljan, okrete se i obode konja, te je jahao brzo dok nije konačno stigao do šatora u kome je Uter ležao bolestan, i onda reče kralju da je našao Merlina.

— Gde je? upita kralj.

— Moj gospodaru, reče Ulfijus, krenuo je peške. Stići će što brže može... i u tom času on ugleda Merlina na ulazu u šator, a Merlin se smešio, jer je uživao da izaziva čuđenje i zapanjenost.

Uter ga opazi i pozdravi dobrodošlicom, a Merlin odmah reče:

— Gospodine, ja znam svaki kut tvoga srca i uma. I ako se zakuneš u svoje kraljevsko miropomazanje da ćeš mi ispuniti želju, imaćeš ono za čim ti srce žudi.

Tako velika je bila Uterova žudnja da se zakleo četvoricom jevanđelista da će održati obećanje.

Onda Merlin poče:

— Gospodaru, ovo je moja želja. Prvi put kad budeš vodio ljubav s Igrenom, ona će zatrudneti s tobom. Kad se to dete rodi, moraš mi ga dati da radim s njim šta hoću. Ali, ja ti obećavam da će to biti tebi na ponos i na korist. Slažeš li se?

— Biće kako kažeš, reče kralj.

— Onda se diži i pripremaj se, dodade Merlin. Još ove noći leći ćeš s Igrenom u zamku Tintagel kraj mora.

— Kako je to moguće? pitao je kralj.

A Merlin mu odgovori:

— Svojim činima učiniću da poveruje da si ti vojvoda, njen muž. Ser Ulfijus i ja ćemo poći s tobom, ali ćemo imati obličje dva vojvodina poverljiva viteza. Moram te, ipak, upozoriti: kad dođeš u zamak, govori što je moguće manje, inače te mogu otkriti. Reci da si umoran i bolestan i brzo pođi u krevet. A ujutro, pazi da se ne

digneš pre no što dođem po tebe. A sad se pripremi, jer Tintagel je udaljen deset milja odavde.

Oni se pripremiše, popeše se na konje i pojahaše. Ali vojvoda, sa zidina zamka Terabila, vide kralja Utera kako napušta opsadne linije.

Znajući da su kraljeve snage sada bez vođe, sačeka da padne noć i napade ih sa kapija zamka, i u toj borbi bude ubijen puna tri sata pre no što je kralj stigao u Tintagel.

Dok su Uter, Merlin i ser Ulfijus jahali po mesečini ka moru, magla se nemirno kretala po pustari kao da pregršti duhova lebde u lepršavoj odeći. Nejasne prilike napravljene od magle vukle su se za njima, i obličja jahača menjahu se kao oblaci. Kada su stigli do straža na kapijama Tintagela, koji se dizao na oštroj litici iznad šumnog mora, straža pozdravi poznato obličje vojvodino, kao i ser Brastijasovo i ser Jordanovo, dvojice njegovih vernih ljudi. A u polumraku hodnika zamka gospa Igrena pozdravi svog muža i poslušno ga povede u svoju odaju. Tada Uter leže sa Igrenom i te noći ona zanese s njim.

Kad je osvanuo dan, Merlin se pojavi kao što je obećao. Na nejasnom svetlu Uter poljubi gospu Igrenu i žurno odjaha. Sanjive straže otvoriše kapije onome koga su smatrali svojim gospodarom i njegovim pratiocima, i njih trojica odjahaše u maglovito jutro.

Docnije, kada su vesti stigle do Igrene da joj je muž mrtav i da je bio mrtav kad je njegova pojava došla da legne s njom, ona se zabrinu i beše sva u čudu. Ali, sada je bila sama i uplašena, i žalila je za svojim gospodarom u samoći i nikome nije o tome govorila.

Sada, pošto je vojvoda bio mrtav, nije bilo stvarnog razloga za rat i kraljevi baroni zamoliše ovoga da sklopi mir s Igrenom. Kralj se u potaji smeškao i dozvolio da ga nagovore. On zatraži od ser Ulfijusa da ugovori sastanak i ubrzo su dama i kralj bili zajedno.

Tada je ser Ulfijus progovorio u prisustvu kralja i Igrene:

— Šta ima u tome loše? poče on. Naš kralj je snažan i pohotan vitez, a neženjen je. Gospa Igrena je mudra i lepa — ovde je zastao, a potom nastavio — i slobodna je za udaju. Bila bi prava radost za sve nas ako bi se kralj složio da učini Igrenu svojom kraljicom.

Onda baroni povikaše da su saglasni i požurivahu kralja da tako postupi. A kralj, kako beše pohotan, dozvoli da ga nagovore i, brže-bolje, u radosti i veselju, oni behu venčani već sledećeg jutra.

Igrena je imala tri kćeri s vojvodom, a venčana groznica se raširila po Uterovoj volji i sugestiji. Kralj Lot iz Lotijana i Orkneja oženio se najstarijom ćerkom Margos, a kralj Nentres od Garlota uzeo je drugu ćerku — Ilejnu. Igrenina treća ćerka, Morgana Le Fej, bila je suviše mlada za udaju. Nju su dali u školu u manastir i tamo je učila tako mnogo o magiji i nekromantiji da je postala pravi majstor tih tajnih veština.

A onda, posle pola godine, Igrena se raskrupnjala zbog deteta koje je bilo na putu. I, jedne noći, dok je Uter ležao kraj nje, hteo je da oproba njenu iskrenost i nevinost. Pitao je, zaklevši je verom koju mu duguje, ko je otac njenog deteta, a kraljica se na to duboko uznemiri.

Uter reče:

— Nemoj strahovati. Samo ti reci istinu, a ja ću te još više voleti bez obzira na to.

— Gospodaru, reče Igrena, zaista ću ti reći istinu, iako je ni sama ne shvatam. One noći kad je moj muž bio ubijen, pošto je već bio mrtav, ako su izveštaji njegovih vitezova tačni, u moj zamak Tintagel došao je čovek potpuno isti kao moj muž, po govoru i pojavi, i uopšte. S njim su došla dva viteza koja poznajem: ser Brastijas i ser Jordan. I tako sam ja otišla s njim u krevet, kao što i treba sa svojim gospodarem. I te noći, zaklinjem se Bogom, ovo dete je i začeto. Zbunjena sam, moj gospodaru, jer to nije mogao biti vojvoda. A ništa ne znam i ne razumem više od ovoga.

Onda se kralj Uter obradova jer je video da je njegova kraljica iskrena. On poviče:

— To je cela istina, to što si ispričala. Jer, to sam bio ja koji sam došao u obliku tvog muža. To je, na tajni način, omogućio Merlin. Zato, nemoj više brinuti ili se bojati, jer ja sam otac tvog deteta.

I kraljici je laknulo, jer je bila ozbiljno zabrinuta zbog te misterije.

Kratko potom, Merlin dođe kralju i reče:

— Gospodaru, vreme se primiče. Moramo se dogovoriti o podizanju tvog deteta kad bude rođeno.

— Ja pamtim svoje obećanje, odgovori Uter. Biće kako ti kažeš.

Tada Merlin reče:

— Predlažem ti jednog od tvojih lordova, koji je odan i pošten čovek. Ime mu je ser Ektor, a ima zemlje i zamkove svuda po Engleskoj i Velsu. Pošalji po tog čoveka, neka dođe ovamo. I, ako si zadovoljan, traži da svoje dete da dojilji, a njegova žena da doji tvoje. A kad ti se dete rodi, kao što si obećao, mora mi biti doneto nekršteno i bez imena, a ja ću ga tajno odneti Ektoru.

Kada je ser Ektor došao Uteru, obećao je da će podizati dete, a za to mu je kralj dao silnu zemlju kao nagradu.

A kad se kraljica Igrena porodila, kralj naredi vitezima i dvema dvorkinjama da zaviju dete u zlatne pelene i odnesu ga kroz mala stražnja vrata i da ga daju siromahu koji bude tamo čekao.

Tako je dete dato Merlinu koji ga odnese ser Ektoru, a njegova žena je dete dojila na svojim prsima. Tada Merlin dovede svetog čoveka da krsti dete i dadoše mu ime Artur.

Posle dve godine od rođenja Artura, strašna bolest pogodi Utera Pendragona. Videći da je kralj bespomoćan, njegovi neprijatelji porobiše mu zemlju, pobediše njegove vitezove i ubiše mnogo njegovih ljudi. A Merlin, poslat da dođe kralju, reče grubo:

— Nemaš prava da ležiš ovde u krevetu, bez obzira kakva je tvoja bolest. Moraš poći na bojno polje da predvodiš svoje ljude, čak i ako te moraju nositi u nosiljci, jer tvoji neprijatelji nikad neće biti potučeni dok sam ne budeš prisutan. Tek tada ćeš pobediti.

Kralj Uter se složi s tim, a njegovi vitezovi ga iznesoše napolje i smestiše u nosiljku između dva konja, i tako je vodio svoju vojsku protiv neprijatelja. U Sent Albansu oni susretoše veliku silu napadača sa severa i pridružiše se bici. I toga dana ser Ulfijus i ser Brastijas činiše čuda od hrabrosti u borbi, a ljudi kralja Utera skupiše hrabrost i napadoše s novom žestinom te ubiše mnogo neprijateljevih ljudi a ostale nateraše u beg.

Kad je bilo gotovo, kralj se vratio u London da proslavi svoju pobedu. Ali, bio je izgubio snagu i pade u komu, te tri dana i tri noći

beše paralisan i ne mogaše govoriti. Njegovi baroni su bili tužni i potišteni i upitaše Merlina šta da čine.

Tad Merlin reče:

— Samo bog ima lek za njega. Ako svi vi dođete sutra pred kralja, ujutro, pokušaću, s božjom pomoću, da mu pomognem da progovori.

I ujutro baroni se okupiše a Merlin priđe postelji gde je kralj ležao i glasno poviče:

— Gospodaru, je li tvoja volja da tvoj sin Artur bude kralj posle tvoje smrti?

Tada se Uter Pendragon okrete i naprezaše se tako da je na kraju mogao da kaže pred svim svojim baronima:

— Dajem Arturu božji i svoj blagoslov. Tražim da se moli za moju dušu.

Potom Uter prikupi snagu i poviče:

— Ako Artur ne zatraži časno i pošteno krunu Engleske, izgubiće moj blagoslov.

I s tim rečima kralj pade nauznak i beše brzo mrtav.

Kralj Uter je bio pokopan sa svim počastima koje dolikuju jednom kralju, a njegova kraljica, lepa Igrena, i svi njegovi plemići ožališe ga. Njegov dvor beše pun tuge i žalosti i dugo nije bilo kralja na prestolu Engleske. A onda se opasnosti pojaviše sa svih strana, na granicama od spoljašnjih neprijatelja a u zemlji od strane slavoljubivih plemića. Baroni se okružiše naoružanim ljudima i mnogi od njih zažele da preuzme krunu. U tom bezvlađu niko nije bio siguran i zakon beše zaboravljen, tako da je, na kraju, Merlin otišao kenterberijskom nadbiskupu i posavetovao ga da pozove sve naoružane plemiće i vlastelu da se skupe u Londonu do Božića, inače će biti isključeni iz crkve. Verovalo se, pošto Hristos beše rođen uoči Nove godine, da će možda te svete noći dati neki čudesni znak ko treba da s pravom postane kralj zemlje. Kada je poruka razaslata svim plemićima i vlasteli, mnogi su bili dirnuti, te su očistili svoj život da bi njihove molitve bile Bogu prihvatljivije.

U najvećoj crkvi u Londonu, možda u katedrali Svetog Pavla, plemići i vitezovi su se okupili na molitvu daleko pre zore. I kad su jutrenje i prva misa bili završeni, u porti, a na mestu blizu visokog

oltara, velika ploča od mermera beše primećena, a u mermeru čelični nakovanj s mačem. Zlatnim slovima beše ispisano:

Ko izvuče ovaj mač iz kamena i nakovnja,
kralj je cele Engleske po pravu rođenja.

Ljudi behu zapanjeni i pronesoše vest o tom čudu do nadbiskupa, koji reče:

— Idite natrag u crkvu i molite se Bogu. Nemojte dozvoliti da iko dodirne mač dok se ne odsluži velika misa.

Oni tako i učiniše, ali kad je služba bila završena svi plemići priđoše da vide kamen i mač. Neki pokušaše da izvuku oštricu, ali nijedan nije uspeo ni da je pomakne.

— Ovde nema čoveka koji će izvući ovaj mač, reče nadbiskup, ali nemojte sumnjati da će ga Bog obelodaniti. Dotle, nastavi on, predlažem da deset vitezova, ljudi od ugleda i časti, budu naimenovani da čuvaju mač.

I tako i bi naređeno i zatim obnarodovano — da svaki čovek koji želi može pokušati da oslobodi mač.

Za dan Nove godine beše zakazan veliki turnir. Bio je to nadbiskupov plan, da bi na taj način imao sve plemiće i vitezove na okupu, jer je verovao da će Bog tada otkriti ko treba da zadobije mač.

Na dan Nove godine, kad je sveta služba bila završena, vitezovi i baroni pojahaše na polje gde će se neki i takmičiti — dva čoveka u oklopu jahaće u jednoj borbi, svaki s ciljem da zbaci s konja onog drugog. Drugi su se pridružili turniru, ratničkoj igri u kojoj odabrane grupe naoružanih ljudi učestvuju u opštoj borbi. Uz pomoć ovih sportova vitezovi i plemići održavali su snagu i spremnost za rat, a istovremeno su zasluživali nagrade i slavu za hrabrost i umešnost s konjima, štitom, kopljem i mačem, jer svi vitezovi i baroni behu borci.

Desilo se da je ser Ektor, koji beše gospodar zemlje u okolini Londona, dojahao da učestvuje u takmičenju, a s njim je došao i

njegov sin, ser Kej, koji je upravo te godine na dan Svih Svetih imenovan za viteza, kao i mladi Artur koji je podignut u ser Ektorovoj kući a bio je ser Kejov brat po mleku.

Dok su jahali po polju za takmičenje, ser Kej ustanovi da je zaboravio mač u očevoj sobi, i zamoli mladog Artura da mu ga donese.

— Učiniću to rado, reče Artur, i okrete konja i odjaha kasom natrag da donese mač svome bratu po mleku. Ali, kad stiže kući, zateče je praznu i zaključanu, jer svi behu otišli da gledaju takmičenje.

Sad se Artur razgnevi i reče:

— Vrlo dobro, odjahaću u portu i uzeti mač koji tamo viri iz kamena. Neću da moj brat, ser Kej, baš danas bude bez mača.

Kad je stigao u crkveno dvorište, Artur siđe s konja, priveza ga za plot i uđe u šator, ali ne zateče tamo viteze čuvare jer i oni behu otišli na turnir. Tada Artur ščepa mač za držak i lako ali snažno ga povuče iz nakovnja i kamena, pope se na konja i jahaše brzo dok ne stiže ser Keja i predade mu mač.

Čim je ser Kej video mač, odmah je znao da je to mač iz kamena, te ode brzo do oca i pokaza mu ga.

— Gospodaru, pogledaj. Imam mač iz kamena i zato moram biti kralj Engleske.

Ser Ektor prepozna mač te pozva Artura i ser Keja k sebi, te sva trojica brzo pojahaše natrag do crkve. Tu ser Ektor zakle ser Keja da kaže kako je došao do mača.

— Moj brat, Artur, doneo mi ga je, odgovori ser Kej.

Tad se ser Ektor okrete Arturu:

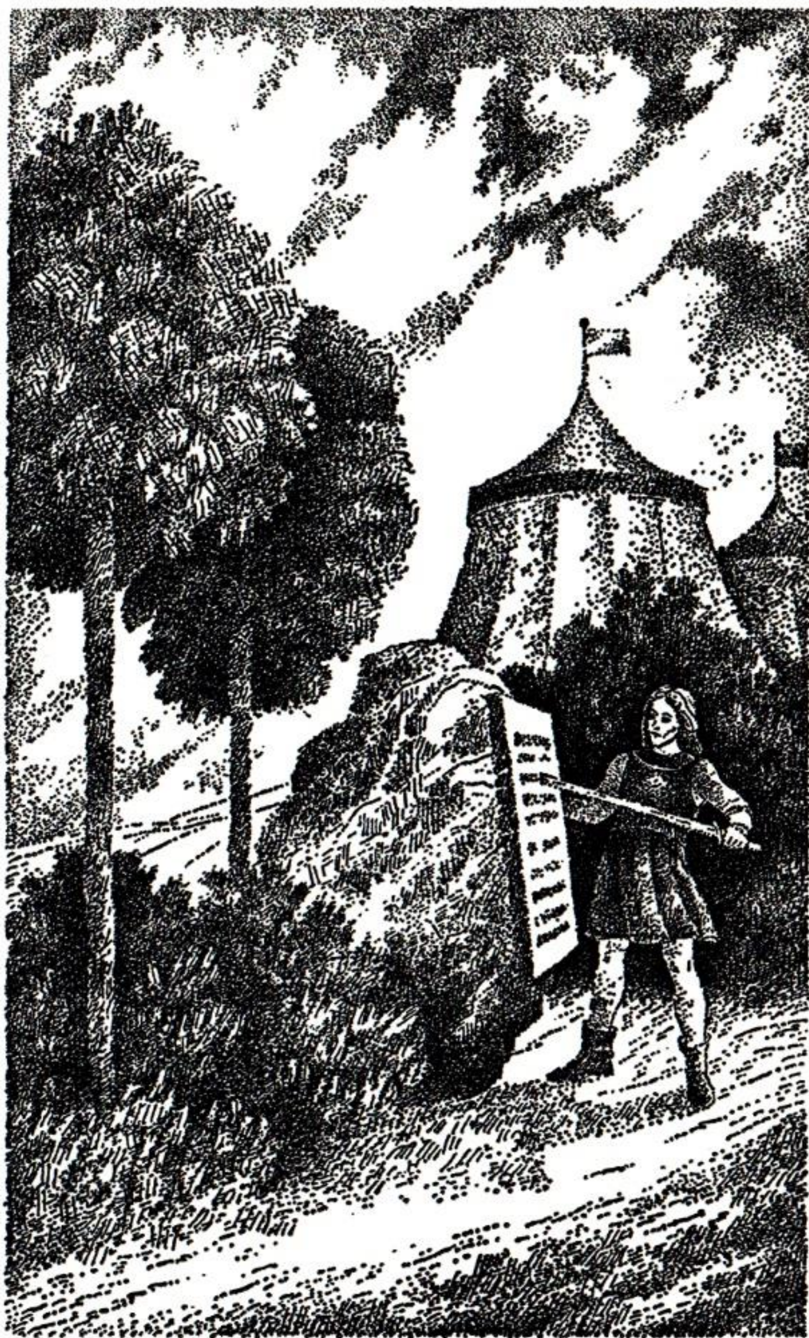
— A kako si ti došao do ovog mača?

Artur odgovori:

— Kad sam odjahao natrag po bratovljev mač, nikoga nisam našao kod kuće i nisam ga mogao uzeti. Nisam hteo da moj brat danas bude bez mača, i tako sam došao ovamo i uzeo mač iz kamena za njega.

— Zar nije bilo vitezova da čuvaju mač? upita se Ektor.

— Ne, gospodine, odgovori Artur. Nikoga nije bilo.

Ser Ektor je ćutao neko vreme a onda reče:

— Vidim sada da ti moraš biti kralj ove zemlje.

— A zašto? upita Artur. Iz kog razloga bih ja bio kralj?

— Moj gospod Bog, reče ser Ektor, želi da samo čovek koji može da izvuče mač iz kamena mora po pravdi biti kralj ove zemlje. A sada da vidimo da li možeš vratiti mač kako je stajao i ponovo ga izvući.

— To nije teško, reče Artur, te ubaci mač u nakovanj. Sad ser Ektor pokuša da ga izvuče, ali kako nije mogao, naredi ser Keju da pokuša. Ser Kej je vukao mač svom snagom, ali nije mogao ni da ga pokrene.

— A sad je na tebe red, reče ser Ektor Arturu.

— Hoću, odgovori Artur. I on lako izvuče mač.

Tada ser Ektor i ser Kej kleknuše na zemlju pred njim.

A Artur poviče:

— Šta se dešava? Moj rođeni dragi oče i brate, što klečite preda mnom?

Ser Ektor odgovori:

— Moj gospodaru Arture, ja nisam tvoj otac niti sam od tvoje krvi. Verujem da si plemenitije krvi od moje.

I tada ser Ektor ispriča Arturu kako je uzeo da ga podiže po Uterovom naređenju. I objasni mu, još, da je to bila Merlinova zasluga.

Kad je čuo da nije ser Ektorov sin, Artur se rastuži, i njegova tuga se samo poveća kad ga ser Ektor upita:

— Gospodine, hoćeš li biti moj dobar i milostiv gospodar kad postaneš kralj?

— Zašto ne bih bio, povika Artur. Dugujem ti više nego ikome na svetu, tebi i tvojoj ženi, mojoj dobroj gospi majci koja me je dojila i čuvala kao da sam njen rođeni sin. A ako je to, kako kažeš, božja volja da moram biti kralj — traži od mene što hoćeš, neću te odbiti.

— Moj gospodaru, odgovori ser Ektor, samo jednu stvar tražim od tebe. Učini mog sina, ser Keja, tvog brata po mleku, senešalom[1] i čuvarem tvojih zemalja.

---

[1] Senešal — srednjovekovna plemićka titula, neka vrsta glavnog nadzornika. (Prim. ur.)

— To će biti učinjeno, i više, odgovori Artur. Časti mi moje, nijedan drugi čovek sem ser Keja neće držati taj položaj dok sam ja živ.

Onda sva trojica odu do nadbiskupa i ispričaju mu kako je mač bio izvađen iz kamena, i po njegovom naređenju skupe se svi plemići da ponovo pokušaju da izvuku mač, i nikome ne pođe za rukom, sem Arturu.

Tada mnogi plemići postadoše ljubomorni i jarosni i rekoše da je to uvreda i sramota za kraljevinu da njome vlada dečak koji nije kraljevske krvi. Odluka je bila odložena do Sretenja, kad se svi plemići saglasiše da se ponovo skupe. Desetorica vitezova određeni su da paze na mač i kamen. Jedan šator je podignut da ga štiti, a pet vitezova su ga stalno čuvali.

Na Sretenje još veći broj vlastele skupio se da isproba mač, ali niko ga ne mogaše izvući. Artur, kao i pre, izvuče ga bez napora. Tad razjareni baroni odložiše celu stvar do velike gozbe za Uskrs, ali i ponovo je samo Artur bio u stanju da ga izvuče. Neki plemići su bili protiv toga da Artur bude kralj, i oni su odlagali krajnju probu sve do gozbe za Duhove. Njihov bes beše takav da je i sam Arturov život bio u opasnosti. Po Merlinovom savetu, nadbiskup iskupi one vitezove koje je Uter Pendragon voleo najviše i u koje je imao poverenja. Ljudi kao što su ser Bodvin iz Bretanje, ser Kejnz, ser Ulfijus, ser Brastijas, svi oni i mnogi drugi bili su blizu Artura danju i noću da ga zaštite do gozbe za Duhove.

Kad su Duhovi došli, skupilo se mnogo naroda i ljudi svih vrsta probali su da izvuku mač iz kamena, ali ni jedan nije uspeo. Tad se Artur pope na kamen, dok su ga svi plemići i obični ljudi gledali, i izvuče mač lako i držaše ga tako da ga svi vide. Prost narod je bio ubeđen i svi su vikali uglas:

— Hoćemo Artura za kralja, bez daljeg odlaganja. Vidimo da je u volji božjoj da bude kralj i ubićemo svakog ko mu je na smetnji.

I tako i siromašni i bogati padoše na kolena i zamoliše Artura za oproštaj zbog tako dugog odlaganja. Artur im je oprostio, a onda je uzeo mač u svoje ruke i stavio ga na visoki oltar. Nadbiskup uze mač i dodirnu Artura po ramenu i imenova ga vitezom. Tad se Artur zakle svim plemićima i narodu da će im biti pravedan i dobar kralj do kraja svog života.

Naredio je zatim plemićima koji su imali zemlju i počasti od krune da ispune svoje dužnosti prema njemu. A posle je saslušao žalbe i optužbe za nepravde i zločine učinjene u zemlji posle smrti njegovog oca, Utera Pendragona — kako se zemlja i zamkovi oduzimaju na silu, ljudi ubijaju, a vitezovi, gospe i gospoda pljačkaju dok nema kralja i pravde. Tad Artur učini da se zemlja i vlasništvo vrate onima kojima su po pravu pripadali.

Kad je i to završio, kralj Artur je organizovao vladu. Naimenovao je svoje verne vitezove na najviše položaje. Ser Kej je postao senešal za celu Englesku, a ser Bodvin iz Bretanje postao je čuvar zakona i mira. Ser Ulfijus postade blagajnik, a ser Brastijas nadzornik severnih granica, jer upravo sa severa je dolazila većina neprijatelja Engleske. Za nekoliko godina Artur je savladao sever i zauzeo Škotsku i Vels, i premda su se neki delovi još držali protiv njega neko vreme, sve ih je pokorio.

Kad je sva zemlja bila smirena i sređena i Artur dokazao da je pravi kralj, on se uputi sa svojim vitezovima u Vels da se i običajno kruniše u starom gradu Kerleonu, a Duhove proglasi danom svog krunisanja i pripremi veliku gozbu za sve podanike.

Veliki broj visokog plemstva okupio se sa svojim podanicima u tom gradu. Kralj Lot iz Lotijana i Orkneja dođe sa pet stotina vitezova, a kralj Škotske, koji je bio mlad, dođe sa šest stotina, i kralj Karadosa sa pet stotina. Na kraju dođe jedan koji beše poznat samo kao Kralj Stotine Vitezova a njegovi pratioci behu divno opremljeni i naoružani.

Arturu je bilo milo što ih je bilo toliko mnogo, jer se nadao da su došli da mu odaju počast prilikom krunisanja. U svom oduševljenju, on posla darove kraljevima i vitezovima koji behu došli zajedno s njima. Ali njegove nade behu uzaludne. Kraljevi i vitezovi odbiše poklone i uvrediše glasonoše. Oni uzvratiše porukom da pokloni jednog golobradog momka niskog porekla nisu za njih prihvatljivi. Rekoše kraljevim glasnicima da su pokloni koje oni donose Arturu — mačevi i rat, jer je sramota da tako plemenitom zemljom vlada jedan prost čovek — i da je to razlog što su se skupili.

Kad je Artur čuo preteći odgovor, njegove nade u rani mir srušiše se i on sazva sabor svojih vernih vitezova. Po njihovom

savetu povuče se u tvrdu kulu, sa dobrom zalihom oružja i namirnica, i uze sa sobom pet stotina od svojih najboljih i najhrabrijih vitezova.

Tada ratoborni plemići opsednu kulu, ali je nisu mogli zauzeti jer beše dobro branjena.

Posle petnaest dana opsade, Merlin se pojavi u gradu Kerleonu, a velmože ga pozdraviše, jer su mu verovali. Tražili su da saznaju zašto je mladić Artur postao kralj Engleske.

Tada Merlin, koji je uživao u iznenađenjima, reče:

— Moja gospodo, reći ću vam razlog. Artur je sin kralja Utera Pendragona, a rodila ga je Igrena, koja je ranije bila žena vojvode od Tintagela; eto, zato je on s pravom kralj Engleske.

A vitezovi povikaše:

— Onda je on kopile, a kopile ne može biti kralj.

— To nije istina, odgovori Merlin. Artur je začet više od tri časa posle vojvodine smrti, a trinaest dana potom Uter se oženio Igrenom i učinio je svojom kraljicom. Zato je Artur rođen u braku i nije kopile. A ja vam sada kažem, da, bez obzira na to ko će mu se odupreti i koliko će takvih biti, Artur je kralj i pobediće sve svoje neprijatelje i dugo će vladati Engleskom i Irskom i Škotskom i Velsom, kao i drugim kraljevinama koje neću ni da nabrajam.

Neki od kraljeva behu iznenađeni Merlinovom porukom i poverovaše da je istina ono što on kaže. Ali kralj Lot i drugi smejahu se u neverici i vređahu Merlina, nazivajući ga vešcem i šarlatanom, i najviše što su pristali da obećaju bilo je da će saslušati Artura ako dođe da s njima razgovara.

Onda Merlin ode u kulu da razgovara sa Arturom i reče mu šta je učinio. Kazao je:

— Ne plaši se. Istupi i govori hrabro kao kralj i gospodar. Nemoj ih štedeti, jer pisano je da ćeš vladati nad svima bez obzira da li će oni to želeti ili ne.

Onda Artur skupi hrabrost i izađe iz kule, ali kao meru opreza protiv izdaje on obuče ispod odeće košulju od dvostrukog čeličnog pancirnog tkanja. Nadbiskup od Kenterberija pođe s njim, i ser Bodvin iz Bretanje i ser Kej i ser Brastijas, svi njegovi najbolji i najhrabriji vitezovi.

Kad se Artur sreo s pobunjenim velmožama, bilo je jakih i ljutitih reči s obe strane. Artur im čvrsto reče da će ih naterati da prihvate činjenicu da je on kralj. Tad velmože u gnevu izađoše, a Artur im se izrugivao ironično ih moleći da se čuvaju, na šta mu i oni jetko odgovoriše da i on pazi na zdravlje. Tad se Artur vrati u kulu, naoruža sebe i svoje viteze i pripremaše se da se brani.

Merlin se, međutim, nađe s razjarenim plemićima. Reče im:

— Bilo bi mudro da se povinujete Arturu, jer čak i da vas je desetostruko više, on će vas ipak pokoriti.

Kralj Lot odgovori Merlinu:

— Mi nismo ljudi koji se daju zaplašiti od jednog opsenara i snovočitača, reče on.

S tim Merlin nestade i pojavi se u kuli pokraj Artura. On reče kralju da napadne brzo i žestoko, dok se pobunjeni kraljevi ne snađu i ne slože u mišljenjima, i to se pokaza kao dobar savet, jer dvesta najboljih ljudi napusti vladare i priđe Arturu, što ga ispuni hrabrošću i pruži mu utehu.

— Gospodaru, reče Merlin, idi sada u napad, ali ne bori se čudesnim mačem iz kamena osim kad si primoran i u opasnosti. Samo onda ga smeš isukati.

Tada Artur, sa svojim najboljim vitezima pored sebe, izjuri kroz kapije i uhvati neprijatelje u njihovim šatorima, sruči se na njih i udaraše i levo i desno. Artur je vodio svoje viteze, a borio se tako dobro i žestoko da su vitezi, videći njegovu snagu i veštinu, I sami postajali hrabriji i samouvereniji i uletali u borbu udvostručenom snagom. Neki od pobunjenika su se, međutim, probili kroz pozadinu i opkolili Artura napadajući ga odostrag, ali on se okrenuo i udarao i napred i natrag i nije prestajao sve do najgušćeg meteža, sve dok konj pod njim ne beše ubijen. Dok je kralj Artur stajao na zemlji, kralj Lot ga obori udarcem. Ali četiri viteza mu pritrčaše u pomoć i dovedoše svežeg konja. Tek tada kralj Artur izvuče čudesni mač iz kamena, a njegova oštrica blistaše tako da je zaslepila neprijatelje, te ih on odbi a mnoge i pobi.

Sada i prosti ljudi Kerleona uleteše u borbu naoružani toljagama i štapovima i svukoše neprijatelje iz sedla i poubijaše ih sve. Ali, veći deo plemića se držao zajedno, te postrojiše preostale

viteze i u redu se povukoše, braneći svoju odstupnicu. U to vreme Merlin se pojavio kod Artura i savetovao ga da ih ne goni, jer su mu ljudi umorni od borbe i desetkovani.

Tad Artur odmori svoje viteze i dobro ih ugosti. Posle izvesnog vremena, kada je sve bilo u redu, on se vrati u London i sazva generalni savet svih vernih mu velmoža. Merlin je prorekao da će šestorica pobunjenih plemića nastaviti rat upadima u zemlju i pljačkaškim pohodima. Kad je kralj upitao svoje barone šta da učini, oni su odgovorili da mu ne nude savet nego svoju snagu i odanost.

Artur im zahvali za hrabrost i podršku, ali odgovori:

— Molim sve vas koji me volite da govorite s Merlinom. Saznaćete šta je sve učinio za mene. On zna mnoge čudne i tajne stvari. Kad budete s njim, pitajte ga za savet šta da činimo.

Baroni se saglasiše, i kad im je Merlin došao, zamoliše ga za pomoć.

— Pošto me pitate, odgovoriću vam, reče Merlin. Ja vas sve upozoravam da su vaši neprijatelji suviše jaki i dobri borci, kao niko živi. Sem toga, do sada su uspeli da uvuku još četvoricu velmoža i jednog moćnog vojvodu u svoj savez. Ako kralj ne može naći još vitezova van svoje zemlje, izgubljen je. Ako se bori sa svojim neprijateljima s ovoliko ljudi koliko ima, biće poražen i ubijen.

— Šta da radimo, onda? povikaše baroni. Šta bi bilo najbolje da učinimo?

— Ovo vam savetujem, odgovori Merlin. Preko Kanala, u Francuskoj, ima dva brata, obojica su kraljevi i dobri borci. Jedno je kralj Ban od Benvika a drugo kralj Bors od Gola. Oni su u ratu sa kraljem Klodasom, koji je toliko bogat da može unajmiti onoliko vitezova koliko želi, tako da je u preimućstvu nad ovom dvojicom vitezova. Predlažem da naš kralj odabere dva poverljiva viteza i da ih s pismima pošalje kralju Banu i kralju Borsu, tražeći da mu pomognu protiv njegovih neprijatelja, i da im obeća da će im pomoći protiv kralja Klodasa. Šta mislite o ovom predlogu?

Kralj Artur odgovori:

— Meni to izgleda dobar savet.

On onda dade da se kralju Banu i kralju Borsu napišu dva pisma najučtivijim stilom, i dozva ser Ulfijusa i ser Brastijasa i poveri im

zadatak da ta pisma uruče. Oni odjahaše dobro naoružani i na dobrim konjima, pređoše Kanal i produžiše ka gradu Benviku. Ali, na putu ih u jednom uskom prolazu presretnu osmorica vitezova, koji pokušaše da ih uhvate. Ser Ulfijus i ser Brastijas zamoliše vitezove da ih propuste jer su glasnici kralja Artura za kraljeve Bana i Borsa.

— Napravili ste grešku, rekoše vitezovi. Mi smo ljudi kralja Klodasa.

Onda dvojica od njih spustiše svoja koplja na vitezove kralja Artura, ali ser Ulfijus i ser Brastijas behu naviknuti na borbu. Na udarac odgovoriše udarcem, sa kopljima dobro oborenim i štitovima ispred sebe. Koplja Klodasovih vitezova se prelomiše, a ljudi behu izbačeni iz sedla. Ne zaustavljajući se i ne okrećući se, Arturovi vitezi nastaviše da jašu dalje. Ali šestorica Klodasovih vitezova pohitaše napred do sledećeg mesta gde se prolaz sužavao, i ponovo dvojica od njih spustiše svoja koplja i zagrmeše na glasnike. I ovu dvojicu je snašla ista sudbina kao i prethodne. Behu srušeni na zemlju i ostavljeni bespomoćni. I treći put pokušaše vitezi kralja Klodasa da zaustave glasnike i svi behu srušeni, tako da su sva osmorica bila povređena i u modricama. Nosioci pisama nastaviše svoj put sve do grada Benvika. Kada su dva kralja čula da su glasnici stigli, oni poslaše ser Lajonsa, gospodara Pejerna, i dobrog viteza ser Ferijensa njima u susret. A kad su vitezi čuli da glasnici dolaze od kralja Artura iz Engleske, pozdraviše ih dobrodošlicom i bez zadržavanja ih dovedoše u grad. Ban i Bors pozdraviše ser Ulfijusa i ser Brastijasa prijateljskom dobrodošlicom, jer dolaze od Artura koga su obojica cenila i poštovala.

Tad glasnici poljubiše pisma koja su nosili i uručiše ih kraljevima koji behu vrlo zadovoljni kad su pročitali njihovu sadržinu. Oni uveriše glasnike da će izvršiti zahtev kralja Artura. Pozvaše Ulfijusa i Brastijasa da se odmore i ugoste s njima posle dugog puta.

Na gozbi su glasnici pričali svoj doživljaj s osam vitezova kralja Klodasa. A Bors i Ban su se smejali na tu priču i rekli:

— Vidite, naši plemeniti prijatelji, naši neprijatelji su vas takođe pozdravili dobrodošlicom. Da smo to znali, ne bi prošli tako lako.

Tada kraljevi ukazaše sva gostoprimstva i počasti viteškim glasnicima i dadoše im toliko darova da su jedva mogli da ih ponesu.

U međuvremenu, pripremili su odgovor kralju Arturu, dali da se napišu pisma — da će doći Arturu u pomoć što brže mogu i s toliko velikom silom ratnika koliko budu mogli skupiti. Glasnici odjahaše natrag istim putem bez ometanja i pređoše Kanal do Engleske. Tad je kralj Artur bio vrlo zadovoljan i upitao ih:

— Koliko brzo mislite da dva kralja mogu stići?

— Gospodaru, odgovoriše vitezi, pre Svih Svetih biće ovde.

Tada kralj razasla glasnike u sve delove svoje kraljevine, zakazujući veliku gozbu na dan Svih Svetih i obećavajući takmičenja, zabave i turnire svih vrsta.

I, kao što su obećali, dva kralja pređoše more i uđoše u Englesku, dovodeći tri stotine svojih najboljih vitezova sa raskošnom odećom za mir i oružjem i oklopom za rat. Primljeni su i ugošćeni kraljevski, a Artur ih je dočekao i pozdravio dobrodošlicom deset milja pred Londonom i svuda je vladalo veselje, i među vitezima i među narodom.

Na dan Svih Svetih tri kralja sedela su zajedno u velikoj dvorani u pročelju gozbene trpeze, a ser Kej senešal, ser Lukas peharnik i ser Griflet su nadgledali posluženje, jer su ta trojica vitezova bila na čelu cele kraljeve posluge. Kad je gozba završena i sve beše oprano od masnih mrlja, i ruke i odeća, celo društvo se premestilo na polje gde će biti turnir, a gde je sedam stotina vitezova na konjima nestrpljivo čekalo da počne takmičenje.

Tri kralja sa nadbiskupom od Kenterberija i ser Ektorom, Kejovim ocem, zauzeše svoja mesta na velikoj tribini koja beše lepo dekorisana i imađaše krov od zlatne tkanine. Bili su okruženi lepim gospama i dvorkinjama, koje su se iskupile da gledaju turnir i ocene ko se bori najbolje.

Tri kralja tada podeliše sedam stotina vitezova na dve strane; vitezi Gola i Benvika behu s jedne, a Arturovi s druge strane. Dobri vitezovi izravnaše svoje štitove i ispružiše koplja ispred sebe, pripremaj ući se za borbu. Ser Griflet izađe prvi a ser Ledines odluči da ga on dočeka. Sukobiše se tako žestoko, da im se štitovi prebiše

a konji padoše na zemlju, i oba viteza, i engleski i francuski, ležahu nepomično, tako da su svi mislili da više nisu živi. Kad ser Lukas vide ser Grifleta gde leži na zemlji, on se zaleti među francuske viteze i mlataraše mačem i levo i desno, boreći se istovremeno s više njih. A onda i ser Kej, praćen još petoricom vitezova, izjaha i obori šestoricu protivnika. Niko se nije borio tako dobro kao ser Kej toga dana, ali dva francuska viteza, ser Ledines i ser Grastijen, zaslužiše opštu hvalu. Kad je dobri vitez ser Plasidas ušao u borbu sa ser Kejom i oborio i konja i borca, bes se podiže u Grifletu tako da on obori ser Plasidasa. A onda bes ovlada petoricom vitezova, kad videše da ser Kej pada, i svaki od njih odabere po jednog francuskog viteza i u žestokom besu obori ga s konja.

Sad kralj Artur i njegovi saveznici, Ban i Bors, videše da bojni gnev raste s obe strane i shvatiše da će turnir prestati da bude sport i da će postati smrtni rat. Njih trojica skočiše s postolja i brzo pojahaše male najamne konje i ujahaše u polje da smire razjarene ljude. Narediše im da prestanu da se bore i da se povuku s polja na svoja mesta. Posle izvesnog vremena ljudi su stišali svoj bes i poslušali kraljeve. Otišli su kućama, skinuli oklope i umorno pošli na večernje a onda, smireni, na večeru.

Posle večere, tri kralja odoše u vrt i dodeliše nagrade za turnir ser Keju, ser Lukasu, peharniku, i mladom Grifletu. Posle toga, oni pođoše na dogovor i pozvaše sebi ser Ulfijusa i ser Brastijasa i Merlina. Razgovarali su o budućem ratu i raspravljali oko toga koja će sredstva primeniti u borbi, ali bili su vrlo umorni i povukoše se u postelju. Ujutro, pošto su odslušali misu, vratiše se na savetovanje i bilo je mnogo različitih mišljenja o tome šta bi bilo najbolje preduzeti, dok se konačno ne složiše s jednim planom. Merlin i ser Grastijen i ser Plasidas treba da se vrate u Francusku — dva viteza da čuvaju i štite i vladaju kraljevinama, a Merlin da podigne vojsku i prevede je preko Kanala. Kraljevsko prstenje Bana i Borsa dato im je kao zaloga njihovog autoriteta.

Ova trojica krenuše na put u Francusku i stigoše u Benvik, gde narod prihvati autoritet prstena. Ljudi su pitali za zdravlje i uspeh svojih vladara i bilo im je drago što čuju dobre vesti.

Tada Merlin, upotrebivši kraljev autoritet, skupi sve ljude koji su se mogli boriti, obavestivši ih da dođu u ratnom oklopu i sa

namirnicama za put. Petnaest hiljada naoružanih ljudi odazvalo se pozivu. Neki na konjima, drugi pešice. Skupili su se na obali sa svojom opremom i namirnicama. Merlin je odabrao deset hiljada konjanika između njih a ostale je poslao natrag da pomognu Grastijenu i Plasidasu u odbrani zemlje od kralja Klodasa.

Tad Merlin skupi brodovlje i ukrca konje i borce u oklopima, i njegova flota pređe srećno Kanal i iskrca se u Doveru. Vodio je svoju vojsku ka severu tajnim putevima, pod okriljem šuma i skrivenih dolina, i ulogorio ih je u Badfrejnu u skrovitoj dolini uokvirenoj šumom. Naredio im je da ostanu skriveni, a sam Merlin odjaha Arturu i dvojici kraljeva i kaza im šta je učinjeno i kako deset hiljada konjanika, naoružanih i spremnih, čekaju skriveni u Bedgrejnskoj šumi. Kraljevi behu zapanjeni što je Merlin mogao tako puno da uradi za tako kratko vreme, jer im je to izgledalo pravo čudo, a i bilo je, u stvari.

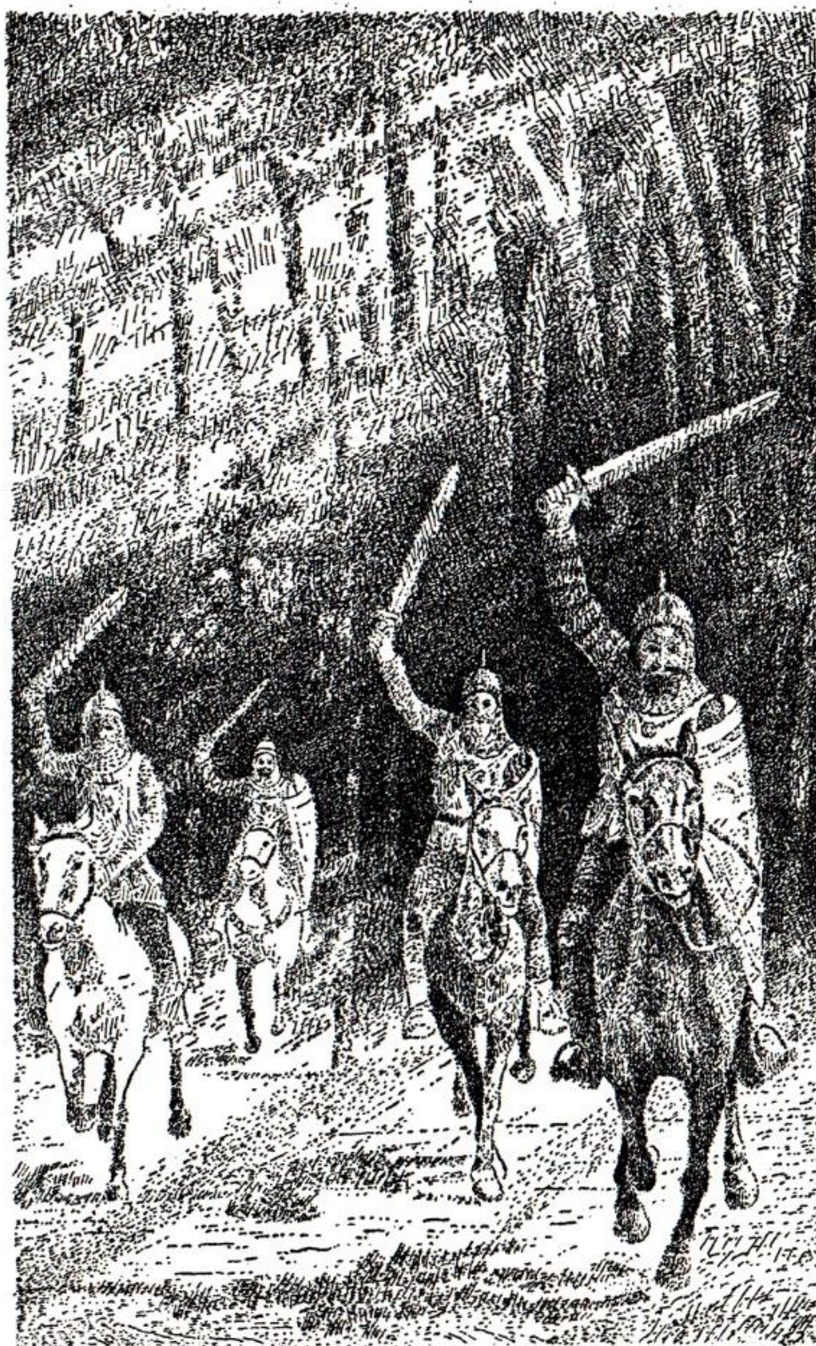
Tada, kralj Artur pokrenu svoju armiju od dvadeset hiljada ljudi, a da bi sprečio da uhode saznaju pravac njihovog kretanja, on posla pred sobom stražare da izazovu i uhvate svakog ko ne može pokazati kraljev pečat i znak. Njegova armija se kretala i dan i noć bez odmora, dok ne stigoše blizu Bedgrejnske šume, gde kraljevi siđoše u skrivenu dolinu i nađoše dobro opremljenu tajnu vojsku.

Bili su vrlo zadovoljni i narediše da svako dobije onoliko opreme i hrane koliko mu treba.

U međuvremenu, velmože sa severa, pod još svežim utiskom od poraza kod Kerleona, pripremahu odmazdu. Šestorica ranijih pobunjeničkih vođa skupi još petoricu u svoj savez i svi se pripremahu za rat, zaklinjući se da neće imati mira dok ne unište kralja Artura.

Ovo su bili vođi i broj njihovog ljudstva: Vojvoda od Kambeneta je doveo pet hiljada naoružanih i oklopljenih konjanika.

Kralj Brandegoris je obećao pet hiljada. Kralj Klarivaus od Nortamberlenda je podigao četiri hiljade konjanika. Kralj Urjens od Gora snabdeo se sa šest hiljada, kralj Kradilment sa pet hiljada, kralj Nentres sa pet hiljada, kralj Karados sa pet hiljada i, na kraju, kralj Irske Engvišans obećao je da će dovesti pet hiljada konjanika. To je, dakle, bila armija severa— pedeset hiljada dobrih boraca pod oružjem i na konju, i deset hiljada dobro naoružanih pešaka.

Severni neprijatelji su se brzo okupili i krenuli ka jugu sa izvidnicom koju su isturili ispred sebe.

Nedaleko od Bedgrejnske šume naiđoše na zamak i zaposednuše ga, ostavljajući dosta ljudi da ga drže, a glavna snaga nastavi dalje ka mestu gde se ulogorio kralj Artur.

Izvidnica kralja Artura presretne severnjačke uhode i uhvati ih, te ih natera da kažu u kom se pravcu kreće severnjačka vojska. Ljudi behu poslati da sagore i unište polja pred vojskom koja napreduje, tako da ne može naći hrane ni sebi ni konjima.

U to vreme mladi Kralj Stotine Vitezova usni divan san i ispriča ga i ostalima. Sanjao je kako strašan vetar duva po zemlji, rušeći gradove i zamkove, a za njim ide ogroman talas plime i sve odnosi. Plemići koji su čuli san rekoše da je to predskazanje velike i krajnje bitke.

San mladog viteza o vetru i talasu koji sve uništava bio je simbol nečega što su svi osećali: da će ishod bitke odlučiti da li će Artur biti kralj Engleske, da vlada u miru i pravdi celom zemljom, ili će haos malih, svadljivih i vlasti žudnih kraljeva produžiti nesrećnu tamu koja je pala na zemlju posle smrti Utera Pendragona.

Pošto je neprijatelj bio brojniji, kralj Artur i njegovi saveznici kraljevi iz Francuske razmotriše mogućnosti susreta sa neprijateljem sa severa. Merlin je sedeo s njima dok su planirali. Kada je izvidnica izvestila o ruti neprijatelja koji se približavao i mestu gde će se ulogoriti preko noći, Merlin ih je uveravao da treba da napadnu noću jer je mala i pokretljiva sila u prednosti nad vojskom koja se odmara posle putovanja.

Tada se Artur i Ban i Bors sa svojim dobrim i pouzdanim vitezovima prikradu lagano i u ponoć napadnu usnulu vojsku. Ali, straža je alarmirala vojsku i severni vitezovi su se očajnički trudili da se dignu i brane, dok su se Arturovi ljudi uvukli u šatore, isekli konopce ka šatorima i činili sve da savladaju logor. Ali jedanaest velmoža behu uvežbani i disciplinovani borci. Oni brzo središe trupe i formiraše borbenu liniju, i borba se nastavi žestoko u tami. Te noći deset hiljada dobrih ljudi beše pobijeno, ali kad se zora primakla severne velmože sa svojim ljudima probiše prolaz kroz redove kralja Artura i on se povuče pred njima da odmori ljude i napravi novi ratni plan.

Merlin tada reče:

— A sad možemo primeniti plan koji smo pripremili. Deset hiljada svežih, neumaranih ljudi sakriveno je u šumi. Neka Ban i Bors komanduju njima i dovedu ih na ivicu šume, ali neka ih ostave skrivene od neprijatelja. Neka Artur vodi svoje ljude pred neprijateljem sa severa. Kad vide da imaš samo dvadeset hiljada protiv njihovih pedeset hiljada, misliće da mogu biti samouvereni, te će ući u uski prolaz gde će tvoja manja sila imati jednake izglede.

Tri kralja se dogovoriše o ratnom planu i svaki ode na svoj položaj.

U svetlosti praskozorja, kada su se vojske mogle uzajamno videti, borci sa severa behu zadovoljni što vide kako je mala Arturova vojska. Tada Ulfijus i Brastijas napadoše sa tri hiljade ljudi. Jahali su besno u redove neprijatelja sa severa i tukli i levo i desno, izazivajući velike gubitke u neprijatelja. Kada jedanaest velmoža vide kako je tako malo boraca prodrlo tako duboko u njihove redove, osetiše se posramljeni i uzvratiše im snažnim protivnapadom.

Konj ser Ulfijusa beše ubijen pod njim, ali on se zaštiti štitom i nastavi da se bori s nogu. Vojvoda Estens od Kambeneta oborio se na ser Ulfijusa da ga ubije, ali ser Brastijas primeti da mu je prijatelj u nevolji i izdvoji Estensa i njih dvojica pojahaše zajedno takvom silinom da obojica padoše a konjske noge prsnuše do kostiju, i obojica ležahu na zemlji bez svesti. Tada se ser Kej sa šest vitezova zabi kao klin u neprijatelja dok ih ne sretoše jedanaestorica plemića, i Griflet i ser Lukas peharnik ostadoše bez konja. Sad bitka postade prava zbrka od jahanja, udaraca, vitezova koji seku i udaraju. Svaki čovek je odabrao jednog neprijatelja i borio se s njim kao u dvoboju.

Ser Kej vide Grifleta kako se bori brzo i uspešno. On sruši udarcem kralja Nentresa i uze mu konja te pope Grifleta na njega. Sa istim kopljem, ser Kej pogodi kralja Lota i rani ga. Videći to, mladi Kralj Stotine Vitezova pritrča ser Keju i oduze mu konja, koga odvede kralju Lotu.

I tako se to nastavi, jer dužnost i ponos svakog pojedinog viteza beše da brani i pomogne prijatelju, a vitez u oklopu i bez konja je u dvostrukoj opasnosti zbog težine opreme. Bitka je besnela i nijedna strana nije uzmicala. Griflet vide svoje prijatelje ser Keja i ser

Lukasa bez konja, i uzvrati im uslugu koju oni njemu behu učinili. Odabrao je dobrog viteza ser Pinela, svojim velikim kopljem ga zbacio iz sedla a njegovog konja dao ser Keju. Borba se nastavljala i mnogi borci behu skinuti sa sedla a njihovi konji dati drugim borcima koji su ostali bez svojih konja. Tada jedanaestorica vitezova osetiše jarost i očajanje što njihova veća vojska nije mogla da se probije kroz Arturovu, a gubici im behu vrlo veliki i u pogledu ranjenih i u pogledu poginulih.

Sada i kralj Artur uđe u bitku sjajnim i žednim očima i vide Brastijasa i Ulfijusa na zemlji i u velikoj životnoj opasnosti, jer se behu zakačili za oglavlje svojih ranjenih konja, i drugi konji kopitama prelažahu preko njih. Artur navali na ser Kredilmenta kao lav i probi mu mačem levi bok, ščepa uzde i dovede njegovog konja do Ulfijusa i sa naizgled grubom veselošću ratnika dobaci mu:

— Moj stari druže, izgleda mi da bi mogao upotrebiti jednog konja. Molim te, uzmi ovog.

A Ulfijus odgovori:

— Pa, zbilja, mogao bih. Hvala ti, gospodaru moj.

Tad se kralj Artur ubaci u bitku udarajući, okrećući konja dok se borio tako izvanredno da su ga ljudi u čudu gledali.

Kralj Stotine Vitezova vide Kredilmenta na zemlji i okrete se ser Ektoru, Arturovom očuhu, zbaci ga s konja i uze ga. Kad je Artur video Kredilmenta, koga je jednom već skoro pobedio, kako jaše ser Ektorovog konja, njegov bes naraste toliko da je ponovo krenuo na Kredilmenta i udario ga mačem tako da oštrica zaseče kroz kacigu i štit i duboko u vrat konja, te i konj i jahač padoše istovremeno na zemlju. U međuvremenu, ser Kej požuri da spase svog oca, skinu jednog viteza s konja i pomože Ektoru da ponovo uzjaše.

Ser Lukas je ležao bez svesti pod svojim konjem, a Griflet je hrabro pokušavao da ga odbrani od četrnaestorice vitezova. Tada ser Brastijas, ponovo na konju, požuri da mu pomogne. Prvog udari po viziru tako snažno da mu se oštrica zari čak do zuba. Drugog zahvati po laktu i, okrećući se, odseče mu ruku koja pade na zemlju. Trećeg je posekao po ramenu gde se oklop sastaje sa ogrlicom i odsekao mu i rame i celu ruku. Zemlja je bila prekrivena isečenim, mrtvima i ranjenima koji su se još kretali, kao i konjima koji su se koprcali, a tle je bilo klizavo od krvi. Žagor od bitke prenosio se i

vraćao kao eho od brega i šume — udaranje mačeva i štitova i lomljava kopalja; jednakom snagom, i krici i pobednički uzvici, jauci i psovke — i njisak umirućih konja, kao i stenjanje smrtno ranjenih.

Sa svojih skrivenih položaja u šumi, Ban i Bors su posmatrali sukob i održavali svoje borce u redu i miru, iako su mnogi vitezovi drhtali i tresli se od nestrpljenja da uđu u bitku, jer ratna groznica je veoma zarazna za svakog naoružanog borca.

U međuvremenu, strašna borba se nastavila. Kralj Artur je video da ne može pobediti svoje neprijatelje. Besneo je ludo, kao ranjeni lav, sekući i levo i desno sve što mu se suprotstavilo, tako da su ljudi bili zapanjeni. Tako sekući i levo i desno, ubio je dvadeset vitezova i ranio kralja Lota u rame tako žestoko da je ovaj morao napustiti bojno polje. Griflet i ser Kej su se i dalje borili uz oba boka svoga kralja i zaslužili njegovu zahvalnost zbog svojih mačeva koji su tukli po neprijatelju.

Sada Ulfijus i Brastijas i ser Ektor kretoše protiv vojvode Estensa, Klerivausa, Karadosa i Kralja Stotine Vitezova i izvukoše ih van borbe. Iza borbenih linija buntovnici se skupiše da razmotre situaciju. Kralj Lot je bio ozbiljno ranjen, srce mu je otežalo od strašnih gubitaka i osećanja da se bici ne vidi kraj. On je govorio ostalim velmožama:

— Ako ne promenimo naš plan da prođemo skroz, bićemo uništeni malo po malo, dok prolazimo. Neka petorica od nas uzmu deset hiljada ljudi i povuku se da se odmore. U isto vreme ostala šestorica će držati prolaz i izazivati što više štete i zamarati neprijatelja. Onda, kad se umore, istupićemo sa deset hiljada svežih boraca. To je jedina mogućnost koju vidim ako želimo da ih potučemo.

S tim se složiše, i šestorica se vrati na bojno polje i nastavi da se tuče junački, da natera neprijatelja da iskrvari i da se izmori.

U to vreme, dva viteza, ser Lajons i ser Fermens, behu u izvidničkoj straži skrivene armije Bana i Borsa. Oni videše kralja Idresa samog i umornog. I protivno naređenjima, dva francuska viteza iskočiše iz svog zaklona i pojahaše k njemu. Kralj Engvišans vide napad i skupi vojvodu od Kambeneta i grupu vitezova i opkoli

ovu dvojicu tako da se nisu mogli povući u šumu, i mada su se dobro branili, konačno behu zbačeni s konja.

Kada je kralj Bors, koji ih je posmatrao iz šume, video glupo nestrpljenje svojih vitezova, bilo mu je žao zbog njihove neposlušnosti i opasnosti u koju su zapali. Skupio je borce i hitro napao tako da je izgledalo da je zaparala crna munja kroz vazduh. A kralj Lot ga primeti i odmah ga prepozna po grbu na štitu, te poviče:

— Gospode, spasi nas od strašne smrti. Vidim tamo jednog od najboljih vitezova na celom svetu, s gomilom odmornih vitezova.

— Ko je on? pitao je mladi Kralj Stotine Vitezova.

Lot mu odgovori:

— On je kralj Bors od Gola. Kako je mogao doći u ovu zemlju bez našeg znanja?

— Možda je to Merlinova zasluga, odgovori vitez.

Ali ser Karados reče:

— Možda je veliki, ali ja ću izazvati kralja Borsa od Gola i možete mi poslati pomoć ako mi ustreba.

Tada Karados i njegovi ljudi kretoše lagano napred dok ne stigoše na udaljenost od dometa strela do kralja Borsa. Tek onda pojahaše brzo, gotovo da konjima vratove polome. Bors ih vide gde stižu i reče svom kumiću, ser Bleoberisu, koji beše njegov stalni pratilac:

— Sad ćemo videti kako ovi severni Briti nose svoje oružje.

I on krenu u napad.

Kralj Bors izazva jednog viteza i probode ga kopljem skroz, a onda izvuče mač, te se borio neobuzdano a vitezi oko njega slediše njegov primer. Ser Karados beše srušen na zemlju i bio je potreban mlad vitez i dosta snage, napora i srčanosti da ga spasu.

Tada kralj Ban i njegovi pratioci iskočiše iz zaklona. Banov štit je bio prošaran zelenim i zlatnim prugama. Kad kralj Lot ugleda štit, reče:

— Sad je naša opasnost udvostručena. Vidim tamo najhrabrijeg i glasovitog viteza, kralja Bana od Benvika. Nema još dva brata kao što su kraljevi Bors i Ban. Moramo se povući ili umreti, a ako se ne povučemo mudro i ne odbranimo se, svakako ćemo poginuti.

Ban i Bors, sa svojih deset hiljada odmornih ljudi, napadoše tako žestoko da su severne rezerve morale biti vraćene u borbu iako se nisu odmorile. A kralj Lot je plakao što toliko mnogo dobrih vitezova mora umreti.

Sada kralj Artur, sa svojim saveznicima Banom i Borsom, nastavi da se bori rame uz rame. Ubijao je i sekao stalno, i mnogi borci u zamoru i beznadnom strahu napustiše bojno polje i pobegoše da spasu goli život.

Od severne vojske kralj Lot i Morganur i Kralj Stotine Vitezova održavahu svoje ljude na okupu i nastaviše dalje da se hrabro bore. Mladi plemić je video šta je kralj Ban uradio i pokuša da ga izvuče iz akcije. Spusti svoje koplje i pojaha ka Banu, udari ga po kacigi i onesvesti ga. Ali kralj Ban zatrese glavom, bojna jarost ga obuze i on obode konja i pojuri za svojim protivnikom koji, videći ga, diže štit i prihvati borbu. Veliki mač kralja Bana proseče skroz kroz štit i pancirni ogrtač i kroz čelični konjski prekrivač i zari se u kičmu konja tako da kad pade, povuče za sobom i mač kralja Bana.

Mladi plemić ustade onda ispod konja i mačem proburazi trbuh konja kralja Bana. Tada kralj Ban priskoči do svoga mača i udari mladog plemića tako snažno da ovaj pade na zemlju, i umorno ubijanje dobrih vitezova i pešaka nastavi se još zadugo.

Sad im se pridruži i kralj Artur i nađe kralja Bana na nogama, među silnim pobijenim ljudima i konjima, kako se bori kao ranjeni lav, tako da u dohvatu njegovog mača nijedan čovek nije mogao proći a da ne zadobije ranu.

Kralja Artura je bilo strašno i pogledati. Njegov štit se nije mogao videti od krvi, a krv i mozak behu ulepljeni i kapahu sa njegovog mača.

Artur vide jednog viteza na dobrom konju, te mu pritrča i sjuri mač kroz kacigu, mozak i zube, a njegovog konja privede kralju Banu, govoreći:

— Dragi brate, evo konja za tebe. Žao mi je zbog tvojih rana.

— One će se brzo zaceliti, odgovori Ban. Verujem u Boga, kao i da moje rane nisu onako teške kao one koje sam drugima zadao.

— To znam, reče Artur. Video sam iz daljine šta radiš, ali nisam mogao da ti priđem u pomoć.

Klanje se nastavi sve dok na kraju kralj Artur ne povika da je kraj, i s teškoćom tri kralja nateraše svoje ljude da ostave neprijatelja i da se povuku u šumu a onda preko jedne male reke, gde legoše na travu i zaspaše, jer dva dana i dve noći nisu znali za odmor.

A na krvavom bojnom polju jedanaestorica severnih plemića i njihovi borci skupiše se u tuzi i jadu. Nisu izgubili bitku, ali je nisu ni dobili.

Kralj Artur se divio srčanosti severnih vitezova, ali je i bio gnevan jer ni on nije ni izgubio ni dobio bitku.

Ali francuski vitezovi su mu učtivo objašnjavali:

— Ne možeš ih kriviti. Oni su učinili samo ono što pravi muškarci treba da čine.

A kralj Ban reče:

— Vere mi, to su najhrabriji vitezi i borci velike vrednosti.

Ban produži:

— Da su tvoji ljudi, niko na svetu ne bi mogao da se hvali takvim pratiocima.

Artur odgovori:

— Ipak, ne očekuj od mene da ih volim. Njihova je namera da me unište.

— To svi dobro znamo, jer smo se uverili, rekoše kraljevi. Oni su tvoji smrtni neprijatelji, i to su i dokazali. Ali, tako su dobri vitezi, da je šteta što su protiv tebe.

U međuvremenu se jedanaest velmoža skupilo na polju krvi i propasti, a kralj Lot im se obrati:

— Moja gospodo, moramo iznaći neki nov način napada, ili će se rat nastaviti kao i dosad. Vidite mrtve oko sebe. Verujem da se za veći deo propasti mogu okriviti naši pešaci. Oni se kreću tako sporo da konjanici moraju da ih čekaju ili da budu ubijeni pokušavajući da ih spasu. Predlažem da noću pošaljemo pešake da se uklone. Šuma će ih skriti i plemeniti kralj Artur neće morati da se muči oko pešaka. Oni se mogu sami spasti. U međuvremenu, mi ćemo konje držati na okupu i uzeti za pravilo da svako ko pokuša da umakne mora biti ubijen. Bolje je ubiti kukavicu, nego zbog takvih biti ubijen. Šta kažete na to? pitao je Lot. Odgovorite mi svi, svi.

— Dobro govoriš, odgovori ser Nentres i ostali se složiše s njim.

Zakleše se zatim da će se držati jedan drugoga, u životu kao i u smrti. Posle njihove svečane odluke, oni popraviše, očistiše i učvrstiše svoju opremu. A tad se popeše na konje i digoše nova koplja gore uz bok, dok su sedeli na konjima kruto i nepomično kao stene. Kad ih Artur i Ban i Bors ugledaše kako sede, morali su im se diviti zbog discipline i viteške hrabrosti.

Tad četrdeset Arturovih najboljih vitezova zatražiše dozvolu da pojašu protiv neprijatelja i prekinu njihovu borbenu liniju. I ta četrdesetorica mamuzahu konje do velike brzine, a plemići oboriše koplja i čekahu ih u punom poretku, te poče dobrovoljno smrtni boj. Artur i Ban i Bors se pridružiše i ubijahu i levo i desno. Polje je bilo prekriveno isečenim ljudima i konjima koji su ležali u krvi i bili crveni do gležnjeva. Ali, lagano, Arturovi ljudi behu potiskivani natrag nepokolebljivom disciplinom severnjaka, dok nisu ponovo prešli rečicu preko koje behu došli.

Sad Merlin priđe jašući na velikom crnom konju i povika kralju Arturu:

— Zar nikada nećeš prestati? Zar nije bilo dosta? Od šezdeset hiljada koji su počeli bitku, samo petnaest hiljada je preživelo. Vreme je da završite tu klanicu ili će se Bog na tebe rasrditi.

I Merlin nastavi:

— Ti pobunjeni plemići su se zakleli da ne napuste ovo polje živi, a kad su ljudi na sve spremni, mogu mnoge povući sobom u smrt. Sad ih ne možeš potući. Možeš ih samo ubiti na svoju štetu. Zato, moj gospodaru, povuci se s bojnog polja što pre možeš i daj borcima da se odmore. Nagradi viteze i srebrom i zlatom, jer su to zaslužili. Nema blaga dovoljno dobrog za njih. Nikada ovako malo vitezova nije učinilo više u slavi i hrabrosti, a protiv jačeg neprijatelja. Danas su se tvoji vitezi ogledali sa najboljim borcima na svetu.

Kralj Ban i kralj Bors povikaše:

— Istinu govori.

Tad im Merlin kaza da idu kuda žele.

— Tri godine, obećavam vam, ovaj vam neprijatelj neće dosađivati. Ovih jedanaest velmoža imaju više posla no što vi znate. Više od četrdeset hiljada Saracena iskrcalo se na njihove obale i

pustoše im zemlju, pale i ubijaju. Opkolili su zamak Vendesbro i pustoše zemlju. Zato, ne treba da se još zadugo plašite ovih pobunjenika. Biće vrlo zauzeti kod svoje kuće.

I Merlin produži:

— Kad pokupiš plen sa bojnog polja, podaj ga kralju Banu i kralju Borsu tako da mogu da se oduže svojim vitezima što su se za tebe borili. Glasine o tome poklonu će se proširiti, i kad ti budu ubuduće potrebni borci, oni će ti rado doći. Svoje vitezove možeš i docnije nagraditi.

Kralj Artur reče:

— Tvoj savet je dobar i ja ću ga poslušati.

Tada je blago sa krvavog polja pokupljeno i mačevi i drago kamenje od poginulih, sedla i opreme, i pokrivači s bojnih konja, sva tužna svojina poginulih. Ovi dragoceni trofeji dati su Banu i Borsu, a oni su ih podelili svojim vitezima.

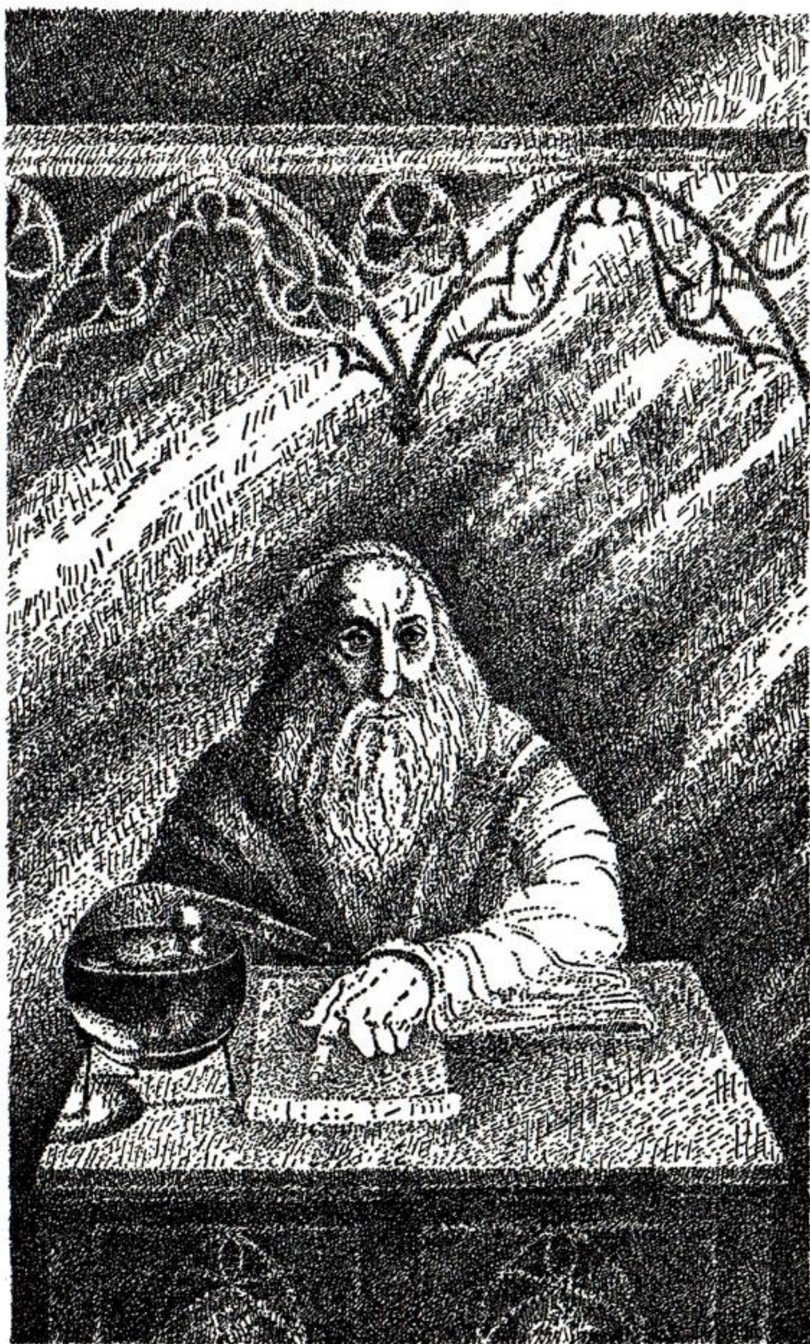
Posle toga Merlin se oprostio od kralja Artura i njegove braće kraljeva preko mora, i otputovao u Nortamberlend kod učitelja Bleza koji je vodio hroniku. Merlin mu je ispričao priču o velikoj bici i kako se završila, dao je imena i dela svakog kralja posebno i svakog hrabrog viteza koji su se tu borili, a učitelj Blez je sve to pribeležio reč po reč u svojoj hronici, kako mu je Merlin ispričao. I o docnijim Arturovim doživljajima Merlin je prenosio vesti o bitkama i doživljajima učitelju Blezu da ih zabeleži u svoju knjigu, da bi ljudi u budućnosti mogli da ih čitaju i zapamte.

Pošto je to uradio, Merlin se vratio u zamak Bedgrejn u Šervudskoj šumi, gde je boravio kralj Artur. Stigao je u ponedeljak ujutro, posle jutarnje mise, prerušen kao što je obično voleo da čini.

Stao je pred Artura ogrnut crnom ovčjom kožom i odeven u sukneno odelo sa glomaznim čizmama na nogama. Nosio je luk i tobolac sa strelama i uzicu s divljim guskama u ruci. On izađe pred kralja i upita ta naprasito:

— Sire, hoćeš li mi dati jedan dar?

Artur ga zbog odeće nije poznao. Zato je ljutito odgovorio:

— Zašto bih dao poklon čoveku kao što si ti?

A Merlin odgovori:

— Bilo bi mudro da mi daš poklon koji ti nije u rukama, bolje nego da izgubiš bogatstvo. Na mestu gde je vođena bitka leži blago zakopano u zemlji.

— Ko ti je to rekao, seljačino? upita kralj.

— Moj gospodar Merlin mi je rekao.

Tada Ulfijus i Brastijas prepoznaše Merlina po trikovima i, nasmešivši se, rekoše:

— Gospodaru, to je Merlin lično, nadmudrio te je.

Tada se kralj zbuni što nije prepoznao Merlina, a zbuniše se i Ban i Bors, i svi se nasmejaše njegovim trikovima. Merlin je bio srećan kao dete što je njegova igra uspela.

Pošto je protekla bitka još većma učvrstila Artura kao kralja, mnogi visoki plemići i dame dođoše da mu učine podvorenje, a među njima je bila lepa gospa Lionors, ćerka vojvode od Sanama. Kada je izašla pred kralja, on vide da je prelepa, zavoli je tog časa i ona mu uzvrati ljubav. Oni behu privučeni jedno drugim i Lionors zače dete koje dobi ime Bore, i posle mnogo godina postade dobar vitez Okruglog stola.

Sada glas stiže do kralja Artura da je kralj severnog Velsa Rojns napao kralja Lodegransa od Kemilarda, prijatelja Arturovog. Artur stoga odluči da dođe u pomoć Lodegransu. Ali, najpre su francuski vitezovi, koji su želeli da se vrate kući, poslati u Benvik, da pomognu odbranu grada od kralja Klodasa.

Kada su ovi otišli, Artur i Bors i Ban sa dvadeset hiljada ljudi marširahu sedam dana do zemlje Kemilarda i pobiše deset hiljada ljudi kralja Rojnsa, a ostale nateraše u beg i spasoše kralja Lodegransa od neprijatelja. Lodegrans se zahvali, ugosti ih u svom zamku i dade im darove. Na gozbi kralj Artur prvi put vide ćerku kralja Lodegransa. Zvala se Đinevra i Artur se zaljubi u nju istog časa i zauvek, i docnije je učini svojom kraljicom.

Došlo je zatim vreme da francuski kraljevi odu, jer je glas stigao da je kralj Klodas ponovo u ratu protiv njihovih zemalja. Stoga im Artur ponudi da pođe s njima.

Ali kraljevi odgovoriše:

— Ne, ne smeš poći s nama ovog puta, jer imaš mnogo toga da uradiš ovde, — da središ i spremiš svoju kraljevinu. Tvoja pomoć nam u ovom času nije potrebna, jer sa svim darovima koje si nam dao možemo unajmiti dobre vitezove da nam pomognu protiv Klodasa.

A i rekoše mu još:

— Obećavamo da ćemo poslati po tebe kad nam tvoja pomoć bude potrebna. Isto tako, obećavamo ti, ako mi tebi ustrebamo, treba samo da pošalješ po nas i nećemo oklevati da ti požurimo u pomoć. Na to se zaklinjemo.

Tada Merlin, koji je bio tu blizu, izreče jedno predskazanje:

— Ova dva kralja se više nikada neće vratiti u Englesku boja radi. Ipak, neće zadugo biti odvojeni od Artura. Kroz godinu-dve dana biće im potrebna njegova pomoć i on će im pomoći protiv njihovih neprijatelja, kao što su oni njemu pomogli protiv njegovih. Jedanaestorica velmoža sa severa će svi umreti u isti dan, a uništiće ih dva hrabra kralja, Balin nemilosrdni i njegov brat Balan.

I Merlin potom ućuta.

Kada su se pobunjeni plemići povukli s bojnog polja, odoše u grad Sirhot u zemlji kralja Urjensa i tamo se odmoriše i osvežiše, podvezaše rane, a srca im behu teška zbog gubitka tako velikog broja sledbenika. Nisu tamo dugo ostali, kad im stiže vest da četrdeset hiljada Saracena pali i pustoši njihovu zemlju a neki ljudi, nepokorni zakonu, koriste njihovu odsutnost da pljačkaju, žare i pale bez milosti.

Njih jedanaestorica se požališe:

— Jad se slaže na jad. Da se nismo borili protiv Artura, on bi nam sada pomogao. Ne možemo se nadati pomoći od kralja Lodegransa, jer je Arturov prijatelj, a Rojns je suviše zauzet svojim sopstvenim ratom da bi mogao još i nama pomagati.

Posle dužeg savetovanja, oni napokon odlučiše da čuvaju granice Kornvola, Velsa i severa. Kralj Idres sa četrdeset hiljada ljudi bio je u gradu Nontisu u Bretanji, da ga čuva od napada s mora i kopna. Kralj Nentres od Garlota sa četiri hiljade vitezova držao je grad Vindesan. Osam hiljada ljudi čuvalo je kornvolske granice, dok

su drugi bili određeni da brane granice Velsa i Škotske. Tako su se oni držali na okupu i povećavali svoju imovinu, skupljajući nove ljude i nove saveznike u svoje bratstvo.

Kralj Rojns im takođe priđe, pošto ga je Artur porazio. I tako su severni plemići skupljali armiju, oružje, opremu i hranu za budućnost, jer su nameravali da se osvete Arturu za poraz kod Bedgrejna.

Ali, da se vratimo Arturu: posle odlaska Bana i Borsa, on sa svojim pristalicama ode u grad Kerleon. Onda mu na dvor dođe žena kralja Lota od Orknija, pretvarajući se da nosi poruku, a u stvari da ga špijunira. Došla je bogato odevena i kraljevski praćena dvorkinjama i vitezima. Ova žena kralja Lota bila je vrlo lepa i Artur je poželi. Obljubio je i ona zače njegovo dete, koje će docnije biti ser Mordred. Dama je ostala mesec dana na Arturovom dvoru, a onda se vratila kući. Artur nije znao da mu je ona polusestra i da je nehotice sagrešio.

Pošto je gospa napustila dvor i rat bio završen, a umereno i aktivno prijateljstvo francuskih kraljeva održavalo se na daljinu, ostala je samo pokrajina Engleska, koja Artura nije prihvatila za vladara. U ratu i drugovanju i ljubavi on je izbegavao da misli na to, ali sada, u dokolici, bio je uznemiren i nesiguran.

Usnio je, još, i san koji ga je zaplašio, jer Artur je verovao da su snovi važni, kao što i jesu. Usnio je, naime, da su se zmajevi i zmije uvukli i dogmizali u njegovu zemlju, svojim vatrenim dahom ubijajući ljude i paleći useve i žetve. Sanjao je kako se bori protiv njih malaksalom beznadežnošću, a oni ga bodu i sažižu i ranjavaju, ali on se i dalje uporno bori, i na kraju izgleda da je mnoge pobio a ostale rasterao.

Kad se Artur probudio, njegov san mu je pao teško, mračan i zloslutan. Ceo dan mu je potamneo od sna. Da bi ga odbacio, on skupi nekoliko vitezova i pratilaca i uzjaha na konja da lovi u šumi.

Uskoro kralj ugleda jednog velikog jelena, obode konja i pojuri ga. Ali čak i lov je imao osobine sna. Nekoliko puta je bio skoro sasvim blizu, da bi ga mogao pogoditi kopljem, a jelen bi mu ipak izmakao. U svojoj žurbi da ga ubije toliko je gonio konja da se ovaj, iscrpljen, spotakao i pao mrtav. Jelen je pobegao. Tada kralj posla

slugu po drugog konja, a sam sede kraj malog izvora; osećaj da sanja stalno ga je pratio, dok su mu se oči sklapale. I tako, sedeći, kao da je čuo lavež lovačkih pasa. Iz šume izađe čudna i neprijatna zver od vrste koju nikad ne beše video, a taj zvuk laveži dopirao je iz njenog trbuha. Zver priđe izvoru da pije, i dok je laptala, lavež prestade; ali čim se odmakla u gusti zaklon drveta, kao da se ponovo iz njenog trbuha čuo lavež lovačkih pasa na tragu. Kralj je bio zapanjen; dan prekri tama sna, a misli mu postadoše teške i crne, i on zaspa.

Onda se Arturu učini da mu prilazi jedan vitez i kaže:

— Viteže, obamro od sna i misli, reci mi da li si video čudnu zver da prolazi ovuda?

— Jesam, odgovori kralj, ali, otišla je u šumu. Reci mi, zašto te zanima ta zver?

— Gospodine, reče vitez, ja tražim tu zver i pratim je već dugo, ali mi je konj poginuo. Ne znam šta bih dao za konja da nastavim traganje.

Tada priđe Arturov sluga s konjem za kralja i vitez zatraži konja, govoreći:

— Dvanaest meseci pratim ovu zver, i moram nastaviti.

— Viteže, reče Artur, prepusti meni svoje traganje i ja ću nastaviti da sledim zver sledećih dvanaest meseci, jer mi je tako nešto upravo potrebno da mi olakša teret na srcu.

— Ti tražiš ludu stvar, reče vitez. To je moje traganje i ne mogu ti ga prepustiti. Samo moj najbliži rođak može ga preuzeti od mene.

Tada se vitez brzo približi i uzjaha konja, te reče:

— Hvala ti, gospodine. Ovaj konj je sada moj.

Kralj povika:

— Svakako da možeš silom pojahati moga konja, ali hajde da oružjem odlučimo da li ga više zaslužuješ od mene.

Vitez se udalji, viknuvši mu preko ramena:

— Ne sada, ali u svako drugo vreme možeš me naći ovde, kraj ovog izvora, spremnog i srećnog što ti mogu pružiti zadovoljštinu.

I s tim rečima iščeze u šumi.

Kralj onda naredi ovom čoveku da mu dovede drugog konja, a onda ponovo zapade u mračne snove.

Bio je to dan na kome su bile čini, dan kada stvarnost beše izobličena kao odblesak u uznemirenoj vodi. I dan se tako i nastavi, jer sada dečak od četrnaestak godina priđe kralju i upita ga zašto je zamišljen.

— Imam razloga, odgovori kralj, jer sam video i osetio čudesne stvari.

Dete mu odgovori:

— Znam šta si video. Znam sve tvoje misli. I znam da se samo budala brine zbog stvari koje ne može izmeniti. Znam ko si i znam da ti je kralj Uter otac i Igrena majka.

— To je laž, reče Artur besno. Kako to možeš znati? Nisi dovoljno star.

Dete odgovori:

— Ja znam te stvari bolje od tebe... bolje od bilo koga.

— Ne verujem ti, odgovori kralj i bio je tako besan zbog detetovog bezobrazluka da ono ode, a tmurno raspoloženje ponovo spopade kralja.

Jedan starac zatim mu priđe, čovek od svojih osamdeset godina, mudrog lica, a Artur se obradova jer željaše pomoć protiv mračnih misli.

Starac ga upita:

— Što si tako tužan?

A kralj odgovori:

— Tužan sam i zbunjen zbog mnogih stvari koje su se desile, ali upravo maločas mi priđe jedno dete i ispriča stvari koje ne bi ni moglo ni trebalo da zna.

— Dete ti je reklo istinu, primeti starac. Moraš naučiti da slušaš decu. Reklo bi ti mnogo više da si mu dozvolio. Ali tvoj duh je crn i zatvoren, jer si učinio greh i Bog je nezadovoljan tobom. Obljubio si svoju sestru i ona je noseća. To dete će odrasti da uništi tvoje vitezove, tvoju zemlju i tebe.

— Šta kažeš? povika Artur. Ko si ti?

— Ja sam Merlin-starac, bio sam i Merlin-dete, da te poučim da ceniš reči po njihovoj vrednosti, ma od kota dolazile.

— Ti si sav od čuda, reče kralj. I krećeš se kroz čuda kao u snu. Kao predskazanje, reci mi — je li tačno da ću umreti u bici?

— Božja je volja da budeš kažnjen za svoje grehe, odgovori Merlin. Ali treba da se raduješ što ćeš imati čistu i časnu smrt. Ja treba da budem tužan, jer moja će smrt biti ružna i sramotna i smešna.

Jedan težak oblak zamrlja nebo, a brz vetar zašušta u krošnjama šumskog drveća.

Kralj upita:

— Kada već znaš način svoje smrti, zar je ne možeš izbeći?

— Ne, odgovori Merlin. Smrt moja izvesna je kao da se već odigrala.

Artur diže pogled i reče:

— Mračan je ovo dan, nemiran dan.

— Ne, to je samo dan, običan dan. Tvoj duh je crn i nemiran, moj gospodaru.

I dok su oni razgovarali, vazali dovedoše sveže konje. Kralj i Merlin ih pojahaše i uputiše se ka Kerleonu, a tamo nebo se namršti i čelična kiša padaše sumorno. Čim je stigao, uznemireni kralj pozva ser Ektora i ser Ulfijusa i ispitivaše ih o svom rođenju i okolnostima. Oni mu rekoše da je kralj Uter Pendragon bio njegov otac a Igrena majka.

— To mi je i Merlin rekao, odgovori Artur. Hoću da pošaljete po Igrenu. Moram govoriti s njom. Ako i ona lično potvrdi da je moja majka, samo tako ću poverovati.

Tada brzo poslaše po kraljicu, i ona dođe i dovede svoju ćerku Morganu le Fej, čudnu i lepu damu. Kralj ih primi i pozdravi dobrodošlicom.

I dok su sedeli u velikoj dvorani s celim dvorom i vazalima oko dugačkog stola, ser Ulfijus se diže i obrati se kraljici Igreni glasno, tako da ga je svako mogao čuti.

— Ti si dvolična dama, povika on, ti si izdajnica kraljeva.

Artur reče:

— Pazi šta govoriš, to je ozbiljna optužba — ne možeš je povući.

A Ulfijus odgovori:

— Gospodaru, vrlo dobro znam šta govorim, i evo moje rukavice da izazovem svakog ko mi protivreči. Optužujem kraljicu Igrenu da je uzrok svih tvojih nedaća, uzrok svih nemira i nereda u tvojoj kraljevini, i stvarni razlog strašnoga rata. Da je još za života kralja Utera priznala da je tvoja majka, sve nevolje i smrtni rat ne bi bili izazvani. Tvoji podanici i baroni nikad nisu bili sigurni ko ti je otac, ni da si ti stvarno kralj. A da je tvoja majka htela da primi malo sramote na sebe u tvoje ime i za dobro države, ova teška vremena ne bi nas snašla. Zato, optužujem je da ti je neiskrena, tebi i tvojoj vladavini, i nudim svoje telo u borbi protiv svakog ko kaže suprotno.

Tad se sve oči okretoše ka Igreni, koja je sedela kraj kralja za visokim stolom. Sedela je ćuteći neko vreme, a tada obori oči. A onda diže glavu i mirno progovori:

— Ja sam sama žena i ne mogu se boriti za svoju čast. Ima li ovde neki dobar čovek da me zaštiti? To je moj odgovor na optužbu. Merlin zna dobro, i ti ser Ulfijuse znaš, kako je kralj Uter pod Merlinovim činima došao k meni u obličju mog muža, koji je tada već tri puna sata bio mrtav. Te noći zanela sam dete s kraljem Uterom, a trinaest dana posle toga on se oženio sa mnom i učinio me svojom kraljicom. Po Uterovom naređenju, kad je dete rođeno, uzeto je od mene i dato Merlinu. Nikad nisam saznala njegovo ime, nikad videla njegovo lice, ni saznala njegovu sudbinu. Zaklinjem se da je to istina.

Tada se ser Ulfijus okrete Merlinu i reče:

— Ako je to što ona govori istina, onda si ti više kriv od nje.

A kraljica se zaplaka.

— Rodila sam dete kralju Uteru, ali nikada nisam saznala šta se s njim desilo, nikad.

A kralj Artur uze svoju majku u zagrljaj i poljubi je, i plakao je a ona ga tešila. Posle izvesnog vremena kralj podiže glavu, i dok su mu oči sjale on poviče da će sad nastati gozba radosti i da će trajati osam dana.

Tada je bio običaj da na gozbi svi baroni i vitezi i vazali sede u velikoj dvorani za dva dugačka stola, sa obe strane po redu plemstva i važnosti, dok kralj i visoki službenici i dame sede za uzdignutim stolom na kraju i gledaju u sakupljeni dvor. Dok su se gostili i pili,

ljudi dođoše kralju da ga zabavljaju — pevači i muzičari i pripovedači priča — i oni stajahu između drugih stolova i gledahu u visoki kraljev sto. Ali na gozbu su dolazili i ljudi donoseći darove i poklone, uz molbu da kralj podari pravdu u nekim slučajevima nedela. Tu su stajali i vitezi koji su tražili dozvolu da idu u potragu za pustolovinama, a po povratku su stajali na istom mestu i pričali svoje doživljaje. Bilo je mnogo toga što se dešavalo na gozbama.

Na Arturovu gozbu dojahao je, tada, jedan štitonoša i ušao na konju u veliku dvoranu, noseći na rukama nekog mrtvog viteza. Rekao je da je u šumi neki vitez podigao šator kraj kladenca i da izaziva na dvoboj svakog viteza koji tuda prođe. Štitonoša reče:

— Ovaj čovek je ubio dobrog viteza, ser Majlza, koji je bio moj gospodar. Molim te, gospodaru, da ser Majlz bude pokopan časno i da neki od tvojih vitezova izađe i osveti ga.

Tada nastade velika galama na dvoru i svi su dovikivali svoje predloge.

Mladi Griflet, koji je bio tek štitonoša, istupi pred kralja i zamoli da za zasluge u ratu bude imenovan za viteza.

Kralj je negodovao:

— Suviše si mlad, nežnog doba, da bi mogao preuzeti tako krupan i visok zadatak.

— Gospodaru, reče Griflet, molim te da me učiniš vitezom.

A Merlin reče:

— Bilo bi šteta tako postupiti i poslati ga u smrt, jer on će biti dobar borac kad bude dovoljno odrastao i biće ti odan celog života. Ali ako pođe protiv viteza u šumi, može se desiti da ga više nikad ne vidiš, jer taj vitez je jedan od najboljih, najjačih i najpametnijih boraca na svetu.

Artur razmisli i reče:

— Zbog tvoje službe meni, ne mogu te odbiti, čak i da hoću.

I on dotače Grifleta mačem i imenova ga vitezom. A tad Artur reče:

— A sad, pošto sam te učinio vitezom, tražim od tebe jednu uslugu.

— Što god želiš, gospodaru, učiniću, odgovori ser Griflet.

Kralj Artur nastavi:

— Moraš mi obećati, svojom čašću, da ćeš se boriti samo jednom protiv tog viteza, a onda da ćeš se vratiti i da se nećeš dalje boriti.

— Obećavam ti to, reče ser Griflet.

Tad se Griflet brzo naoruža i opremi, pope se na konja, uze koplje i štit, i brzo pojaha do kladenca blizu šumske staze.

Iza nje vide bogat šator i spremnog bojnog koša, osedlanog i zauzdanog. Na obližnjem drvetu visio je štit jarkih boja i koplje naslonjeno na drvo iza njega.

Tada Griflet udari o štit drškom svoga koplja i sruši ga na zemlju. A jedan čovek u oklopu izađe iz šatora i upita ga:

— Zašto si srušio moj štit, gospodine?

— Jer hoću da se borim s tobom, odgovori Griflet.

Tad vitez uzdahnu:

— Gospodine, reče mu, bolje nemoj. Vrlo si mlad i neiskusan. Ja sam mnogo jači i prekaljen u ratu. Nemoj me nagoniti da se s tobom tučem, mladi gospodine.

— Nemaš izbora, reče mu ser Griflet. Ja sam vitez i izazvao sam te.

— Nije pravo, reče nepoznati, ali po viteškim pravilima, moram se tući ako tako želiš.

Onda ga upita:

— Odakle si, mladi viteže?

— Ja sam vitez sa dvora kralja Artura, odgovori Griflet, i tražim da se ogledamo.

Tada, oklevajući, vitez se pope na konja, zauze borbeni položaj, i njih dvojica oboriše koplja i pojuriše. Ser Grifletovo koplje puče pri sudaru a koplje snažnog viteza prođe kroz štit i oklop i probi Grifletov levi bok i prelomi se, ostavivši jedan deo u njegovom telu. Ser Griflet pade na zemlju.

Vitez gledaše tužno mladića na zemlji, priđe mu i skide kacigu i vide da je ozbiljno ranjen, te mu bi žao. Diže ser Grifleta u naručje i položi ga na konja, moleći se za mladićev život.

„Ima snažno srce“, reče u sebi vitez, „i ako mu život može biti spasen, on će se jednog dana dokazati.“

Onda potera konja da se vrati putem kojim je došao.

Konj je nosio ser Grifletovo telo, koje je krvarilo, na dvor, i tamo nastade velika tuga i žalost za njim. Očistiše mu ranu i odnegovaše ga i prođe dosta vremena dok mu se život ponovo povratio.

Dok je kralj Artur bio tužan i zabrinut zbog rane ser Grifletove, dvanaestorica starih vitezova dojahaše na njegov dvor. Bili su glasnici, rekoše, od rimskog cara. Tražili su danak u ime cara i rekoše da će, ako se ne plati, uništiti i Artura i njegovu zemlju.

Tad se Artur razbesni i reče:

— Da niste došli kao glasnici, ubio bih vas na mestu. Ali ja poštujem vaš imunitet. Ponesite ovaj odgovor natrag: „Ne dugujem danak caru, ali ako ga traži, dobiće ga u kopljima i mačevima. Kunem se očevom dušom." Ponesite tu poruku natrag.

Glasnici se vratiše gnevni. Behu došli u nezgodan čas.

Kralj je bio ljutit i osvetoljubiv, jer je ser Griflet bio ranjen. Osećao se odgovornim, jer — da je poslušao savet i odbio Grifletu viteštvo, ovaj ne bi mogao izazvati neznanca kraj izvora. I zato, znajući da je sam doprineo ranjavanju, Artur je morao prihvatiti posledice. Kad je noć pala, naredio je slugi da uzme njegovog konja i oklop, štit i koplje, da ih odnese na jedno mesto van grada i da tamo čeka na njega. Pre zore kralj izađe sam napolje i nađe se sa svojim slugom, obuče pancir, pope se na konja, naredi čoveku da ga čeka tu gde je, a sam odjaha da osveti ser Grifleta ili da plati za svoje loše rasuđivanje, jer je svoju muškost cenio iznad svog viteštva.

Kralj je jahao lagano udaljujući se od grada i zašao u šumu u prvu svetlost praskozorja. Među drvećem ugleda tri grubo odevena seljaka kako trče za Merlinom sa toljagama u rukama, pokušavajući da ga ubiju. Artur obode konja i pohita za njima, a kad su videli viteza u oklopu seljaci se okretoše i počeše bežati da spasu goli život, te se sakriše u gustu šumu. Artur priđe Merlinu i reče:

— Vidiš, uprkos tvoje magije i veštine, ubili bi te da nisam naišao.

Merlin odgovori:

— Tebi odgovara da tako veruješ, ali nije tako. Mogao sam se spasti u bilo kom trenutku, da sam samo hteo. Ti si bliže opasnosti od mene, jer jašeš u pravcu svoje smrti, a Bog ti nije prijatelj.

I tako krenuše zajedno dok nisu stigli do kladenca kraj staze i bogatog šatora kraj nje, a šator je blistao na jutarnjem suncu. Na stolici kraj šatora sedeo je mirno vitez u oklopu, i Artur mu se obrati:

— Viteže, gospodine, reče on, zašto čuvaš ovaj put i izazivaš svakog viteza koji prođe?

— Takav mi je običaj, odgovori vitez.

— Onda ti kažem da ga promeniš, reče kralj.

— To je moj običaj, ponovi vitez, i produžiću s njim. Ko god se ne slaže sa mnom, ima slobodu da pokuša da ga promeni ako može.

— Ja ću ga promeniti, reče Artur.

— A ja ću ga braniti, odgovori vitez.

Pape se zatim na konja, pripremi štit i uze veliko koplje. Njih dvojica pojahaše snažno i s takvom savršenom preciznošću da koplje svakog od njih pogodi središte štita drugog i slomi se. Tad Artur izvuče mač, ali mu vitez poviče:

— Ne to. Hajde da se tučemo kopljima.

— Ja nemam više koplja, reče Artur.

— Dobićeš jedno, reče vitez, jedno od mojih, imam ih dosta.

I njegov štitonoša donese dva nova koplja iz šatora i dade svakom po jedno. Tada ponovo obodoše konje i sukobiše se svom brzinom i snagom, i ponovo se koplja sudariše i polomiše. I ponovo Artur dodirnu mač. Ali vitez reče:

— Gospodine, ti si najbolji borac koga sam ikad sreo. U čast tvog viteštva hajde da se ponovo borimo.

— Slažem se, odgovori Artur.

Još dva koplja behu doneta i oni se ponovo sudariše i tog puta se Arturovo koplje slomi a njegov protivnik baci i njega i konja mu na zemlju. Artur se oslobodi ispod konja, izvuče mač i reče:

— Boriću se s tobom s nogu, jer sam izgubio bitku na konju.

A vitez ironično odgovori:

— Ja sam još uvek na konju.

Tada se kralj razljuti, stavi štit pred sebe i krenu na viteza koji je jahao.

Ali kad vitez vide ovu žestoku hrabrost, on siđe brzo s konja jer je bio častan i nije uživao u nepoštenoj prednosti. On izvuče mač i borili su se žestoko, udarajući i sekući i odbijajući udarce, a mačevi rezahu kroz štitove i oklope, i ruke im behu klizave od krvi koja je tekla. Posle nekog vremena, odmarali su se dahćući od umora i oslabeli od gubitka krvi. A onda, u obnovljenom besu, ponovo skočiše kao dva ovna. Oštrice mačeva se sudariše i Arturov mač puče nadvoje, a on se povuče unazad, pognu glavu i stajaše ćutljiv i tužan.

Sad vitez reče uljudno:

— Pobedio sam i imam pravo izbora: da te ubijem ili da ti ostavim život. Pokori mi se i priznaj da si pobeđen, ili moraš umreti.

Tad Artur odgovori:

— Smrt je dobrodošla kad dođe. Ali poraz nije dobrodošao. Neću se pokoriti.

I s tim rečima, bez oružja, skoči na viteza i ščepa ga oko struka i baci ga na zemlju, a kaciga mu spade s glave. Ali vitez je bio silan. Rvao se i uvijao dok se nije oslobodio i zbacio Arturovu kacigu i digao mač da ga ubije. Tad se Merlin umeša rečima:

— Viteže, stani. Ovaj vredi više no što znaš. Ako ga ubiješ nanećeš strašnu ranu celom kraljevstvu.

— Kako to misliš?

— To je kralj Artur, reče Merlin.

Tada panika, strah od kraljevskog gneva preplavi viteza i on ponovo podiže mač da ubije Artura. Ali Merlin ga pogleda u oči, začara ga, i vitezov mač pade a on zapade u duboki san.

Tada Artur poviče:

— Merline, šta si učinio? Zar si ubio ovog dobrog viteza svojim čarolijama? Bio je to jedan od najboljih vitezova na svetu. Sve bih dao da je živ.

Merlin mu od govori:

— Ne brini za njega, moj gospodaru. Nije tako ozbiljno ranjen kao ti. Spava i probudiće se kroz jedan sat.

I Merlin nastavi:

— Upozorio sam te jutros kakav je to vitez. On bi te sigurno ubio, da ja nisam bio ovde. Među živima nema boljeg viteza od njega. U budućnosti on će još tebi učiniti dobru uslugu.

— Ko je on? upita Artur.

— Zove se kralj Pelinor. Predviđam da će imati dva sina: Persivala i Lamorana, koji će stasati u velike vitezove.

Kralj je bio slab i ranjen i Merlin ga odvede do obližnje isposničke ćelije gde mu pustinjak očisti rane i zaustavi krv zavojima i isceljujućim balsamima. Tri dana kralj je tu ostao pre no što je mogao da se popne na konja i ode svojim putem. I dok je jahao s Merlinom kraj sebe, kralj reče gorko:

— Mora da si ponosan što me služiš, Merline, poraženog kralja, velikog i hvale dostojnog viteza koji nema čak ni mač, razoružanog, ranjenog i bespomoćnog. Šta je vitez bez mača? Ništa — čak manje nego ništa.

— To je dečje brbljanje, odgovori Merlin. Nisi ni kralj ni vitez, već uvređeno i ljutito dete, inače bi znao, moj gospodaru, da je za kralja potrebno više od krune, i daleko više od mača za jednog viteza. Ti si bio vitez kad si nenaoružan ščepao Pelinora.

— A on me je pobedio.

— Bio si vitez, reče Merlin. Negde u svetu svakoga čeka poraz. Neki se mogu uništiti porazom, a drugi postaju sitni i zajedljivi kad pobede. Veličina živi u onome koji se podjednako uznosi i nad porazom i nad pobedom. Ali, ti hoćeš mač. Pa, dobro, imaćeš ga. U blizini ima jedan mač koji će biti tvoj, samo ako mogu da ga za tebe nabavim.

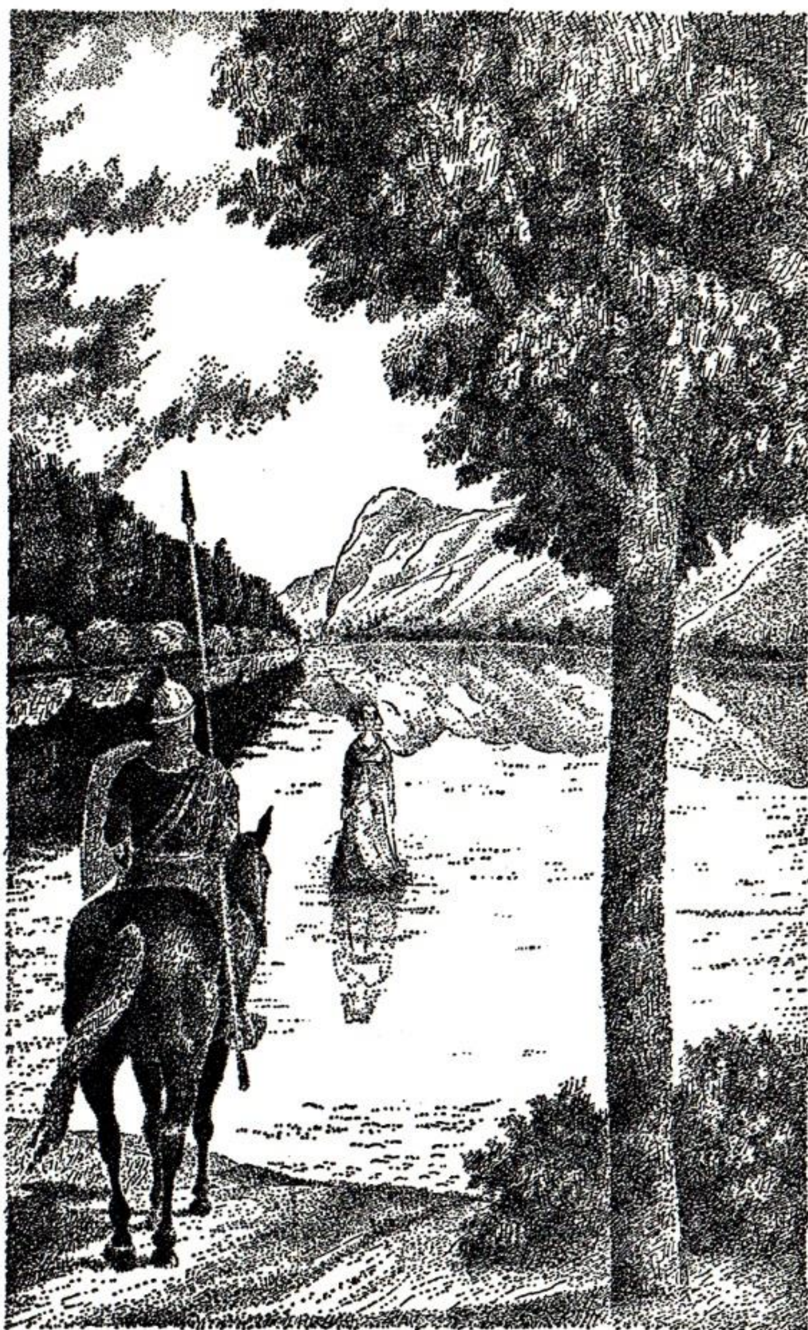
Jahali su dalje dok nisu stigli do velikog jezera sa divnom bistrom vodom. U sredini jezera Artur vide ruku u rukavu od bogate bele svile, a ruka je držala mač za korice. Merlin reče:

— To je mač o kome sam ti govorio.

A onda ugledaše jednu gospu kako lako hoda po površini jezera.

— To je čudo, reče kralj. Ko je ta gospa?

— To je gospa od Jezera, reče Merlin, a ima tu i drugih čuda. Ispod velike stene, duboko u jezeru, nalazi se palata tako bogata i divna kao bilo koja na zemlji. Tamo živi ova gospa. Ona će ti sada prići, i ako budeš uljudan i lepo je zamoliš, možda će ti dati mač.

Tad gospa priđe bliže i pozdravi Artura, a on je pozdravi i upita:

— Gospo, reci mi, molim te, kakav je to mač koji vidim u jezeru? Želeo bih da ga mogu imati, jer nemam mača.

Gospa odgovori:

— Mač je moj, moj gospodaru, ali ako mi daš poklon koji zatražim, dobićeš ga.

— Časti mi, daću ti sve što zaišteš, reče kralj.

Dama odgovori:

— Onda je tvoj. Idi do onog malog čamca koji vidiš, veslaj do ruke i uzmi i mač i korice. Ja ću tražiti svoj poklon kad dođe vreme.

Tad Artur i Merlin siđoše s konja i privezaše ih za drveće, i odoše do malog čamca i zaveslaše do ruke. Artur se lagano maši mača, a ruka ga pusti i iščeze ispod vode. A njih dvojica zaveslaše natrag ka obali i popeše se na konje i odoše svojim putem.

Blizu puteljka dođoše do raskošnog šatora i Artur se stade raspitivati čiji to beše šator.

— Zar se ne sećaš? zapita ga Merlin. To je šator tvog poslednjeg neprijatelja, kralja Pelinora. Ali, on nije više tu. Borio se s jednim od tvojih sjajnih vitezova, ser Eglamom, koji se na kraju morao okrenuti i pobeći da spase goli život. Pelinor se dao u gonjenje i pratio ga sve do Kerleona. Uskoro ćemo ga sresti pri povratku.

— Dobro, reče Artur. Sada, pošto imam mač, ponovo ću se boriti s njim i ovog puta neću izgubiti borbu.

— To nije dobro rečeno, gospodaru, odgovori Merlin. Ser Pelinor je umoran od borbe i gonjenja. Malo časti ima u tome ako ga sada potučeš. Savetujem ti da ga pustiš da prođe, jer će ti on uskoro biti od koristi, a njegovi sinovi će te služiti posle njegove smrti. Uskoro ćeš biti toliko zadovoljan njime, da ćeš mu dati svoju sestru za ženu. Zato ga nemoj izazivati kad prođe.

— Učiniću kako me savetuješ, reče kralj i pogleda svoj novi mač, diveći se njegovoj lepoti.

Merlin ga upita:

— Šta ti se više dopada, mač ili korice?

— Mač, odgovori Artur. Naravno.

— Korice su daleko skupocenije, reče Merlin. Dok nosiš te korice ne možeš gubiti krv, bez obzira koliko si duboko ranjen. Učinićeš dobro ako ga uvek imaš pri sebi.

Kad su se približili Kerleonu, sretoše kralja Pelinora, ali Merlin nije imao poverenja u narav ni jednog od njih i zato je bacio čini tako da ih Pelinor nije ni primetio.

— Čudno je da ništa nije rekao, reče Artur.

— Nije te video, odgovori Merlin. Da jeste, bilo bi borbe.

I tako stigoše u Kerleon i Arturovi vitezi se obradovaše kad su čuli priču o njegovim doživljajima. Bili su zapanjeni što se Artur sam doveo u opasnost, i najhrabriji behu srećni što služe vladara koji je pojahao u susret avanturi kao što bi to učinio bilo koji običan vitez. Osećali su za Artura poštovanje i ljubav, ali i drugarstvo.

Ali Artur nije mogao osetiti punu lepotu tog drugarstva, jer se u mislima vratio Merlinovim rečima o njegovom grehu sa sestrom i gorkom proročanstvu da će ga sopstveni sin uništiti.

U međuvremenu, kralj Rojns iz severnog Velsa, koga Artur nedavno beše potukao, stalno je besneo na severu i zauzeo Irsku i ostrva. Sada je poslao glasnike kralju Arturu sa grubim i nadmenim zahtevom.

„Kralj Rojns, glasila je poruka, pobedio je jedanaest severnih poglavara i kao divlji trofej zgulio im je brade zajedno s kožom, da bi ukrasio svoj ogrtač. Rojns ima jedanaest brada i hoće dvanaestu — bradu kralja Artura. Ukoliko Artur ne pošalje Rojnsu bradu, ovaj obećava da će mu zauzeti zemlju i popaliti je do temelja, i uzeti ne samo bradu nego i Arturovu glavu.“

Artur je slušao poruku i odgovorio skoro s radošću, jer mu je bio dovoljan samo trenutak da se snađe.

— Reci svom gospodaru da je njegov hvalisavi, sramni zahtev saslušan. Reci mu da moja brada nije dovoljno izrasla, da bi se mogla koristiti za ogrtač. A što se tiče podvorenja, obećavam da ću ga baciti na kolena i da će puziti moleći me za milost. Da se ikada družio s ljudima dostojnim poštovanja, ne bi poslao ovako sramnu poruku. Sada, nosite tu poruku. I posla glasnike natrag.

Tada Artur upita sakupljene ljude:

— Da li iko od vas zna tog kralja Rojnsa?

I jedan od vitezova, ser Naram, odgovori:

— Ja ga znam dobro, moj gospodaru. On je divalj, gord, strastven čovek. Ali nemoj ga zbog njegovog bezobrazluka olako shvatiti, jer je jedan od najboljih živih boraca. I nemoj sumnjati da će iz sve snage pokušati da ispuni svoju pretnju.

— Pobrinuću se ja za njega, reče kralj. Kad budem imao vremena, postupiću onako kako zaslužuje.

I on ponovo zapade u ćutanje i razmišljanje. Zatim pozva Merlina i upita ga:

— Da li se dete o kome si govorio — rodilo?

— Da, moj gospodaru.

— Kada?

— Na dan prvog maja, odgovori Merlin.

Artur ga otpusti i osta sedeći i razmišljajući skoro stisnutih očnih kapaka, a njegove misli behu mračne i zle.

Nije mogao podneti da njegova rodoskrvna sramota izađe na videlo, ali se istovremeno plašio i proročanstva. Tražio je načina da pobegne od zla glasa i sopstvene sudbine. Tada se nemilosrdan i kukavički plan zače u njegovoj glavi — kako da spase i svoju čast i glavu. Bilo ga je sramota da poveri svoj plan Merlinu, pre no što počne da ga sprovodi u delo. Da bi sakrio svoj rodoskrvni greh, naredio je glasnicima da obiđu sve plemiće i vitezove i narede da se sva deca, rođena na prvi dan maja, moraju poslati kralju pod pretnjom smrtne kazne. Plemići su bili razjareni i zaplašeni i mnogi su više krivili Merlina nego Artura, ali se nisu usuđivali da odbiju, te pošalju mnogu decu rođenu rečenog dana kralju, a ona behu samo četiri nedelje stara. Tada kralj pošalje bebe na obalu, jer nije imao srca da ih poubija. Stavio je mesec dana staru decu u malu lađu i usmerio jedra tako da je vetar goni od obale ka pučini, bez ikoga ko bi lađom upravljao. Kralj Artur, osramoćenog i zlog izraza lica, gledaše malu lađu kako odnosi dokaz njegove sudbine i tone u daljini. Tada se kralj okrete i odjaha teška srca.

Ali vetar se diže, urlajući i vitlajući, i vrati lađu na obalu. Blizu jednog zamka udari u podvodnu stenu i prospe svoj teret u talase. Na obali jedan dobar čovek seđaše u kolibi, kad začu dečje krike u zavijanju vetra i pljusku vode. Izađe na obalu i nađe bebu na parčetu

olupine od broda. Uze je, zagreja ispod svog ogrtača i odnese je kući, a njegova žena uze Mordreda i podoji ga na svojim grudima.

II

VITEZ SA DVA MAČA

U dugo vreme bezakonja, posle smrti Utera Pendragona a pre no što je njegov sin Artur postao kralj, u Engleskoj i Velsu, u Kornvolu i Škotskoj i na spoljnjim otocima, mnogi plemići su bespravno prigrabili vlast. Neki su potom odbili da je predaju, tako da su prve godine Arturovog vladanja bile iskorišćene za povratak vlasti putem zakona, reda i oružane sile.

Jedan od najupornijih njegovih neprijatelja beše Rojns od Velsa, čija sila je rasla na zapadu i na severu i bila stalna pretnja Arturovom kraljevstvu.

Kad je Artur sazvao dvor u Londonu, jedan odan vitez dojaha s vestima da je Rojns u svojoj drskosti podigao veliku vojsku i zauzeo zemlju, paleći useve i kuće i ubijajući Arturove podanike gde god stigne.

Ako je to tačno, moram zaštititi svoj narod, reče Artur.

— I te kako tačno, odgovori vitez. Lično sam video osvajača i njegova zlodela.

— Onda se moram boriti s Rojnsom i uništiti ga, reče kralj.

I on posla naređenje svim vernim plemićima i vitezima i ratnicima da se sakupe u Kamelotu, gde će sačiniti plan o odbrani kraljevstva.

A kad su se plemići i vitezi sakupili i zaseli u velikoj dvorani u kojoj je bio kralj, jedna dama izađe pred njih i reče da je poslala Gospa Lil od Avalona.

— Kakvu poruku nosiš? upita Artur.

Tada gospa rastvori raskošan ogrtač krznom postavljen, tako da se moglo videti da joj za pojasom visi plemeniti mač.

Kralj progovori:

— Nije dolično za jednu devojku da ide naoružana. Zašto nosiš mač?

— Nosim ga jer nemam izbora, reče mlada dama. I moram ga nositi sve dok mi ga ne oduzme vitez koji je hrabar i častan, na dobru glasu i bez mrlje. Samo takav vitez može izvući ovaj mač iz korica. Bila sam u logoru lorda Rojnsa, gde mi rekoše da su dobri vitezi, ali ni oni ni njegovi ratnici nisu mogli izvući oštricu.

Artur onda reče:

— Evo dobrih junaka, a i ja sam pokušaću da ga izvučem, mada ne mislim da sam najbolji; nego, ako probam prvi, moji baroni i vitezi će se osećati slobodnim da me slede.

Tad Artur ščepa korice i pojas i povuče žudno, ali mač se i ne pomeri.

Artur se okrete svojim ljudima i reče:

— Sad vi svi pokušajte, jedan po jedan.

Devojka reče:

— Proverite sebe, vi koji se oprobavate, da nemate sramne mrlje, prevare ni pritvorstva, proverite pre no što pokušate. Jer samo čist i bez mrlje vitez može izvući mač, a mora biti plemenite krvi i s očeve i s majčine strane.

Tad većina okupljenih vitezova pokuša da izvuče mač, i ni jedan ne uspe u tome. A devojka tužno reče:

— Verovala sam da ću ovde naći ljude bez mrlje na savesti i najbolje vitezove na svetu.

Arturu to ne bi pravo i on odgovori:

— Ovo su dobri i bolji vitezi nego bilo gde drugde. Nesrećan sam što im nije suđeno da ti pomognu.

Vitez po imenu ser Balin od Nortamberlenda beše ostao po strani. Njegova zla sreća bila je da je u jednoj poštenoj viteškoj borbi ubio kraljevog rođaka, a pošto je svađa zlonamerno protumačena, proveo je u tamnici pola godine. Tek nedavno, neki njegovi prijatelji

razjasnili su slučaj i tako pomogli da bude oslobođen. On je žudno posmatrao sve pokušaje, ali pošto je bio u tamnici i s obzirom da beše siromašan a njegova odeća iznošena i prljava, nije prišao dok se svi nisu okušali i devojka već htela da pođe. Tek tada je ser Balin pozva, govoreći:

— Gospo, molim te da mi iz uljudnosti dozvoliš da probam. Znam da sam siromašan u odeći, ali osećam u svom srcu da bih mogao uspeti.

Devojka pogleda u njegov iscepani ogrtač i ne mogade poverovati da je on čovek plemićke krvi. Zato ga upita:

— Gospodaru, zašto želiš da me mučiš još više, kad nijedan od ovih plemenitih vitezova nije imao uspeha?

Ser Balin odgovori:

— Lepa gospo, vrednost čoveka nije u njegovoj odeći. Muškost i časnost skrivaju se u njemu. A ponekad vrlina nije očigledna svima.

— To je tačno, odgovori devojka, i hvala ti što si me na to podsetio. Eto, uzmi mač i vidi šta možeš učiniti.

Tad joj Balin priđe i lako izvuče mač. Gledao je u sjajnu oštricu i ona mu se veoma svide. Kralj i mnogi drugi pozdraviše ga aplauzom, ali neke viteze ispuniše ljubomora i zavist.

Devojka reče:

— Ti mora da si najbolji i moralno najčistiji vitez koga sam dosad srela, inače to ne bi mogao izvesti. A sada, plemeniti i dobri viteže, vrati mi taj mač.

— Ne, reče ser Balin. Mač mi se sviđa i zadržaću ga dok mi ga neko silom ne preotme.

— Nemoj ga zadržati, poviče devojka. Nije mudro da ga zadržiš. Ako to učiniš, gledaćeš ga kako ti ubija najboljeg prijatelja i čoveka koga najviše voliš na svetu. Taj će te mač uništiti.

Balin joj uzvrati:

— Prihvatam svaki udes koji mi Bog pošalje, gospo, ali mač ti neću vratiti.

— Onda ćeš to skoro zažaliti, reče devojka. Ja ne želim taj mač za sebe. Ako ga uzmeš, on će te uništiti, i ja te žalim.

Tada ser Balin pošalje po svoga konja i po oklop i zamoli kralja za dozvolu da se udalji.

Artur mu reče:

— Nemoj nas sada napustiti. Znam da si ljut zbog nepravednog ležanja u tamnici, ali lažno svedočenje je bilo protiv tebe, a da sam poznavao tvoje poštenje i hrabrost, drugačije bih postupio. Sada, ako ostaneš na dvoru u ovom društvu, unaprediću te i popraviti ti čast.

— Zahvaljujem se tvojoj visosti, reče Balin. Tvoja darežljivost nadaleko čuvena. Ne zameram ti ništa, ali moram ići i molim te da me tvoja milost prati.

— Nije mi drago što odlaziš, reče kralj. Molim te, dobri viteže, nemoj dugo biti udaljen od nas. Dobrodošlicom ćemo pozdraviti tvoj povratak, a ja ću ti se odužiti za nepravdu koja ti je naneta.

— Bog neka ti uzvrati za tvoju dobrotu, odgovori vitez i pripremi se za polazak. A na dvoru ostadoše neki ljudi koji su šaputali da on treba svoju sreću da zahvali magiji a ne viteškoj vrlini.

Dok je Balin opremio konja i sebe, Gospa od Jezera dojaha na Arturov dvor, a bila je raskošno odevena i na dobrom konju. Pozdravila je kralja i podsetila ga na poklon koji joj beše obećao kada mu je dala mač iz jezera.

— Pamtim svoje obećanje, reče Artur, ali sam zaboravio ime mača, ukoliko si mi ga uopšte i rekla.

— Zove se Ekskalibur, reče dama, a to znači „Onaj što seče čelik".

— Hvala ti, gospo, reče kralj. A sada, kakav poklon želiš? Daću ti sve što je u mojoj moći.

Onda ona bezdušno reče:

— Hoću dve glave: glavu onog viteza koji je izvukao mač, i glavu devojke koja ga je ovamo donela. Neću biti zadovoljna dok ne dobijem obe glave. Taj vitez je ubio mog brata, a devojka je izazvala smrt moga oca. To je moj zahtev.

Kralj beše zaprepašćen njenom žestinom. Onda joj odgovori:

Ne mogu časno ubiti ovo dvoje samo radi tvoje osvete. Traži od mene bilo šta drugo i dobićeš.

— Ne tražim od tebe ništa drugo, odgovori gospa.

Sad Balin beše spreman za polazak, ali ugleda Gospu od Jezera i prepozna je, jer tri godine pre toga beše čarolijama usmrtila njegovu majku. A kad mu je rečeno da ona traži njegovu glavu, on joj pristupi i poviče:

— Ti si jedna veštica! Hoćeš moju glavu? Imaću ja tvoju!

Onda izvuče mač i rastavi joj glavu od tela jednim zamahom.

— Šta si to učinio? uzviknu Artur. Osramotio si i mene i moj dvor! Bio sam dužnik ove dame, a, sem toga, bila je pod mojom zaštitom. Nikad ti ne mogu oprostiti ovaj ispad.

— Moj gospodaru, reče Balin, žao mi je što sam te oneraspoložio, ali ne žalim zbog ovog postupka. Ovo je bila zla veštica. Magijom i čarobnjaštvom ubila je mnoge dobre viteze, a čaranjem i lažima učinila je da moja majka bude spaljena.

Kralj na to reče:

— Bez obzira koji su razlozi, nisi imao pravo da to uradiš u mome prisustvu. Bilo je to ružno delo i uvreda mene lično. Sad napusti moj dvor. Nisi više dobrodošao ovde.

Tada Balin uze glavu Gospe od Jezera i odnese je u svoju kuću, držeći je za kosu. Tamo ga je čekao njegov štitonoša, i oni pojahaše konje i odjahaše iz grada.

A Balin reče:

— Hoću da uzmeš ovu glavu i odneseš je mojim rođacima u Nortamberlend. Kaži im da je moj najopasniji neprijatelj mrtav. Reci im da sam oslobođen iz tamnice i ispričaj kako sam došao do drugog mača.

— Žao mi je što si to učinio, odgovori štitonoša. U mnogome si kriv što si izgubio kraljevu naklonost. Niko ne sumnja u tvoju srčanost, ali ti si nagao vitez i kad nešto odlučiš, ne možeš da promeniš mišljenje čak i ako te to vodi u propast. Mogu ti reći da je to tvoja slabost i tvoja sudbina.

A Balin odgovori:

— Smislio sam način da zadobijem kraljevu naklonost. Odjahaću u logor njegovog neprijatelja, lorda Rojnsa, i ubiću ga ili ću sam poginuti. Ako se desi da pobedim, kralj Artur će mi ponovo biti prijatelj.

Štitonoša je klimao glavom zbog ovako očajničkog plana, ali je odgovorio:

— Gospodaru, gde treba da se nađemo?

— Na dvoru kralja Artura, odgovori Balin samouvereno i otpusti štitonošu.

U međuvremenu kralj i njegovi pratioci behu tužni i osramoćeni zbog Balinovog postupka, te sahraniše gospu bogato i uz sve počasti.

Na dvoru je u to vreme bio vitez koji je najviše zavideo Balinu na uspehu oko čarobnog mača. Bio je to ser Lonseor, sin irskog kralja, gord i ambiciozan čovek koji je verovao da je najbolji vitez na svetu. On zatraži od kralja dopuštenje da pojaše za ser Balinom i osveti uvredu Arturovog dostojanstva.

Kralj mu na to reče:

— Pođi i učini najviše što možeš. Ljut sam na Balina. Izbriši ljagu sa mog dvora.

A kad je ser Lonseor otišao u svoju kuću da se pripremi za bojno polje, Merlin istupi pred Artura, jer beše saznao kako je mač izvučen iz korica i kako je ubijena Gospa od Jezera.

Merlin pogleda na gospu koja beše donela mač a zatim ostala na dvoru. Zatim reče:

— Pogledajte ovu damu što tu stoji. Ona je lažljiva i zla i ne može to poreći. Ima brata, hrabrog viteza i dobrog i pravdoljubivog čoveka. Ali, zavolela je jednog viteza i postala njegova ljubavnica. Njen brat, da zbriše sramotu, izazove njenog ljubavnika i ubije ga u časnoj borbi. Onda ona u besu uzme njegov mač i odnese ga Gospi od Avalona i zatraži od nje pomoć kako bi se mogla osvetiti rođenom bratu.

I Merlin nastavi:

Gospa od Lila uze mač i baci čini na njega i prokletstvo. Samo najbolji i najhrabriji među vitezima mogao bi da ga izvuče iz korica, ali će njime ubiti rođenog brata. I Merlin se okrete devojci. To je bio podli razlog tvoje posete, reče joj. Ne poriči. Znam to isto tako dobro kao i ti. Žalim do Boga što si došla, jer gde god se ti pojaviš tu seješ zlo i smrt.

Vitez koji je izvukao mač najbolji je i najhrabriji, a mač koji je izvukao — uništiće ga. Sve što učini okrenuće se u gorčinu i smrt,

bez njegove sopstvene krivice. Prokletstvo mača postalo je njegova kob. Gospodaru, obrati se zatim Merlin kralju, taj dobri vitez ima još malo vremena da živi, a pre no što umre učiniće ti uslugu koju ćeš dugo pamtiti.

Kralj Artur ga je slušao u čudu.

Dotle se već ser Lonseor od Irske opremio i potpuno naoružao. On stavi štit na rame, uze koplje u ruku i stade požurivati svog konja do najveće brzine niz stazu kojom je odjahao ser Balin. Uskoro je, na vrhu planine, stigao svog protivnika. Ser Lonseor mu doviknu:

— Stani gde si, ili ću te ja zaustaviti. Tvoj te štit sada neće zaštititi.

Balin mirno odgovori:

— Bolje da si ostao kod kuće. Čoveku koji preti svom protivniku često se pretnja vrati natrag. Sa kog dvora dolaziš?

— Sa dvora kralja Artura, reče irski vitez. I došao sam da se osvetim za uvredu koju si danas naneo kralju.

Ser Balin mu odgovori:

— Ako moram s tobom da se borim — moram. Ali, veruj mi, žao mi je što sam ožalostio svog kralja, ili bilo koga s njegovog dvora. Znam da je tvoja dužnost jasna, ali pre no što pređemo na borbu, znaj takođe da nisam imao izbora. Gospa od Jezera ne samo što mi je nanela smrtnu povredu, već je tražila i moj život.

Ser Lonseor ga prekide:

— Dosta razgovora. Pripremi se, jer samo jedan od nas napustiće živ ovo polje.

Tad oni ukrstiše koplja, a koplje ser Lonseora se prelomi, i Balinovo prođe kroz štit i oklop i grudi, i irski vitez pade na zemlju. Kad je Balin okrenuo konja i izvukao mač, on vide da njegov protivnik leži mrtav na travi. Tad začu bat kopita iza sebe, i vide istu onu devojku kako jaše prema njemu najvećom brzinom. Kada se približila i videla da je ser Lonseor mrtav, ona pade u veliku tugu.

— Baline, povika ona, dva tela si ubio u jednom srcu i dva srca u jednom telu, i dve si duše oslobodio.

Siđe zatim s konja i uze mač svoga ljubavnika i onesvešćena pade na zemlju. Kad joj se svest povratila, jaukala je od žalosti i

Balin se sav ispuni bolom. Priđe joj i pokuša da joj oduzme mač, ali ona ga je tako čvrsto držala da je morao da popusti, inače bi je povredio. Tad, iznenada, ona pusti mač oštricom na gore i sama leže telom na njega, i oštrica je probode skroz i ona izdahnu.

Balin sjaše teška srca i osramoćen što je prouzrokovao njenu smrt. Zatim glasno izgovori:

— Kakva je ljubav postojala među njima dvoma, a ja sam je uništio!

Nije mogao dalje da ih gleda, nego se pope tužno na konja i odjaha put kule.

U daljini vide kako mu se približava jedan vitez, a kad je mogao prepoznati znak na njegovom štitu, znao je da je to njegov brat Balen. Kad su se sreli, zbaciše kacige i izljubiše se i zaplakaše od radosti.

Balen reče:

— Brate moj, nisam se mogao nadati da ću te skoro sresti. Sreo sam čoveka u Zamku Četiri Katapulta i on mi je kazao da si oslobođen iz tamnice i da te je video na dvoru kralja Artura. Jahao sam ovamo čak iz Nortamberlenda, samo da te nađem.

Tad Balin ispriča bratu sve o devojci i maču i kako je ubio Gospu od Jezera i tako razljutio kralja. A onda dodade:

— Tamo leži mrtav vitez koji je poslat za mnom i pokraj njega njegova ljubav koja je sebe ubila, a ja sam tužan i žalostan.

— To je tužno, prihvati Balen, ali, ti si vitez i znaš da moraš prihvatiti sve što ti Bog pošalje.

— Znam to, odgovori Balin, ali sam potišten što je kralj Artur nezadovoljan mnome. On je najbolji i najveći kralj što vlada na ovoj zemlji. Ali ja ću povratiti njegovu ljubav ili se oprostiti od života.

— Kako misliš da to učiniš, brate moj?

— Reći ću ti, odgovori Balin. Neprijatelj kralja Artura, lord Rojns, opseo je zamak Terabil u Kornvolu. Odjahaću tamo i oprobati svoju čast i hrabrost protiv njega.

— Nadam se da ćeš uspeti. Poći ću s tobom i staviti svoj život na kocku zajedno s tvojim, kako i treba brat da učini.

— Kako je dobro što si ovde, dragi brate, produži Balin. Hajde da nastavimo zajedno.

Dok su tako razgovarali, priđe im patuljak na konju iz pravca Kamelota, a kad vide tela viteza i njegove ljubavnice, on poče čupati kosu i poviče:

— Koji je od vas dvojice ovo učinio?

— S kakvim pravom to pitaš? reče Balin.

— Jer hoću da znam.

Onda mu Balin odgovori:

— Ja. Ubio sam viteza u časnoj borbi i samoodbrani. Devojka se od tuge ubila. Ja sam tužan. U njeno ime služiću svim ženama dokle god i sam budem živ.

Patuljak mu reče:

— Naneo si sebi veliko zlo. Ovaj mrtvi vitez bio je sin kralja Irske. Njegovi rođaci će ti se svetiti. Pratiće te po celom svetu dok te konačno ne ubiju.

— To me ne plaši, odgovori ser Balin. Moj bol je u tome što sam dvostruko ražalostio svoga gospodara, Artura, ubivši njegovog viteza.

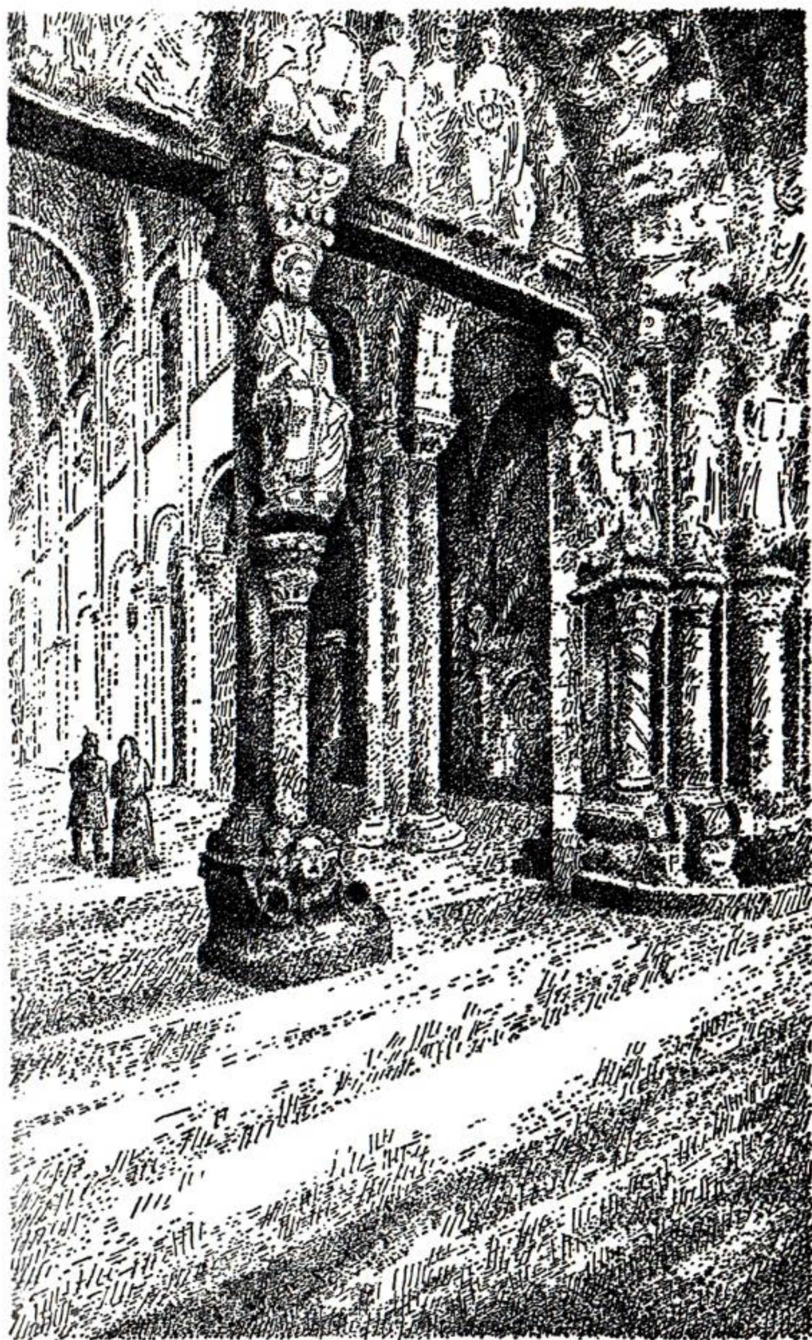
Tada kornvolski kralj Marko prođe na konju i ugleda mrtva tela, a kad mu sve beše potanko ispričano, reče:

— Mora da su se stvarno voleli njih dvoje. Pobrinuću se da dobiju lep grob, za uspomenu na njih.

Tada naredi svojim ljudima da razapnu šatore a on pretraži kraj da nađe pogodno mesto gde da sahrani ljubavnike. U obližnjoj crkvi naredio je da se podigne ploča s poda ispred visokog oltara i tu pokopa viteza i devojku zajedno, a kad je ploča ponovo spuštena, kralj Marko naredi da se uklešu sledeće reči:

Ovde leži ser Lonseor, sin irskog kralja, ubijen u borbi sa ser Balinom, a kraj njega njegova ljubav, gospa Kolomba, koja se od tuge ubila mačem svog dragana.

Merlin onda uđe u crkvu i reče Balinu:

— Zašto nisi poštedeo život ove dame?

— Kunem se da nisam mogao, odgovori Balin, Pokušao sam, ali je bila suviše brza.

— Žalim te, odgovori Merlin. Za kaznu zbog te smrti, suđeno ti je da izvedeš najtužniji udarac koji je ikad učinjen od kako je koplje probolo telo našeg Gospoda. Svojim udarcem ranićeš najboljeg živog viteza i doneti bedu i jad i očajanje trima kraljevima.

Balin zavapi:

— Ali to ne može biti istina. Kad bih u to verovao, ubio bih se i tako te učinio lažovom.

— Ali nećeš, odgovori Merlin.

— U čemu je moj greh? upita Balin.

— Nemaš sreće, odgovori Merlin. Neki to zovu sudbinom. I, iznenada, Merlin nestade.

Posle izvesnog vremena braća se oprostiše od kralja Marka.

— Recite mi, najpre vaša imena, zatraži on.

A Balen odgovori:

— Vidiš li da on nosi dva mača? Zovi ga Vitezom sa dva mača.

Tad se braća uputiše ka Rojnsovom logoru. I na širokoj i vetrovitoj pustari naiđoše na stranca koji ih upita kuda su pošli.

— A što da ti kažemo? odgovoriše mu, a Balin nastavi: Reci nam svoje ime, strančе.

— A zašto bih, kad ste tako tajnoviti? odvrati čovek.

— Loš je to znak kad čovek neće da kaže svoje ime, zaključi Balen.

— Misli šta hoćeš, reče stranac. A šta biste pomislili kad bih vam rekao da jašete da biste našli lorda Rojnsa i da u tome nećete uspeti bez moje pomoći?

— Pomislio bih da si Merlin, a ako jesi, tražio bih da mi pomogneš.

— Morate biti hrabri, jer hrabrost će vam biti potrebna, odgovori Merlin.

A ser Balin mu odgovori:

— Ne brini za hrabrost. Učinićemo sve što budemo mogli.

Stigli su zatim do ivice šume i sjahali. Na jednom senovitom mestu skinuše sedla s konja i pustiše ih da pasu, a sami vitezi legoše pod zaklon od grana i zaspaše.

Kad se ponoć primakla, Merlin ih tiho probudi.

— Brzo se pripremite, reče im. Vaša prilika je došla. Rojns se iskrao iz svog logora samo s telesnom stražom, radi ljubavnog sastanka sa Gospom od Velsa.

Iz zaklona od drveća oni videše konjanike kako se približavaju.

— Koji je Rojns? upita Balin.

— Onaj visoki u sredini, odgovori Merlin. Budite mirni dok se ne približe.

A kad je povorka prolazila u mraku, obasjana samo mesečinom, braća iskočiše iz zaklona, zbaciše Rojnsa sa sedla, te se okretoše njegovim zbunjenim ljudima, udarajući mačevima i levo i desno. Mnogi padoše a drugi se dadoše u beg.

Tad se braća vratiše Rojnsu da ga ubiju, ali ih on zamoli za milost.

— Hrabri vitezovi, nemojte me ubiti, reče on. Moj život bi vam mogao vredeti, a moja smrt nikako.

— To je tačno, odgovoriše braća, podigoše Rojnsa i pomogoše mu da uzjaše. A kad pogledaše, Merlin je bio nestao, jer je čarobnim putem požurio pre njih u Kamelot. Obavestio je Artura da je njegov najljući neprijatelj pobeđen i zarobljen.

— Ko je to učinio? upitao je kralj.

— Dva viteza koji žele tvoje prijateljstvo i tvoju milost više nego išta drugo na svetu. Biće ovde ujutro i videćeš ko su, reče Merlin i ode dalje da o tome priča.

Vrlo rano, dva brata donesoše svog ranjenog zarobljenika, lorda Rojnsa, do kapije Kamelota i predadoše ga na čuvanje tamničarima, a oni odjahaše u dan koji se tek budio.

Kad je to kralju preneto, on ode do svog ranjenog neprijatelja i reče mu:

— Viteže, ti si dobrodošao prizor za moje oči. Kako si dospeo ovamo?

— Na gorak način, moj gospodaru.

— Ko te je uhvatio? pitao je kralj.

— Čovek koga zovu Vitez sa dva mača i njegov brat. Oni su me oborili i rasterali moju stražu.

Merlin ga prekide:

— Sad ti mogu reći. Bio je to Balin, koji je izvukao ukleti mač, i njegov brat Balen. Nikada nećeš imati dva bolja viteza. Šteta što se njihova sudbina bliži kraju i što neće još dugo živeti.

— On me je zadužio, reče kralj. A ja ne zaslužujem ništa dobro od Balina.

— On će učiniti i mnogo više, moj gospodaru, reče Merlin. Ali, donosim ti vesti. Moraš pripremiti svoje viteze za bitku. Sutra pre podne snage Rojnsova brata Nerona napašće te. Imaš dosta posla sada i ja te napuštam.

Tada kralj brzo iskupi svoje vitezove i pojaha ka zamku Terabil. Neron je bio spreman i čekao na polju sa snagama većim od Arturovih. Neron je vodio predvodnicu i čekao samo na dolazak kralja Lota sa njegovom vojskom. Ali, čekao je uzalud, jer je Merlin otišao do Lota i zadržavao ga pričama o čudesima i predskazanjima, dok je Artur napao Nerona. Ser Kej se borio tako dobro toga dana, da su uspomene na njegova dela ostala večno u sećanju ljudi. Ser Harvis de Revel iz linije Tomasa Malorija istakao se, kao i ser Tobijus Strit od Montroja. U bici su se ser Balin i njegov brat tako žestoko tukli, da se o njima govorilo da su anđeli s neba ili đavoli iz pakla, zavisno od toga na kojoj ste strani. I Artur u predvodnici vide dela dvojice braće i pohvali ih iznad svih vitezova. Kraljeve snage nadvladaše i oteraše neprijatelja s bojnog polja i uništiše Neronovu silu.

Glasnik je jahao kralju Lotu da ga izvesti o gubitku bitke i smrti Neronovoj, dok je Lot slušao Merlinove priče. Kralj Lot na to reče:

— Bio sam začaran od strane ovog Merlina. Da sam se tamo nalazio, Artur ne bi pobedio. Ovaj čarobnjak me je nadmudrio kao neko dete.

Merlin mu odgovori:

— Znam da danas mora poginuti jedan kralj. Draže mi je da to budeš ti, a ne kralj Artur, iako mi ni to nije drago.

I Merlin nestade u vazduhu.

Tada kralj Lot skupi svoje vođe:

— Šta da radim? pitao je. Da li je bolje moliti mir ili ratovati? Ako je Neron poražen, polovina naše vojske je nestala.

Jedan vitez mu odgovori:

— Ljudi kralja Artura su umorni od bitke, konji su im iscrpljeni, a mi smo odmorni. Ako ga sada napadnemo, imamo prednost.

— Ako se svi slažete, borićemo se, reče kralj Lot. Nadam se da ćete se boriti onako dobro kao što ću se i ja sam truditi da se borim.

Tada kralj Lot odjaha do bojnog polja i napadne Arturove ljude, ali oni su se držali čvrsto i nisu popuštali ni za dlaku.

Kralj Lot, osramoćen zbog neuspeha, držao je prednje linije i borio se kao razbesneli đavo, jer je mrzeo Arturove ljude iznad svega. Nekad, ranije, bio je kraljev prijatelj i oženjen Arturovom polusestrom, ali kad je Artur u neznanju zaveo ženu njegovog prijatelja i ona ostala noseća, s njegovim sinom Mordredom, vernost kralja Lota pretvori se u mržnju i on se očajnički trudio da pobedi svog nekadašnjeg prijatelja.

Kao što je Merlin prorekao, ser Pelinor, koji je jednom pobedio Artura kraj kladenca u šumi, postao je kraljev veran prijatelj i borio se u prvim redovima njegovih vitezova. Ser Pelinor je proterao svog konja kroz stisak oko kralja Lota i zavitlao snažno mačem. Oštrica okrznu i ubi Lotovog konja, i dok je padao, Pelinor udari Lota po kacigi i baci ga na zemlju.

Kad su ljudi kralja Lota videli kako on pada, prestadoše da se tuku i dadoše se u beg, te mnogi behu zarobljeni a još više njih beše pobijeno u borbi.

Kad su telesa mrtvih sakupljena, dvanaestorica velikih lordova beše nađeno kako su izginuli služeći Nerona i kralja Lota. Preneti su u crkvu svetog Stefana u Kamelotu. Tu su i sahranjeni, dok su vitezovi nižeg ranga pokopani blizu bojnog polja ispod jednog velikog kamena.

Kralj Artur je pokopao Lota u posebnoj raskošnoj grobnici, a dvanaestoricu velikih lordova dade da se sahrane skupa i podiže im veličanstven nadgrobni spomenik. Svojom veštinom Merlin je napravio figure dvanaestorice lordova od pozlaćenog bakra i bronze, u stavovima poraza, a svaka figura je držala sveću koja je

gorela i dan i noć. Iznad ovih likova Merlin je postavio statuu kralja Artura sa isukanim mačem iznad neprijateljskih glava. Merlin je predskazao da će sveće goreti do dana Arturove smrti, a u tom času će se same ugasiti. Tog dana predskazao je još i neke druge stvari koje će se dogoditi.

Uskoro potom, Artur se oseti umornim od ratovanja i vladanja i bolestan od mračnih, vlažnih soba u zamkovima, te naredi da mu se namesti čardak na zelenoj livadi van zidina, gde bi mogao da se odmori i povrati snagu na blagom i čistom vazduhu. Legao je na poljski krevet da spava, ali nije još ni oči sklopio kadraču kako mu se približava konjanik koji se žalio i jadao sam sebi.

Kad je prolazio kraj šatora, kralj mu uputi sledeće reči:

— Hodi, viteže hrabri, i reci mi razlog tvojoj tuzi.

Vitez mu odgovori:

— Kakvog bi dobra to moglo doneti? Ne možeš mi pomoći. I nastavi da jaše ka zamku Kamelotu.

Tada kralj ponovo pokuša da zaspi, ali ga je znatiželja držala budnim, i dok je razmišljao o tome, ser Balin dojaha blizu, pa kad vide kralja Artura siđe s konja da pozdravi gospodara.

— Uvek si dobrodošao, reče mu kralj. Ali sada, naročito. Maločas jedan vitez prođe ovuda, i plakao je od tuge i žalosti i nije hteo da mi odgovori kad sam ga pitao o čemu je reč. Ako želiš da mi služiš, pojaši za njim i dovedi ga meni, bez obzira da li to želi ili ne, jer sam veoma znatiželjan.

— Dovešću ga, moj gospodaru, reče ser Balin, ili će biti još tužniji nego što je sada.

I Balin uzjaha konja i otkasa za vitezom, a posle izvesnog vremena nađe ga gde sedi ispod jednog drveta sa damom pored sebe. Ser Balin reče:

— Viteže, gospodine, moraš poći sa mnom do kralja Artura i reći mu uzrok svoje tuge.

— To neću učiniti, odgovori vitez. Bio bih u velikoj opasnosti kad bih to učinio, a ti ne bi dobio ništa.

— Molim te, gospodine, pođi sa mnom, reče Balin. Ako odbiješ, moram se s tobom boriti, a to ne želim.

— Rekao sam ti da mi je život u opasnosti. Hoćeš li mi obećati da ćeš me braniti?

— Braniću te ili poginuti u tom pokušaju, obeća Balin.

I s tim vitez uzjaha svog konja i oni odjahaše, ostavivši damu pod drvetom. Kad dođoše u šator kralja Artura, začuše kako bojni konj kidiše ali nisu videli ništa i, odjednom, vitez beše zbačen iz sedla nekom nevidljivom silom i ležaše izdišući s velikim kopljem probodenim kroz telo. On izusti:

— To je bila ta opasnost — vitez po imenu Garlon, koji može da postane nevidljiv. Bio sam pod tvojom zaštitom, a ti si me izneverio. Uzmi mog konja. Bolji je od tvog. Idi natrag do devojke, a ona će te dovesti do mog neprijatelja i možda ćeš moći da me osvetiš.

Balin poviče:

— Časti mi i viteštva, hoću. Zaklinjem se pred Bogom.

I s tim vitez oer Harleus le Berbeus izdahnu, a Balin izvuče koplje iz njegovog tela i tužno odjaha, jer je bio žalostivan što nije zaštitio viteza kako mu beše obećao. Tek sad on shvati zašto je Artur bio onako razjaren smrću Gospe od Jezera, koja beše pod njegovom zaštitom. Balin oseti kako se crni oblaci zle kobi nadvijaju nad njim.

Devojku je našao u šumi i dao joj koplje koje je ubilo njenog dragana, a ona ga je nosila kao znamenje i uspomenu. A zatim povede Balina da izvrši obećanje što ga beše dao umirućem vitezu.

U šumi naiđoše na viteza koji je lovio i on, videći Balinovo smrknuto lice, zapita za razlog njegove tuge, a Balin mu kratko odgovori da ne želi o tome da govori.

Vitezu je bilo krivo zbog ove neljubaznosti, i reče:

— Da imam ovde naoružane ljude umesto jelena, ti bi mi odgovorio.

Balin mu umorno odvrati:

— Nemam razloga da ti ne kažem. I ispriča mu svoju čudnu i fatalnu priču.

Vitez je bio tako potresen njome, da je zatražio za dopuštenje da im se pridruži u tom zadatku osvete. Zvao se ser Perin de Monte Belijard. On ode do svoje kuće koja je bila u blizini, naoruža se i pridruži im se usput. Dok su jahali kraj male isposničke ćelije i

kapele u šumi, opet začuše buku kopita u trku, i ser Perin pade tela probodenog kopljem.

— Priča ti je bila istinita, reče on. Nevidljivi neprijatelj me je ubio. Ti si čovek čija je sudbina da uzrokuje propast prijatelja koje voli.

I ser Perin izdahnu od rana.

Balin u tuzi reče:

— Moj neprijatelj je nešto što ne vidim. Kako ga mogu izazvati kad je nevidljiv?

Tada mu pustinjak pomogne da unesu mrtvaca u kapelu i sahraniše ga uz tugu i počasti.

Docnije Balin i devojka nastaviše put, dok ne stigoše do dobro utvrđenog zamka. Balin pređe preko pokretnog mosta i uđe prvi, a čim je ušao, lanci za dizanje mosta začegrtaše i most se ponovo podiže i zarobi ga, dok je devojka ostala napolju gde je veliki broj ljudi napade noževima da je ubije. Tada Balin ustrča na ivicu zida i skoči u jarak duboko dole, a voda primi njegovo telo i spase ga povreda. On potom izbaulja iz šanca i isuka mač, ali se napadači povukoše, rekavši da su samo postupali prema običajima ovog zamka. Objasnili su da je gospodarica zamka već dugo bolesna od neke slabosti i da je njen jedini lek srebrna posuda s krvlju device, kraljevske kćeri, i tako je prešlo u običaj da se uzima krv svake dame koja prođe ovim putem.

Balin im reče:

— Siguran sam da će vam ova dama dati svoje krvi, ali ne morate je ubiti da biste je dobili.

Onda im pomogne da joj probodu venu i oni uhvatiše krvi u srebrnu posudu, ali krv ne izleči gospodaricu, zbog čega su verovali da devojka nije ispunila jedan ili drugi ili oba zahteva. Ali, s obzirom da je sama ponudila svoju krv, njih dvoje behu prihvaćeni s dobrodošlicom, lepo pozdravljeni i odmoriše se preko noći, te ujutro nastaviše put. Četiri dana su putovali bez ikakvog doživljaja i na kraju se zaustaviše u kući jednog plemića. Dok su sedeli za večerom, začuše bolno stenjanje iz susedne sobe, i Balin upita o čemu se radi.

— Reći ću ti, poče plemić. Nedavno sam se na turniru borio protiv brata kralja Pelhama. Dva puta sam ga skinuo s konja, i on mi u gnevu zapreti osvetom na nekom ko mi je blizak. Onda je postao nevidljiv i ranio mog sina, koga čujete da plače od bola. Neće se isceliti dok ne ubijem tog zlog viteza i uzmem mu krv.

— Znam ga dobro, iako ga nikad nisam video, odvrati Balin. Ubio je moja dva viteza na isti način, i više bih voleo da se sretnem s njim u dvoboju nego da imam sve zlato ovog kraljevstva.

— Reći ću ti kako da ga nađeš, reče domaćin. Njegov brat, kralj Pelham, najavio je veliku gozbu kroz dvadesetak dana. Nijedan vitez ne može prisustvovati ako ne povede svoju ženu ili ljubavnicu. Kraljev brat, Garlon, biće tamo.

— Onda ću i ja biti, zaključi Balin.

Ujutro njih troje kretoše na put i jahali su tako petnaest dana dok nisu stigli u Pelhamovu zemlju, a stigoše u njegov zamak na sam dan gozbe. Ostaviše konje u staju i odoše u veliku trpezariju, ali Balinov domaćin nije bio primljen zato što nije poveo ni ženu ni milosnicu. Balin, međutim, beše pozdravljen dobrodošlicom i odveden u prostoriju gde je skinuo oklop, okupao se, a sluge mu donele raskošnu odeću za gozbu. Ali, onda, zatražiše da svoj mač ostavi s oklopom, što Balin odbi. On reče:

— U mojoj zemlji vitez uvek mora nositi mač sa sobom. Ako ga ne mogu poneti, neću ići na gozbu.

Oni ga poslušaše s oklevanjem i ostaviše mu mač, a on uđe u veliku salu i sede među vitezove, a njegova dama pokraj njega.

Tada Balin upita:

— Postoji li na ovom dvoru vitez po imenu Garlon, kraljev brat?

— Eno ga, odgovori neki vitez pored njega. Pogledaj, to je onaj tamnoputi. On je čudan čovek i ubio je mnogo vitezova, jer poseduje sposobnost da postane nevidljiv.

Balin je zurio u Garlona i razmišljao šta da uradi. Mislio je: „Ako ga sad ubijem, neću moći da umaknem, a ako ga ne ubijem sada, možda ga više nikad neću videti, jer neće biti vidljiv."

Garlon je primetio da ga Balin posmatra i to ga je razljutilo. On ustade sa svog mesta i priđe Balinu, ošamari ga preko lica i reče:

— Ne sviđa mi se što me gledaš. Jedi svoje meso ili radi bilo šta drugo radi čega si došao.

— Uradiću ono radi čega sam došao, reče Balin, te izvuče mač i odseče Garlonu glavu.

Onda se okrete dami:

— Daj mi koplje koje je ubilo tvog dragana. Njime zatim ubode Garlona, vičući: Ubio si jednog dobrog viteza njime. Sad je tebe probolo!

Zatim dozva svog prijatelja spolja:

— Evo dovoljno krvi da izleči tvoga sina.

Okupljeni vitezovi sedeli su zapanjeni, ali sad skočiše na noge da se sruče na Balina. Kralj Pelham ustade od visokog stola, govoreći:

— Ubio si mi brata. Moraš umreti.

A Balin ga izazivaše:

— Vrlo dobro, uradi to sam ako si dovoljno hrabar.

— Imaš pravo, odgovori Pelham. Povucite se, vitezovi, sam ću ga ubiti, umesto svog brata.

Pelham uze veliku bojnu sekiru sa zida, zakorači i nanišani na Balina, ali Balin je dočeka na mač. Teška sekira, međutim slomi njegov mač na dva dela, tako da on ostade nenaoružan. Tad Balin istrča iz dvorane, a Pelham za njim. Išao je iz sobe u sobu tražeći neko oružje, ali nigde ništa nije mogao naći, a stalno je čuo Pelhama kako ga goni.

Na kraju, Balin stiže u jednu odaju i ugleda čudo. Soba je bila obložena zlatnim tkaninama na kojima behu ispisani mistični i sveti simboli, a postelja je bila pod veličanstvenim baldahinom. Na postelji, pod pokrivačem izatkanim od zlatne tkanine, ležalo je savršeno telo starog i dostojanstvenog čoveka, dok je na zlatnom stolu kraj postelje stajalo čudno izrađeno koplje s drškom od drveta, vitkim gvozdenim telom i malom oštrom glavom.

Balin začu Pelhanove korake i ščepa koplje te ga zari u neprijateljev bok. U tom času zemljotres poče da ljulja sve, a zidovi zamka popucaše I krov se sruši. Balin i kralj Pelham se skotrljaše zajedno sa ruševinama na pod i ležahu bez svesti, pritisnuti

kamenjem i građom. U zamku je većina okupljenih vitezova izginula, kada se krov srušio.

Posle nekog vremena Merlin se pojavi, raščisti kamenje sa Balina i osvesti ga. Doveo mu je konja i rekao mu da napusti ovu zemlju što pre.

Balin ga upita:

— Gde je moja dama?

— Leži pod ruševinama zamka, mrtva, odgovori mu Merlin.

— Šta je izazvalo ovo rušenje? upita Balin.

— Naišao si na misteriju, odgovori mu Merlin. Ubrzo pošto je naš Gospod razapet, Josif, trgovac iz Arimateke, koji je Uzvišenom dao grobnicu, stiže na jedrenjaku u ovu zemlju, noseći sveti pehar sa Tajne večere pun svete krvi i koplje kojim je Longinus Rimljanin probo Hristovo bedro na krstu. Ove svete relikvije Josif je doneo na Ostrvo Stakla u Avalonu, i tamo je sagradio crkvu, prvu u svojoj zemlji. Ono je bilo Josifovo telo na postelji i Longinuoovo koplje kojim si ranio Pelhama, Josifovog potomka, a bio je to onaj tužni udarac o kome sam ranije govorio. Zato što si to učinio, talas boleština i gladi i očaja zahvatiće ovu zemlju.

Balin poviče:

— Ali, to nije pravo. Nije pošteno.

— Nesreća nije pravedna, sudbina nije poštena, ali ipak postoje, reče Merlin i oprosti se od Balina. Jer, dodade on, mi se više nećemo sresti na ovoj zemlji.

Tada Balin odjaha kroz opustošenu zemlju i vide mrtve i umiruće na sve strane, a živi su vikali za njim:

— Baline, ti si uzrok ove propasti. Bićeš kažnjen za to.

A Balin je u jadu gonio svog konja, da što pre napusti porušenu zemlju. Jahao je osam dana, bežeći od zla, i bilo mu je milo kad je iz opustošene zemlje stigao u lepu, mirnu šumu. Raspoloženje mu se povrati i on odbaci tugu. Preko krošnji drveća on ugleda, u divnoj dolini, grudobrane vitke kule sa zupčastim otvorima i okrete svog konja ka kuli. Kraj kule je za drvo stajao privezan jedan krupan konj, a na zemlji seđaše lep, kršan vitez koji se glasno jadao.

Pošto je bio uzrok patnje i smrti mnogih, Balin zažele da to nekako popravi. On reče vitezu:

— Bog te čuvao. Zašto si tako neveseo? Reci mi i učiniću sve da ti pomognem.

Vitez odgovori:

— Ako ti kažem, to će mi doneti još više bola.

Tada se Balin malo udalji i posmatraše konja vezanog za uzdu, i njegovu opremu, kad začu viteza kako govori:

— O, gospo moja, zašto si prekršila obećanje da ćeš se naći sa mnom ovde u podne? Dala si mi moj mač, smrtni poklon, jer se mogu ubiti iz ljubavi prema tebi. I vitez izvuče svoj blistavi mač iz korica.

Tada se Balin hitro primače i ščepa ga za ruku.

— Pusti me ili ću te ubiti, viknu mu gnevno vitez.

— Nema u tome nikakva dobra. Sad znam da se radi o dami i obećavam da ću je dovesti ako mi kažeš gde je.

— Ko si ti? upita vitez.

— Ser Balin.

— Znam za tvoju slavu, odgovori vitez. Ti si Vitez sa dva mača, i priča se da si jedan od najhrabrijih vitezova.

— Kako se ti zoveš?

— Ja sam ser Garniš sa planine. Sin sam siromašnog oca, ali pošto sam se dobro borio u ratu, vojvoda Harmel me je uzeo u zaštitu i učinio me vitezom i dao mi zemlje. Njegovu ćerku volim i mislio sam da i ona mene voli.

— Koliko je daleko odavde? upita Balin.

— Samo šest milja.

— Onda, zašto sediš i kukaš? Hajdemo do nje da vidimo šta je sprečilo.

Tako su jahali zajedno dok ne dođoše do dobro sazidanog zamka s visokim zidovima i opkopom. Balin reče:

— Ostani ovde i čekaj me. Ući ću u zamak i pokušati da je nađem.

Balin uđe u zamak i nikoga ne vide. Tražio je po odajama i dvoranama i na kraju uđe u daminu sobu, ali postelja beše prazna. Pogleda kroz prozor u malu, ljupku baštu ograđenu zidinama i na travi pod lovorovim drvetom vide damu i njenog viteza kako leže na zelenoj svili i spavaju u čvrstom zagrljaju, s glavama na jastuku od trave i mirisnog bilja. Devojka je bila lepa, ali njen ljubavnik beše ružan čovek, dlakav i trom i neotesan.

Tada Balin lagano izađe iz sobe kroz odaje i dvorane i na kapiji zamka reče ser Garnišu šta je video i dovede ga tiho do bašte. A kad je vitez ugledao svoju dragu u zagrljaju drugoga, njegovo srce zalupa od strasti, a žile mu popucaše i krv poteče iz nosa i usta. U svojoj zaslepljenosti i jarosti on isuka mač i odseče glave ljubavnicima, koji su još uvek spavali. I, odjednom, jarosti nestade a on se oseti slabim i bolesnim. Gorko je prekorevao Balina, govoreći mu:

— Na moj bol doneo si mi još veći bol. Da me nisi doveo ovamo, ne bih za ovo saznao.

A Balin mu ljutito odvrati:

— Zar nije bolje što si saznao kakva je i izlečio se od ljubavi? Učinio sam samo ono što bih želeo i meni da se učini.

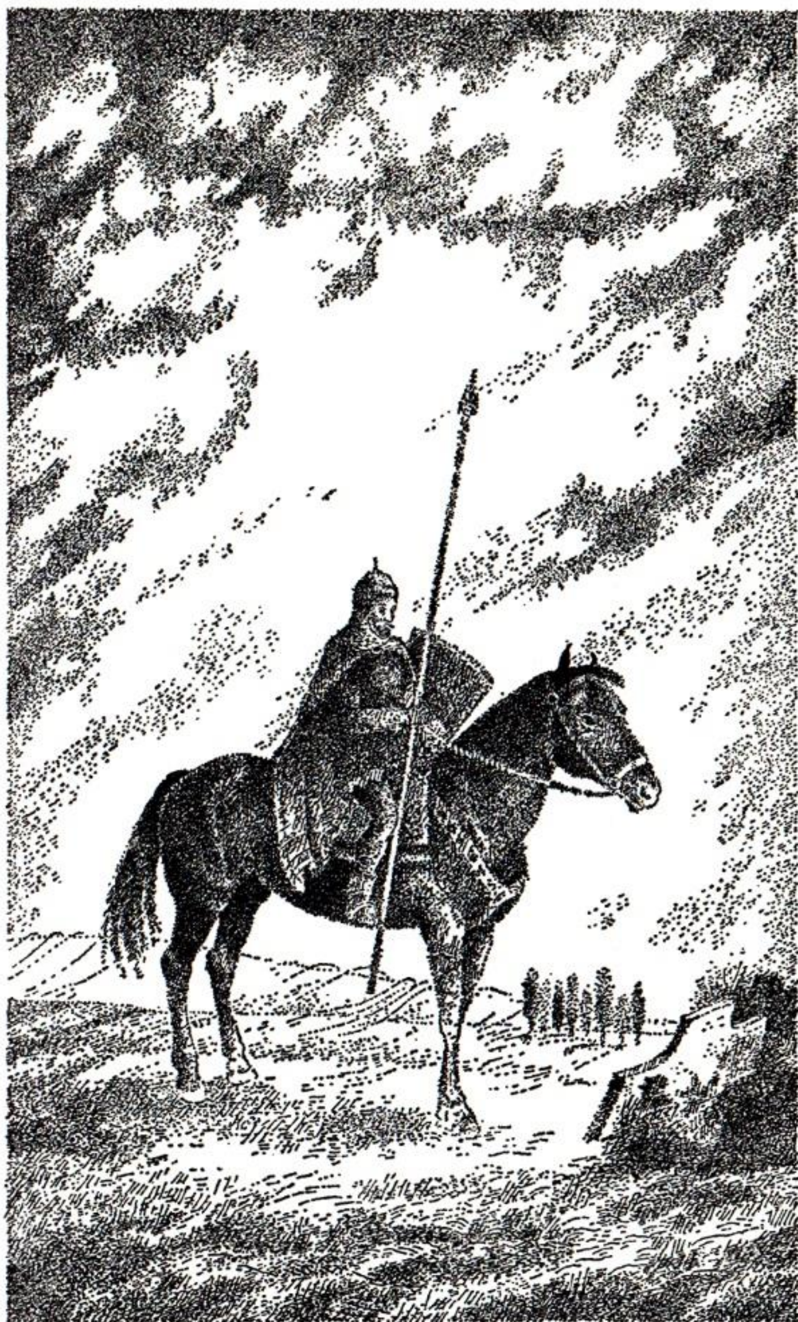
— Udvostručio si moj bol, produži ser Garniš. Ti si me naveo da ubijem onu koju sam najviše na svetu voleo. Ne mogu živeti ni ja. I on iznenadno zari svoj krvavi mač sebi u srce i pade mrtav kraj ljubavnika.

Zamak beše miran, ali Balin je znao da ako bude tu zatečen, da će ga optužiti da je ubio sve troje. On zato hitro izađe iz zamka, odjaha kroz šumu, a gusta tmina njegove sudbine pade na njega, tako da je izgledalo da jaše kroz maglu beznađa.

Posle izvesnog vremena on stiže do kamenog krsta na stazi. Zlatnim slovima na njemu je pisalo: „Neka ovim putem ne jaše vitez ako je sam“. Jedan sedi starac mu priđe dok je tako čitao natpis, i reče:

— Ser Baline, ovo je granica tvog života. Okreni se i još se možeš spasti. I starac na to iščeze.

Tada Balin začu duvanje u rog na način koji je značio smrt jelena. Balin sumorno zaključi:

— Ovaj zov smrti meni je namenjen. Ja sam gonjena zver a još sam živ.

I odjednom ga opkoli gomila ljudi, stotinak ljupkih dama i mnogo vitezova u raskošnim i sjajnim oklopima. Pozdraviše ga dobrodošlicom, pljeskahu ga po ramenu, smirivahu.

Odvedoše ga zatim u obližnji zamak, gde mu skidoše oklop i dadoše bogatu meku odeću i posadiše ga da sedi u velikoj dvorani gde je svirala muzika i igralo se, gde vladahu radost i veselje.

Kada se Balin lepo smestio, priđe mu gospodarica zamka i reče:

Odvedoše ga zatim u obližnji zamak, gde mu skidoše oklop i dadoše bogatu meku odeću i posadiše ga da sedi u velikoj dvorani gde je svirala muzika i igralo se, gde vladahu radost i veselje.

Kada se Balin lepo smestio, priđe mu gospodarica zamka i reče:

— Gospodine, Viteže sa dva mača, ovde je običaj da svi vitezovi koje put nanese ovuda moraju da se bore sa vitezom što čuva obližnje ostrvo.

Balin odgovori:

— Vrlo je nesrećan običaj terati viteza da se bori, bez obzira da li on to želi ili ne.

— Ali, to je samo jedan vitez. Zar se veliki Balin plaši jednog jedinog viteza?

— Ne mislim na strah, moja gospo, reče Balin dalje, već to da jedan čovek koji je putovao iz daleka može biti umoran a njegov konj iscrpljen. Moje telo je umorno, mada mi je duh svež.

I on beznadno nastavi:

— Ako moram, moram, i bilo bi mi drago da ovde nađem smrt, odmor i spokojstvo.

Onda jedan vitez koji je stajao u blizini reče:

— Pogledao sam tvoje oružje. Štit ti je mali, a remenje labavo. Uzmi moj štit. On je veliki i dobro napravljen.

A kad je Balin protestvovao, vitez nastavi da ga nagovara, govoreći:

— Molim te da ga uzmeš radi svoje sigurnosti.

Tada Balin umorno navuče oklop, a vitez mu donese svoj novi i lepo ukrašen štit i natera ga da ga uzme, a Balin beše suviše umoran

i uzbuđen da bi se opirao. Mislio je kako mu je njegov štitonoša rekao da je tvrdoglav vitez i da je u tome njegova nevolja, i tako on primi štit i uzjaha konja te je jahao lagano do jezera na kome se nalazilo ostrvce. Ovo se nalazilo tako blizu zamka, da su ga kule sa grudobranima nadvisivale i dame i gospoda behu se skupili da posmatraju bitku sa zidina.

Jedan čamac dovoljno veliki da primi konja i čoveka čekao je na obali. Balin uđe u njega i odveze se do ostrvceta, gde je neka mlada dama stajala i čekala ga s rečima:

— Ser Baline, zašto si ostavio štit sa sopstvenim grbom?

— Ne znam zašto, odgovori Balin. Nesreća me je dotukla i moje rasuđivanje je poremećeno. Žao mi je što sam uopšte došao ovamo, ali kad sam već tu, moram nastaviti. Bilo bi me sramota da ustuknem. Ne. Prihvatiću sve što me snađe, i život i smrt.

I onda, po ustaljenoj navici iz ranijih borbi, oproba svoje oružje i pričvrsti kolan. Uzjaha i izmoli molitvu u sebi, spusti vizir kacige i pojaha ka malom naselju na ostrvcetu, dok su ga vitezi i dame posmatrali sa kule.

Tada vitez u crvenom oklopu i sa crvenom konjskom opremom izjaha prema njemu. Bio je to ser Balen, i kad je ugledao svog protivnika da nosi dva mača, pomisli da je to njegov brat, ali videvši nepoznat grb na štitu zaključi da to ipak ne može biti on.

U zastrašujućoj tišini dva viteza usmeriše koplja i sukobiše se, oba koplja pogodiše cilj i ne slomiše se, i oba viteza behu zbačena na zemlju i ležahu u nesvesti. Balin je bio bolno izranjavljen od pada i telo ga je bolelo od umora. Balen se prvi povratio. Podigao se na noge, prišao Balinu, a Balin se zatetura dižući se na noge da se s njim sukobi.

Balen nanišani prvi udarac ali Balin diže štit i odbi ga, i udarivši niže on probi kacigu, udari još jednom onim nesrećnim mačem i Balen se zatetura. Onda se odvojiše jedan od drugoga i borili su se žestoko, sekući i odbijajući udarce sve dok nisu ostali bez daha.

Balin pogleda gore na kule i vide dame u svetlim haljinama kako ih posmatraju s visine, i ponovo se sukobi s protivnikom. A onda, obojica kao da dobiše novu snagu od bojne jarosti i udarahu sekući žestoko, a oštrice zasecahu kroz oklop i krv je tekla iz obojice. Samo

za trenutak su zastali, a onda se vratiše smrtnoj borbi, obojica nastojeći da protivnika ubiju pre no što izgube snagu zbog gubitka krvi. Obojica su nanosila smrtne rane jedan drugome, dok se Balen konačno ne otetura dalje, leže, suviše slab da podigne ruku.

Tad Balin, naslonivši se na mač, zapita svog hrabrog protivnika:

— Ko si ti? Nikad nisam nigde sreo viteza koji bi motao da mi se suprotstavi.

A onaj na zemlji odgovori:

— Zovem se Balen, i brat sam čuvenog viteza ser Balina.

Kad Balin začu ove reči, glava mu se zamuti i on pade na zemlju. A kad je došao svesti, puzio je na rukama i nogama, uzeo Balenovu kacigu i video lice toliko isečeno u komade i obliveno krvlju, da ga nije mogao poznati. Balin položi glavu na bratove grudi i plakaše, ridaše:

— O, brate moj, brate dragi, dragi brate. Ubio sam te, a ti si mene smrtno ranio.

Balen slabo odgovori:

— Video sam dva mača, ali na štitu ti beše nepoznati grb.

— Jedan vitez iz ovog zamka me je nagovorio da uzmem njegov štit, jer je znao da bi ti moj prepoznao. Kad bih mogao preživeti, srušio bih zamak i njegove zle običaje.

— Kamo sreće da je to moguće, odgovori Balen. Naterali su me da se borim ovde na ostrvu, a kad sam ubio branioca ostrva, učinili su me borcem-braniocem. Nisu me pustili da odem. Ako preživiš, brate, držaće te ovde da se boriš za njihovo zadovoljstvo i nećeš moći pobeći preko vode.

Tada čamac donese na ostrvo gospodaricu zamka i njene pratioce. Braća je zamoliše da ih sahrani zajedno.

— Izašli smo iz iste utrobe, rekoše, i pripada nam isti grob.

I gospodarica im obeća da će tako učiniti.

— A sad pošaljite po sveštenika, reče Balin. Hoćemo da se ispovedimo i da primimo blagosloveno telo našeg Gospoda.

Kad ti to beše obavljeno, Balin reče:

— Napiši na našem grobu kako je zlom srećom brat brata ubio, tako da se vitezi prolaznici mogu moliti za nas.

Tad Balen umre, a Balinov život ostade s njim do ponoći, i po mraku braća behu pokopana zajedno.

Ujutro se pojavi Merlin i svojom umetnošću podiže spomenik nad braćom, i na njemu zlatnim slovima ispisa njihovu istoriju.

I tada Merlin prorekne mnogo stvari koje će se u budućnosti dogoditi: kako će doći Lanselot i Galahad. I prorekao je tragične stvari: kako će Lanselot ubiti svog najboljeg prijatelja, Gavena.

Posle je Merlin učinio mnogo čudnih proročkih stvari, otišao je kod kralja Artura i ispričao mu priču o dva brata, a kralj se rastužio:

— Na celom svetu, reče on, nikad nisam znao ovakva dva viteza.

Tako se završava priča o Balinu i Balenu, dvojici braće rođenih u Nortamberlendu, koji su bili dobri vitezi kakvih je malo bilo u to vreme.

III

VENČANjE KRALjA ARTURA

Pošto bi se Merlinov savet često pokazao vrlo korisnim, kralj Artur je imao običaj da ga pita u stvarima rata i rukovođenja zemljom, kao i u ličnim stvarima. I tako on pozove Merlina jednoga dana i reče mu:

— Ti znaš da su neki od mojih barona još uvek pobunjenički raspoloženi. Možda bi bilo dobro da uzmem sebi ženu i osiguram potomstvo i nastavak krune.

— To je razumno, reče Merlin.

— Ali, ne želim da odaberem kraljicu bez tvog saveta.

Merlin uzvrati:

— Hvala ti, moj gospodaru. Čovek tvog položaja ne bi smeo biti bez žene. Da li ti se neka gospa sviđa više od drugih?

— Da, odgovori Artur. Volim Đinevru, ćerku kralja Lodegransa od Kemilarda. Ona je najlepša i najplemenitija mlada dama koju sam ikad video. I zar mi nisi rekao da je moj otac, kralj Uter, jednom dao veliki okrugli sto kralju Lodegransu?

— To je tačno, reče Merlin. I sigurno je Đinevra tako lepa kao što kažeš, ali ako je silno ne voliš, mogu ti naći drugu, dovoljno lepu i dobru da ti se svidi. Ali ako ti srce odabira Đinevru, nećeš više nijednu pogledati.

— Istina je, reče kralj.

— Ako bih ti rekao da je Đinevra nesrećan izbor, da li bi to nešto izmenilo?

— Ne.

— A ako ti kažem da će ti Đinevra biti i neverna sa tvojim najboljim, najdražim i najpouzdanijim prijateljem?

— Neću ti verovati.

— Naravno da nećeš, reče Merlin tužno. Svaki čovek na svetu čvrsto veruje da su samo za njega, kad je ljubav u pitanju, zakoni verovatnoće isključeni. Čak i ja, iako van svake sumnje znam da će moju smrt izazvati jedna luckasta devojka, neću oklevati kad ona naiđe. Zato ćeš se ti oženiti Đinevrom. Tebi ne treba savet, već saglasnost.

Merlin zatim uzdahnu i dodade:

— Pa dobro, dakle, daj mi počasnu pratnju i ja ću zvanično zaprositi Đinevrinu ruku od kralja Lodegransa.

I Merlin, propisno praćen, odjaha u Kemilard i zatraži od kralja ruku njegove ćerke, da bude Arturova kraljica.

Lodegrans odgovori:

— To što mi jedan tako plemeniti i hrabar i moćan kralj kao što je Artur traži moju kćer za ženu, najbolja je vest koju sam ikad čuo. Kad bi on želeo da joj dam zemlje u miraz, ja bih mu je rado ponudio, ali on je ima dovoljno. Poslaću mu poklon koji će mu se svideti više od bilo čega drugog — okrugli sto koji je Uter Pendragon meni poklonio. Sto ima stotinu i pedeset mesta, a ja ću mu poslati stotinu vitezova da mu služe. Ne mogu mu poslati svih sto pedeset, jer su mnogi od mojih vitezova pobijeni u ratovima.

Tada Lodegrans dovede Đinevru pred Merlina, te nevesta, okrugli sto i stotinu bogato naoružanih i odevenih vitezova, cela ta kraljevska družina, krete ka Londonu.

Kralj Artur beše presrećan, i izjavi:

— Ova lepa dama je više nego dobrodošla, jer je volim od kako sam je prvi put ugledao. A stotina vitezova i okrugli sto čine me srećnijim od svog blaga na svetu.

I Artur se oženi Đinevrom i kruniše je kao svoju kraljicu uz sve moguće počasti, i na dvoru se danima gostilo i veselilo.

Posle svečanosti, Artur stade kraj velikog okruglog stola i reče Merlinu:

— Pretraži celu zemlju i nađi pedeset časnih, hrabrih i savršenih vitezova, da popune viteško bratstvo Okruglog stola.

I Merlin pročešlja svu kraljevinu ali nađe samo dvadeset osam vitezova i dovede ih na dvor. Tada nadbiskup od Kenterberija blagoslovi mesta oko stola, a Merlin reče vitezovima:

— Idite sad kralju Arturu i zakunite mu se na pokornost i učinite mu poklonjenje.

Kada su se vratili za sto, svaki je našao, na mestu gde je trebalo da sedne, svoje ime zlatom ispisano. Samo su dva mesta ostala bez imena. Dok su sedeli za Okruglim stolom, mladi Gaven dođe na dvor i zatraži poklon u čast venčanja Artura i Đinevre.

— Traži ga, reče kralj.

— Tražim da me rukopoložiš za viteza, odgovori Gaven.

— Hoću rado, odgovori Artur. Ti si sin moje sestre i dugujem ti svaku čast.

Potom neki siromah dođe na dvor, i s njim jedan lep mladić na mršavoj kobili, i siromah upita:

— Gde mogu naći kralja Artura?

— Eno ga tamo, odgovori mu jedan vitez. Želiš li nešto od njega?

— Da. Želim. Zato sam i došao.

I on priđe kralju, pozdravi ga i progovori:

— Najbolji od svih kraljeva, molim se da te Gospod blagoslovi. Rekli su mi da ćeš u vreme svog venčanja ispunjavati razumne želje.

— Tačno, odgovori kralj. Obećao sam to i održaću reč, ukoliko tvoj zahtev ne škodi mojoj časti ili kraljevstvu. Šta želiš?

— Hvala ti, moj gospodaru, reče siromah. Želeo bih da mog sina učiniš vitezom.

— Ti tražiš veliku stvar, reče Artur. Kako se zoveš?

— Gospodaru, zovem se Arijes i govedar sam.

— Je li to tvoja ideja?

— Ne, gospodaru, reče Arijes. Moram ti objasniti.

Imam trinaest sinova i svi rade kako im ja kažem, kao što i treba da čine dobri sinovi. Ali ovaj sin neće da radi obične poslove. On stalno odapinje strele i baca koplja, trči po turnirima da gleda vitezove i borbe, danju i noću ne da mi mira, stalno misli na viteštvo.

Kralj se obrati mladiću:

— Kako se zoveš? upita ga.

— Gospodaru, zovem se Tore.

Kralj pogleda mladića i vide da je vnsok, dobro građen i lep, i reče Arijesu:

— Dovedi i ostale sinove.

Kad braća stadoše pred Artura, on vide da su to radnici kao i sam Arijes, a ne kao Tore, i u licu i u držanju. Tada se kralj obrati govedaru:

— Gde je mač kojim treba da ga rukopoložim u viteza?

Tore zabaci svoj ogrtač i otkri mač. Artur mu se obrati:

— Viteštvo se ne dobija dok ga ne zatražiš. Izvuci mač i zatraži čast viteza.

Tada Tore siđe sa svoje mršave kobile i isuče mač, klekne pred kralja i zamoli da ga imenuje vitezom i uvrsti u red vitezova Okruglog stola.

— Imenujem te vitezom, reče Artur.

On uze mač i udari simbolično mladića po vratu tupom stranom, govoreći:

— Budi dobar vitez. Molim se Bogu da budeš dobar vitez. Ako pokažeš hrabrost i čast, uvrstiću te za Okrugli sto. A tada se kralj obrati Merlinu. Ti znaš budućnost, reče on. Reci nam da li će ser Tore biti dobar čovek?

— Gospodaru, odgovori Merlin, treba da bude. On je kraljevske krvi.

— Kako to? upita kralj.

— Objasniću ti, reče čarobnjak. Govedar Arijes nije njegov otac, niti mu je ikakav rod. Mladićev otac je kralj Pelinor.

— To nije tačno, reče Arijes ljutito.

Ali, Merlin mu naredi:

— Dovedi svoju ženu.

A kad je žena došla na dvor, videlo se da je to bila lepa i dobro, građena domaćica, i govorila je s dostojanstvom. Ispričala je kralju

i Merlinu da je jednom, kao mlada devojka, izašla uveče da pomuze krave, a potom nastavi rečima:

— Jedan okrutan vitez me je video i delimično silom mi oduzeo devičanstvo. Začela sam sina Torea. Sa mnom je bio i moj hrt i taj vitez mi ga je uzeo, govoreći da će to biti zalog ljubavi.

Govedar reče:

— Voleo bih da to nije istina, ali sad verujem, jer Tore nikada nije bio kao ja, ni kao moji ostali sinovi.

Ser Tore se besno obrati Merlinu.

— Ti obeščašćuješ moju majku, gospodine.

— Ne, odgovori Merlin, to je više čast nego uvreda, jer tvoj pravi otac je dobar vitez i kralj. On će unaprediti i tebe i tvoju majku. Ti si začet pre no što se ona udala za Arijesa.

— To je tačno, reče žena.

A govedar prizna:

— Neće mi biti žao zbog toga, jer se desilo pre no što sam je znao.

Sledećeg jutra ser Pelinor dođe na dvor i Artur mu ispriča priču o tome kako je ser Torea učinio vitezom. A kad je Pelinor video svoga sina, beše silno zadovoljan i srećan zbog njega.

Tada Artur i svog nećaka Gavena rukopoloži za viteza, ali ser Tore je bio prvi pozdravljen kao vitez na gozbi kad je osnovan red Okruglog stola.

Artur pogleda na Okrugli sto i zapita Merlina:

— Kako se dogodilo da su ostala dva prazna mesta bez imena?

A Merlin mu odgovori:

— Ta dva mesta mogu držati samo najčasniji vitezovi. Samo jedan vitez će ovde sesti i on će biti najsavršeniji vitez koji je ikad postojao. A ako se neki drugi vitez usudi da pokuša da mu preotme to mesto, biće uništen.

Tad Merlin uze ser Pelinora za ruku i dovede ga do jednog od ta dva prazna mesta i reče mu:

— To je tvoje mesto, gospodaru. Niko ga ne zaslužuje više od tebe.

A ser Gaven, ispunjen zavišću i besom, tiho reče svom bratu Gaherisu:

— Taj vitez, koga toliko slave, ubio je našeg oca, kralja Lota. Moj mač je naoštren za njega. Sad ću ga ubiti.

— Budi strpljiv, brate, posavetova ga Gaheris. Nije sad trenutak. Ja sam samo tvoj štitonoša, ali kad postanem vitez ubićemo ga i izvesti svoju osvetu van ovog dvora. Imali bismo nevolje ako bismo uneli nasilje na ovu gozbu.

— Možda si u pravu, reče Gaven. Pričekaćemo naš trenutak i bolju priliku.

Konačno, pripreme za venčanje kralja Artura i kraljice Đinevre behu završene, i najhrabriji, najbolji i najlepši ljudi iz cele kraljevine pokuljaše u kraljevski grad Kamelot. Vitezovi i baroni i njihove dame skupiše se u crkvi svetog Stefana, gde je proslavljena kraljevska ceremonija venčanja i versko bogosluženje. Kad je i to bilo gotovo, sazvana je gozba, a gosti i pratioci na dvoru zauzeše mesta predviđena prema njihovom rangu i položaju koji su imali u društvu.

Tada Merlin poče;

— Neka svako mirno sedi i ne miče se, jer sad počinje doba čuda i videćete zaista neobična zbivanja.

Svi su sedeli ne mičući se na svojim mestima, kao da su umrli, a cela dvorana beše tiha i u iščekivanju. Pripreme su bile završene, Artur je bio kralj, Okrugli sto je postojao, a njegovo bratstvo hrabrih i viteških i časnih ljudi sedelo je na svojim mestima — kralj gore, miran i ukrućen, Merlin pored njega, slušajući. Izgledali su kao zaspali — kao što je bivalo i kao što će biti još mnogo puta — spavajući ali budni za potrebe, strah, očaj ili čist i zlatan pothvat koji bi ih sasvim razbudio. Kralj Artur i njegovi vitezovi behu tihi i u iščekivanju, u velikoj dvorani u Kamelotu.

Onda se začu brz i oštar topot kopita na kamenom podu i beli jelen utrča u dvoranu gonjen potpuno belom kujom i gomilom crnih hrtova koji su kevtali na miris divljači. Jelen preskoči preko Okruglog stola sa ženkom hrta uz bok, i dok je trčao uz policu za posuđe, bela kuja se sasvim pripi uz njegovo bedro i otkide mu parče mesa. U bolu, beli jelen poskoči u vazduhu i sruši jednog viteza koji

je sedeo. Vitez uhvati belu kerušu i iznese je na rukama iz dvorane, pope se na konja i odjaha, noseći kerušu sa sobom, dok beli jelen odskakuta i nestade praćen crnom gomilom koja je lajala za njim.

I dok je dvor ponovo oživljavao, jedna dama ujaha na belom jahaćem konju i glasno se obrati kralju:

— Gospodaru, onaj vitez je uzeo moju belu kerušu. Nemoj dozvoliti takvu uvredu, moj gospodaru.

— Nemam s tim nikakve veze, odgovori mirno Artur.

U to jedan vitez u oklopu i na velikom bojnom konju ugalopira u salu, zgrabi dizgine njenog konja i povuče damu silom napolje, dok je ona vikala i cikala od besa i negodovanja. Kad je otišla, kralju je laknulo, jer je pravila suviše veliku buku, no Merlin mu prebaci zbog njegove naglosti.

— Ne možeš prepoznati avanturu po njenom početku, reče Merlin. Veličina se rađa mala. Nemoj obezvrediti svoju gozbu zapostavljajući one što na nju dođu. Takav je zakon viteške pustolovine.

— Vrlo dobro, odgovori Artur. Slediću onda taj zakon.

I on pošalje ser Gavena da ulovi belog jelena i donese ga na gozbu. Ser Torea posla da nađe viteza koji je uzeo belu kerušu. Ser Pelinoru naredi da nađe gospu i silovitog viteza i da ih svakako vrati na dvor.

— To su vaši viteški zadaci, reče im Artur. I želim vam divne doživljaje o kojima ćete nam pričati kad ponovo budete među nama, u Kamelotu.

Tri viteza prihvatiše svoje zadatke, obukoše oklope i odjahaše. Pričaćemo vam o svakom ponaosob.

PRVA BORBA KOJU JE IKAD SER GAVEN VODIO OD TRENUTKA KAD JE POSTAO VITEZ

Ser Gaven sa svojim bratom Gaherisom, kao štitonošom, jahao je kroz zeleni predeo dok ne stigoše do dva viteza na konju koji su se žestoko borili. Braća ih razdvojiše i zapitaše ih za razlog borbe.

— To je jednostavna i lična stvar, reče jedan od vitezova. Mi smo braća.

— Nije dobro kad se braća tuku, reče Gaven.

— To je tvoje mišljenje, odgovori vitez. Jahali smo na gozbu na dvor kralja Artura, kad jedan beli jelen protrča, gonjen belom hrtovom kujom i gomilom crnih hrtova. Shvatili smo da je to čudan doživljaj, pogodan da se ispriča na dvoru, i ja sam se spremio da lovim i da se proslavim u kraljevim očima. Ali moj brat je tvrdio da će on poći, jer je bolji vitez od mene. Neko vreme smo se prepirali ko je bolji i odlučili da jedini dokaz leži u borbi.

— To je glup razlog, odvrati Gaven. Vi treba da svoju vrednost dokazujete na strancima, a ne na braći. Morate otići na Arturov dvor i moliti ga za milost zbog svoje gluposti, inače ću se morati tući s vama i povesti vas na dvor.

— Gospodine viteže, rekoše braća, mi smo izmoreni i izgubili smo mnogo krvi. Ne bismo mogli da se borimo s tobom.

— Onda uradite kako kažem — idite kralju.

— Hoćemo. Ali, šta da kažemo, ko nas je poslao?

Ser Gaven odgovori:

— Morate reći da vas je poslao vitez koji traga za belim jelenom. Kako se zovete?

— Sorlus Šumski i Brajan Šumski, odgovoriše mu oni i uputiše se ka dvoru, a ser Gaven nastavi svojim putem.

Dok su jahali blizu duboke, pošumljene doline, vetar im donese lavež hrtova u lovu i oni obodoše konje niz obronak do nabujalog potoka gde ugledaše belog jelena kako pliva preko njega. Ser Gaven se pripremi da ga prati, ali jedan vitez istupi na drugoj obali i dovikne mu:

— Viteže, gospodine, ako hoćeš da pratiš ovaj lov, moraš prvo sa mnom da se ogledaš.

Gaven mu odgovori:

— Ja sam na viteškom zadatku. Prihvatiću svaki doživljaj koji me zadesi.

Zatim obode konja da zapliva u duboku i brzu vodu do druge strane, gde ga je vitez čekao sa spuštenim vizirom i spremnim kopljem. Onda pojahaše obojica a ser Gaven ga sruši s konja i pozva da se preda.

— Ne, odgovori vitez. Pobedio si me na konju, ali ja te molim, hrabri viteže, sjaši i dokaži da li si isto toliko vešt i s mačem.

— Rado, odgovori mu Gaven. Kako se zoveš?

— Ja sam ser Aladin od Spoljnih Otoka.

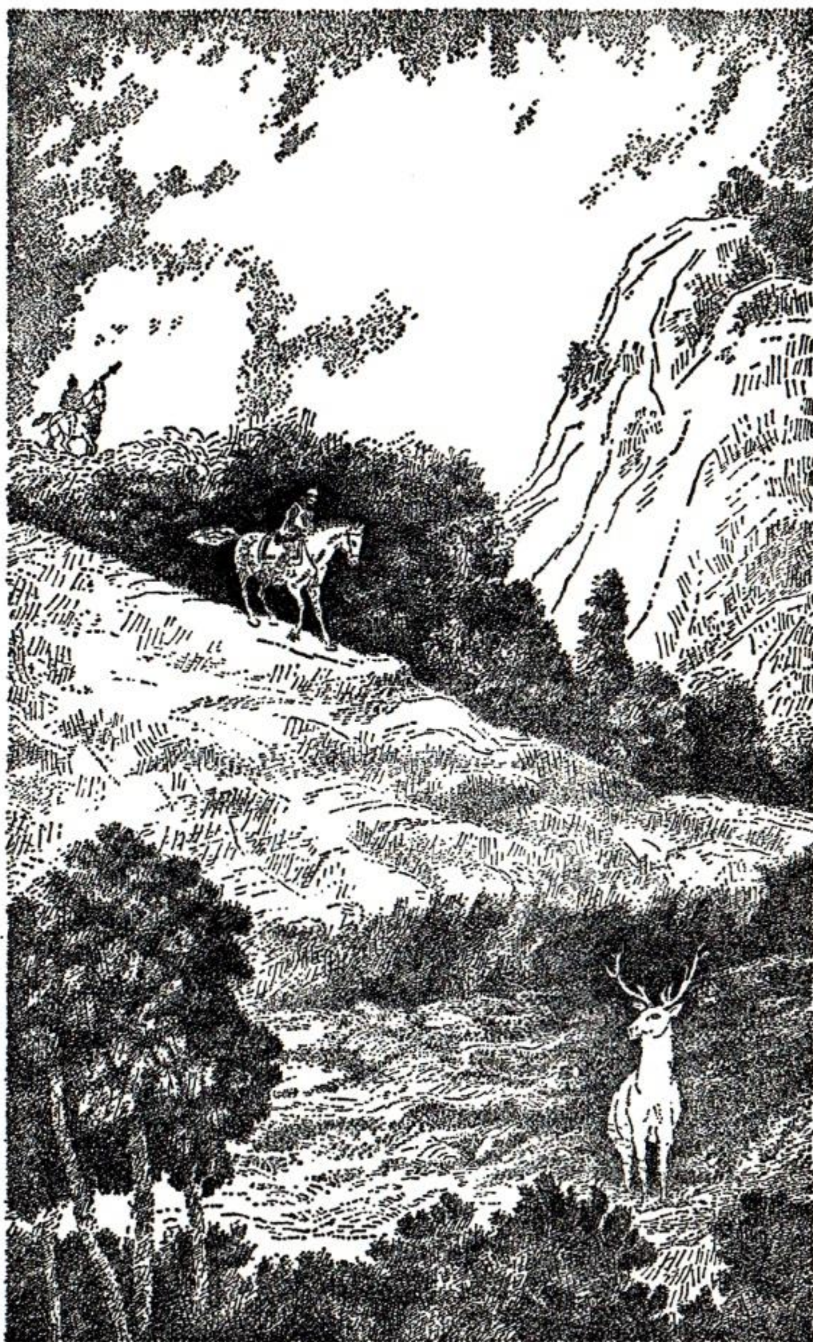
Tada ser Gaven ostavi konja i stavi štit pred sebe, i prvim svojim udarcem proseče mu kacigu i mozak, a vitez pade mrtav pred njega. Ser Gaven i njegov brat, bez časa oklevanja, nastaviše gonjenje i posle dužeg trčanja izmoreni jelen utrča u kapiju jednog zamka a braća ga progoniše sve do velike dvorane i tamo ga ubiše. Tada neki vitez izađe iz bočne odaje s mačem u rukama i ubi dva hrta iz gomile hrtova koji su se motali okolo, a ostale istera iz dvorane. Onda kleče kraj divnog jelena i tužno reče:

— Moj dragi beli ljubimče, ubili su te. Gospa mog srca mi te je poklonila, a ja te nisam čuvao.

I on diže glavu u besu.

— To je bio rđav postupak, reče on. Osvetiću te, lepoto moja. On zatim otrča u sobu, naoruža se i izađe ljutito.

Ser Gaven istupi ka njemu i reče:

— Zašto si iskalio bes na hrtovima? Oni su radili samo ono što treba da rade. Ja sam ubio jelena, okreni svoj bes na mene a ne na jadne i bespomoćne životinje.

Vitez mu doviknu:

— Tačno! Dobio sam osvetu na hrtovima, dobiću je i na tebi.

Ser Gaven nasrnu na njega mačem i štitom, oni se sudariše, sekoše i odbijaše udarce, ranjavali su jedan drugoga tako da je krv kapala na pod, ali postepeno se jača snaga ser Gavenova počela sve više primećivati a vitez je sve više malaksavao dok ga poslednji težak udarac ne baci na pod i on se predade, moleći za život.

— Umrećeš zato što si ubio moje hrtove, reče mu ser Gaven.

— Učiniću sve da ti ih nadoknadim, reče vitez, ali je ser Gaven bio nemilosrdan i skinuo mu kacigu da mu odrubi glavu. Kad je podigao mač, jedna dama istrča iz sobe, prostre se po bespomoćnom vitezu i leže preko njega svom dužinom. Mač koji se već spuštao pogodi je u vrat i preseče joj kičmu. Ona ležaše mrtva na vitezu.

Tada Gaheris reče gorko:

— To je gadno delo, moj brate, sraman postupak koji nećeš moći zaboraviti. Molio te je za milost, a ti je nisi imao. Vitez bez milosti je vitez bez časti.

Gaven je stajao bez reči nad onim što se desilo s lepom damom. Onda se obrati vitezu:

— Diži se, oprostiću ti život.

Ali vitez odgovori:

— Kako mogu da ti verujem, kad sam video kukavički udarac kojim si ubio moju dragu i voljenu gospu.

— Žao mi je zbog toga, reče Gaven. Nisam nju hteo da udarim. Udarac je bio namenjen tebi. Sad te oslobađam, pod uslovom da odeš kralju Arturu i ispričaš mu celu priču i kažeš mu da te šalje vitez koji je pošao da traga za belim jelenom.

— Šta marim za tvoje uslove, reče vitez, kad ne marim za sopstveni život?

Ali kad se Gaven pripremio da ga ubije, on se predomisli i pripremi se da ga posluša, a Gaven mu dade jednog mrtvog hrta da

ga nosi pred sobom na konju a drugog iza sebe, kao dokaz da je njegova priča istinita.

— Kako se zoveš, kaži mi pre no što odeš, upita ga ser Gaven.

— Ja sam ser Blamur od Marisa, odgovori vitez i odjaha put Kamelota.

Kad je otišao, Gaven se vrati u zamak i u sobi poče skidati oklop, jer je bio umoran i želeo da spava. Gaheris ga je pratio i govorio mu:

— Šta to radiš? Ne možeš se obezoružati na ovom mestu. Vesti o tvom postupku brzo će se raširiti i neprijatelji će nicati sa svih strana.

I nije još ni dovršio, a četiri dobro naoružana viteza uđoše sa štitovima i isukanim mačevima, ružeći ga:

— Ti si novopečen vitez a već si osramotio svoje viteštvo, jer vitez bez milosti je vitez bez časti. Sem toga, ubio si jednu lepu damu i tvoje ime će uvek nositi taj teret. Ti, koji nisi imao milosti, tražićeš milost sada.

I jedan vitez zamahnu velikim udarcem na Gavena, i ovaj se zatetura. Gaheris mu priskoči u pomoć i njih dvojica se zajednički odupirahu četvorici koji su ih istovremeno napadali. Onda se jedan vitez povuče unazad i odape luk i izbaci strelu s čeličnim vrhom u Gavenovu mišicu, tako da se više nije mogao braniti, i braća bi ubrzo bila savladana da četiri dame ne uđoše u odaju i zamoliše da im oproste život. Na molbu četiri lepe gospe, vitezi prestadoše da se bore, i zarobiše ih.

Rano ujutro, dok je Gaven ležao stenjući u postelji, jedna od gospa ga je čula i prišla mu:

— Kako se osećaš? upita ga.

— Ne osećam se dobro, odgovori Gaven. Imam jake bolove i možda ću doživotno ostati sakat.

— To je tvoja greška, reče mu dama. Ružna je stvar ubiti gospodaricu zamka. Zar nisi ti jedan od vitezova kralja Artura?

— Da. Jesam.

— Kako se zoveš?

— Lepa gospo, ja sam ser Gaven, sin kralja Lota iz Orknija. Moja majka je kraljeva sestra.

— Ti si znači kraljev sestrić, reče dama. Dobro, moliću da te oslobode.

I kad je rekla vitezovima ko je on, oni ga pustiše da ide jer su bili verni kralju Arturu. Dali su mu glavu belog jelena da može dokazati da je obavio svoj zadatak. Ali, za kaznu, obesiše mu glavu mrtve dame oko vrata i nateraše ga da nosi njeno obezglavljeno telo ispred sebe na konju.

I kad je, na kraju, ser Gaven stigao u Kamelot i stao pred kralja i viteško bratstvo, on ponizno i verno ispriča celu priču.

Kralj i kraljica su bili nezadovoljni njime što je ubio damu. Onda Đinevra obaveže Gavena jednim trojnim zadatkom — da celog svog života brani sve dame i da se bori u njihovo ime. I još mu naredi da uvek bude učtiv i da mora dati pomilovanje kad ga neko zatraži.

I ser Gaven se zakleo u četiri jevanđelista da će održati i ispunjavati sve zadatke.

I tako se završavaju doživljaji ser Gavena, koje je imao u vreme Arturovog venčanja.

A SAD PRELAZIMO NA DOŽIVLjAJE SER TOREA

Kad se naoružao i pripremio, ser Tore je krenuo u traganje za vitezom koji je odneo belu lovačku kuju i usput srete jednog kepeca koji mu prepreči put. Kad je ser Tore pokušao da prođe, kepec udari njegovog konja štapom po glavi, tako da ovaj ustuknu i skoro pade unazad.

— Zašto si to uradio? upita Tore.

— Ne možeš proći ovim putem, ako se ne ogledaš sa dva viteza, odgovori mu kepec.

Tada Tore vide među drvećem dva šatora i dva koplja naslonjena na dva drveta i dva štita kako vise sa grana.

— Ne mogu se zaustavljati sada, reče Tore. Imam zadatak i moram produžiti.

— Ne možeš proći, ponovi kepec i piskavo dunu u svoj rog.

Jedan vitez u oklopu iziđe iz šatora, uze koplje i štit, navali na ser Torea ali mladi vitez ga presretne i zbaci s konja. Tada se vitez predade i zamoli za milost a on mu je odobri.

— Ali, gospodine, reče vitez, moj prijatelj će zahtevati da se i s njime boriš.

— Biće dobrodošao, reče Tore.

I drugi vitez priđe velikom brzinom i pri susretu s Toreom mač mu prepuče a Toreovo koplje prođe ispod štita kroz vitezov bok, ali ga ne usmrti. I dok se trudio da se digne na noge, Tore brzo siđe s konja i udari ga snažno po kacigi. Vitez pade na zemlju i zamoli za svoj život.

— Daću ti život, reče Tore, ali obojica morate otići kralju Arturu i pokloniti mu se kao moji zarobljenici.

— Šta treba da kažemo, ko nas je pobedio?

— Recite da vas je poslao onaj što je otišao da traži viteza koji je odneo belu hrtovu kuju. A sad krenite i neka vam Bog da brzinu, kao i meni.

Tada mu priđe kepec i zatraži od njega jednu uslugu.

— Šta hoćeš? upita Tore.

— Samo da te služim, odgovori kepec.

— Vrlo dobro. Uzmi konja i pođi sa mnom.

Kepec odgovori:

— Ako tražiš viteza s belom kerušom, ja te mogu odvesti k njemu.

— Onda me vodi, reče ser Tore i tako pojahaše u šumu dok ne stigoše do manastira kraj koga behu razapeta dva šatora. Pred jednim od njih visio je crveni štit a pred drugim beli.

Tada ser Tore sjaha i doda svoje koplje kepecu, a sam ode do šatora s belim štitom i unutra vide damu kako spava a kraj nje belu kerušu hrta koju je tražio, a koja je sad besno lajala na njega. Ser Tore ščepa psa koji je zavijao i dade ga kepecu. Buka probudi damu i ona izađe iz šatora a i ostale devojke iz svojih šatora. Dama viknu:

— Zašto uzimaš moju kuju?

— Došao sam da je tražim čak sa dvora kralja Artura, odgovori Tore.

— Gospodine viteže, reče dama, nećeš daleko stići s njom, a bićeš silom zaustavljen.

— Po milosti Božjoj prihvatiću sve što me stigne, moja gospo, odgovori on.

Zatim se pope na konja da se vrati u Kamelot, ali noć se poče spuštati dok je jahao i on zapita kepeca da li zna za neko prebivalište u blizini.

— Nema ovde ničeg u blizini sem pustinjakove ćelije, odgovori kepec. Moramo uzeti šta nam se nudi, dodade on i povede ga u mračnu kamenu ćeliju blizu kapele. Tu nahraniše konje, a pustinjak im dade ono što je i sam jeo — malo tvrda hleba za večeru — a spavali su na hladnom kamenom podu ćelije. Ujutro saslušaše misu

u kapeli i posle toga ser Tore zamoli pustinjaka za blagoslov i molitve i odjaha za Kamelot.

Nisu daleko odmakli, kad ih u kasu stiže vitez na konju i poviče:

— Viteže, vrati kerušu koju si uzeo od moje dame.

Ser Tore se okrete i vide da je vitez lep čovek, na dobrom konju i sjajno naoružan. Tad on uze svoje koplje od kepeca, pripremi štit i sukobi se sa vitezom, a udarac kojim su se sukobili sruši oba konja. Tad obojica ostaviše konje i isukaše mačeve, te su se borili kao lavovi. Mačevi su sekli štitove i oklope i uzajamno su se tako žestoko ranjavali da je gusta krv tekla iz rascepljenih pancira i obojica silno posustaše. Ipak ser Tore primeti da mu je protivnik slabiji i s pojačanom snagom navali na njega dok ga na kraju ne obori i naredi mu da se preda.

— Nikad se neću predati, dok je u meni života i duše, sem ako mi ne daš belu kerušu.

— To ne mogu učiniti, reče Tore. Moja je viteška dužnost da je donesem kralju Arturu i da i tebe povedem.

Tada neka dama na konju dokasa do njih, zaustavi se i reče:

— Tražim jedan poklon od tebe, hrabri viteže. Ako voliš kralja Artura, učinićeš mi to.

A Tore bez razmišljanja odgovori:

— Traži što god hoćeš. Daću ti.

— Hvala ti, hrabri viteže, reče ona. Ovaj vitez na zemlji je ser Arbelus, on je ubica i lažan vitez. Tražim njegovu glavu.

— Sad žalim što sam ti dao obećanje, reče Tore. Ako te je povredio, možda ti to može nadoknaditi, tako da te zadovolji.

— Samo me njegova smrt može zadovoljiti, reče dama. On se borio s mojim bratom i nadjačao ga, a moj brat ga je molio za milost. Ja sam klekla u blato i molila za bratov život, ali on je odbio i ubio mi brata na moje oči. On je izdajnik i obranio je mnoge dobre viteze. Sada održi svoju reč ili ću te osramotiti na dvoru kralja Artura kao krivokletnika.

Kad je Arbelus čuo sve to, beše sav ispunjen strahom. Predao se ser Toreu i molio za milost.

A Tore je bio zbunjen. On reče:

— Samo trenutak ranije nudio sam ti milost, a ti si odbio da se predaš ako ti ne dam belog hrta. Sada kad sam dao obećanje, ti se predaješ i tražiš milost koju si odbio.

Tada, u strahu, Arbelus se okrete i poče bežati među drveće, no ser Tore ga stiže, udari i ubije, a onda umorno ostade da stoji nad njegovim telom.

Dama mu priđe s rečima:

— To je dobro izvedeno. Bio je ubica. Noć se spušta, a ti si iscrpljen. Dođi u moju kuću, tu blizu, i odmori se.

— Hoću, reče Tore. Moj konj i ja imali smo malo odmora od kako smo krenuli za ovim zadatkom iz Kamelota.

I on pođe za njom, a njen muž, jedan stariji, častan vitez, pozdravi ga dobrodošlicom, dade mu dobrog jela i pića i ugodnu postelju, i Tore se sruči na nju i odspava tvrdo. Ujutro, posle mise, pripremi se za odlazak a stari vitez i njegova mlada žena upitaše ga za ime.

— Ja sam ser Tore, reče on. Upravo sam postao vitez i ovo mi je prvi zadatak — da privedem Arbelusa i belog hrta na dvor kralja Artura, u Kamelotu.

— Ti si zaista ispunio svoj zadatak, na to će gospa. A kad ubuduće budeš blizu, ovo je tvoja kuća i uvek ćemo te sa najvećom radošću dočekati i uslužiti.

Tad ser Tore pojaha ka Kamelotu i stiže tamo trećeg dana u podne, kad su kralj i kraljica i viteška družina sedeli u velikoj dvorani. Svi se obradovaše njegovom dolasku. Kao što je bio običaj, on ispriča svoja dela i dokaza ih Arbelusovim telom, a kralj i kraljica behu njime zadovoljni.

Merlin reče:

— Otišao je na svoj viteški zadatak bez pomoći i pratioca. Pelinor, njegov otac, dao mu je starog konja a Artur iznošen oklop i mač. Ali, to još nije ništa spram onog što on tek treba da učini, moj gospodaru. Biće on hrabar i plemenit vitez, nežan i učtiv i istinoljubiv, i nikad neće osramotiti svoj viteški red.

A kad je Merlin završio, kralj Artur dade ser Toreu grofoviju i počasno mesto na dvoru.

I ovde se završava zadatak ser Torea, sina kralja Pelinora.

ZADATAK SER PELINORA U VEZI SA DAMOM KOJA JE NASILNO ODVEDENA S DVORA

Dok su kralj Artur i njegovi plemeniti vitezi sedeli u velikoj, sumračnoj trpezariji, gosteći se i slušajući žalbe i minstrele, ser Pelinor je otišao kući, stavio na sebe oklop, uzeo konja dobro opremljenog, popeo se na njega i odjahao ogromnim skokovima za damom koju beše silom odveo nepoznati vitez. Ušao je u šumu i stigao do male senovite livade, gde je kraj živahnog potočića video neku damu kako sedi na zemlji pokrivenoj mahovinom i drži ranjenog viteza u naručju. Kad je videla ser Pelinora, ona ga pozva:

— Pomozi mi, gospodine viteže, u ime Gospoda.

Ali Pelinor je žurio za svojim zadatkom i nije želeo da se zaustavlja. Gospa ga je žalosno dozivala, ali kad je videla da neće stati, ona glasno prokune Pelinora da dođe jednom u situaciju da mu zatreba pomoć kao njoj sada, a da mu je niko ne ukaže. Kažu da je uskoro ranjeni vitez izdahnuo u njenom naručju, a ona se od očajanja ubila.

Ali Pelinor produži dalje niz stazicu kroz dolinu sve dok ne dođe do jednog siromašnog čoveka koji je radio u polju. Vitez ga upita da li je video konjanika koji silom vuče jednu damu.

— Jesam, reče čovek. Video sam ih oboje. Gospa je tako glasno jadikovala da joj se glas orio kroz dolinu. Tamo dole, pokaza siromah, videćeš dva šatora, a jedan od vitezova izazvao je daminog pratioca i rekao da je ona njegova rođaka. Tad ovaj reče da mu dama pripada po sili, a drugi opet da je njegova po srodstvu i tako su se svađali i vređali dok se ne potukoše. Nije mudro za sirotog čoveka da bude blizu kad se vitezi svađaju, i tako se ja uklonih da ne

upadnem u nevolju. Ali ako požuriš, možeš ih još naći kako se tuku. Damu čuvaju dvojica štitonoša u šatoru, čekajući ishod borbe.

— Hvala ti, reče Pelinor i natera konja u galop i ubrzo stiže do šatora gde su se dvojica vitezova još uvek borila, dok ih je dama posmatrala iz zaklona šatora.

Pelinor joj se približi i reče:

— Lepa gospo, moraš poći sa mnom na dvor kralja Artura; moja je viteška dužnost da te tamo vratim.

Ali štitonoše su stajale pred njom i jedan od njih reče:

— Gospodaru, vidiš i sam da se dva viteza bore za ovu damu. Idi i rastavi ih, i ako se slože možeš uzeti damu i činiti što te volja. Inače je ne možemo pustiti da ode.

— Vidim da slušate naređenje, reče Pelinor.

On zatim pojaha i konjem stade između dva viteza koja su se borila i učtivo ih zapita zašto se bore.

Jedan mu odgovori:

— Gospodine viteže, ona je moja rođaka i kad sam čuo da viče da je oteta protiv svoje volje, izazvao sam ovog čoveka koji je beše oteo.

Drugi grubo odseče:

— Zovem se ser Ontelejk od Ventelenda. Ovu damu sam zadobio sopstvenom hrabrošću i silom oružja, kao što je moje pravo.

— To nije istina, odgovori mu Pelinor. Bio sam na licu mesta i video svojim očima. Došao si naoružan na svadbenu gozbu kralja Artura, gde je nasilje zabranjeno, i odveo si ovu damu pre no što je iko iz društva mogao da otrči po mač i da te zaustavi. I zato što si prekršio zakon kraljevog dvora, moj zadatak je da je vratim natrag, a i tebe isto, ako budeš živ da možeš ići. Jer, veruj mi, gospodine, obećao sam kralju Arturu da ću damu vratiti. Zato, prekinite borbu, jer ni jedan od vas dvojice neće dobiti damu. Naravno, ako ma koji od vas želi da se bori sa mnom za nju, ja sam sasvim raspoložen da mu iziđem u susret.

Tada dva viteza, koja su se dotle s mukom trudila da ubiju jedan drugog, udružiše snage i povikaše:

— Moraš se boriti s obojicom pre no što je uzmeš.

Kako je ser Pelinor pokušao da pokrene konja između njih, ser Ontelejk mu probode konja s boka i ubije ga, te poviče:

— Sad ćeš se boriti bez konja, kao i mi.

Ser Pelinor lako odskoči od svog palog konja, isuče mač i gorko reče:

— Bio je to kukavički postupak. Čuvaj se, prijatelju moj, jer ovde imam nešto za one koji ubijaju konje.

Na te reči Pelinor zavitla mačem i poseče Ontelejkovu kacigu i glavu sve do brade, a ovaj pade mrtav.

Onda se ser Pelinor okrete drugom, ali taj vitez, videvši užasnu snagu Pelinorova udarca, kleče na zemlju i reče:

— Uzmi moju rođaku i ispuni svoj zadatak, ali tražim od tebe, kao od viteza, da je ne osramotiš.

— Zar se nećeš boriti za nju?

— Ne. Ne s takvim vitezom kao što si ti, posle svega što sam video.

— Pa, nastavi Pelinor, nije moj običaj da sramotim svoje viteštvo. Dama neće biti u iskušenju, to ti obećavam. A sad mi treba konj. Uzeću Ontelejkovog.

— Ne, reče vitez. Hajde, večeraj sa mnom i spavaj kod mene, a ja ću ti dati mnogo boljeg konja nego što je ovaj.

— Hoću, odgovori Pelinor.

I te noći je dobro jeo i pio i na mekom spavao, a ujutro, posle mise, doručkovao je.

— Treba da znam tvoje ime, reče domaćin. Uzimaš moju rođaku kao svoj viteški zadatak.

— Želja ti je na svom mestu. Zovem se ser Pelinor, kralj Ostrva i vitez Okruglog stola.

— Počastvovan sam što će tako čuven vitez sprovesti moju rođaku. Moje ime, gospodine, jeste Meliot od Logursa, a moja rođaka zove se Nineva. Vitez u drugom šatoru je moj zakleti brat po oružju, ser Brajan od Ostrva, častan čovek. On se ne bori, sem kad je na to nateran.

— A ja sam se pitao zašto nije izašao da se bori sa mnom, reče Pelinor. Dovedi ga jednom na dvor. Bićete dobrodošli.

— Doći ćemo zajedno, odgovori ser Meliot.

Tada Pelinor pojaha konja a dama mu se pridruži i tako su jahali prema Kamelotu. Ali, dok su prolazili kroz kamenitu dolinu, damin konj se spotakne, padne, a dama se gadno povredi prilikom pada.

— Ruka mi je povređena. Ne mogu da odmah nastavim put.

— Vrlo dobro. Ovde ćemo se odmoriti, reče Pelinor, pomože joj da ode do udobnog zatravljenog mesta ispod jednog razgranatog drveta, leže kraj nje i zaspa. Nije se probudio do posle mraka.

Kada se razbudio, Pelinor je bio nestrpljiv da krenu dalje, ali dama reče:

— Suviše je mračno. Ne možemo naći put. Skini oklop i odmori se do zore.

Malo pre ponoći začuše topot kopita.

— Budi mirna, reče Pelinor. Neka čudna stvar se dešava. Ljudi ne jašu noću.

I tiho navuče oklop, prikopča ga, i oboje sеđahu bez reči. Tada, u mraku, u blizini, na steni iza njihovog skloništa, nejasno primetiše kako se dva viteza sreću, jedan iz pravca Kamelota a drugi sa severa, i tiho razgovaraju. Prvi vitez upita:

— Kakve su vesti u Kamelotu?

Drugi mu odgovori:

— Bio sam na dvoru. Ne znaju da sam došao kao uhoda. Mogu ti reći da je kralj Artur sakupio takvo viteško bratstvo kakvo se nigde ne može inače naći. Slava tih vitezova Okruglog stola proširila se po čitavom svetu. Jašem na sever da javim našim gospodarima kako je jak postao Artur.

— Imam ja pri sebi lek za njegovu snagu, reče na to prvi vitez. Malo praška koji će omekšati i istopiti njegovu snagu. Imamo vernog i poverljivog čoveka u kraljevoj blizini, koji će za nagradu staviti ovaj otrov u kraljev pehar — a onda ćemo videti kako njegova moć nestaje.

Drugi vitez ga međutim opomene:

— Pazi se Merlina. On može otkriti takve stvari.

— Biću obazriv, ali se ne plašim, reče njegov sagovornik i oni se razdvojiše i odjahaše svaki na svoju stranu.

Kada su otišli, Pelinor se brzo pripremi i oni odabraše put uz stazu kojom su jahali sve do zore. Bilo je svetlo kad stigoše do izvora, gde je Pelinor odbio da pomogne dami s ranjenim vitezom. Divlje zveri su ih bile raskomadale i proždrale sve sem njihovih glava.

Pelinor se zaplaka kad to vide.

— Mogao sam im spasti život, reče on. Ali, žurio sam zbog zadatka i nisam se osvrtao na njene molbe.

— Nije to bio tvoj zadatak. Zašto si tako tužan? upita ga dama, uobičajenom ravnodušnošću koju žene ispoljavaju za druge žene.

— Ne znam, odgovori Pelinor, ali srce mi se cepa kad se setim te dame, tako mlade i lepe, sada rastrgane, a mogao sam je spasti.

— Onda ti savetujem da sahraniš ono što je preostalo od viteza, a njenu glavu da odneseš kralju. Neka on presudi šta je trebalo da uradiš.

— Ona me je proklela groznom kletvom, reče Pelinor.

— Svako može da kune. Ti si bio zaklet da ideš radi svog zadatka.

Nineva zatim izveštačeno dodade:

— Ja sam bila tvoj zadatak.

Tada Pelinor nađe sveca pustinjaka u blizini i zamoli ga da pokopa vitezove kosti u blagoslovenu zemlju i da se moli za njegovu dušu, davši mu vitezov oklop za trud. Potom ser Pelinor uze daminu glavu sa zlatnom kosom i rastuži se kad vide mlado i ljupko lice.

Do podne stigoše u Kamelot, gde su Artur i Đinevra i plemeniti viteški red sedeli za podnevnom gozbom. Pelinor ispriča svoje doživljaje pred svima i zakle se četvoricom jevanđelista da je sve istina.

Tad kraljica Đinevra progovori:

— Ser Pelinore, mnogo si zgrešio što nisi spasao gospin život.

A vitez odgovori:

— Gospo, i ti bi zgrešila ako ne bi spasla sopstveni život kad bi mogla. Moja tuga je veća od tvog nezadovoljstva, jer sam bio toliko nestrpljiv da obavim svoj zadatak da nisam mogao čekati, i to će biti teret na mojoj savesti do groba.

Tad se sve oči okretoše ka Merlinu koji je sedeo za visokim stolom, jer ova priča je imala sudbinski prizvuk.

Merlinove oči behu tužne kad je progovorio:

— Imaš sve razloge za kajanje zbog svoje nepromišljene žurbe, reče Merlin. Ta devojka je bila tvoja rođena kći Alina, rođena iz ljubavi s gospom od Rula. A vitez je bio ser Miles od Zemalja, njen verenik i dobar čovek. Išli su na dvor da se venčaju, kad je kukavički vitez Loren Divlji napao ser Milesa s leđa i kopljem mu probio leđa. Kad si odbio da im pomogneš, Alina je iz očaja izvršila samoubistvo, mačem svoga dragana.

Merlin zaćuta a zatim nastavi:

— Sećaš se da te je proklela. E pa, kletva će biti tvoja sudbina. Tvoj najbolji prijatelj će te izdati u nevolji, kao što si i ti svoju ćerku. Čovek kome najviše veruješ, ostaviće te da budeš ubijen.

— Tužan sam zbog ovoga što mi govoriš, reče Pelinor, ali verujem da Bog može izmeniti i sudbinu. Moram u to verovati.

I tako se završio i poslednji zadatak u vreme venčanja kralja Artura, a zakoni Okruglog stola behu utvrđeni i svi vitezi se zakleše da će ih se pridržavati. Zakleli su se da nikad neće primenjivati nasilje bez stvarnog razloga, da nikada neće pribeći izdajstvu, ni bezrazložnom ubijanju. Zakleli su se svojom čašću da budu milosrdni kad milosrđe bude od njih traženo, i da štite plemićke devojke, dame, dvorkinje i udovice, da učvrste njihova prava i da ne popuste iskušenju požude. I obećaše još da se nikad neće boriti za nepravednu stvar ili za ličnu dobit.

Svi vitezi Okruglog stola preuzeše ovu obavezu. Svake godine na gozbi povodom Svete Trojice obnavljali su zakletvu.

IV

MERLINOVA SMRT

Kada je Merlin ugledao devojku Ninevu koju ser Pelinor beše doveo na dvor, odmah je shvatio da se nešto sudbonosno odigrava, jer se srce u njegovim ostarelim grudima nadimalo kao u mladića, a želja je bila jača i od njegovog znanja. Merlin je želeo Ninevu više od svog života, kao što je jednom već prorekao da će biti. Progonio je svojim željama i nije joj dao mira. A Nineva je upotrebila svoju moć nad zaljubljenim starim Merlinom i poklanjala mu svoje društvo u zamenu za njegova čarobnjačka znanja, jer ona je bila jedna od devojaka Gospe od Jezera, upućena u čarolije.

Merlin je znao šta se s njim dešava i znao je fatalni kraj svega toga, pa ipak, tu nije bilo pomoći, jer mu se srce zagrejalo za Devojku od Jezera.

Otišao je zato kralju Arturu i rekao mu da je vreme o kome je ranije govorio došlo, i da njegov kraj nije daleko. Govorio mu je o stvarima koje će doći i poučio ga šta da čini da bi bio spreman za budućnost. Naročito ga je opomenuo da dobro čuva mač Ekskalibur, a još više njegove korice.

— Ukrašće ti ga neko u koga imaš poverenja, reče mu Merlin. Imaš neprijatelje za koje i ne znaš.

I još dodade:

— Nedostajaću ti i ja i moji saveti. Doći će vreme kad ćeš poželeti da daš i kraljevinu samo da me imaš ponovo kraj sebe.

— Sve je to van moje moći shvatanja, reče mu kralj. Ti si najmudriji živi čovek. Znaš šta se priprema. Zašto ne učiniš nešto da se spaseš?

A Merlin mu mirno odgovori:

— Jer sam mudar. U borbi između razuma i osećanja, nikada razum nije pobednik. Prorekao sam ti i tvoju vlastitu sudbinu, moj gospodaru, ali to što ti je poznata neće je ni za dlaku izmeniti. Kad vreme dođe, osećanje će te voditi ka tvom usudu.

Merlin se pozdravi s Arturom koga je on sam načinio kraljem, a zatim odjaha iz dvora zajedno sa Ninevom. Kuda god je ona išla, on je išao za njom. Znajući svoju vlast nad njim, ona ga je stalno odbijala, tako da je u žudnji za njom primenio svoje čarobnjačke moći da bi savladao njeno oklevanje. Ali Nineva je znala da će on upotrebiti svoje tajne veštine, i rekla mu je stoga da ako želi da je ima, da se mora zareći da u te svrhe neće koristiti crnu magiju. Merlin, izgarajući od žudnje za njom, zakune se i tako zapečati svoju sudbinu.

I tako ovo dvoje nesložnih nastaviše nemirno svoj put. Pređoše i Kanal ka Francuskoj i stigoše u Benvik, gde je Ban bio kralj a rat s kraljem Klodasom se i dalje nastavljao.

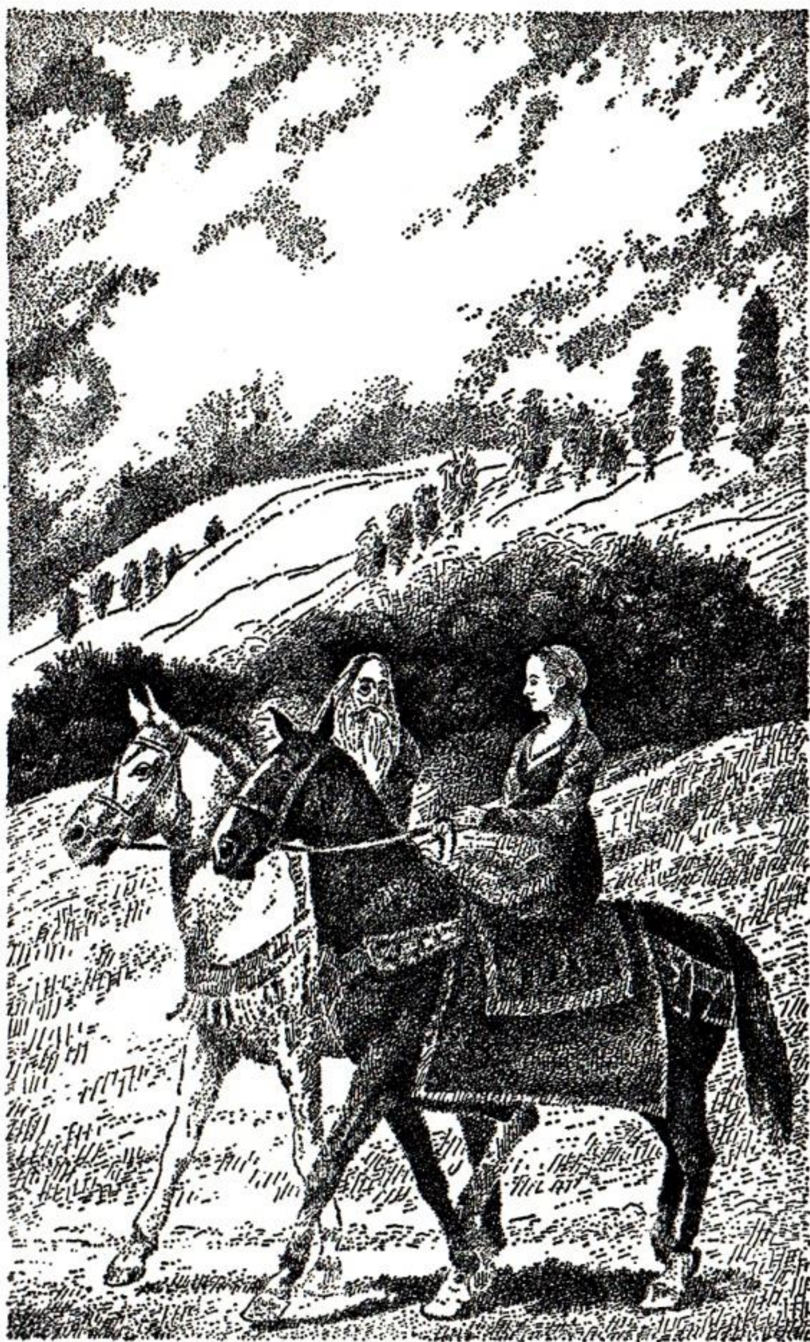
Kraljica Ilejna, Banova žena, bila je dobra i lepa gospa i ona zatraži Merlinovu pomoć da rat okonča. I dok su razgovarali, uđe Ilejnin mlađi sin, a Merlin ga pogleda.

— Ne brini, reče Merlin kraljici, ovaj dečak će kroz dvadeset godina smiriti Klodasa a učiniti i više od toga. On je predodređen da bude najveći vitez na celom svetu, i njegova slava i glas ulepšaće i ojačati doba koje nailazi. Znam da si ga najpre zvala Galahad, ali da si mu na krštenju dala ime Lanselot.

— Gle, to je tačno, reče kraljica Ilejna. Zaista sam ga najpre zvala Galahad. Ali, reci mi, Merline, hoću li doživeti njegovu slavu?

— Hoćeš, zaklinjem se, i živećeš još mnogo godina posle toga.

Ninevi je tu bilo dosadno i, ispunjena nemirom, napustila je Banov dvor, s Merlinom koji je dahćući išao za njom.

Molio je neprestano da legne s njim i ugasi njegovu žudnju, ali ona je bila umorna od njega i nestrpljiva, kao što je normalno za mladu devojku uz starca; sem toga, ona ga se plašila jer se govorilo da je đavolov sin. No, nije ga se mogla otresti, jer je pratio, moleći i cvileći, kuda god bi krenula.

Tada Nineva, s urođenom ženskom veštinom, poče da ispituje Merlina o njegovoj čarobnjačkoj veštini, dajući mu nade da će menjati svoju naklonost za njegove veštine. A Merlin, s urođenom bespomoćnošću muškarca, iako je predvideo njene ciljeve, nije se mogao uzdržati da je ne podučava. I dok su ponovo prelazili Kanal vraćajući se u Englesku, i lagano jahali od obale ka Kornvolu, Merlin joj je pokazivao mnoga čudesa, a kad je na kraju otkrio da je i to interesuje, on joj pokaza kako se magija izvodi i tako stavi u njene ruke oruđa čarolije. Dade joj magijski lek protiv magije i na kraju, u svojoj staračkoj gluposti, nauči je i onim čarolijama koje se ničim ne mogu izlečiti. A kad ona, u devojačkoj razdraganosti, zapljeska rukama, starac, da bi je obradovao, stvori odaju neverovatnih čudesa pod tvrdom stenom. Svojim čarolijama opremi je udobnošću i komforom, raskoši i bogatstvom, da bude veličanstveno mesto za trenutak njihove ljubavi. Njih dvoje krenuše zatim kroz hodnik u steni do čudesne odaje prekrivene zlatom i osvetljene mnogobrojnim svećama. Merlin uđe u nju da je i njoj pokaže, ali Nineva odskoči unatrag i baci strašne čini koje se ničim nisu mogle skinuti. Hodnik se zatvori, a Merlin ostade zarobljen unutra za sva vremena. Mogla je čuti njegov slabi glas kroz stene kako je moli da ga oslobodi. Ali Nineva uzjaha konja i odjaha. Merlin ostade tamo do današnjih dana, kao što je i znao da će se dogoditi.

Ne zadugo posle svadbene svečanosti kralj Artur prenese svoj dvor u Kardol i tamo primi gorke vesti. Pet kraljeva — kralj Danske i brat mu, kralj Irske, zajedno s kraljevima od Vejla, Sorlejsa i ostrva Longtejnsa, udružili su svoje snage i s velikom vojskom pohodili Englesku, rušeći sve na svome putu: zamkove i gradove, ubijajući stoku i ljude koji nisu mogli pobeći.

Kad je čuo ovaj izveštaj Artur reče umorno:

— Od kako sam kralj, nisam imao ni mesec dana odmora od raznih nevolja. A ni sad se ne mogu smiriti dok ne uništim napadače. Ne mogu dozvoliti da se moji ljudi uništavaju. Svi koji hoćete da pođete sa mnom, pripremite se.

Neki od barona razgneviše se na to u potaji jer su želeli da žive udobno. Ali Artur razasla glasnike ser Pelinoru, tražeći da skupi naoružane ljude, što više može, i da požuri da mu se pridruži.

Poslao je poruke i baronima koji nisu bili na dvoru, da mu se pridruže što brže mogu. Na kraju, otišao je Đinevri i rekao joj da se pripremi da pođe s njim:

— Ne mogu podneti da budem bez tebe, reče on. Tvoje prisustvo učiniće me hrabrijim na bojnom polju, ali ne želim da te dovedem u opasnost, gospo moja.

Kraljica mu odgovori:

— Gospodaru, ja ću se povinovati tvojim željama. Spremna sam kad god zaželiš.

Sledećeg jutra kralj i kraljica krenuše na put sa svim vitezovima koji su se zatekli na dvoru, i uputiše se brzo forsiranim maršem ka severu, sve dok ne stigoše do reke Humber, na granici, i tu se ulogoriše.

Jedan uhoda donese vest petorici kraljeva da je Artur već na severu, a onda brat jednog od kraljeva uze reč na savetu:

— Morate znati da taj Artur vodi najbolje viteze sa sobom, što je dokazao boreći se protiv jedanaestorice pobunjenih velmoža. Trenutno nema veliki broj sa sobom, ali njegovi ljudi će se skupiti. Zato se moramo sresti s njim što pre, jer što duže čekamo on će biti sve jači a mi sve slabiji. Kažem vam, on je tako hrabar da će primiti borbu i sa nadmoćnijim protivnikom. Hajde da ga napadnemo pre dana i pobijemo mu vitezove pre nego što mu stigne pojačanje.

Pet kraljeva se složiše i brzo pođoše kroz severni Vels, te napadoše Artura noću dok su njegovi pratioci spavali u svojim šatorima. Kralj Artur je ležao s kraljicom Đinevrom u svom šatoru. Kad je napad počeo, on skoči vičući:

— Na oružje, izdaja.

I požuri da prikopča oklop, dok su uzvici i zveket oružja ispunjavali noćnu tamu.

Tada jedan ranjeni vitez uđe u njegov šator, vičući:

— Moj gospodaru, spasi sebe i kraljicu. Nadjačani smo, a mnogi naši vitezi su pobijeni.

Onda se Artur popne na konja sa Đinevrom iza sebe, i sam s tri viteza (ser Kejom, ser Gavenom i ser Grifletom) odjaha do reke Humber da se prebaci na drugu stranu radi sigurnosti. Ali, voda je bila tako nemirna da je nisu mogli preći. Tad Artur reče:

— Moram odabrati: ili da se branimo, ili da rizikujemo da pređemo reku. Budite sigurni da će nas neprijatelji pobiti, samo ako mogu.

Kraljica odgovori:

— Više volim da se udavim, nego da me neprijatelj zarobi i ubije.

Dok su razgovarali, ser Kej ugleda pet vitezova kako jašu sami, bez pratilaca.

— Gledajte, reče on, eno njihovih vođa. Hajde da ih napadnemo.

— To bi bilo glupo, reče ser Gaven. Njih su petorica, a nas samo četvorica.

Ali ser Kej mu odvrati:

— Ja ću se boriti sa dvojicom, ako vi uzmete po jednoga.

I s tim rečima pripremi koplje i krenu protiv njih. Vrh koplja nađe mesto i probode telo jednog kralja, i ovaj pade mrtav na zemlju. Tada ser Gaven odabra drugog i ubi ga džilitom. Ser Griflet skide s konja trećeg kralja, udarcem koji mu prebi vrat. Kralj Artur sruši i ubi četvrtog, a tada, kao što je obećao, ser Kej se zabavi petim i mačem ga zaseče kroz kacigu i skide mu glavu.

— Ovo je bilo dobro, reče Artur. Održao si obećanje i ja ću te nagraditi.

Tada na obali nađoše barku da prevezu kraljicu na bezbedno mesto, a ona reče ser Keju:

— Ako voliš neku damu a ona ti ne uzvrati ljubav ona je budala. Dao si veliko obećanje i ispunio ga veličanstveno; postaraću se da se tvoja slava pronese zemljom.

Onda barka pristade uz obalu, i prenese kraljicu preko reke Humber.

Tada Artur i njegova tri viteza ujahaše u šumu da potraže nekog od svojih boraca koji beše izbegao iznenadni napad, i nađoše ih u velikom broju, te ih obavestiše da su petorica kraljeva mrtvi. I Artur reče:

— Hajde da ostanemo ovde skriveni do dana i pune svetlosti. Kad neprijatelj nađe svoje kraljeve mrtve, izgubiće srce od straha.

Tako je i bilo, kako je Artur predvideo.

Kad su izginuli kraljevi otkriveni, napadači se uspaničiše, sjahaše s konja i stajahu u nedoumici šta da čine. Tada Artur pređe u napad na zbunjene ljude, i sekući levo i desno, s malo svojih boraca pobi mnogo više, a ostali se razbežaše u strahu. A kad je borba bila okončana, kralj Artur kleče i zahvali se Bogu na pobedi. Tada posla po kraljicu i kad je stigla, pozdravi je radosno. Onda stiže glas da ser Pelinor s velikom vojskom prilazi, te se pozdravi s kraljem Arturom i u čudu vide šta se tu odigralo. Kada su prebrojali svoje žrtve, zaključiše da je poginulo dve stotine boraca, i da je osam vitezova Okruglog stola ubijeno u šatorima pre no što su stigli da se naoružaju.

Onda kralj Artur naredi da se sagradi opatija na mestu bojnog polja kao znak zahvalnosti, i kralj joj dodeli zemlju za izdržavanje. Kada su vesti o pobedi prešle granicu, neprijatelji se zaplašiše i oni koji su nameravali da napadnu Artura odustaše.

Artur se vrati u Kamelot i reče Pelinoru:

— Sad imamo osam praznih mesta za Okruglim stolom. Osam naših najboljih vitezova je poginulo. Teško ćemo popuniti njihova mesta.

— Gospodaru, reče Pelinor, imamo mi dobrih ljudi na dvoru, mladih i starih. Moj savet bi bio da odaberemo četvoricu od starijih i četvoricu od mlađih vitezova.

— Vrlo dobro, odgovori kralj. Koje od starijih predlažeš?

— Muža tvoje sestre, Morgane le Fej, ser Urjensa, kao prvog, zatim viteza poznatog kao Kralj od Jezera. Treći bi bio plemeniti vitez ser Hervis de Revel, a poslednji bi bio ser Galagars.

— Dobro su odabrani, reče Artur. A koje izdvajaš među mlađima?

— Prvo tvog sestrića, ser Gavena, gospodaru. On je dobar kao bilo koji vitez u zemlji. Kao drugog ser Grifleta, koji te je dobro služio u dva rata, a kao trećeg ser Keja, senešala, tvog brata po mleku, čije ime, kao što i sam znaš, postaje sve slavnije.

— Imaš pravo, reče kralj. Ser Kej je zaslužio Okrugli sto, čak i kad se više ne bi borio, ali ko bi bio četvrti mlađi vitez, jer ostaje još jedno mesto?

— Predlažem dva imena, gospodaru, a ti moraš odabrati: ser Bagdemaga i mog sina, ser Torea. Pošto je on moj sin, ne mogu ga hvaliti, ali da mi nije sin, rekao bih da za njegove godine nema boljeg viteza nigde.

Tad se kralj nasmeši na Pelinora:

— Imaš pravo što ga ne hvališ. Ali, pošto nije moj sin, mogu reći da je odličan kandidat, kao bilo koji od pomenutih. Uverio sam se. On malo govori a mnogo radi. Dobra je roda i vrlo sličan ocu po hrabrosti i viteškom ponašanju. Zato, biram njega a ser Bagdemaga ostavljam za drugi put.

A Pelinor reče:

— Hvala ti, moj gospodaru.

Tada osam vitezova beše predloženo za viteški red i primiše ih jednoglasno, a na njihovim mestima postavi im se ime urezano zlatnim slovima, te novi vitezi zauzeše mesta za Okruglim stolom.

Ali ser Bagdemag je bio uvređen i ljut što je ser Tore izabran pre njega. On se naoruža i ode sa dvora, praćen svojim štitonošom. Njih dvojica su jahali daleko kroz šumu, dok ne stigoše do krsta na stazi koja se račvala. Tu Bagdemag siđe s konja i odano se pomoli, a njegov štitonoša pročita tekst na krstu koji je govorio da ser Bagdemag nikad neće moći da se vrati na dvor dok ne pobedi jednog viteza Okruglog stola u dvoboju.

— Gledaj, reče štitonoša. Ovaj natpis odnosi se na tebe. Moraš se vratiti i izazvati jednog od kraljevih vitezova.

— Neću se vratiti dok ljudi ne budu o meni govorili s poštovanjem i ne kažu da sam dostojan da i sam budem jedan od vitezova Okruglog stola.

I on ponovo sede na konja i tvrdoglavo jahaše dalje. Na malom proplanku naiđe na biljku koja je simbol svetog Grala, i to mu olakša

srce jer je poznato da takvo znamenje ne može naći vitez koji nije častan i hrabar.

Mnogi doživljaji snašli su ser Bagdemaga i on se ponašao dobro. Jednog dana stigao je do velike stene gde je Merlin bio zarobljen, i čuo Merlinov glas kroz kamen. Pokušao je da napravi prolaz u steni, ali mu je Merlin viknuo da je to nemoguće. Niko ga otuda ne može spasti, sem onoga ko ga je zatvorio. Oklevajući, vitez produži dalje, a njegova se slava proširi i van zemlje, a kad se na kraju vratio na Arturov dvor, bio je prihvaćen jer je jedno mesto ostalo upražnjeno, te je tako po vrednosti zaslužio sedište za Okruglim stolom.

V

MORGANA LE FEJ

Morgana le Fej, kraljeva polusestra, beše tamna, lepa, strastvena žena, ali okrutna i ambiciozna. U manastiru je izučavala crnu magiju i usavršila se u mračnim i demonskim čarolijama, koje su uvek oružje pakosnih i zavidljivih. Uživala je da privuče i zavede ljude svojom lepotom i čarolijama, a kad u tome ne bi uspela, koristila se još mračnijim sredstvima — izdajom i ubistvima. Bilo joj je zadovoljstvo da okreće ljude jedne protiv drugih, praveći od njihovih slabosti — svoju snagu.

Muž joj je bio ser Urjens, ali je davala obećanja i ser Akolonu od Gola i tako ga smutila u snove i čini da mu je volja oslabila a čast se uspavala i on je postao oruđe njenih najtajnijih želja. Jer, Morgana je mrzela svog brata Artura, mrzela njegovu plemenitost i bila mu zavidna zbog krune. Morgana le Fej je čak vrlo brižljivo i temeljito planirala i ubistvo svog brata. Ona bi krunu dala Urjensu a zadržala za sebe moć, dok bi omađijani Akolon poslužio kao oruđe za ubistvo.

Svojim tajnim veštinama Morgana je napravila mač i korice po izgledu potpuno slične Ekskaliburu i potajno ga zamenila s Arturovim mačem. Onda je opčinila Akolona obećanjima, zapečatila mu savest požudom i naučila ga kakvu ulogu treba da igra, a kad je pristao, učinilo mu se da se njene oči žare od ljubavi, dok je to, u stvari, bio samo trijumf, jer Morgana le Fej nije nikoga volela.

Mržnja je bila njena jedina strast, a razaranje — zadovoljstvo.

Tada Akolon po njenom savetu zauzme mesto u Arturovoj blizini i nikad se nije od njega odmicao.

Kad nije bilo ratova ni turnira, bio je običaj da vitezi i borci love po velikim šumama koje su prekrivale veći deo Engleske. U vratolomnoj trci za jelenom, kroz šume, preko močvara i preko izbrazdanih krševitih bregova, oni su uvežbali konjičke veštine, a kad bi sreli horde divljih veprova oni su održavali hrabrost na visokom nivou, baš kao i svoju okrutnost.

I tako su rezultati njihovih poduhvata punili ražnjeve u kuhinjama sočnim mesom, za dugačke trpeze velikih dvorana.

Jednoga dana, kad je kralj Artur sa mnoštvom svojih vitezova krstario šumom tražeći plen, kralj i ser Urjens i ser Akolon od Gola uznemiriše divnog belog jelena i počeše ga loviti. Imali su dobre konje i pre no što su toga postali svesni, već su se udaljili deset milja od ostale družine. Ponositi, rasni jelen vukao ih je sve dalje i dalje, i oni su mamuzali i kamdžijali zapenušane konje kroz čvornovato nisko rastinje i varljive močvare, vesele potočiće i srušeno drveće, sve dok nisu premoreni konji pali na zemlju krvavih žvala i brazdi na slabinama.

Tri viteza, sada samo na sopstvenim nogama, gledahu kako beli jelen umorno odlazi.

— Lepa je to životinja, reče Artur. Miljama smo udaljeni od svake pomoći.

Ser Urjens reče:

— Nemamo drugog izlaza nego da peške krenemo i potražimo neko mesto da prenoćimo i sačekamo pomoć.

Hodali su teško kroz hrastovu šumu, dok nisu stigli do obale duboke i široke reke, a na obali je ležao umorni jelen, okružen hrtovima, dok ga je hrtova kuja ujedala za grlo. Kralj Artur rastera hrtove i ubi jelena, diže svoj lovački rog i duvaše smrtni zov u znak osvojenog trofeja.

Tek tada vitezi pogledaše oko sebe. Na glatkoj, tamnoj površini vode ugledaše malu lađu pokrivenu svilenim prekrivačem, koji je padao preko bokova u vodu. Lađa se tiho kretala prema obali i nasukala se u peskovitom plićaku u blizini. Artur priđe lađi i pogleda ispod svilenog prekrivača, ali nikoga ne vide. Pozva onda

svoje ljude da priđu i sva trojica se ukrcaše u malu lađicu i otkriše da je puna svakojakog luksuza, s mekim jastucima i bogatim zastorima, ali nije bilo ni žive duše u njoj. Trojica muškaraca se umorno spustiše na meke jastuke i odmoriše se malo dok veče ne pade i šuma ne potamne oko njih. Noćne ptice su se dozivale u šumi a divlje patke se gnezdile na obali, dok se mračna šuma nadnosila nad njih.

Dok su vitezi dremljivo klimali glavama, prsten buktinja zasvetli oko njih a iz brodske kabine izađe dvanaest lepih devojaka u lepršavim svilenim haljinama. Dame se pokloniše kralju i pozdraviše ga po imenu i poželeše mu dobrodošlicu, a Artur im zahvali na ljubaznosti. Tada one povedoše kralja i njegova dva pratioca u kabinu obloženu tkaninom i za bogatim stolom poslužiše vino i meso različitih vrsta i takve specijalitete da su sva trojica sedela u čudu zbog obilja i raznovrsnosti večere. I pošto su večerali dugo i sa zadovoljstvom, a oči im otežale od dobrog vina, devojke ih odvedoše svakog u odvojenu kabinu bogato opremljenu s udobnim mekim posteljama. Tada sva trojica utonuše u udobne postelje i gotovo istog časa zaspaše dubokim, opojnim snom.

U zoru ser Urjens otvori oči natečene od vina i vide da leži u svojoj sopstvenoj postelji, u sopstvenom domu u Kamelotu, a Morgana le Fej spava kraj njega. Legao je da spava dva dana jahanja odavde i ničeg se više nije mogao setiti.

Posmatrao je svoju ženu kroz poluzatvorene oči, jer je bilo mnogo stvari koje nije znao o njoj i mnogo drugih stvari koje nije ni želeo da zna. I tako osta miran i prikri svoje čuđenje.

Kralj Artur je došao k sebi na hladnom tamničkom podu. Na slaboj svetlosti koja je dopirala kroz jedan tanak prorez visoko u zidu, ugledao je nemirne obrise mnogih drugih zatvorenika.

Kralj se diže i upita:

— Gde sam ja i ko ste vi?

— Mi smo zarobljeni vitezi, odgovoriše mu. Ima nas dvadesetorica, a neki od nas su ovde već osam godina.

— Zašto? upitao je kralj. Je li to s nekim razlogom?

— Ne, reče jedan od vitezova. Gospodar ovoga zamka je ser Damas, zao čovek i kukavica. Njegov mlađi brat je ser Autlejk,

dobar, hrabar i čestit vitez. Ser Damas je odbio da podeli nasleđenu zemlju sa svojim bratom, sem jedne male poljske kuće i zemlje koju ser Autlejk drži silom i brani od svog brata. Ljudi iz okoline vole ser Autlejka zbog njegove pravdoljubivosti i ljubaznosti, a mrze ser Damasa, jer je nemilosrdan i osvetoljubiv, kao i većina kukavica. Već godinama među njima vladaju rat i nesloga, a ser Autlejk je objavio izazov da se bori u jednokratnoj borbi za svoja prava protiv svog brata ili bilo koga koga ser Damas odabere. Ali ser Damas nema hrabrosti da se bori, a toliko je omrznut da nijedan vitez neće da se bori za njega. I tako je on sa bandom najmljenih boraca postavio zamke za viteze koji slučajno sami ovuda prođu, i kad u njih upadnu, dovedu ih kao zarobljenike ovamo. On nudi slobodu svakome ko se za njega bori, ali svi ga odbijaju, iako je neke mučio a druge usmrtio glađu. Svi smo iscrpljeni od gladi i skučenosti zatvora, tako da se ne bismo mogli boriti čak i ako bismo želeli.

A Artur mu odgovori:

— Neka vas Bog milosrdni spase.

Sada jedna dama proviri kroz gvozdene rešetke tamničkih vrata i uprevši prst u Artura, reče ljupko:

— Kako ti se sviđa ovde?

— Da li treba da mi se sviđa u tamnici? odgovori Artur. Zašto me pitaš?

— Zato što možeš da biraš, reče dama. Ako hoćeš da se boriš za mog gospodara, bićeš pušten na slobodu, a ako odbiješ, kao što su učinile ostale budale, provešćeš ovde čitav život.

— To je čudan način da se dođe do borca, reče kralj. Ali, ja lično više volim da se borim s vitezom nego da živim u tamnici. Ako pristanem da se borim, da li ćeš osloboditi i ostale zatvorenike?

— Da, potvrdi ona.

— Onda sam spreman, reče kralj. Ali, nemam ni konja ni oklopa.

— Dobićeš sve što ti je potrebno, gospodine.

Kralj pogleda pažljivo u nju i reče:

— Izgleda da sam te video na dvoru kralja Artura.

— Ne, nikada nisam bila tamo. Ja sam ćerka gospodara ovog zamka.

Kad je devojka otišla da izvrši sve pripreme, Artur je čeprkao po svom sećanju i bio je siguran da je devojku video u pratnji svoje sestre Morgane le Fej.

Ser Damas prihvati Arturovu ponudu i zakle se da će osloboditi zatvorenike, a kralj se zakune da će se boriti što bolje može protiv ser Damasovog neprijatelja. Tada dvadesetorica slabih i izgladnelih zatvorenika behu izvedeni iz tamnice, dobiše hranu i ostadoše da posmatraju borbu.

A sada se moramo vratiti ser Akolonu, trećem vitezu koji je zaspao začaranim snom. Probudio se tik kraj dubokog bunara, gde bi mu samo jedan pokret bio dovoljan da u njega upadne u snu. Iz bunara je izlazila srebrna cev koja je sipala vodu u mramornu fontanu. Morganina mađija oslabila je usled njenog odsustva i Akolon se prekrsti i reče glasno:

— Gospode, spasi kralja Artura i ser Urjensa. Ono nisu bile dame na lađi, nego sami đavoli iz pakla. Ako uspem da se spasem, ja ću ih uništiti, kao i sve one koji se bave zlom magijom.

U tom času neki ružan patuljak debelih usana i širokog nosa izađe iz šume i pozdravi ser Akolona:

— Dolazim od Morgane le Fej, reče patuljak, i čini se ponovo spustiše na viteza. Ona te pozdravlja i naređuje ti da budeš hrabar, jer sutra ujutro ćeš se boriti s jednim vitezom. Pošto te voli, šalje ti mač Ekskalibur i njegove korice. I kaže, ako je voliš, borićeš se bez milosti, kao što si joj obećao kad ste bili nasamo. Ona očekuje vitezovu glavu kao dokaz da si ispunio zakletvu.

Ser Akolon je bio duboko utonuo u čaroliju. Zato samo reče:

— Razumem. Održaću svoje obećanje i uspeću uz pomoć Ekskalibura. Kad si video moju gospu?

— Maločas, reče kepec.

Tad Akolon u zanosu zgrabi i poljubi patuljka, govoreći:

— Pozdravi mi gospu i reci joj da ću održati obećanje ili poginuti pokušavajući da ga ispunim. Sad shvatam sve u vezi s malom lađom i snom. Moja gospa je sve to uradila, zar ne?

— Možeš slobodno u to verovati, gospodine, reče kepec i nestade u šumi, ostavljajući Akolona da sanjari kraj fontane.

Uskoro naiđe vitez praćen jednom damom i šesnaestoricom štitonoša i zamoli Akolona da dođe u obližnji zamak da večera i odmori se, što Akolon prihvati. Sve je to planirala Morgana le Fej, jer vlasnik zamka je bio ser Autlejk koji je ležao ranjen kopljem u butinu. Dok je ser Akolon sedeo s njim, stiže vest da je ser Damas našao borca koji će se boriti protiv njegovog brata sledećeg jutra.

Tada ser Autlejk pobesne zbog rane, jer je odavno čekao na ovu priliku, ali noge su mu bile ozbiljno povređene tako da nije mogao uzjahati konja.

Ser Akolon se osećao samopouzdanim jer je imao zaštitu u maču Ekskaliburu, i ponudi se da se on bori za ser Autlejka.

Tada se ser Autlejk obraduje i iz sveg srca zahvali ser Akolonu za ponudu, i pošalje ser Damasu poruku da će se njegov odabranik boriti umesto njega.

Ova borba imala je blagoslov tradicije i autoritet religije. Bio je to poziv da Bog odluči koji je od dvojice u pravu i da svoju odluku pokaže kroz pobednika. Ishod je imao snagu zakona. I zbog mržnje koju su ljudi osećali prema ser Damasu i zbog poštovanju prema ser Autlejku, cela okolina se slegla da gleda ovo suđenje oružjem, i vitezi i slobodnjaci, a pri kraju kmetovi i robovi. Dvanaestorica cenjenih ljudi iz ovog kraja beše izabrano da pričeka na borce koji su sedeli na konjima sa spremnim štitovima, spuštenim vizirima i oborenim kopljima, čekajući znak za početak. Jutarnje sunce blistalo je kroz granje velikih hrastova što su okružavali borbeni teren. Misa je odslužena i borci su se pomolili Bogu, i sada su čekali.

Tada jedna dama ujaha na bojno polje i ispod ogrtača izvuče mač i korice — lažni Ekskalibur. Dama reče:

— Iz velike ljubavi prema tebi, tvoja sestra, Morgana le Fej, šalje ti Ekskalibur, moj gospodaru, korice da ti čuvaju život i mač da ti donese pobedu.

— Kako je ljubazna moja sestra, odgovori Artur. Prenesi joj moju zahvalnost i ljubav. I on uze lažni mač i stavi ga za pojas.

Sad dunu rog svoj divlji signal i oba viteza spustiše svoja koplja i sudariše se. Oba koplja pogodiše cilj, oba viteza padoše na zemlju, skočiše na noge i isukaše mačeve i stadoše licem u lice.

Kružili su jedan oko drugog i vrebali neku slabost ili propust kod drugoga.

A kad su počeli da se bore, Nineva od Jezera dojaha, terajući svog konja u kasu, ista gospa koja je začarala Merlina i zatvorila ga u steni.

Nekromantska veština koju je izvukla iz starog zaljubljenog čoveka dala joj je moć, ali je izazvala suparništvo i sumnju kod Morgane le Fej. Nineva je volela kralja i mrzela njegovu zlu sestru. Znala je za zaveru protiv Arturovog života i došla da ga spase pre no što borba počne i primene se zakoni protiv mešanja spolja. Ali, stigla je dockan i morala je mirno posmatrati neravnopravno takmičenje, jer iako su oba viteza podjednako delila udarce i sekli, Ekskalibur je rezao duboko i prosecao Arturov oklop, dok je lažni mač u kraljevim rukama klizio niz štit i Akolonovu kacigu ne nanoseći povrede.

Kad Artur oseti da mu krv lije iz rana i primeti nekorisnost svog mača, beše zbunjen i sumnja je u njemu rasla da je prevaren. Onda se uplaši, jer svaki Akolonov udarac prodirao je duboko, a Arturovi najjači udarci ostadoše nemoćni. Lažni mač u njegovim rukama bio je iskovan od običnog metala, mekog i nekorisnog.

Sad Akolon oseti svoju nadmoć i izvrši pritisak, a kralj zadade tako snažan udarac da već i sama njegova težina zatetura Akolona, koji odstupi da povrati dah i pročisti glavu. No odmah se vrati i obojica nastaviše da dele udarce, dok Artur ne stade krvariti iz stotinu rana a Akolon beše nepovređen, zaštićen koricama pravog Ekskalibura.

Onda začuđeno mrmljanje prođe kroz redove posmatrača. Videli su da se Artur bori dobro a da ipak ne može da rani svog protivnika, i čudili se što može da nastavi uprkos velikog gubitka krvi. Onda se Artur povuče da se odmori i prikupi snagu, ali Akolon poviče trijumfalno:

— Dođi, bori se. Nije vreme da te pustim da se odmaraš.

I priđe mu i prisili ga na borbu, tako da Artur u očajanju skoči i snažno ga udari po kacigi. Ali oštrica njegovog mača se prelomi i ostavi mu samo dršku u ruci. Bespomoćan, pokri se samo štitom dok je Akolon prosipao udarce po njemu, pokušavajući da ga dovrši. I dok je napadao, ser Akolon je govorio:

— Ti si gotov, bespomoćan i izgubljen. Neću te ubiti. Predaj se i napusti borbu.

Kralj reče slabim glasom:

— Ne mogu. Obećao sam da ću se boriti dok je u meni života. Radije ću časno umreti nego živeti u sramoti. Ako ubiješ nenaoružana čoveka nikad više nećeš skinuti sramotu sa sebe.

— Nije tvoj posao da brineš o mojoj sramoti, odvrati Akolon. Ti si već mrtav čovek. I on pojača pritisak ne mareći za odbranu.

Artur je imao jedan jedini mogući izlaz. On se primače blizu i gurnu svoj štit uza samu Akolonovu ruku s mačem i udari ga po kacigi s drškom slomljenog mača tako snažno, da se Akolon zatetura unazad i stajaše tako zanoseći se.

Nineva je gledala borbu nadajući se da će Bog odlučiti stvar protiv izdaje Morgane le Fej, ali kad je videla Arturov poslednji očajnički udarac slomljenim mačem i kako Akolon prikuplja snagu i navaljuje na slabog i obezoružanog kralja, znala je da je izgubljen ako mu ne pomogne. Tada poče pretraživati po svom sećanju sva Merlinova učenja, a onda splete čini i baci ih očima na izdajnika koji je jurišao. Ser Akolon podiže Ekskalibur, odmeri razdaljinu, i nanišani poslednji smrtni udarac, ali kad je oštrica dodirnula štit, ruka koja ga je držala, popusti i prsti se olabaviše. Mač pade na zemlju i Akolon je u bespomoćnom užasu gledao kako ga Artur podiže. Drška mu je dobro ležala u ruci i on je znao da je to pravi Ekskalibur, te reče:

— Moj dragi maču, suviše si dugo bio van moje ruke i ranjavao me. Sada, budi opet moj prijatelj — Ekskalibur.

Pogledao je u Akolona i video korice mača, te skoči i otkide ih i baci što je mogao dalje preko glava okupljenih ljudi.

— Sad, gospodine viteže, reče Akolonu, imao si svoju priliku a ja svoje rane. Sad ćemo izmeniti uloge i ti ćeš imati ono što si meni davao.

On se zatim sruči na Akolona, štitom ispred sebe da se zaštiti, ali Akolon pade na zemlju potpuno ukočen od straha. Artur mu zbaci kacigu i udari ga po glavi tupom stranom Ekskalibura, tako da mu krv pokulja iz nosa i ušiju:

— Sad ću te ubiti, reče Artur.

— To je tvoje pravo, reče ser Akolon. Vidim sada da je Bog na tvojoj strani i da je tvoja stvar pravedna. Ali, kao što si se ti obavezao da se boriš do kraja, i ja sam, i ne mogu moliti za milost. Učini kako moraš.

Artur pogleda na lice bez vizira, unakaženo i prljavo od prašine i krvi i reče:

— Ja odnekud poznajem tvoje lice. Ko si ti?

— Gospodine viteže, ja sam s dvora kralja Artura. Zovem se Akolon od Gola.

Tada se Artur seti začaranosti i broda i izdajstva kojim je Ekskalibur dospeo u neprijateljske ruke. Zato blagonaklono upita:

— Reci mi, gospodine viteže, ko ti je dao ovaj mač?

— Taj mač je moja nesreća. On mi je doneo smrt, odgovori Akojhon.

— Nije važno šta ti je doneo. Odakle ti on?

Ser Akolon uzdahnu, jer snaga obećanja njegovoj ljubavnici beše popustila i nestala.

— Ne vidim razloga zašto bih sada išta krio, reče on beznadno. Kraljeva sestra mrzi kralja smrtnom mržnjom, jer on drži krunu i jer je više poštovan i voljen od nje. Ona me voli i ja volim nju, do spremnosti na izdaju. Prevarila je ser Urjensa, svog muža, i bila je moja ljubavnica. Obećala mi je, ako ubijem Artura, uz njenu pomoć, oslobodiće se svog muža i učiniti me kraljem, a ona će biti moja kraljica i mi bismo vladali Engleskom i srećno živeli.

On ućuta sećajući se svega, a onda reče:

— Ali, svemu je kraj. Moji planovi su izazvali moju smrt.

Artur progovori kroz spušten vizir:

— Da si dobio ovu borbu, znaš li da bi bio kralj? Ali, kako si mogao zgrešiti protiv svog miropomazanog kralja?

— Ne znam, gospodine viteže, reče Akolon. Moje misli, moja duša behu opčinjeni, tako da čak i izdaja nije izgledala strašna. Ali, sad je sve prošlo kao san. Reci mi ko si, pre no što umrem.

— Ja sam tvoj kralj, reče Artur.

Tad Akolon zaplače od tuge i bola:

— Moj gospodaru, nisam znao. Mislio sam da se borim sa izabranikom. I ja sam prevaren kao i ti. Možeš li podariti milost čoveku koji je prevaren, i opčaran tako da je kovao zaveru da te ubije?

Kralj je dugo razmišljao a onda reče:

— Mogu ti dati milost jer verujem da nisi znao s kim se boriš. Cenio sam Morganu le Fej, svoju sestru, više nego ikog drugog od srodnika. I verovao sam joj više nego svojoj ženi, iako sam znao njenu ljubomoru i putenost i žeđ za moći, i čak uprkos tome što sam znao da se bavi crnim veštinama. Kad je mogla meni sve ovo da učini, onda verujem i opraštam ti zbog onog što je tebi učinila. Ali, neću imati milosti prema njoj. Moja osveta nad zlom sestrom biće pamćena i prepričavana u celom svetu hrišćanskom. A sad, diži se, ser Akolone. Dodeljujem ti milost.

Tad mu Artur pomogne da se pridigne na noge, pozva ljude koji su se okupili oko mesta borbe:

— Dođite bliže.

A kad se okupiše oko njega, on im reče:

— Borili smo se i ranjavali uzajamno bolno ali da smo se prepoznali, ne bi bilo borbe.

Akolon uzviknu:

— Ovo je najbolji i najhrabriji vitez u celom svetu, ali on je i više od toga. On je naš gospodar i vladar — kralj Artur. Nesrećnim slučajem borio sam se protiv svoga kralja. On me može pomilovati, ali ja sam sebi ne mogu oprostiti, jer nema većeg greha i zločina nego izdati kralja.

Tada svi ljudi klekoše na zemlju i moliše za milost.

— Milost ćete dobiti, odgovori Artur. Niste znali šta radite. Samo, izvucite pouku iz ovog, kakvi čudni i fatalni doživljaji i slučajevi mogu snaći lutajuće viteze. Sada sam slab i ranjen i moram se odmoriti, ali evo najpre moje odluke o rezultatima borbe i odgovarajućim pravima.

Ser Damase, kao tvoj borac ja sam se borio i pobedio. Ali zato što si gord i kukavica i pun zlobe, čuj moju odluku. Ceo zamak ćeš dati svom bratu ser Autlejku, sa celom opremom, farmama i kućama. On će ti za naknadu slati po jednog damskog konja svake

godine, jer ti bolje odgovara da teraš damsku kočiju nego da jašeš bojnog konja. Naređujem ti, pod pretnjom smrtne kazne, da ne smeš nikad ometati ili povrediti viteze koji prođu kroz tvoje zemlje. A što se tiče dvadesetorice vitezova iz tvoje tamnice, vratićeš im oklope, oružje i ostale stvari koje si im oduzeo. A ako neki od njih dođe da se na tebe požali, čeka te smrt. To je moja presuda.

Tada se Artur, slab od izgubljene krvi, okrete ser Autlejku:

— Zato što si dobar vitez, hrabar i pošten i uljudan, dosuđujem ti da dođeš na moj dvor i budeš moj vitez a ja ću te tako nagraditi da ćeš živeti u udobnosti i poštovanju.

— Hvala ti, moj gospodaru, odgovori ser Autlejk. Stojim ti na raspolaganju. Ali budi siguran, gospodaru, da nisam bio ranjen, sam bih se borio.

— Kamo sreće da je bilo tako, odgovori Artur. Ne bih bio ovoliko ranjen, ni ranjen izdajom i činima nekog ko mi je tako blizak.

Ser Autlejk reče:

— Ne mogu ni zamisliti da bi neko kovao zaveru protiv tebe, moj gospodaru.

— S tom osobom ću se ja već razračunati, odgovori kralj. A sad, koliko smo udaljeni od Kamelota?

— Dva dana putovanja, reče Autlejk. Suviše daleko da putuješ s takvim ranama. Tri milje odavde nalazi se jedna opatija, sa kaluđericama koje će se pobrinuti za tebe i učenim ljudima koji će ti izvidati rane.

— Otići ću tamo da se odmorim, reče kralj i pozdravi se s ljudima i pomože ser Akolonu da se popne na konja. Zatim uzjaha i sam i polako odjaha.

U opatiji su im rane očišćene i zalečene najboljim postojećim melemima i balsamima, ali kroz četiri dana ser Akolon umre od strašne, poslednje rane koju beše dobio po glavi.

Tada Artur naredi da šestorica vitezova prenesu njegovo telo u Kamelot i da ga uruče Morgani le Fej. On im još reče:

— Kažite mojoj dragoj sestri da joj ga šaljem kao poklon i naknadu za njenu ljubaznost prema meni.

U međuvremenu, Morgana le Fej je verovala da je njen plan ispunjen i da je kralj ubijen sopstvenim mačem. Došlo je vreme, mislila je, da se oslobodi svog muža, ser Urjensa. Noću je sačekala da zaspi i pozvala služavku.

— Donesi mi mač moga gospodara, reče joj. Nikad neće biti bolje prilike da ga ubijem.

Ali devojka u užasu povika:

— Ako ubiješ svoga muža, nikad nećeš moći umaći.

— To nije tvoja briga, reče joj Morgana. Pođi sad brzo i donesi mač.

Tada, u strahu, devojka ode do postelje ser Ivejna, Morganinog sina, i probudi ga.

— Ustani, prošaptala je, tvoja majka hoće da ubije oca na spavanju. Poslala me je po mač.

Ivejn se probudi i trljaše oči, a onda joj mirno reče:

— Poslušaj njeno naređenje i odnesi joj mač. Ja ću se pobrinuti za ostalo.

Na to se on izvuče iz postelje, naoruža i odšunja kroz mračne hodnike i sakri u očevoj sobi.

Devojka drhtavim rukama donese mač, a Morgana le Fej ga uze od nje i stajaše drsko nad posteljom svoga muža, hladno procenjujući gde da zarije mač. Ali, kad je podigla mač za konačni udarac, ser Ivejn iskoči iz svog zaklona i uhvati je za ruku i držaše je, boreći se s njom.

— Šta to radiš? upita je. Govori se da je Merlinov otac đavo. Ali ti mora da si zemaljski đavo. Da mi nisi majka, ubio bih te.

Međutim, uhvaćena na delu Morgana beše dvostruko opasnija. Divlje je zverala oko sebe, kao da se iznenada probudila.

— Šta je ovo? vikala je. Gde sam ja to? Kakav je ovo mač?

A onda je dodala:

— O, sine moj, zaštiti me, neki zao duh je ušao u mene dok sam spavala. Smiluj mi se, sine moj. Nemoj pričati o ovome. Spasi moju čast. To je i tvoja čast, istovremeno.

Ser Ivejn joj, oklevajući, odgovori:

— Oprostiću ti ako mi obećaš da ćeš se ostaviti svojih čarobnjačkih veština.

— Obećavam ti, reče Morgana. Zakleću se na to. Ti si moj dobri sin, moj dragi sin.

Tada ser Ivejn — upola razuveren — pusti njenu ruku i uze mač od nje.

Ujutru jedan od poverljivih ljudi donese vesti Morgani le Fej da je njen plan propao. Ser Akolon je mrtav a Artur živ i ponovo ima Ekskalibur. U sebi je bila besna na brata i žalila zbog Akolonove smrti, ali lice joj beše mirno i nije pokazivala ni bes ni strah, niti je otvoreno lila suze za svojim ljubavnikom. Znala je dobro da joj je život izgubljen ako sačeka Arturov povratak, jer nije moglo biti milosti za njen nezapamćeni zločin protiv svog brata i kralja.

Morgana udvornički ode do kraljice Đinevre i zatraži dozvolu da napusti dvor.

— Zar ne možeš pričekati da se tvoj brat, kralj, vrati kući? upita je Đinevra.

— Volela bih, ali nije mi moguće, odgovori Morgana. Dobila sam loše vesti, o pobuni na mojim imanjima, i moram otići.

— U tom slučaju možeš ići, reče kraljica.

Tada, još za mraka, pre zore, Morgana le Fej skupi četrdeset poverljivih pratilaca i tako jahaše bez odmora ceo dan i noć. U rano jutro drugog dana stiže u opatiju gde je znala da leži kralj Artur.

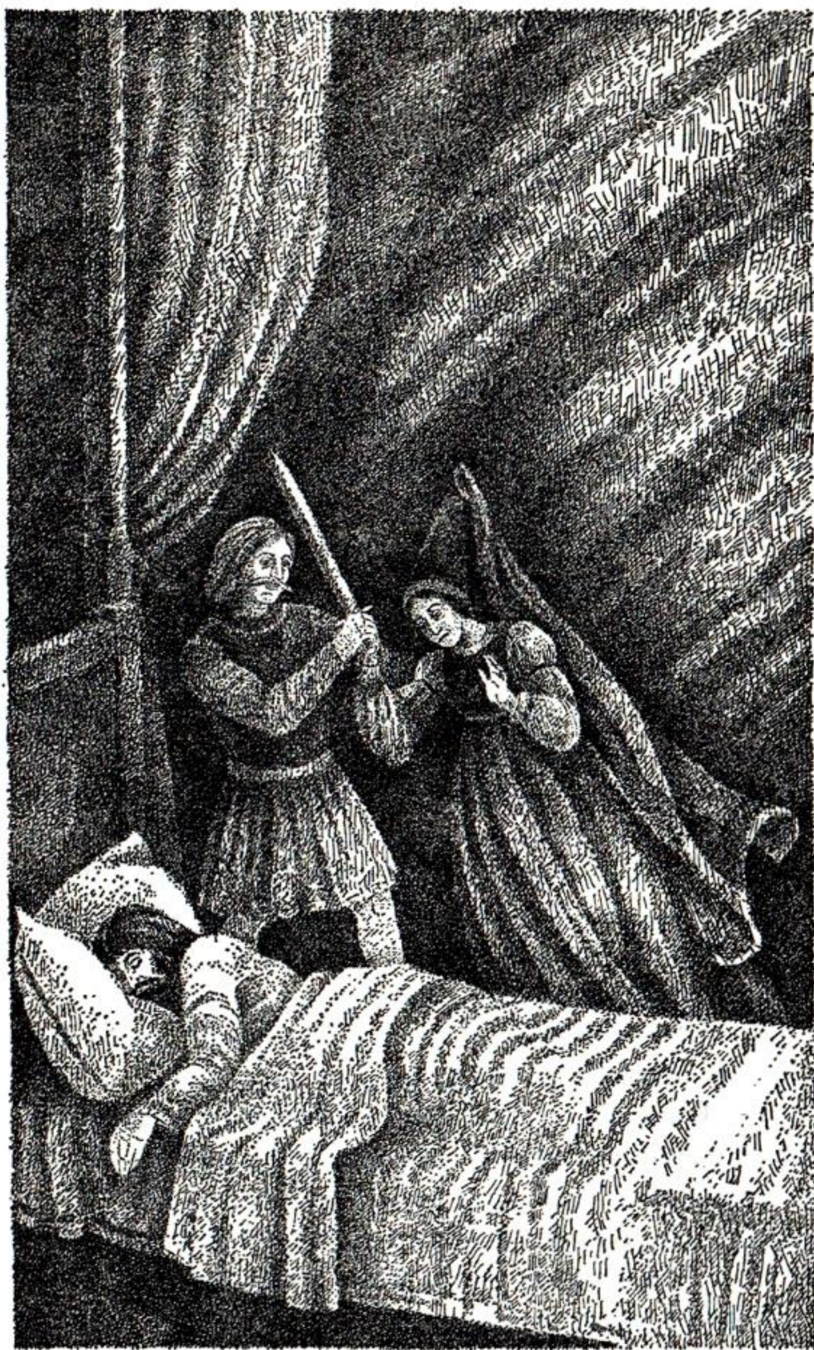
Ušla je drsko i tražila da vidi brata, a kaluđerica joj odgovori:

— On je konačno zaspao. Tri noći rane mu nisu dale mira.

— Nemoj ga buditi reče na to Morgana. Tiho ću ući, samo da vidim milo lice svoga brata.

I ona sjaha i uđe s takvim autoritetom, da se niko, kao kraljevu sestru, nije usudio da je zaustavi.

Našla je njegovu sobu i pri slaboj svetlosti videla da kralj leži na postelji i spava, ali da mu ruka drži držak Ekskalibura, čija gola oštrica ležaše kraj njega na postelji. Morgana se ne usudi da mu uzme mač, iz straha da se ne probudi, jer kralj spavaše vrlo nemirno. Ali, na ormanu kraj postelje ona vide korice mača

. Brzo ih sakri pod svoj ogrtač i izađe, zahvali se najsrdačnije kaluđericama, uzjaha i trkom odjaha dalje.

Kad se kralj najzad probudi, odmah potraži korice:

— Ko ih je uzeo? pitao je besno. Ko je bio ovde?

— Samo tvoja sestra, Morgana le Fej, ali je potom otišla.

— Niste me dobro čuvali, vikao je kralj. Ona je uzela korice moga mača.

— Gospodaru, rekoše kaluđerice, nismo se mogle odupreti vrućoj želji tvoje rođene sestre da te vidi.

Tad se Artur s teškom mukom pridigne iz postelje, naredi da mu se nađe najbolji konj i zamoli ser Autlejka da se naoruža i pođe s njim, te njih dvojica besnim galopom krenuše u poteru za Morganom.

Kod krsta na putu upitaše govedara da li je video damu da prolazi tim putem.

— Da. Video sam je, reče on. Maločas je projahala, a s njom i četrdeset konjanika. Odjahali su ka onoj šumi.

Tad Artur i ser Autlejk požure i ubrzo je ugledaše, te obodoše konje.

Morgana je ubrzo primetila da je gone, i stoga potera konja kroz šumu, pa zatim do jedne čistine izvan nje. Videći da joj se njeni gonioci i dalje približuju, ona potera konja do jednog malog jezera.

— Ma šta da mi se dogodi, on neće imati ove korice da ga štite, reče ona i baci ih što je dalje mogla u vodu. Bile su teške, od zlata i dragog kamenja, i brzo potonuše bez traga.

Tada se ona ponovo pridruži svojim ljudima i oni nastaviše da galopiraju do jedne doline koja beše sva okružena stenama. Morgana baci čini, tako da se i ona i njeni vitezi pretvoriše u krupne gromade, po svemu nalik na one prirodne oko njih.

Kad je Artur konačno sišao u dolinu i video stene, on reče:

— Stigla je božja kazna. Moja osveta više nije potrebna.

Okretao se zatim svuda oko sebe ali nije nigde mogao naći svoje korice, jer su bile bačene u jezero. Posle izvesnog vremena, polako se vrati u opatiju.

Čim je otišao, Morgana le Fej se vrati u pređašnje obličje i potom oslobodi i svoje ljude iz kamene opne.

— Sad ste slobodni, reče im ona, ali, da li ste videli kraljevo lice?

— Jesmo, rekoše oni. Bilo je ledeno od jarosti. Da nismo bili pretvoreni u stene, pobegli bismo.

— Verujem vam, reče ona.

Nastaviše zatim svoj put i stigoše jednog viteza koji je vodio nekog vezanog zarobljenika s povezom preko očiju.

— Šta nameravaš da uradiš s tim vitezom, upita Morgana.

— Hoću da ga utopim. Zatekao sam ga sa svojom ženom. I nju ću utopiti.

Morgana se obrati zarobljeniku:

— Da li je istina to što on govori?

— Ne, madam, nije istina.

— Odakle si? Kako ti je ime? pitala je Morgana dalje.

— Ja sam sa dvora kralja Artura. Ime mi je Manesen. Rođak sam ser Akolona.

Morgana le Fej onda reče:

— Volela sam ser Akolona. Za uspomenu na njega, daću ti da uradiš s ovim čovekom ono što je on hteo s tobom.

Njeni ljudi ga oslobodiše, a onog drugog vezaše istom uzicom. Ser Manesen obuče oklop i preuze oružje od svog gonioca, te ga dovede do dubokog potoka i baci u njega. Tada se okrete Morgani le Fej:

— Vratiću se na Arturov dvor. Imaš li neku poruku za kralja?

— Imam, reče ona gorko. Reci mom dragom bratu da sam te spasla, ne iz ljubavi prema njemu nego iz ljubavi prema Akolonu. I reci mu da ga se ne bojim, jer mogu da pretvaram i sebe i svoje ljude u stene. I, na kraju, reci mu da mogu uraditi i mnogo više, i da ću to i dokazati kad dođe vreme.

Ona potom ode u svoju zemlju Gor, utvrdi zamkove i gradove, naoruža se i skupi dovoljno hrane, jer uprkos svojoj drskoj poruci, živela je u strahu od kralja Artura.

KRAJ PRVE SVESKE

ПЛАВА ПТИЦА

СТАЈНБЕК

КРАЉ АРТУР II

SVESKA DRUGA

VI

GAVEN, IVEJN I MARHALT

Kralj Artur donese mračno raspoloženje i bes natrag u Kamelot, jer kako nema odbrane od izdaje, samo bes i sumnja daju pravu meru dubini rane.

Vitezovi na dvoru prihvatiše kraljev bes i pojačaše ga još. Izdati kralja znači izdati državu, a u tom slučaju svaki pojedini podatak oseća posledice. Morganu le Fej treba spaliti, govorili su. To što je bila kraljeva polusestra, samo je činilo njen zločin još užasnijim. Kad ser Manesen donese Morganinu poruku punu prkosa, viteški red glasno negodovaše i očekivaše od Artura da ih digne na oružje — ali kralj reče gorko:

— Sad vidite što znači imati dragu i ljubljenu sestru. Ja ću sam naći načina za nju, i obećavam da će ceo svet govoriti o mojoj osveti.

I po tome su vitezi znali da je kralj zbunjen i da još ne beše napravio nikakav plan.

Kao i mnoge druge nemilosrdne i zle žene, i Morgana le Fej je znala slabosti muškaraca i omalovažavala je njihovu snagu. A znala je takođe i da i najneverovatnija dela mogu biti uspešna, samo ako se preduzmu drsko i bez oklevanja, jer ljudi i bez dokaza veruju da krv nije voda i da lepa žena ne može biti i zla žena. I tako je Morgana zaigrala smrtnu igru s Arturovim poštenjem i nevinošću.

Pripremila je, stoga, poklon bratu, ogrtač takve lepote da je znala da će mu se oči zacakliti. Cveće i isprepletano lišće behu izvezeni od dragog kamenja savršeno i u jarkim bojama, i Morgana

le Fej posla taj poklon bratu po jednoj od svojih devojaka, zajedno sa porukom. Devojka je sada stajala pred kraljem i drhtala od njegovog hladnog besa:

— Gospodaru, poče ona. Tvoja sestra zna kako je grozan njen zločin, i zna da joj ne može biti oprošteno. Ona se miri sa sudbinom, ali želi da znaš da to nije bilo njeno delo nego delo zlog duha koji je beše obuzeo i vodio.

Devojka primeti da kraljeve oči trepere od nesigurnosti, i zato odmah nastavi:

— Tvoja sestra Morgana ti šalje ovaj poklon, moj gospodaru, poklon koji odgovara tvojoj slavi i pravednosti, mudrosti i milosrđu.

Ona te moli da ga nosiš kad budeš sedeo i sudio joj. Možda se tako nećeš opominjati zlog duha koji je vodio, već samo voljene sestre koju si zagrevao svojom dobrotom.

Dama rasprostre blistavi ogrtač pred kralja i gledaše ga u lice, ne usuđujući se ni da diše. Ali nije propustila da uoči brzi blesak zadovoljstva koji u kralja izazva lepota ogrtača.

— Pa, zli dusi postoje, reče on. To svi znaju.

— Tvoja sestra je sama, svojim belim prstima, pravila ovaj ogrtač, moj gospodaru. Ona sama je prišila svaki pojedinačni dragulj i nije dozvolila da joj pomažu u tome.

Artur pogleda ogrtač.

— Uvek je bila spretna, reče on. Sećam se, još kad je bila devojčica. I on pruži ruku prema blistavoj lepoti.

Tada neki oštar glas kriknu:

— Gospodaru moj, ne dotiči se ogrtača.

Beše to Nineva sa Jezera, koja istupi i reče:

— Gospodaru, ja sam te već jednom spasla od čini.

Kraljeve oči se vratiše na blistavi ogrtač. Ali Nineva nastavi:

— Gospodaru, čak i ako nisam u pravu, neće škoditi da malo proverimo. Neka Morganina glasnica prva isproba ogrtač.

Artur se okrete uzdrhtaloj devojci:

— Nema u tome nikakvog zla, ako je ogrtač neškodljiv, reče on. Obuci ga.

— Ne smem, reče devojka. Bilo bi neprilično da obučem kraljev ogrtač. Moja gospodarica bi se naljutila.

— Ja ću ti oprostiti. Obuci ga.

Tada, kad devojka ustuknu, Nineva uze ogrtač vrhovima prstiju i prebaci ga preko devojčinih pleća. Njena koža pocrvene i onda pocrne, i devojka pade na pod u užasnim grčevima, dok joj je rđa prodirala kroz put i borala je.

Artur pogleda zgrčeni užas odeven u dragulje i beše ispunjen čudom, ali i bolom, zbog prevare.

— Moja sestra napravila je svojim rukama ovu smrt, za mene, reče on. Moja rođena sestra.

Tada sumnjičavo pogleda sve oko sebe, a onda pozva ser Urjensa, Morganinog muža, da dođe kod njega sam.

Kad su ostali nasamo, Artur mu reče:

— Gospodine, laž je najružniji zločin od svih. Čak i kad ne uspe da pogodi žrtvu, otrov se širi. Pre svoje smrti ser Akolon je priznao svoju krivicu i zakleo se da si ti nevin — ti, moj prijatelj i moj brat. Ali nevinost nije protivotrov. Znam da si odbio da učestvuješ u zaveri protiv mene ali kako mogu zaboraviti da si znao da zavera postoji? Mogu ti lako oprostiti, jer znam da je moja sestra pokušala da i tebe ubije, kao i mene. Pokušaću da ti verujem — ali, kako se pukotina može zaceliti? Ne znam. A što se tiče tvog sina i mog nećaka, ser Ivejna, znam samo da je othranjen na otrovnim grudima. Ruke koje su ga povijale, prišivale su drago kamenje na moju smrt. Kako je odvratan materijal sumnja! Ivejn zato mora otići sa dvora. Nemam vremena da ga posmatram i da sumnjam, čak i u nevine postupke.

— Shvatam, odgovori ser Urjens. Ali, ako tražiš proveru moje vernosti, ja sam spreman.

— Odstrani svog sina, reče Artur.

Ivejn je mirno prihvatio svoje izgnanstvo sa dvora, i rekao:

— Postoji samo jedan način da se dokažem. Odjahaću na zadatak i neka moji postupci govore za mene. Reči mogu biti lažne, ali delima advokat nije potreban.

Njegov prijatelj i rođak, ser Gaven, nije bio toliko popustljiv.

— Ko odbaci tebe, odbacio je i mene, reče on. Poći ću s tobom. To je nepravda.

A Artur, koji gledaše kako se dva dobra mlada viteza spremaju za put, reče zamišljeno:

— Dok sam imao Merlina, nisam ni u koga sumnjao. On je uvek sve znao i spasavao me od neizvesnosti. Kako bih želeo da mi se vrati!

A onda se seti Merlinovog proročanstva u vezi sa Đinevrom, i ne beše više tako siguran da bi želeo sve da zna.

— Sa znanjem nestaje nada, zaključi on. Bez nade sedeo bih nepokretan, rđajući kao neupotrebljeni oklop.

Ujutro, pre dana, vitezi odslušaše misu i ispovediše se, tako da su im duše bile čiste i jasne kao njihovi mačevi. Zatim odjahaše iz Kamelota i žudno se baciše u svet čudesa. Okrenuše se, na odlasku, i pogledaše stare kamelotske zidine što su na neosvojivom bregu štrčale u svetlosti praskozorja, okružene sa četiri duboka jarka. Bili su radosni i ponositi i skromni što žive u svetu u kome su muškarci na ceni, jer — bili su muškarci.

Prođoše zatim kroz doline opervažene planinskim vrhovima i videše mahovinom obrasle grudobrane planinskih utvrđenja koja behu smrvljena i pretvorena u prah pre još no što svet beše stvoren. Na velikoj ravnoj livadi ugledaše krugove divovskog kamenja koje behu napravili prastari narodi — ili možda savremeni vilenjaci — ali kako je sve to bilo izvan njihovog zadatka, oni okretoše svoje konje i široko ih zaobiđoše.

Tada, blizu šume, približiše se malom brežuljku kupastog oblika, pošumljenom crnim borovima, a njihovi konji se zaustaviše i zadrhtaše, ušiju načuljenih i očiju čije beonjače behu ispunjene strahom. Ser Ivejn i ser Gaven prepoznaše te znake i okretoše konje u stranu. Nije to bila njihova stvar, ni njihov svet. A i njihov je, već, bio dovoljno pun čudesa.

S olakšanjem zađoše zatim u staru hrastovu šumu koja im posluži kao zaklon, i tako ostaviše avetinjski kraj iza sebe. Tri drveta, debela kao konji, uzdizahu se prema nebu i zaklanjahu ga pokrovom od lišća, i samo se čkiljava zelena svetlost probijaše kroz njih. Bat kopita beše nečujan na mahovinastom tlu, a ni ptice nisu

pevale na visokim granama. Samo su trenje štita o prsnik, šuškavi šapat kože na uzdama, i zveket uzengija svedočili o njihovom prolasku kroz šumu. Konji su sami nalazili put, jer — kao što je poznato — konji oslobođeni uzde idu putem kojim su drugi već prošli. Visoko nad glavama hrastovo lišće treperilo je i šuštalo na vetru koji nije stizao do tla. Neko nejasno osećanje ispuni vitezove i oni jahaše bez razgovora. Bili su srećni kad se konačno ispeše na vrh brega i kada pred sobom ugledaše zatravljenu livadu, i na njenom udaljenom, pošumljenom kraju neku tamnu kamenu kulu. Kula je imala tornjiće isparane tankim strelama. Ovde se najzad nalazilo nešto što beše blisko njihovom poimanju, mada je i to bilo puno opasnosti.

Gaven i njegov rođak se bolje smestiše u sedlima, isturiše malo štitove a desne ruke primakoše drškama mačeva. S livade dopreše ženski glasovi, zvonki i osvetnički. Vitezi opipaše svoje kopče i pažljivo spustiše vizire pre no što se počeše spuštati ka kuli.

Na rubu livade zaustaviše konje, jer ugledaše dvanaest devojaka kako trče tamo-amo blizu malog drveta sa koga je visio beli štit. Svaka dama bi prošla kraj štita i bacila se blatom na njega, uzvikujući neku kletvu, a onda se udaljila da donese još blata. S vrha obližnjeg tornja kule dva naoružana viteza posmatrala su čudnu scenu dole.

Mladi rođaci dojahaše do devojaka i ser Ivejn upita strogo:

— Zašto prljate i vređate štit bez odbrane?

Devojke zacičaše od smeha, i jedna odgovori:

— Reći ću ti, kad već pitaš. Vitez čiji je ovo štit mrzi žene. To je uvreda za nas, i mi mu prljanjem štita vraćamo milo za drago. To je, zar ne, poštena razmena.

Njene drugarice zavrištaše na to nekim gadnim smehom.

Ser Gaven im međutim reče:

— Nije dolično da vitez mrzi dame, slažem se, ali ako ih mrzi, možda ima neki razlog. Ili, možda voli neku određenu gospu. Znate li mu ime?

— Svakako da znamo. Zove se ser Marhalt, i sin je kralja Irske.

— Znam ga dobro, reče ser Ivejn. On je isto toliko dobar vitez koliko i bilo koji drugi; u to sam se uverio na turniru gde je odneo nagrade veće nego svi drugi.

Ser Gaven na to dodade strogo:

— Mislim da je krivica do vas. Nije posao za dame da sramote štit jednog muškarca. Vratiće se on da odbrani svoj štit, i sigurno je da neće više zavoleti dame kad ugleda šta ste uradile.

To, naravno nije moja stvar. Ali, ipak, ne mogu stajati i gledati kako se omalovažava viteški štit. Hajde, rođače, obrati se on ser Ivejnu, da jašemo dalje. Osećam da ni ja ne volim ovakve gospe.

Dok su se primicali ivici šume, ser Marhalt se pojavi na krupnom bojnom konju i pohita ka damama koje završtaše od straha i potrčaše, spotičući se, ka bezbednosti kule.

Ser Marhalt pogleda na svoj blatnjavi štit i zabaci ga na rame, no u taj čas jedan od vitezova s kule poviče:

— Bori se!

— Sa zadovoljstvom, reče Marhalt. Zatim se žestoko upre u svoje koplje, i od snažnog udarca u susretu oba konja i vitezi padoše, usred zbrke bojnih oprema i konjskih kopita. Ali pre no što se ser Marhalt mogao okrenuti, drugi vitez sa kule pređe u napad. Marhalt, međutim, okrenuvši se u sedlu, zavitla vrhom koplja i sruši svog protivnika.

Tada Marhalt okrete štit, iščisti prljavštinu s njegove bele površine, te ga okrene prema kuli gde su devojke stajale tresući se od straha. On im doviknu:

— Deo uvrede je osvećen. Ovaj beli štit mi je poklonila jedna gospa, i ja ću ga ovakvog i nositi. Čak i prljav, čistiji je od vas.

Tada on ugleda dvojicu rođaka na ivici šume, i obazrivo im prišavši upita ih odakle su. Ser Gaven mu odgovori:

— Mi smo sa dvora kralja Artura, i jašemo radi avantura. Imaš li neki predlog?

— Ne, reče Marhalt, ali ako vi povremeno baratanje kopljima zovete avanturom, onda vas, ako me lepo zamolite, neću odbiti. I on se okrete i zauze borbeni stav na sredini livade.

— Pusti ga, reče Ivejn. Čini mi se da je dobar čovek. Šta dobijamo ako se borimo? Nismo s njim u zavadi.

Ser Gaven pogleda gore u sunce.

— Nije još podne, reče on. Ja sam ujutro snažan, kao što znaš, a po podne slabim. Bilo bi sramota ne potući se s njim, ali to mora biti ili uskoro ili nikako.

— Možda bismo mogli odjahati reče Ivejn.

— Ne, ne možemo, posle ovog izazova. Bili bismo ismejani i prezreni.

— Onda dobro, rođače, reče Ivejn. Ja nisam tako snažan i iskusan kao ti. Napašću prvi. Ako padnem, ostavljam ti da me osvetiš.

— Vrlo dobro, složi se Gaven, ali ako dopuštaš da ti kažem, imaš nepovoljan početni stav za borbu.

Ser Ivejn zatim navali, no Marhalt ta zbaci s konja i ubode u bedro. Ser Marhalt se potom vrati na svoju bojnu poziciju, da sačeka sledećeg protivnika.

Ser Gaven se najpre uveri da mu rođak nije ozbiljno ranjen, a zatim pogleda u sunce i vide da ima još vremena. Dete jutra je bio, i snaga i hrabrost mu opadahu sa suncem. Srce mu zalupa od radosti. On smiri svoje koplje, pa diže konja u kas i besni leteći napad. Ser Marhalt ga sačeka na pola puta. Oba koplja pogodiše cilj, u središte štita, i poviše se od siline. Jedan jasenov štap udari u drugi, ali se ser Gavenovo koplje slomi u parčiće a on i konj mu behu bačeni na zemlju.

Kad je Marhalt proverio da li mu je konj čitav i okrenuo se da se vrati, vide Gavena kako stoji kraj svog konja koji je ležao na zemlji, sa pripremljenim štitom i mačem koji mu je poigravao u ruci. Gaven poviče:

— Gospodine, viteže, siđi s konja i bori se na zemlji, ili ću ti ubiti konja i nećeš moći časno birati.

Ser Marhalt povuče uzdu.

— Hvala ti na ovoj pouci, reče on. Ti ubacuješ zube u viteška pravila.

I on odjaha do malog drveta i nasloni koplje uz njega i polako sjaha, veza konja za granu i olabavi kolan. Onda mirno proveri kaiš na štitu, pričvrsti tešnje remen mača, izvuče mač i oproba mu sečivo, dok je Gaven nestrpljivo čekao a sunce se približavalo podnevu.

Sad se Marhalt zamišljeno približi protivniku, s mačem spremnim za ubijanje i štitom koji je držao ispred sebe, blago ga njišući. Gaven skoči ka njemu, udarajući, nasrćući, napadajući izbezumljeno, pokušavajući da zada smrtni udarac dok mu je snaga još jaka. Ali Marhalt beše dugo uvežbavan u ratnim poslovima. Kacigu je držao nisko, pokrivenu štitom, pretvarajući se da će napasti, a zatim puštajući da mu napad izumre u povlačenju.

— Zašto žuriš? upita Marhalt. Imamo ceo dan vremena da se borimo.

Pitanje izbezumi Gavena. Njegova oštrica blesnu kraj Marhaltova štita i izvuče krv iz njegove slabine, ali odveć kasno oseti kako vrh protivnikova mača prodire u njegovu butinu. Igrao je oko viteza koji se branio, zadajući udarce po štitu i po isturenoj kacigi.

— Ti si snažan čovek, reče Marhalt mirno. Postaješ sve jači svakog trenutka. Čuvaj snagu i dah za dugu borbu. Hajde, da se odmorimo malo.

Ali Gaven ugleda svoju senku kako se vuče za njim i navali ponovo, i mač kojim je vitlao blistao je kao čekrk. On odbrani Marhalta, ali i sam zadobi kratke brze rane. Dah mu, međutim, uskoro postade isprekidan, dok se trudio da se probije kroz odbranu svog uvežbanog i odlučnog protivnika. Navaljivao je kao blistavi ovan za probijanje zidova, hvatao se za štit koji je zaklanjao borca, i video kako mu senka nestaje pod njim, dok ga je teret štita sve više pritiskao. Tada Gaven oseti kako mu snaga počinje opadati, i kako mu pluća počinju bubnjati od iscrpljenosti. Radost borbe beše potpuno nestala a slabašni bol zauze njeno mesto. Gaven uzmače i umorno se zatetura.

Marhalt je čuvao snagu za ovakav trenutak. Sad se polako primače i bez opomene navali, zaseče Gavenov štit i vide kako se štit, u Gavenovom teturavom stisku, pomiče u stranu. Marhalt se onda još većma približi, da zaslepi Gavena štitom, i da mu zada udarac u trbuh. Ali tada primeti da je mladi vitez nepokriven i

otvoren za udarac. Marhalt oklevaše, čekajući da se protivnik pokrije štitom, ali ovaj to ne učini. Štit osta da visi po strani slabo držan i kao nepotreban.

Ser Marhalt se povuče unatrag, obazrivo, za slučaj da je to samo lukavstvo, ali kada je bio nekoliko metara udaljen i bezbedan od udarca, on upre vrhom mača u zemlju i reče:

Mladi gospodine, još maločas bio si bolji od bilo kog viteza koji se sa mnom borio. Ali sada si iscrpljen i snaga te izdala. Ako te sada ubijem, biću ubica. Ali ja to nisam. Mogu te pustiti da se odmaraš dok se ne oporaviš, a onda ti možeš ubiti mene ili ja tebe. Nisam s tobom u tako velikoj zavadi da bismo morali, jedan ili obojica, ginuti ili biti osramoćeni. To je samo avantura, doživljaj. Hoćeš li biti zadovoljan s mirom u kome ni jedan od nas ne može da se hvali pobedom?

Ser Gaven se tresao od uzbuđenja:

— Dobri viteže, ti si najplemenitiji gospodin koga sam ikad sreo. Ne bih ti mogao sam to ponuditi, jer sam oslabio. Ali ti, snažan i svež, možeš to izreći, i onda je to viteška predusretljivost. Prihvatam mir, gospodine viteže, i zahvaljujem se.

Onda, da bi dokazao svoje poverenje, Gaven odloži mač i otkopča kacigu i skine je. I Marhalt učini isto i njih dvojica se zagrliše kao braća i zarekoše se da će živeti kao braća. Sad se i Ivejn približi, držeći se za ranjeno bedro.

Pošto mu pomogoše da skine oklop, Marhalt ih odvede u svoju poljsku kuću koja nije bila daleko. Njegova posluga im opra rane, i oni se odmoriše. I tako se ta trojica vitezova zbližiše u prijateljstvu i uzajamnoj odanosti, te su uskoro sedeli u velikoj dvorani s ostacima večere oko sebe i peharima u rukama. Ser Gaven onda reče:

— Jedna stvar me muči, gospodine. Ti si hrabar čovek, kao što mi je poznato, i viteškog ponašanja, kao što si mi već dokazao. Kako je došlo do toga da omrzneš ženski rod?

— Ja? Da omrznem ženski rod? upita Marhalt.

— One gospe što su se bacale prljavštinom na tvoj štit tako su kazale.

Na to se Marhalt nasmeja.

— Zar nisi otkrio, reče on, da često, ako ne voliš izvesnu devojku, ona razglasi kako ne voliš devojke uopšte? Na taj način spasava sopstvenu taštinu a istovremeno dokazuje da nisi muškarac.

— A one koje su obeščastile tvoj štit? pitao je Gaven.

— One su bile u pravu kad su rekle da ih mrzim, reče Marhalt. Ali, nije trebalo da uključe sav ženski rod. Postoji jedna vrsta žena koja duboko mrzi sve muškarce, i ljubomorna je na pravog muškarca. Ona računa sa muškarčevim slabostima i nastoji da veštinom i trikovima muškarca učini slabim. Takve žene mrzim, a baš takve su bile one kraj kule. Ali svim dobrim gospama i dvorkinjama dugujem službu, kao što se i očekuje od dobrog viteza. Takve dame ne bi prljale muškarčev štit u njegovom odsustvu, niti ga psovale i ružile iza leđa, a onda se razbežale kao zaplašeni pilići, kad se on vrati. Ne, postoje negde i žive gospe koje bi ti o meni mogle drugačije pričati.

Tada počeše govoriti o viteškom životu i o avanturama, a ser Ivejn reče:

— Moram krenuti dalje što pre mogu. Moje ime je u nemilosti kod kralja, bez ikakve moje krivice, i ja moram dokazati svoju čast i viteštvo pred celim svetom, tako da i kralj čuje o tome.

Gaven na to dodade:

— Ja nisam u nemilosti, ali osećam nepravdu prema svom rođaku i neću ga napustiti u ovom viteškom zadatku.

Marhalt se sneveseli:

— Ne želim ni da čujem da tako brzo odete, reče on. Lepo se slažemo. Zar mi nećete ispuniti želju i ostati?

— Ne smem, reče Ivejn. Ja sam odstranjen sa dvora, a to je sramota koja se mora zbrisati hrabrim delima i viteškim akcijama.

— Dobro, odgovori Marhalt. Mogu vam reći da u blizini počinje velika i tajanstvena šuma, koja se zove Arojska šuma. Niko nikada nije prošao kroz nju a da se nije suočio s opasnostima i avanturama u količinama većim no što ih čovek može savladati. Tvoja priča mi je raspalila krv u žilama. Ako dozvolite, i ja bih s vama jahao kroz šumu i delio s vama sva uzbuđenja vašeg zadatka. Zaboravio sam već kako to može biti ugodno.

— Tvoje društvo će nam prijati, gospodine, odgovori Gaven. A tvoja snažna ruka još više.

I oni nastaviše da razgovaraju o doživljajima do duboko u noć, o bitkama i spasavanju lepih dama, i maštahu o slavi i časti, i o poštenju zasluženom u svetu.

Ivejn potom reče:

— Gospodine, reci nam nešto o dami koja ti je dala beli štit, tako pakosno prljan.

Ser Marhalt je ćutao a ser Gaven primeti:

— Rođače, tvoje pitanje je neumesno. Ako jedan vitez nešto ne pominje po sopstvenoj želji, znači da ne želi da o tame govori. Možda je u pitanju zadata reč, možda ljubomoran muž. Ti si još mlad. Moraš učiti.

— U pitanju je zadata reč, reče Marhalt žurno.

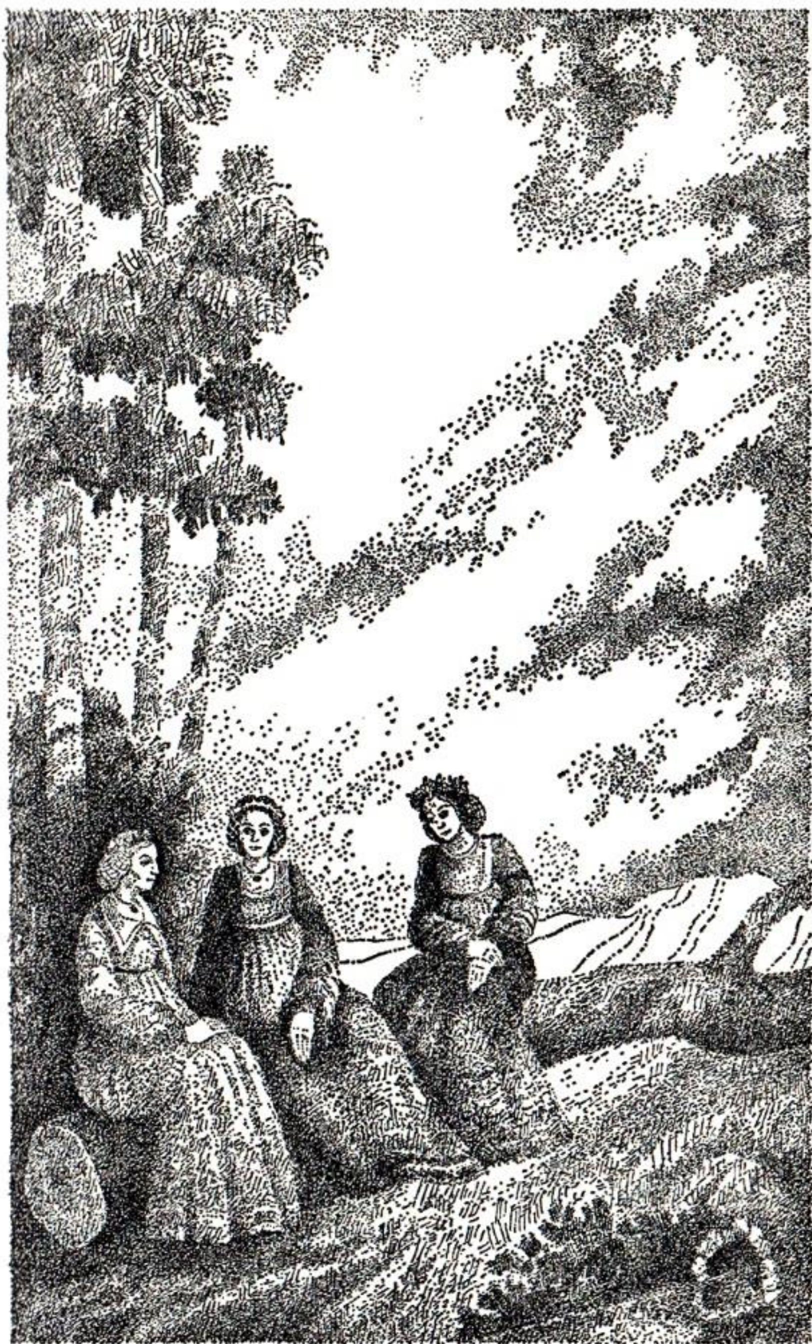
— Oprosti mi, gospodine, reče brzo Ivejn. I, hvala ti, rođače.

Ujutro, trojica prijatelja se pripremiše za doživljaje — izribaše oklope, pobrinuše se za oštrinu svojih mačeva i pažljivo odabraše koplje, jer od takvih stvari zavise život i pobeda. A kad su uzjahali konje i pojahali prema Arojskoj šumi, koja je stajala tamna u daljini, ser Gaven zapita:

— Gospodine, da li poznaješ tu šumu? Kakve doživljaje možemo očekivati da nađemo u njoj?

— Ne poznajem je, reče Marhalt. Da je poznajem, to onda ne bi bila pustolovina. Ali vitezi koji su kroz nju prolazili kažu da je puna čuda.

Bila je to hrastova i bukova šuma oivičena glogom i belim tronom, isprepletana i zaštićena trnovitim divljim ružama. Nikakav otvor nije se mogao primetiti na prednjoj strani, tako da su morali krčiti prolaz mačevima. Ubrzo naiđoše na stazu koja se otvarala kroz šiblje iza nekog crvenog jelena, i oni pođoše njome znajući da mora voditi ka vodi i ispaši, jer jelen mora imati vode i pasti travu.

Posle nekog vremena naiđoše na dolinu od kamena, isečenog u blokove i pobacanog okolo kao da je neki stari grad spaljen i razrušen. Među kamenjem videše nekoliko straćara od naslaganog kamena, s krovovima od granja, nalik na torove za ovce.

Mali potočić nemirne vode skakutao je niz brežuljak, a kad su osvežili konje i sebe, krenuše uz vodeni tok uz brežuljak, ka izvoru gde je voda krkljala u mahovinastom otvoru u planini.

Iznad izvora, na grebenu pokrivenom paprati, sedele su tri gospe pod gustim zaklonom od brezovih grana.

Kad su vitezovi stigli dovoljno blizu da mogu da ih vide, približiše se i gledahu čudni trio. Jedna dama je bila prešla sredovečnost i pokazivala lice s bledim tragovima lepote. Na sedoj glavi nosila je teški zlatni venac. Kraj nje je sedela jedna tridesetogodišnja dama u punoj zrelosti, lepa, sa zlatnom dijademom u crvenoj kosi, a treća je bila ljupko dete od petnaest godina, tek što se zadevojčila. U zlatnu kosu imala je upleteno cveće. Sve tri su bile odevene kao plemićkinje: odeća im je bila izvezena zlatnim i srebrnim nitima, a njihovi ogrtači, optočeni krznom, ležali su na zemlji kraj njih.

Vitezi se polako primakoše, skidoše kacige i učtivo ih pozdraviše.

Ser Marhalt progovori:

— Gospe moje, poče on, mi smo lutajući vitezi, spremni na svaku pustolovinu koju nam Bog pošalje. Bezbedne ste s nama jer poštujemo svoje viteštvo, a to znači da cenimo dame.

— Dobro došli, reče najstarija.

Tada ser Gaven progovori:

— Ako se niste zarekle suprotno, recite nam zašto sedite ovde kao da nekoga ili nešto čekate.

A druga dama odgovori:

— Nije to nikakva tajna. Sedimo ovde i čekamo vitezove koji lutaju baš kao i vi. To je naš običaj, kao što su pustolovine vaš. Ako se složite, možemo vas povesti u pustolovine, pod uslovom da sledite naš običaj: svaki od vas mora odabrati jednu od nas za vodiča. Kad tako učinite, odvešćemo vas na mesto gde se tri puta ukrštaju. Tu će svaki od vas odabrati svoj put. Tako ćete pred sobom

imati dva neizvesna izbora, koji će vas voditi vašoj sudbini, a samo Bog može odlučiti kojim ćete se pravcem uputiti. Tada će po jedna od nas pojahati s jednim od vas ka onome što nas čeka. Ali morate se zakleti da ćemo se kroz godinu dana, ako poživimo, opet ovde naći, a Bog neka vam pošalje sreću i sačuva vaše živote.

— To je dobro rečeno, uzviknu Marhalt. Tako i treba da izgledaju pustolovine. Ali kako da odaberemo gospe koje će nas voditi?

— Kako vas srce i pamet uče, reče devojka, pogleda u mladog ser Ivejna, a onda obori oči i pocrvene.

Ali ser Ivejn reče:

— Ja sam najmlađi od nas trojice i nisam još ni dovoljno snažan i iskusan. Zato, dozvolite mi da odaberem najstariju damu. Ona je mnogo videla i može mi najbolje pomoći kad mi pomoć bude potrebna, a trebaće mi sigurno više nego drugima.

Najmlađa dama na to pocrvene od ljutine.

Ser Marhalt onda reče:

— Vrlo dobro, ako nema suprotnih želja, odabraću damu koja poseduje zrelost i ljupkost. Mi ćemo imati dovoljno zajedničkog, jer ni jedno nismo ni suviše stari ni suviše mladi, već oslobođeni taštine i preteranih zahteva.

Ser Gaven na to likujući reče:

— Hvala vam, ljubazni prijatelji. Preostala je upravo ona koju bih odabrao rizikujući da vas uvredim, jer ona je najmlađa i najlepša od svih, i najviše mi se sviđa.

Ser Marhalt onda reče:

— Ili smo slučajno imali sreće, ili je Bog odabrao umesto nas, tako da nema rasprave i besa. A sada, moje gospe, vodite nas do mesta odakle ćemo krenuti.

Gospe ustadoše i svaka uhvati za uzdu konja svoga viteza, a tamo gde se put račvao u tri grane obećaše da će se vratiti kroz dvanaest meseci. Onda se zagrliše i svaki vitez podiže svoju damu na konja iza sebe i veselo krenuše ka svojim pustolovinama: ser Ivejn na zapad, ser Marhalt na jug, a Gaven putem ka severu.

Prvo ćemo pratiti ser Gavena, dok veselo jaše kroz zelenu šumu sa ljupkom damom čiji dah oseća iza sebe.

Gaven je veselo zborio svojoj saputnici:

— Kakva sreća što si dopala meni, reče on. Da nije bilo tako, borio bih se i nadmetao za tebe... Ne odgovaraš? To se da lako objasniti. Još si vrlo mlada i nikad nisi bila u društvu s hrabrim vitezom iz velikog sveta. Crveniš, znam, iako ti ne vidim lice. Pa, to je sasvim na mestu kod jedne tako mlade dame. Možda ti je jezik vezan od zbunjenosti, zbog časti koja ti je ukazana, a možda su te učili da ćutiš dok vitez govori. To je dobar starovremski običaj. Retko se sreće danas. Ipak, nemoj me se plašiti, niti biti suviše zasenjena. Videćeš da sam, ispod svog kraljevskog položaja i oreola viteštva, čovečan koliko i ti, običan čovek i muškarac, uprkos spoljašnosti. Zasenjena si, draga moja, i ja to mogu lako shvatiti.

Devojka je natmureno sedela iza njega i potpeticama bockala konja u slabine tako da se trzao.

— Možda je u pitanju neka životinjica ili zmija, primeti Gaven. Ako se bojiš, obgrli me rukom. Čuvaću te da ne padneš. Znaš, sviđa mi se devojka koja ne brblja celo vreme.

— Je li ser Ivejn tvoj brat? upita devojka.

— Ne. Rođak. Vrlo dobar momak. Vidim da ga smatraš suviše mladim i neiskusnim da bi te mogao zainteresovati — i istina je da je jedva izašao iz detinjstva, ali dok vidi sveta onoliko koliko sam ga ja video, biće to dobar vitez. On je od plemenite loze. Ali, naravno, devojke vole starije muškarce.

Konj ponovo zadrhta.

— Ne razumem, reče ponovo Gaven. Ovo je inače vrlo miran jahaći konj. Ako voliš muziku, mogu ti pevati. Kažu da imam lep glas, iako se ja ne slažem s tim. Koju bi pesmu volela da čuješ?

— Ne volim pevanje, odgovori devojka. Gle, eno neke poljske kuće pred nama. Žedna sam, gospodine.

— Baš si prava devojčica, reče Gaven. Žedna, gladna, hladno joj, vrućina, tužna je, srećna, voli, mrzi — uvek nešto da privuče pažnju. Pa, možda su upravo zato devojke i privlačne.

Neki stari vitez sedeo je kraj staze pred poljskom kućom i Gaven mu priđe.

— Gospodine, obrati mu se on, Bog ti dao dobru sreću. Znaš li nešto o kakvim pustolovinama u ovom kraju, za viteza koji je krenuo u potragu za doživljajima?

— Bog neka ti pošalje pravu pustolovinu, ako ih nema dovoljno, odgovori stari vitez uljudno. Pustolovine. Da. Više ih je nego što možeš savladati, ali dan bledi. Pustolovina je jedno danju a drugo noću. Sjaši, mladi viteže, i prenoći. Ujutru ću te povesti k avanturama.

— Treba da produžimo, reče Gaven. Bio bi red da se odmorimo pod granama drveta.

— Gluposti, reče devojka. Umorna sam i žedna.

— Ona je još vrlo mlada, objasni Gaven. Vrlo dobro, draga moja. Ako baš želiš.

Devojka uđe u malu odaju, gde je večerala sama iza zaključanih vrata, ne odgovarajući na Gavenovo tiho kucanje. Ovaj se onda vrati i sede kraj vatre sa starim vitezom, da razgovaraju o konjima i oklopima i o tome da li štit treba da bude ravan ili zaobljen da bi koplje kliznulo. Tako su razgovarali o viteškim stvarima dok nisu zaspali.

Ujutro, kad su obojica bili u oklopu i na konju, ser Gaven upita:

— Pa, gospodine, kakvu pustolovinu si predvideo za mene?

Stari vitez na to mu odgovori:

— U blizini ima jedno mesto koje ćeš videti — čistina usred šume, kameni krst i ledina, a na njenoj ivici izvor bistre vode. Ovo mesto je privlačno za pustolovine, kao što je meso privlačno za muve. Ne znam šta ćemo naći, ali ako treba da se dogodi čudo, ono će se tu dogoditi.

Kad su stigli na čistinu pod zelenim somotastim travnjakom, mesto je bilo prazno, i njih troje sjahaše i sedoše kraj starog kamenog krsta. Uskoro začuše neki glas kako se žali na ljutu sudbinu, a na livadu dojaha snažan i lep vitez plemenitog izgleda, dobro naoružan i zgodan. Kad je video ser Gavena, prestade da cvili i pozdravi ga, zamolivši Boga da mu pošalje čast i slavu.

— Hvala, odgovori Gaven. I neka i tebi takođe pošalje i čast i slavu.

— Što se mene tiče, ja ih moram ostaviti po strani, i čast i slavu, gospodine, odvrati vitez. Za mene nema ničeg sem tuge i sramote, nas što ćeš se i sam uveriti.

I vitez na to odjaha na drugu stranu proplanka, zaustavi konja i stade očekujući. Nije čekao dugo, kad deset vitezova u poretku izjahaše iz šume. Prvi vitez pripremi koplje, a tužni vitez ga dočeka na pola polja i preturi ga. Onda jedan za drugim iziđoše i ostali vitezovi, devetorica njih, a tužni vitez ih svojim kopljima sve skinu s konja. Kad je sve bilo gotovo, nastavi da sedi na konju oborenih očiju. Desetorica vitezova mu onda priđoše peške i svukoše s konja, bez ikakvog protivljenja s njegove strane. Vezaše mu i ruke i noge i zavezaše ga njegovom konju ispod trbuha, a konja povedoše, dok se tužni vitez njihao kao džak.

Gaven je u čudu posmatrao.

— Šta ovo znači? upita on. Sve ih je potukao, a onda je dozvolio da ga zarobe kao kakvu poslednju kukavicu.

— Tačno, reče stari vitez. Da je želeo, mogao ih je potući i bez konja, pešice, baš kao što je to učinio i na konju.

Devojka piskavo progovori:

— Rekla bih da si mu baš mogao i pomoći, ako si zaista tako veliki kao što sam kažeš. On je jedan od najboljih i najlepših vitezova koje sam ikad videla.

— Pomogao bih mu da je to želeo. Ali, izgledalo mi je kao da baš i traži to što je dobio. Nije ni mudro ni učtivo mešati se u posao drugih ljudi, sem ako te zamole.

— Mislim da u stvari nisi ni želeo da mu pomogneš, reče devojka. Možda si ljubomoran na njega. Moguće je i da si se plašio.

— Ti si glupa seljančura, reče Gaven. Ja da se bojim? Dozvoli da ti kažem da se još nikada nisam uplašio.

I dok su se njih dvoje svađali, stari vitez im reče:

— Ćutite, dan je još mlad i mnoge dogodovštine su još pred nama. Vidi, s desne strane livade, eno nekog viteza, sveg u oklopu sem glave.

— Vidim ga, reče devojka. Lepa glava, muževno lice.

Dok je govorila, još jedan konjanik dojaha na proplanak s leve strane; neki kepec u oklopu, a i on je imao otkrivenu glavu. Beše

nalik čudovištu, ramena širokih kao vrata, debelih žabljih usana, širokog pljosnatog nosa, kao majmun, blistavih očiju koje su svetlucale kao smola, ružan do savršenstva.

Patuljak povika vitezu:

— A gde je dama?

Jedna lepa devojka istupi ispod zaklona drveća, vičući:

— Evo me.

Vitez onda reče:

— Glupo je svađati se oko nje. Hajde, kepeče, naoružaj se, pa da se borimo za nju.

Kepec odgovori:

— Rado, ako nema drugog načina. Ali, eno neki dobar vitez sedi kraj krsta. Neka on odluči ko će je od nas dvojice dobiti.

— Slažem se, odgovori vitez, ali samo ako se zakuneš da ćeš se prikloniti njegovoj odluci.

Kada su upitali Gavena, on im odgovori:

— Izgleda da tu i nema mnogo izbora. Ako mene pitate, rekao bih neka dama odluči kome će pripasti, a ja ću, u slučaju potrebe, braniti njen izbor.

Dama nije oklevala. Brzo priđe kepecu žabljeg lica, diže ruke ka njemu, a on se naže i podiže je u sedlo. Posadi je na konja ispred sebe, a ona ga zagrli i poljubi. Kepec se mudro nasmeši i podrugljivo nakloni društvu, te odjaha u šumu sa damom u naručju.

Poraženi vitez priđe neutešno i sede kraj kamenog krsta, a niko od prisutnih nije mogao verovati svojim očima. Stari vitez, gnušajući se, uzjaha konja i odjaha kući.

Sada neki nepoznati vitez u punoj opremi dojaše na proplanak i doviknu:

— Ser Gavene, poznajem te po štitu, Hajde, bori se sa mnom u ime svog viteštva.

I pošto je Gaven oklevao, njegova dama reče:

— Imao si razloga da izbegavaš desetoricu vitezova, ali koji razlog imaš da izbegavaš ovog jednog koji te izaziva?

Gaven uzvrati ljutito:

— Nemam razloga. Prihvatam borbu.

Pope se zatim na konja i pojaše ka vitezu koji ga je izazvao, te obojica padoše. A onda s mukom izvukoše mačeve i započeše sporu bitku. Zamahnuli bi po nekoliko puta, a onda se odmarali.

U međuvremenu, kraj krsta, razočarani vitez je govorio devojci:

— Ne razumem zašto je moja gospa otišla.

— Ko zna šta privlači devojačko srce, odgovori ona. Jednu ženu ne mogu zavesti muškarčeve lepe crte. Ona gleda dublje kad traži pravu ljubav.

— Tebi to nije potrebno, nastavi on. Tvoj izabranik je čovek lepši od bilo koga. I on pogleda dvojicu vitezova koji su napadali i odbijali udarce, blefirali i parirali na zelenoj livadi.

— To dokazuje ono što sam maločas rekla, primeti gospa stidljivo. Nije on moj izabranik. Ne volim ga i čak mi se ni ne sviđa. Možda tvoje lice nema njegovo grubo savršenstvo, ali meni izgleda muževnije.

— Hoćeš reći da bi mene izabrala, kada bi bila u situaciji da biraš?

— Šta sam to rekla? Devojka pocrvene. On je hvalisavac. Misli da je najbolji na svetu. Veruje da je dovoljno da ga devojka pogleda i da se namah zaljubi. Takvom muškarcu treba dati lekciju.

Vitez reče žurno:

— Dok se oni bore, hajde, pojaši sa mnom.

— Ne bi bilo lepo, reče ona.

— Ali, sama kažeš da ga ne voliš.

— To je tačno. Ti mi se više sviđaš.

— Čuvaću te i daću ti svoje srce.

— On samo o sebi misli.

— Misliš da bi nas sledio?

— Ne verujem da bi se usudio. On je budala.

Dvojica vitezova su se dugo borila, dok je sunce pržilo po njihovim oklopima, tako da su gubili više znoja nego krvi, i na kraju vitez koji je zapodenuo bitku istupi i nasloni se na mač, govoreći:

— Što se mene tiče, mislim da je sve bilo kako treba i da smo se obojica dolično poneli. Ako nemaš ništa protiv mene, hajde da se pomirimo. Razumi, ne molim te za mir.

— Razumem, odgovori ser Gaven. Nema ničeg nečasnog u sporazumu, a obojica smo uvećali svoje viteštvo. Slažeš li se?

— Slažem se, reče vitez i oni skidoše kacige i zagrliše se po pravilu. Odoše zatim do izvora i dobro se napiše vode i opraše slani znoj iz očiju. Tada Gaven pogleda i zapita:

— Gde je moja dama? Ostavio sam je da sedi kraj krsta.

— Zar je bila tvoja? upita ga drugi. Video sam kad je odjahala s onim vitezom. Mislio sam da je njegova dama.

Onda se Gaven za trenutak smrači, a potom se neprirodno nasmeja:

— Možda zvuči neviteški, ali drago mi je što je otišla. Dobio sam je na kocki. Glupa seljančica! Sad je lepuškasta, ali takve se brzo udebljaju.

— Nisam je video izbliza.

— Nisi mnogo propustio, reče Gaven. Skoro me je dovela do ludila svojim brbljanjem. Više volim zreliju damu, sa izvesnim svetskim iskustvom, no glupu seljanku.

— Brbljuša je bila, znači? Znam tu vrstu.

— Nije prestajala da govori, reče Gaven. A onaj jadnik možda veruje da mi je preoteo. Već će otkriti šta je dobio.

— Pa, drago mi je radi tebe, reče vitez. Imam prijatno malo imanje u blizini, i kuću. Hajde, odsedni kod mene. Možda će neka devojka s farme učiniti da zaboraviš na ovu brbljušu.

— Rado, odgovori Gaven.

I dok su jahali ka imanju, on reče:

— Ako živiš u blizini, možda mi možeš reći kakav je to vitez koji može pobediti desetoricu jednim kopljem, a onda im dozvoliti da ga zarobe i vežu bez borbe.

— Dobro ga poznajem, reče domaćin. A znam i njegovu priču. Želiš li da je čuješ?

— Da, reče Gaven. Nekako mi je omilio.

— Zove se ser Peleas, reče domaćin. Jedan je od najboljih vitezova na svetu, verujem.

— Video sam to iz njegove borbe — deset vitezova je palo od jednog koplja.

— O, čini on i više od toga. Kad je ledi Etarda, koja ima silna imanja i zamak u blizini, najavila trodnevni turnir, ser Peleas je ušao u borbu i, iako se petsto vitezova takmičilo za nagradu, pobedio svakog ko se s njim borio. Nagrada je bila divan mač i zlatna dijadema za damu njegovog srca. Nije bilo sumnje ko će nagradu dobiti, ali kad je Peleas video ledi Etardu, zaljubio se u nju i njoj dao dijademu i proglasio je najlepšom damom u zemlji. Iako to nije bilo baš sasvim sigurno, izazvao bi svakog u borbu na život i smrt — ko porekne. Ali ta Etardovica je čudno ohola i gorda osoba. Nije ga htela. Nikad neću shvatiti žene.

— Ni ja, reče Gaven. Eto, i danas je jedna dama izabrala kepeca žabljeg lica.

— Eto vidiš, reče drugi. U zamku je bilo mnogo dama lepših od Etarde i ni jedna ne bi odbila tako lepog i dobro građenog viteza kao što je Peleas, naročito pošto je u trodnevnoj borbi dokazao svoje junaštvo protiv pet stotina vitezova. Ali ser Peleas nije pogledao ni jednu drugu damu. Pratio je Etardu cvileći kao kuče, i što je više molio to ga je ona više izbegavala, vređala i nastojala da ga otera od sebe. Ne razumem šta je našao na njoj.

— Ko zna tajne muškarčevog srca? reče Gaven. Mora da je silno voli.

— Moglo bi se tako reći, gospodine. Rekao je da će je pratiti do na kraj sveta i da joj neće dati mira dok mu ne uzvrati ljubav.

— Ponekad je to najgori mogući način, reče Gaven. Možda bi bolje bilo da joj pošalje poljubac i odjaše. Neke dame ne cene ono što mogu da imaju.

— Nema sumnje da se ona ne pretvara. Pokušala je na sve načine da ga se otarasi. Ali on se smestio u samostan blizu njenog zamka i jaše tamo-amo ispred njenih prozora, plačući zbog ljubavnog bola i moleći je za milost, dok ona konačno ne poludi i ne pošalje viteze protiv njega. Tada ih on pobedi na konju a zatim im dozvoli da ga zarobe.

— To je i juče uradio. Zašto?

— To je jedini način na koji može da je vidi. Iako ga ona vređa i ponižava na sve načine, on je voli sve više i moli da bude njen zarobljenik, tako da je može viđati svaki dan. I tako, ona ga izbacuje iz zamka ali on i dalje jaše pod njenim prozorom i kevće kao zaljubljeni hrt.

— Sramota je za muškarca da tako nisko padne, reče Gaven.

— Pa, eto, nastavi njegov domaćin, on veruje da će se ona umoriti ako bude uporan. Međutim, jedini rezultat je da je ona počela da ga ljuto mrzi. On joj pravi toliko nevolja, da bi ona obožavala čoveka koji ga ubije. Ali, ne može da nađe viteza koji je u stanju da ga pobedi, a niko neće da ga ubije.

— Šteta, reče Gaven. Sutra ću ga potražiti i pokušati da mu pomognem.

— Nećeš uspeti, reče domaćin. Neće on da sluša razumne reči.

— Ipak si mi dao jednu ideju, reče Gaven.

Ujutro, Gaven se raspita kako se ide do manastira gde živi ser Peleas i nađe ga sveg pretučenog i povređenog.

— Kako to možeš dozvoliti a da se ne braniš? upita ga Gaven.

Ser Peleas poče:

— Ja volim jednu damu a ona ...

— Znam sve, odgovori Gaven. Ali, ne razumem zašto dozvoljavaš da te gazi.

— Jer se nadam da će se na kraju sažaliti na mene. Ljubav natera mnogog dobrog viteza da pati dok ne bude prihvaćen. Ali, avaj, ja nemam sreće.

Gaven mu odgovori:

— Sažaljenje je retkost među ukrasima dama.

— Ako uspem da dokažem silinu svoje ljubavi, ona će se možda smilostiviti.

— Prestani da patiš, reče Gaven. Tvoj metod je bolan, uvredljiv i neefikasan. Ako mi dozvoliš, imam plan kako da ti damino srce dam u ruke.

— Ko si ti?

— Ja sam ser Gaven, sa dvora kralja Artura, sin sam njegove sestre. Kralj Lot od Orknija je moj otac.

— A ja sam ser Peleas, Gospodar Ostrva. Nikada nisam voleo ni jednu drugu damu do sada.

— To je očigledno, odgovori Gaven. Potrebna ti je pomoć pravog prijatelja.

— Umreću ako je ne vidim. Ova me vređa i proklinje, ali ja ne želim ništa drugo nego da je viđam, iako ona želi da odem i poginem.

— Ako prestaneš sa kukanjem i saslušaš me, izložiću ti jedan plan. Ona želi da ti pogineš. Daj mi svoj oklop. Otići ću do nje i reći da sam te ubio. To će učiniti da namah shvati šta je izgubila, a kad počne da tuguje za tobom, ja ću te dovesti k njoj i uverićeš se u njenu ljubav.

— Misliš li da je to najbolji put? upita Peleas.

— Verujem da gospe vole najviše ono što ne mogu imati, reče Gaven.

— A ti ćeš mi biti veran? Nećeš raditi protiv mene?

— Zašto bih? odgovori Ser Gaven. Vratiću se ovamo u roku od jednog dana i noći. Ako se ne vratim, znaćeš da se nešto dogodilo van naših očekivanja.

Posle dogovora ovi izmenjaše oklope i štitove, zagrliše se a onda se ser Gaven pope na konja i pojaše ka zamku ledi Etarde.

Ženski šatori behu podignuti na travnatoj livadi bez kapije, i Etarda i njene dvorkinje igrahu i pevahu usred lepote poljskog cveća.

Kad je Gaven, noseći grb ser Peleasa na štitu, prišao dovoljno blizu, devojke skočiše i pobegoše ka kapiji zamka u strahu i zabuni. Ali Gaven im doviknu da on nije Peleas.

— Ja sam jedan drugi vitez, vikao je. Ubio sam Peleasa i uzeo njegov oklop.

Etarda zastade sumnjičavo:

— Skini kacigu, reče ona. Želim da ti vidim lice.

A kad se uverila da to nije Peleas, zamoli ga da sjaše.

— Zar si zaista ubio Peleasa? upita ga.

— Jesam, uzvrati Gaven. Bio je to najbolji vitez koga sam ikada sreo, ali na kraju sam ga pobedio, i pošto nije hteo da se preda — ubio sam ga. Kako inače misliš da sam mogao doći do njegovog oklopa?

— U pravu si, reče Etarda. Bio je sjajan ratnik, ali sam ga mrzela jer nisam mogla da ga se otresem. Plakao je i kukao i uzdisao kao bolesno tele, dok nisam zaželela da umre. Volim odlučne ljude. Pošto si ga ubio, i pošto mi to odgovara, ispuniću ti svaku želju. I pri tim rečima Etarda pocrvene.

Sad je Gaven pogleda i vide da je lepa, no seti se male nevernice s gađenjem, i njegova sujeta zavapi za osvetom. Zato se nasmeši samouvereno:

— Neću zaboraviti tvoje obećanje, moja gospo, reče on i oseti zadovoljstvo kad vide kako joj se obrazi rumene od uzbuđenja.

Dama ga potom povede u zamak, pripremi mu kupku s mirišljavom vodom, a kad se odenuo u ugodnu odeću, dade mu hrane i vina, i sede kraj njega tako da su im se ramena dodirivala.

— A sad mi reci šta želiš od mene? upita ona nežno. Videćeš da plaćam dugovanja.

Gaven je uze za ruku.

— Dobro, odgovori on. Volim jednu damu, ali ona ne voli mene.

— Oh, uzviknu Etarda zbunjeno i ljubomorno. Onda je ona budala. Ti si kraljev sin i kraljev nećak, mlad, lep i hrabar. Šta je spopalo tvoju dragu? Nijedna dama na svetu nije suviše dobra za tebe. Ona mora da je luda. I ona pogleda u Gavenove nasmešene oči.

— Kao nagradu, reče on, tražim od tebe da mi obećaš da ćeš učiniti sve što bude u tvojoj moći da zadobijem ljubav svoje drage.

Etarda je dobro ovladala izrazom svog lica, nastojeći da sakrije razočaranje.

— Ne znam šta mogu da učinim za tebe, reče ona.

— Imam li tvoje obećanje? Daješ li mi reč?

— Pa, da, da. Imaš, pošto sam ti obećala. Ko je ta dama i šta ja mogu da učinim?

Gaven je pogleda dugo, pre no što odgovori.

— Ta dama si ti. Ti si moja voljena. I znaš šta možeš učiniti. Držim te za reč.

— Oh, uzviknu ona. Ti si nevaljalac. Nijedna dama nije sigurna s tobom. Postavio si mi zamku.

— Obećala si.

— Pretpostavljam da mi nema pomoći, reče ledi Etarda. Ako ti ne dam ono što tražiš, izneveriću svoju zakletvu, a ja cenim čast iznad života, ljubavi moja.

Bio je mesec maj i polja behu zelena i zlatna, mirisna od cveća, a meka i topla od popodnevnog sunca. Gaven i Etarda išetaše iz mračnog zamka i pođoše po livadi s rukom u ruci do blistavih šatora razapetih u polju. Večerali su sedeći na travi, a kad je veče došlo, jedan truvere iz prekomorskih zemalja pevao je pesme o ljubavi i viteštvu. Etardini vitezi i dame šetali su okolo i slušali ga, odlazeći do drugih šatora u blizini.

A kad ih je noćna svežina rashladila, Gaven i Etarda uđoše u svoju kuću od svile i spustiše zavese na ulazu. Na mekoj postelji sa pokrivačima od paperja ležali su voleći se i odmarajući se, a onda se opet voleći, a vreme je prolazilo neopaženo. U zlatno jutro, prekinuli su post i voleli se, a onda obedovali i voleli se, večerali i voleli se, zaspali i probudili se da se opet vole, i tako su tri dana prošla kao jedan sat.

U svom manastiru ser Peleas je nervozno čekao ceo obećani dan i noć. Gaven se nije vraćao.

— Nešto ga je sprečilo, reče Peleas u sebi, pa nastavi da bez sna čeka još jedan dan i noć. Onda, ispijenih obraza i izbezumljen, hodaše po ćeliji, razmišljajući: „Možda je povređen, možda bolestan. A ipak, ako sad odem, mogu pokvariti njegov izvanredni plan. A šta ako ga je zarobila?“

I tako, u praskozorje trećeg dana više nije mogao izdržati. Naoružao se i pojahao ka tihom zamku koji je stajao mračan i bez straže, te ugleda šatore na livadi, a platno se blago njihalo na jutarnjem povetarcu. Ćuteći, on pritera konja do prvog šatora i vide tri viteza kako spavaju. U drugom nađe četiri devojke, raščupane i zadovoljne. Onda otvori zavesu na ulazu u treći šator i vide svoju

damu i Gavena u zagrljaju kako spavaju dubokim, zadovoljnim snom, umorni posle ljubavi.

Peleasovo srce se slomi. „Znači, izneverio me je“, mislio je. „Da li je planirao ovo izdajstvo ili ga je omađijala?“ U agoniji, on se odvuče i uzjaha konja. Kad je odjahao pola milje, sa slikom ljubavnika u mislima, bes u njemu proključa. „On nije moj prijatelj. On mi je neprijatelj. Vratiću se i ubiti ga kao izdajnika, zbog izneverenog obećanja. Treba ih oboje ubiti.“

I on se okrete i krenu istim putem natrag. Ali, mnoge godine časti i ispravnosti skoliše ga. „Ne mogu ubiti nenaoružanog čoveka na spavanju“, mislio je. „To bi bilo izdajstvo gore od njegovog, izdajstvo sopstvenog viteštva i celog viteškog reda.“ I on se opet vrati ka manastiru. I dok se vraćao, bes je ponovo rastao u njegovim grudima, i on poče vikati: „Dođavola i viteštvo, dođavola i čast. Jesu li oni bili časni? Ubiću ih jer su gadovi i oslobodiću svet gadosti.“ I on ponovo okrete konja i krete ka zamku.

Vezao je konja i privukao se šatoru dok je zora rudila. Onda izvuče mač iz korica a nozdrve mu zadrhtaše. Dah mu zazvižda od pritiska u grudima. U šatoru, stade iznad ljubavnika koji su spavali. Etarda se okrete u snu i usne joj prošaptaše nešto, a Gaven je opet privuče bliže sebi.

Ser Peleas nikada nije učinio ništa bezdušno ni nepravedno u svom životu, i mada se trudio da podigne mač, nije mogao. Ćutke se saže nad njih i ostavi golu oštricu preko njihovih grla i tiho izađe i odjaha u manastir plačući bespomoćno. Zatekao je svoje štitonoše kako ga zabrinuto traže, a kad su se okupili oko njega, Peleas im reče:

— Bili ste mi verni i odani u ovom nevernom svetu. Dajem vam sva svoja dobra, oklop i sve što imam. Moj život je završen. Idem u krevet i nikad se više neću podići. Uskoro ću umreti, jer mi je srce prepuklo. Kad budem mrtav, obećajte da ćete izvaditi moje srce i staviti ga u prekrivenu srebrnu posudu i svojim rukama ga odneti ledi Etardi i reći joj da sam je video kako spava s mojim nevernim prijateljem ser Gavenom.

Štitonoše se tome usprotiviše, ali on ih smiri, otide do postelje i pade u nju, ležeći unesvesti mnogo časova od šoka i tuge.

Kad se Etarda probudila i osetila hladnu oštricu mača na svom grlu, podiže se i po ručici prepozna da je mač Peleasov, te se i naljuti i uplaši. Ona hitro protrese Gavena, probudi ga i reče mu:

— Dakle, lagao si. Nisi ubio Peleasa. Evo njegovog mača. On je živ, bio je ovde i uprkos svemu nije nas ubio.

Izdao si nas oboje. Da je on tebi učinio ono što si ti njemu, bio bi mrtav sada, jer ne bi oprostio drugome ono što si sam učinio. Sad sam te upoznala i zato ću opomenuti sve gospe da se čuvaju tvoje ljubavi a vitezi tvoga prijateljstva.

Kad je Gaven pokušao da odgovori, ona ga prekide.

— Nemoj se pravdati. Samo ćeš još pogoršati stvari.

Ser Gaven se na to samo mračno nasmeja i okrete se, te izađe iz zamka i pođe po svoj oklop. A kad se naoružao, odjaha, govoreći sebi: „Daleko od toga da je bila najlepša. A što se tiče Peleasa, to mi je nagrada što sam ga osvetio kod žene koja ga je unesrećila. Pa, tako ti je to. Nema više zahvalnosti u svetu. Muškarac mora da se čuva. I hoću, od sada. To mi je nauk."

U Šumi Pustolovina, Nineva od Jezera je nemirno putovala. Mnogo se promenila i nije više bila nalik na onu nestrpljivu devojku koja je od Merlina otela njegove tajne, a onda mu došla glave. Tada je samo želela bezgraničnu moć i Slavu. Ali u potonjim godinama, njena se moć preobratila u njenog gospodara. Mogla je učiniti stvari koje obični ljudi nisu mogli, ali umesto da je to oslobodi, to je učinilo robom bespomoćnih. Zahvaljujući svom daru za iscelenje, postala je sluga bolesnih; njena moć nad srećom vezivala je za nesrećne, dok je njeno znanje, zahvaljujući kojem je mogla prepoznati zlo bez obzira kako je bilo maskirano, dovodilo u stalni rat sa častoljubivim zaverama pohlepnih i izdajnika. I, više od toga. Tužno je napokon shvatila da, dok je njena snaga vezuje za slabe i nesrećne, njih ništa ne vezuje za nju, jer joj ne mogu ponuditi prijateljstvo kao platu za svoj dug. I tako je shvatila da je sama i usamljena, hvaljena ali očajna, i često je čeznula za starim danima kada su joj ljubav i ljubaznost podjednako svi nudili; jer nema veće usamljenosti od one što je osećaju oni koji samo daju, i nema takvog besa kao što je kod onih koji samo primaju, mrzeći težinu svog duga. Nineva se

stoga kratko zadržavala na jednom mestu, jer se uvek zadovoljstvo zbog njenih usluga pretvaralo u nelagodnost zbog njenih moći.

Dok je tako putovala kroz šumu, prošla je kraj jednog mladog štitonoše sveg oblivenog suzama, a kad ga je zapitala za uzrok njegove tuge, on joj ispriča da je njegov dragi gospodar doživeo da ga njegova gospa i prijatelj izdaju, te da mu je srce prepuklo, i da leži i čeka smrt raširenih ruku.

— Odvedi me tvome gospodaru, reče mu onda Nineva. Neće umreti zbog ljubavi prema jednoj bezvrednoj ženi. Ako je bezdušna u ljubavi, stići će je odgovarajuća kazna: da voli, a da ne bude voljena.

Tad se štitonoša obraduje i odvede je do postelje gde je ser Peleas ležao upalih obraza i u groznici, gledajući u prazno, a Nineva pomisli da nikad nije videla tako lepog i dobrog viteza.

— Zašto se dobro uvek baca pod noge zlu? upita se ona i stavi svoju svežu ruku na njegovo čelo, osetivši kako vrela krv udara u njegovim slepoočnicama. Onda mu nežno zapeva, i blažila ga je tako dok mu njena snažna magija ne donese mir i okrepljujući san bez snova. Onda naredi štitonošama da ga čuvaju i da ga ne bude dok se ona ne vrati. A ona sama brzo ode do ledi Etarde, pobedi njenu volju i dovede je do kreveta usnulog Peleasa.

— Kako se samo usuđuješ da budeš uzrokom smrti ovakvog jednog viteza? upita je ona. Ko si ti, da mu ne možeš uzvratiti ljubaznošću? Sad ćeš osetiti bol koji si sama nanosila. Već osećaš moje čini i počinješ da ga voliš. Voliš ga više od svega na svetu. Voliš ga. Umrla bi za njega, voliš ga.

A Etarda je ponavljala za njom:

— Volim ga. O, Bože, volim ga. Kako mogu voleti nekog koga sam toliko mrzela?

— To je samo mali deo onog pakla koji si spremno nudila drugima, odgovori joj Nineva. A sad ćeš videti i njegovu drugu stranu.

Dugo je šaputala u uho usnulog viteza, a onda ga probudi i povuče se da gleda i sluša.

Ser Peleas se divlje obazre oko sebe i oči mu padoše na Etardu. Kad je ugleda, beše ispunjen odvratnošću. A kad se njena ruka s ljubavlju pomeri ka njemu, on se s gađenjem povuče.

— Odlazi, reče joj on. Ne mogu da te gledam. Ružna si i grozna, i ostavi me da te više nikad ne vidim.

Etarda pade na pod, plačući. Onda je Nineva podiže i odvede iz ćelije, govoreći joj:

— Sad znaš šta je bol. To je on osećao zbog tebe.

— Volim ga, vrištala je Etarda.

— I volećeš ga do kraja života, reče Nineva. I umrećeš zbog neuzvraćene ljubavi, a to je surova, grozna smrt. Idi sad. Tvoj zadatak ovde je okončan. Idi u svoju prašnjavu smrt.

Nineva se zatim vrati Peleasu i reče mu:

— Diži se i počni ponovo da živiš. Naći ćeš pravu ljubav i ona će naći tebe.

— Istrošio sam svoju sposobnost da volim, odgovori joj on. S tim je svršeno.

— Nije tako, reče Nineva od Jezera. Uzmi me za ruku. Pomoći ću ti da nađeš ljubav.

— Hoćeš li ostati sa mnom dok je ne nađem? upita on.

— Hoću, odgovori ona. Obećavam ti da ću ostati s tobom dok ne nađeš svoju ljubav.

I srećno su živeli do kraja života.

A sad se moramo vratiti na stazu koja se račva na tri strane i krenuti ka jugu, sa ser Marhaltom i njegovom damom staram oko trideset godina. Sedela je postrance iza njega na konju, s jednom punačkom rukom oko njegovog struka. A Marhalt je govorio:

— Kako mi je drago što si pripala meni! Izgledaš pouzdana i ugodna žena. Kad čovek zađe u određene godine, dovoljno je teško koncentrisati se na traganje za pustolovinama čak i bez vreline i hladnoće mladalačke burne ljubavi koja samo još više komplikuje već inače složen način života.

— Traganje za pustolovinama je čudan posao, odgovori ona. Čovek može od njega napraviti šta želi.

— Jesi li i ranije išla u pustolovine, moja gospo?

— Mnogo puta, gospodine, nasmeja se ona otmeno. Čuda pustolovina za mene su samo jednodnevni posao. Nije to loš život, pod uslovom da čovek jaše s dobrim saputnikom.

— Nadam se da ću se, možda, pokazati kao takav, reče Marhalt. Samo se nejasno sećam kako sam jednom želeo da se takmičim za jedno ljupko, nabusito lice, zlatnu kosu, duh neformiran kao i grudi — da, sećam se.

— Ali, sada, ti smatraš da sam ja privlačnija?

— Smatram da si ugodna. Ali se pitam zašto jedna tako ugodna žena uopšte kreće na traganje za pustolovinama? Hladne noći, tvrda vlažna zemlja na kojoj se spava, loša ili nikakva hrana.

— Ima načina da se sve to učini ugodnim, gospodine. Video si da svaka od nas ima jednu torbu. Moja je ovde, privezana za pojas tvog sedla. Da li ti smeta?

— Uopšte ne, reče on. Ona, naravno, sadrži hiljadu sitnica koje su jednoj ženi neophodne.

— Da, odgovori ona. Ali kako su žene različite, različite su im i potrebe. Mlada devojka takođe ima torbu i u njoj mirise, maramice, rukavice, ogledalce, crvenu zemlju za usne i obraze, i — najvažnije — beli prašak za čišćenje tela od hladne masne hrane i održavanje čistog tena.

— A šta sadrži tvoja torba, gospo?

— Ja sam kao i ti. Malo udobnosti ne škodi. Imam mali čajnik da uzvarim vodu, trave i dimljeno meso za hitan slučaj, ceđ da pomešam sa pepelom i mašću za sapun, jer čovek se isprlja, dobar balsam za rane i ubode insekata, i lak, gusto tkan materijal da nam posluži kao zaštita od kiše. I, naravno, isti taj beli prašak.

— A za svoju sujetu, moja draga?

— Čistu odeću, da je promenim radi zdravlja kože, češalj, i mali i oštar nož za slučaj... za slučaj...

— Protiv mene?

— Ne verujem da će mi trebati nož, sem možda za seckanje divljeg luka za ručak.

— Kako mi je drago što sam te dobio za vodiča, reče on. Ti si ne samo mudra nego i prijatna za društvo.

— Ja, kao i svi drugi, dobra sam onoliko koliko je dobar moj partner.

— Imaš mio jezik, draga moja.

— I ti. Reci mi, nastavi ona, jesi li veliki borac, dobar ratnik?

— Imao sam sreće, odgovori ser Marhalt. Poslednjih godina češće sam pobeđivao nego što sam bivao pobeđen. Ali, imam prednost od hiljadu dana prakse. Moguće je da se borim dobro zato što sam se borio često.

— Nisi hvalisavac, gospodine.

— Video sam suviše dobrih ljudi kako padaju, i ne mogu dozvoliti sebi da zaboravim da ću jednog dana, slučajno ili u borbi s mlađim, jačim vitezom, i ja pokleknuti.

— Zašto onda tražiš avanture? Sigurno je da imaš zemlje i mogao bi se smiriti i srediti s dobrom, ugodnom ženom.

— O, ne, odvrati on. To sam već pokušao. Rođen sam plemić, tako sam i podizan, i usmeren ka takvom životu kao koplje u rukama dobrog nišandžije. A isto je tako teško izmeniti viteza predodređenog za viteški život, kao što je i teško skrenuti konja u punom trku. Da li psi obučeni da love jelene love košute? Ubijamo ih ako tako čine.

— Pst! Tišina, reče iznenada dama. Čujem vodu kako teče, izvor ili mali potok. Ako budeš dobar da skupiš suvih drva za vatru, ja ću prokuvati vodu, pa pošto imam malu kutiju suvog kamilicinog cveta napraviću čaj. Imam i malu pitu s mesom i parče sira.

— Ti si ugodna žena, moja gospo, zaključi Marhalt.

I pošto su jeli i ugrejali se čajem, gospa reče:

— Izgleda mi zgodno vreme da se malo odspava.

— Zar ne treba nastaviti put?

— Imamo celu godinu pred sobom, reče ona. Mislim da možemo sebi dati vremena za malo sna. Evo, gospodaru, presaviću ti svoj ogrtač za uzglavlje.

On se osloni na lakat i pogleda je.

— Gle, pa ti imaš lepe oči, reče on. Lešnikove boje, čini mi se, i tople.

— Lezi, gospodaru, reče ona. Kad sam bila mlada, kao ona devojka među nama, pecala sam u mutnoj vodi brze komplimente. Ali, naučila sam otad štošta. Da si video moje oči dok su bile mlade, makar jednom, ti ih ne bi ponovo ugledao. Pa, mislim da je sada drugačije, zar ne?

— Da, odgovori on, zevajući. Da, sasvim drugačije, moja gospo.

Kad su se probudili i nastavili da jašu, šuma se postepeno razređivala a popodne koje potom dođe bilo je zeleno-zlatno i toplo i bez povetarca, a majčina dušica koja je razbokorena pokrivala tle širila je svoj miris ispod konjskih kopita. Dama tad reče:

— Moj gospodaru, ako ne govorim, to je zato što ću malo odspavati. Nasloniću glavu na tvoja leđa, ako nemaš ništa protiv.

— Zar nisi spavala?

— Stražarila sam. A sad ćeš ti stražariti umesto mene.

— Možeš li spavati na konju? Zar nećeš pasti?

— Tokom nekih pustolovina spavala sam samo na konju, odgovori ona.

Ali Marhalt produži:

— Bojim se da konj može da se spotakne. Obavi šal oko struka i dodaj mi krajeve. I on zaveza šal ispred sebe, tako da ih je povezivao. A sad spavaj, moja draga. Ne možeš pasti.

Kako se veče približavalo i šuma je bivala sve gušća, i kao da ih je pritiskala. Nije više izgledala prijateljski, jer se neprijatelji započeše šunjati na rubu tame. Dama uzdrhta, probudi se i kinu.

— Dugo sam spavala, reče ona. Možeš me sada odvezati. Hoćemo li se uskoro zaustaviti?

— Nadam se da ću naći neku kuću u koju bismo svratili, čak ako i putujemo po mraku. Bojiš li se mraka, gospo?

— Ne, reče ona. Nekada sam se plašila, a onda, pomislih, pa i ja vidim isto tako dobro u mraku kao i oni.

— Oni?

— Svi koji su u mraku.

— Zmajevi vide u mraku, kao i mačke, reče Marhalt.

— Da. Verovatno. Ja nikad nisam videla zmaja. Moja sestra ga je videla više puta, ali ona je svašta videla. Mačke me ne plaše, i sve dok ne ugledam zmaja neću činiti ništa da ih uznemirim. Mrak je, gospodine. Da li bi mogao uočiti kuću, ako prođemo pokraj neke?

— Mogu namirisati drvo koje gori, reče Marhalt. A gde ima vatre, može biti i skloništa.

I zaista, uskoro ugledaše crnu senku nečeg u neprijateljskoj tmini i samo tračicu svetla gde se probija kroz pukotine vrata. A psi istrčaše napolje lajući oko umornog konjanika. Vrata se širom otvoriše i neka tamna prilika izviri, držeći koplje za divlje svinje, vičući:

— Ko je tamo?

— Vitez u prolazu i jedna dama, odgovori Marhalt. Umiri pse. Želimo da se sklonimo od mraka.

— Ne možete ovde ostati.

— To nije ljubazno od vas, reče Marhalt.

— Mrak i ljubaznost nisu prijatelji.

— Ne govoriš kao džentlmen.

— To što nisam, nije tako sigurno kao činjenica da su mi noge ukopane u sopstveni prag i da će se moje koplje pobrinuti da tako i ostanu.

— Čuvaj svoje praseće koplje za svoju decu, reče Marhalt besno. I reci nam, ako znaš, gde jedan vitez i dama mogu naći sklonište.

— Vitez pustolov, nasmeja se čovek. Znam takve. Svet dečjih snova odmara se na ramenima manje srećnih ljudi. Da. Mogu te uputiti, ako želiš da smeštaj za jednu noć platiš jednom pustolovinom.

— Kakvom avanturom?

— To ćeš videti kad stigneš tamo. Jaši dalje ka crvenoj zvezdi, dok ne vidiš most... osim ako ga, kakav si, ne promašiš u mraku i ne udaviš se.

— Čuj, ružni prijatelju, umoran sam i moja gospa je umorna, a i konj mi je umoran. Platiću ti ako nam pokažeš put.

— Najpre plati.

— Hoću, ali ako nas ne vodiš kako valja, vratiću se i spaliti tu tvoju dragocenu kuću.

— Znam da hoćeš. Džentlmeni uvek tako rade, reče čovek, ali ipak donese malu svetiljku s prozorčićima od roga i hodaše ispred njih, osvetljujući put.

Posle jednog sata dovede ih do nekog lepog zamka od belog kamena, koji se isticao na tamnoj osnovi šume. Čovek povuče konopac za zvono, a kad vratar otvori malo prozorče na kapiji zamka, vodič progovori:

— Simone, doveo sam jednog lutajućeg viteza da prenoći.

Obojica se zakikotaše i vratar odgovori:

— Možda će se pokajati.

— Platio mi je, Simone. Nije to moja briga.

Hajde, gospodine viteže, evo tvog konaka. Spavaj dobro. I ode, neprijatno se smejući.

Vratar povede pridošlice uz svetlost baklje i u dvorištu nekoliko lepo odevenih ljudi pomogoše vitezu i njegovoj gospi da siđu s konja, a konja odvedoše u konjušnicu.

U velikoj dvorani jedan moćni vojvoda je sedeo za visokim stolom, među mnogobrojnim prisutnim licima.

— Šta ovo znači? upita on hladno.

— Gospodine, ja sam vitez Okruglog stola, s dvora kralja Artura. Zovem se Marhalt i rođen sam u Irskoj.

— To su dobre vesti za mene a loše za tebe, na to će vojvoda. Odmori se preko noći. Trebaće ti. Ne volim ni tvoga kralja, ni tvoje bratstvo. Ujutro ćeš se tući sa mnom i sa šestoricom mojih sinova.

— To baš nije radosna vest za najvećeg lutalicu među vitezima, reče Marhalt. Ima li načina da se izbegne ta neizazvana bitka?

— Nema, odgovori vojvoda. Nema tu leka. Kad je ser Gaven ubio mog drugog sina u borbi, zarekao sam se da će svaki vitez s Arturovog dvora, koji prođe ovim putem, morati da se bori s nama dok moj sin ne bude osvećen.

— Da li ćeš izvoleti da kažeš svoje ime, moj gospodaru?

— Ja sam Vojvoda od Južne Granice.

— Slušao sam o tebi, reče Marhalt. Ti si već dugo neprijatelj kralja Artura.

— Ako preživiš do ujutro, saznaćeš koliko sam mu neprijatelj.

— Moram li se boriti, gospodine?

— Da. Nemaš izbora, sem ako ne želiš da ispružiš vrat za kuvarov nož za klanje.

Onda se vojvoda obrati svojim ljudima:

— Odvedite ga u jednu sobu, njega i njegovu damu, podajte im da jedu šta žele i stražarite na vratima.

U hladnoj, negostoljubivoj sobi, Marhalt i gospa jeli su hleb koji im beše dat, a dama još donese ostatak sira iz svoje torbe da obogati negostoljubivu večeru. Marhalt zatim reče tmurno:

— Znajući da su lutajući vitezi retko oženjeni svojim gospama, mogli su nam baš dati odvojene sobe radi boljeg utiska.

Gospa se samo nasmeši:

— U šumi bismo imali odvojena drveta. Više me zabrinjava jutro. Sedmorica na jednoga. Kako ćeš s njima izaći na kraj? Tvoji su izgledi gotovo nikakvi.

Marhalt joj odgovori:

— Ja sam stari vuk. Da je vojvoda rekao da će se sam boriti sa mnom, više bih se uznemirio. Ako su mu potrebna šestorica sinova da mu pomažu, znači da nije siguran u sebe, niti u njih. To je profesija koja zahteva preciznost i veštinu, i broj tu ne pomaže mnogo. Spavaj onoliko dobro koliko možeš, draga moja. Ako se dobro izvučemo iz ovog, tražićemo od sada konačište pre mraka.

Ona uzdahnu s olakšanjem.

— Sviđa mi se muškarac koji niti preuveličava svoju snagu, niti omalovažava svoju veštinu. Spavaj dobro, moj gospodaru.

Rano ujutro trube zazvučaše i zamak se uz buku probudi. Ser Marhalt pogleda kroz prozor i vide domaćina i sinove kako se pripremaju za borbu. Pažljivo je posmatrao kako opremaju konje, gledao ih kako mašu mačevima da olabave mišiće ukočene od sna, video kako se uvežbavaju u borilačkom krugu, kako jedan konj posrće a drugi vitez nespretno barata oko njegovih uzda. Marhalt poče veselo zviždukati.

— Veseo si, moj gospodaru. Ne okreći se. Presvlačim se u čisto rublje.

— Reci mi kad budeš gotova, dobaci on. Mislim da će sve biti u redu, nastavi zatim. Ako nećeš misliti da sam hvalisav, mogu reći da verujem da je loš doručak jedino čega se treba plašiti.

Ali on suzdrža osmeh, i ustanovi da je doručak odličan. Klečao je sa ostalima i odslušao misu, ispovedio se, a onda sa punim ceremonijalom i uz zvuke truba i lepršanja zastava, ispred pratilaca u stavu ukočenosti i dama koje su stajale na zidovima zamka i mahale maramicama, borba poče.

Žestoki vojvoda i njegovih šest sinova uzjahaše konje i postrojiše se u borbeni red. Vojvoda prvi krete u napad i Marhalt podiže koplje i primi udarac na svoj štit, a vojvodino koplje se slomi. Za njim dođoše sinovi, jedan za drugim. Prvi ispusti dizgine i konj mu skrenu, te su ga morali zaustaviti kod stražnjih vrata. Treći nanišani kopljem u središte Marhaltovog štita, ali promaši. Četvrti odmah pređe u napad, ali mu se konj spotače i udari glavom, a koplje mu se zari u zemlju. Peti žestoko navali, ali mu koplje beše izbijeno iz ruke unazad, tako da zadera kožu sa sedla. Šesti je dobro udarao ali se i njemu prelomi koplje. Kod svakog napada Marhalt je dizao svoje koplje kao da će napasti, ali ih nije uopšte udarao. Marhalt pogleda na zid gde je njegova gospa stajala i gledala ga, ali primeti da je pokrila lice maramom i da joj se ramena tresu.

Sva sedmorica su ponovo bila spremna za napad i ser Marhalt spusti svoje koplje i, prividno lenjo, sve ih poskida sa sedla, jednog po jednog. Ali sad mu se bes pojača i on odjaha do vojvode koji je ležao na zemlji.

— Gospodine vojvodo, reče mu on, ti si nametnuo ovu borbu. Sad se pokori ili umri.

Dva lakše povređena sina priđoše i izvukoše mačeve, ali vojvoda povika:

— Natrag, budale jedne, zar hoćete da vam ubije oca?

Tad vojvoda klekne i pruži svoj mač okrenut balčakom, a sinovi se smerno privukoše i kleknuše kraj njega.

— Darujem vam milost, reče ser Marhalt. Ali za sledeće Duhove moraćete otići do kralja Artura i moliti ga za oproštaj.

A onda mu dama priđe, ser Marhalt uzjaha i nežno je povuče iza sebe. Vojvodini pratioci su ih ćutke posmatrali kako odlaze iz zamka i upućuju se kroz šumu ka jugu.

Dok su jahali, dama prozbori:

— Nisam te još videla na stvarnoj probi.

— U pravu si, odgovori Marhalt. Taj veliki namršteni vojvoda i šestorica njegovih sinova! Kada će ljudi shvatiti da je za viteza potrebno mnogo više od konja i oklopa?

— Ti mora da si jedan od najboljih vitezova na svetu, kad umeš da tako digneš koplje i dočekaš udarac.

— Iskušavaš li ti to moje samoljublje, draga moja? Evo šta ja o sebi mislim. Ja sam dobar vitez, uvežban i vešt, i premda imam mnogo mana, mislim da imam i neke vrline. Ali ne misli, zato što sam primenio trik sa ovim nespretnim ljudima, da dvoboje uzimam olako. Mogao bih imenovati mnogo vitezova koji bi me doveli do toga da mi se sledi krv u žilama, kad bih ih preko mog oborenog koplja video da mi jašu u susret.

— Ti si častan plemić, na to će gospa. Pravo je zadovoljstvo s tobom tražiti pustolovine.

— Hvala ti, moja gospo. A sada, šta je pred nama? Moraš me voditi.

Gospa mu odgovori:

— Dame koje idu u potragu za doživljajima moraju biti dobro obaveštene. Upravo nekako u ovo doba ledi De Vos priređuje svoj turnir. Ona živi u usamljenom zamku, dva dana jahanja odavde. Svake godine priređuje dobru zabavu i dodeljuje velelepnu nagradu, kako bi privukla društvo. To je častan i ugodan okup. Moj običaj je da u prolazu povedem svoje viteze na njen turnir. Mislim da ćeš učesnike smatrati dostojnim takmacima. A posle toga, dalje ka jugu, mladi vojvoda Fergas ima svoje sedište. Čujem da ima nevolje s jednim divom. Jesi li dobar borac s divovima?

— Imao sam neka iskustva s njima, moja gospo. Da vidimo šta ćemo reći na sve to kad tamo stignemo. U međuvremenu, hajdemo kod ledi De Vos. Konačište razjarenog vojvode beše opasnije od njega i od njegove borbe. Spreman sam i za dobre borce i za dobro konačište.

— Biće mi ugodno da tamo operem kosu. Nisi me još video, moj gospodaru, onako kako bih želela. Na dnu moje torbe imam odeću od fine svile sa zlatnim nitima, kao i male, lake cipelice.

— Mislim da si privlačna i ovako, odgovori vitez. Ali, niko mi nije ravan u divljenju lepim damama.

Ona uzdahnu.

Želela bih da su svi lutajući vitezi kao ti, reče mu ona.

Stigli su do zamka ledi De Vos pre početka turnira, i pošto još beše rano, mogli su odabrati ugodne prostorije koje su gledale na bašte unutrašnjeg dvorišta. Ledi De Vos ih je pozdravila dobrodošlicom, i potom odvela damu da se okupa i namaže mirišljavim balsamima, kao i da se prepusti hitrim prstima služavki. Ser Marhalt je našao štitonošu da mu očisti i popravi opremu, i konjušara da se pobrine o njegovom konju, i čak i umetnika koji će ponovo sjajno naslikati njegov zaštitni znak na štitu, dok je on sam dokoličio s drugim vitezima, koji, kao i on, behu u prolazu; pričao o drugim vremenima, sećao se velikih borbi, pomalo se hvalio, probao kvalitet tla na polju za turnir i često gledao u nebo i molio sitne molitve da vreme bude lepo. A posle podne su u velikoj dvorani učestvovali na gozbi, slušali i pričali priče, slušali slatke glasove trubadura koji pevahu o hrabrim delima i velikim čudesima, o aždajama i zmajevima, o damama čistim i divnim kao vazduh i o zaljubljenim vitezima čije desne ruke nose munje, i pevahu o svemu onome što svako želi i nada se da može poverovati. I pregledali su nagradu koju će dobiti pobednik na turniru: zlatan venac savršene izrade, procenjen na vrednost od oko hiljadu besanata.

Ser Marhaltova gospa ga je zasenila svojom blistavom kosom, i kožom koja beše kao latica ruže. Sa laganom dostojanstvenošću muzike kretala se u svojoj odeći plave i zlatne boje; imala je visoki kupasti ukras na glavi i lepršavi veo od prozračnog belog satena. Kad je videla zlatnu nagradu, oči joj zablistaše tako da je ser Marhalt rekao:

— Moja gospo, ako sreća i moje viteštvo budu ravni mojoj želji, ti ćeš nositi ovu nagradu.

Ona mu se nasmeši i pocrvene, a njene ruke, koje znaju da pritegnu kolan i skuvaju šumski paprikaš, treperile su kao bledi

leptiri, tako da je ser Marhalt shvatio da je biti prava dama isto tako velika veština kao i biti dobar vitez.

Ujutro, na dan turnira, kad su ljupke dame zauzele svoja mesta na platformi i vitezi takmičari pripremali svoje konje i brižljivo odabirali koplja, jedan paž donese u dvorište za borbu paket ser Marhaltu. Kad ga je raspakovao, našao je plavi svileni rukav protkan zlatnim nitima i on ga pričvrsti na čelenku svoje kacige tako da vijori kao barjak dok on jaše. A kad su se vitezi postrojili da odaberu strane, gospa vide svoj plavi rukav kako visi na Marhaltovoj kacigi i bi joj drago, a još draže kad on podiže svoje veliko koplje i pozdravi je.

Borba je bila duga i sjajna, jer su se borili dobri borci, a sudije i dame na platformi su se naginjali napred da vide finese, zapamte poene, jer su bili stručnjaci u tom poslu i znali razliku između blistavog šarlatanstva i prave, solidne viteške veštine. I dok je dan proticao, jedan jedini mirni vitez, bez perja i galame, sukobio se sa svima koji su mu pošli u susret, sve okinuo s konja, a takva je bila njegova sposobnost da je sve što je radio izgledalo lako, skoro slučajno. Gledaoci su obeležavali poene na parčićima drveta i kad je truba oglasila kraj nije bilo sumnje. Zlatni venac dodeljen je Marhaltu, koji je gologlav kleknuo pred ledi De Vos. Venac je zablistao na njegovoj kratkoj prosedoj kosi, a onda se ser Marhalt zahvali domaćici i priđe svojoj dami i javno joj, pred svima, ponudi nagradu. Ona jednim pokretom skinu svoj ukras s glave i nagnu se, zarumenjena, a ser Marhalt joj namesti dijademu na čelo. Društvo je pljeskalo veštom vitezu i isto toliko spretnoj dami.

A onda nastadoše tri dana gozbe i muzike i ljubavi, govora i hvalisanja i nekoliko ljutitih svađa i vrlo malo sna. Sve u svemu, bili su to najbolji turnir i gozba koji se uopšte pamte.

Četvrtog dana, kad se sunce dobro popelo na nebu, ser Marhalt, sa svojom gospom na konju iza sebe, umorno izjaha iz kapije zamka i uputi se kroz zelenu prirodu ka jugu. Gospa je obukla svoju odeću za put a njena torba sa domaćim čudima beše pričvršćena za sedlo.

— Dobro je što smo otišli, reče Marhalt. Gozbe su teže od borbi. Kosti me bole.

— Nekoliko noći pod vedrim nebom, moj gospodaru, i malo mira i tišine. Da, priznajem, i meni je drago. Bilo je lepo, ali još je

lepše biti nasamo. Ne moramo žuriti. Na kraju nas čeka grob. Zar da jurimo ka njemu? Čekaće nas.

— Slažem se, reče ser Marhalt. Kad poodmaknemo malo, potražiću neko mirno mesto kraj vode i naseći ću paprati za ležaj, možda ću čak napraviti malo sklonište gde se možemo povratiti od zabavljanja.

— Imam pečeno pile i dobru veknu hleba u svojoj torbi, moj gospodaru.

— A ja imam pravo blago na sedlu iza sebe, odgovori joj on.

Na malom proplanku, kraj izvora hladne žuboreće vode, sagradio je malu prijatnu kućicu od grana koje je posekao mačem, i obložio je suvom mirisnom paprati. U blizini je poređao kamenje u obliku malog ognjišta, da može primiti jednu posudu, nakupio gomilu suvog drveta ispod srušenog stabla, i pričvrstio konja da pase travu. Oružje i oklop opustio je kraj drveta. Ni dama nije mirovala. Kada se odenuo, ona opra njegovo rublje i obesi ga na žbun ogrozda da se osuši. Napuni malu posudicu ogrozdom i posmatrajući i osluškujući let pčela nađe divljeg meda u šupljem deblu i donese ga. A u skrovištu je vredno slagala majčinu dušicu da zamiriše ležaj, skupljajući mirišljave biljke i trave u ogrtač i praveći bogato i meko uzglavlje, uređujući sitne potrepštine u domaćinski red a svojim malim jakim nožem izdubila je na drvetu žlebove za vešanje odeće. Njen vitez je zamolio za zlatnu pribadaču kojom je pridržavala kosu, zatim je izvukao dlake iz repa svoga konja i ispleo nit za pecanje. Krenuo je ka šumu vode koja pada u jezero, skupljajući usput mušice za mamac. Ubrzo se vratio sa četiri pegave pastrmke, ispravio njenu šnalu i vratio joj. A onda je zavio ribu u list zelene paprati i ostavio da se ispeče u vrelom pepelu.

— Ne, odmaraj se, sada moj gospodaru, reče mu ona. Tvoj posao je završen. Molim te, nemoj mi oduzimati moj doprinos. Vidi, napravila sam meko sedište od mahovine. Odmori se, gospodine, nasloni se na drvo i gledaj kako se gospa trudi da ugodi svom vitezu.

On se nasmeši i sede, mirišući ogrozd koji se na ognjištu krčkao u medu. Ispruži noge i diže ruke iznad glave.

— Za zadovoljstvo je potrebno i tako malo i tako mnogo, reče on. Vidi ovo jasno plavo letnje nebo kako se rumeni od poslednjih

sunčevih zraka i prvu večernju zvezdu. Nije malo sve nam to staviti na raspolaganje. Da porazgovaramo o budućnosti, draga moja.

— Više volim da budem tiho srećna zbog sadašnjosti, moj gospodaru.

— Da. Da, nastavi on. Nisam mislio na daleku budućnost, koja nas sklupčana čeka. Mi smo u traganju za pustolovinama. Mnogo sam lutao tražeći avanture, ali nikad nisam bio tako srećan. Neke stvari se traže od nas. Moramo učiniti ono što se od nas očekuje. Potukli smo kraljeve neprijatelje i borili se na turniru. Imamo godinu dana pred sobom i ne moramo žuriti. Sada — možemo lagano rasporediti doživljaje, ili ih brzo obaviti i naći ugodno mesto i pustiti da vreme lagano protiče.

Ona promeša ogrozde grančicom, smešeći se zadovoljno i odobrovoljeno.

— Kao dama lutalica ja sam prava veteranka, reče ona. Jedan doživljaj čini razuman broj, dva — to je već bolje, tri su vredna pomena a četiri niko neće dovesti u pitanje. Dva već imamo, za početak. Neki bi računali i onog ružnog gazdu kuće, ali mi nećemo. Pred nama je div o kome sam ti ranije već govorila. Kakav si sa divovima, moj gospodaru?

— Imao sam susret s jednim ili dvojicom, odgovori on. Uvek mi ih je bilo žao. Niko ih ne želi, a iz čiste usamljenosti oni pobesne i postanu opasni.

— Ali, kakav si kao borac protiv njih?

— O tome ne brini, odgovori ser Marhalt. Naravno, ne znam ništa o divu s kojim možda treba da se borim, ali oni s kojima sam se upoznao bili su glupi, u srazmeri sa svojom veličinom. Ukoliko su bili krupniji, utoliko gluplji. Ima jedan način kako se s njima treba boriti, i obično je uspešan.

— Činjenica je da oni ubijaju i zarobljavaju veliki broj vitezova, moj gospodaru.

— Znam, ali to nije kompliment za viteze. Vitezi imaju običaj da koriste isto oružje za sve protivnike. Ne vole da ga menjaju. Teški oklop i štit protiv diva je čista ludost.

Jedan krik se začu s brežuljka nad kojim se spuštao mrak, ali Marhalt odmah umiri svoju gospu.

— To je zec, reče on. Postavio sam klopku. Imaćemo mesa ujutro. Ako si ugasila vatru, staviću pastrmku u topli pepeo.

— Ja ću to uraditi, gospodine. Nemoj mi oduzimati čast da te služim.

Kada se slatka para lenjo digla sa paprati i pastrmke koja se pekla, on reče:

— Hodi, sedi kraj mene, moja draga.

A kad se naslonila na drvo, on skloni njenu tamnu kosu iza majušnog uha prateći prstom liniju ušne školjke i primeti kako se zvezde ogledaju u njenim očima.

— Tako je malo potrebno da čovek bude zadovoljan, reče on, i tako mnogo.

A ona duboko uzdahnu i proteže se u ekstazi kao mačkica na travi.

— Moj gospodaru, reče ona, moj dragi gospodaru.

Mladi vojvoda Fergas pozdravi ih na svom pokretnom mostu i provede kroz dvostruke rešetke za spuštanje, pa kroz kapiju u unutrašnje dvorište zamka. Zatim dade znak da se most digne. Rešetke se spustiše i kapija se opet zatvori.

— Nikad se ne zna, reče on nemirno. Dobro došao, gospodine viteže. Nadam se da si došao zbog diva. Moja gospo, dobro došla. Nisam te odmah prepoznao. Prolepšala si se. Nadam se da ćemo ovog puta imati više sreće. Tvoj vitez je još uvek zarobljenik kod diva, ako je još živ.

— Nije to taj vitez, moj gospodaru, odgovori ona. Moj poslednji vitez lutalica je pojahao na tvog diva u punoj spremi i s oklopom, a čudovište ga je zgrabilo za koplje i svuklo s konja kao insekta, podiglo ga i bacilo na vrh jednog drveta.

— Sećam se, odgovori Fergas. Morali smo čekati do noći i uzeti lestvice da ga skinemo.

— Posle toga nije baš bio dobar pratilac, reče dama. Bio je utučen, pričao je o časti i tražio obećanje da nikome neću o tome pričati. I nisam, do sada. Gospodaru Fergase, moj gospodar ovde,

ser Marhalt, sasvim je drugačiji čovek. On ima iskustva u borbi s divovima.

— Draga moja, reče Marhalt, nije baš sasvim tako. Sem toga, donosi nesreću ako govoriš o pobedi pre bitke.

— Nadam se da ćeš ga ubiti, odgovori Fergas. Prvo je bio atrakcija i privlačio je dobro društvo svake godine. Ali, sada čini ovu zemlju opasnom. Tamnica mu je puna zarobljenika, zaustavlja trgovački saobraćaj i pljačka ga, tako da više ne možeš doći do parčeta tkanine ili novog mača. Njegova kula mora da je puna robe i dragog kamenja, zlata i zaplenjenog oružja. Nadam se da ćeš moći da ga ukloniš, dodijao mi je.

— Učiniću što mogu, odgovori Marhalt. Da li se bori na konju?

— O, ne. On je suviše krupan. Nijedan konj ne bi mogao da ga ponese. U stvari, on može uzeti konja u ruke kao kučence.

— Kako se zove?

— Zove se Taulurd.

— Slušao sam o njemu, gospodine. Ima brata u Kornvolu, po imenu Taulas. Borio sam se s njim i bio drugi posle najboljeg, ali tad sam bio mlad. On me je naučio ponečemu.

Fergas nastavi:

— Ne bih mario kad bi prosto uzimao šta mu treba. Ali, ono što ne može koristili, Taulurd uništava kao mrzovoljno derište.

— Pa, dobro, dodade Marhalt, pretpostavljam da on i jeste dete, uprkos svojoj veličini. Nosi li oklop?

— Ne. Samo životinjska krzna, a kao oružje — toljage. Tri debla i poluge od gvožđa, sve do čega dođe.

— Pa, videćemo, zaključi Marhalt. Možda bih mogao poći da ga potražim sada, ali ću radije sačekati do jutra. Mogu li upotrebiti tocilo za svoj mač, gospodine?

— Pozvaću slugu da ti ga naoštri.

— Ne, reče Marhalt. Više volim da to sam uradim. Hoću naročitu ivicu. A sada, moj gospodaru, da li smo slobodni da skinemo oklop i da se raskomotimo?

— Hiljadu puta oprostite, reče Fergas. Molim, vas, dođite u moju blagovaonicu, ili — još bolje — hajde da večeramo u mojoj

sobici kraj kamina. Nemam društva ovde. Taulurd čini ceo ovaj kraj nepopularnim. Dođi, gospo moja. Dođi, gospodine. Nadam se da nemate ništa protiv seljačke hrane. Kreveti su, zato, udobni. Narediću da vam stave toplo kamenje da osuši i ugreje postelje. Ovo proleće je kišovito.

Mali zamak lorda Fergasa beše pogodno mesto na obali reke Kam. Zamak je obrazovao ostrvo, opkoljeno tekućom vodom reke Kam kao zaštitnim šancem. Pošto je šanac bio dubok, zidovi su mogli biti niski. Vilo je to svetlo i zračno mesto, gde je sunce moglo prodirati, kao što je bio slučaj tog jutra kad se ser Marhalt pripremao za borbu s divom. Obukao je meki kožni haljetak i čakšire, što je obično oblačio ispod oklopa, ali tog dana nije stavio metal preko tela i glave. Na noge je obuo obuću od meke jelenje kože, umotane trakama do kolena.

Fergas se bunio:

— Zar si poludeo? Taulurd će te zdrobiti svojom toljagom.

Ali mu se Marhalt nasmeši:

— Neću da nosim na sebi sopstvenu zamku, reče on. Zar bi me oklop spasao od udarca?

— Ne. Ne bi.

Marhalt nastavi:

— Njegov brat me je tome naučio. Skoro me je ubio. Jedino oružje protiv snage i veličine su brzina i sićušnost. Dodaj mi štit, draga moja, reče on svojoj dami, a zatim uze mač, naoštren da rascepi i dlaku nadvoje, i odmeravaše ga u ruci.

— Pričvrstiću ti korice za pojas, reče dama.

— Ne gospo moja. Neću ih uzeti. Neću ništa što štrči, ništa da mi smeta. Sada, gospodaru Fergase, hoćeš li me povesti do diva?

— Ne verujem da bih mogao podneti prizor: ti, protiv tog slona. Poslaću čoveka s tobom.

— I ja ću poći, reče dama.

— Ne, draga moja. Čekaj me ovde.

— Zašto da ne pođem?

— Iz istog razloga iz kog neću nositi ni korice mača, moja gospo.

Vodič povede Marhalta duž slabo vidljive staze preko utrine i preko kamenitog tla na kome je rasla bodljikava žuta štipavica, a na obali reke pokaza prema velikoj tamnoj spodobi na gomili stenja:

— Eno, gospodine, čudovišta. Ti budi ovde a ja ću, ako dozvoliš, tamo.

— Uzmi mog konja, reče ser Marhalt, odjaši malo podalje i čekaj me.

— Borićeš se pešice?

— Neću da se petljam s konjem. Ako me ubije, pokušaj da sačuvaš jedan mali komad mog tela za moju gospu. Ona čuva uspomene.

Marhalt se tiho prikrade u svojoj mekoj obući do diva koji je sedeo na gomili stenja. Njegova glomazna raščupana glava beše mu pala na grudi, dok su mu se ramena tresla. Pevao je neku pesmu bez melodije, kao ratoborno dete. Koža mu je bila sva okorena od prljavštine, i povetarac donese do Marhaltovog nosa gadni zadah. Svuda kraj njega naokolo ležahu hrastove toljage i ubojni buzdovani sa ižlebljenim završecima i bodljikavim izraštajima i teška gvozdena poluga s čeličnim klinovima na kraju. Div, zabavljen svojom pesmicom, nije čuo Marhaltovo približavanje.

— Dobro jutro, Taulurde, reče vitez mirno. Donosim ti pozdrav od brata, Taulasa.

Ogromna glava se podiže. Crvene oči zablistaše iza zamršene prljave kose a debela usta pućkahu mehuriće pene kao odojče.

— Hab, progovori Taulurd. Ho.

— Žao mi je što ti moram reći, Taulurde, ali moraćeš otići odavde, daleko. Ne umeš da se složiš s ljudima. Ugnjetavaš ih i nisi naučio da poštuješ tuđu imovinu. Gle, Taulurde, nisi čak naučio ni da se pereš. Sram te bilo. Smrdiš kao mrtvačnica i klozet istovremeno. Ne možeš ostati ovde.

Taulurdove oči se navodniše i upravo se spremao da zaplače, kad mu oči dobiše divlji izraz a pesma se pretvori u zverski urlik. Njegova ogromna šaka neopaženo ščepa gvozdenu polugu i on neočekivano skoči — bio je visok četiri metra, glave kao plast sena, a njegove obešene usne se razmakoše i otkriše crne zube. Zateturao se unapred, njišući bokovima kao gorila, i bubnjajući po prsima

levom pesnicom preteći je urliknuo glasno i piskavo. Mišići njegovih ruku i grudi bili su kao zmije.

Ser Marhalt je stajao mirno na svom mestu sve dok se div nije nadneo nad njim i dok nije osetio njegov teški zadah. Div zamahnu gvozdenom polugom i kad se ona poče spuštati, vitez se izmače i skloni orijašu iza leđa, a udarac pogodi zemlju.

— Ne vredi ti, reče Marhalt. Ti si samo jedna velika i snažna beba. Neću da te povredim. Ako odeš, možemo ostati prijatelji.

On primeti lukav pogled u divovim očima, dok se lagano okretao, i vide kako se toljaga malo podiže, a po napetosti mišića znao je da će uslediti brzi udarac postrance. Brzo izračuna njegovu putanju i mesto gde treba da se skloni. Toljaga je sekla vazduh kao srp i Marhalt pokuša da odskoči, ali kamen mu se otkotrlja ispod noge i on se zatetura. Toljaga ga zahvati po štitu i gvozdeni šiljci se usekoše i istrgoše mu ga iz ruke, skoro mu otkinuvši ruku iz ramena. On se otkotrlja i umače na šakama i kolenima, a kad se diže, oštar bol u levom ramenu postade nepodnošljiv.

— Ho, uzvikivao je. Ha! Ha-Ha!

— Ti si zaista nevaljalo dete, reče mu Marhalt. Ne želim da te povredim, ali ako se budeš ponašao kao zver, bojim se da ću morati da te ubijem, a to mi izgleda šteta.

Sad mu div priđe trapavo trčeći i dižući toljagu uz razjarenu riku. Marhalt brzo osmotri tlo, zbog mogućnosti odronjavanja kamenja. Sačekao je da mu se div približi na dva metra, a onda se pognu i čučeći skoči ispod divove desne ruke a njegov oštri mač iskoči nagore i zaseče žilu. Divova ruka se povi unazad i toljaga ispade na zemlju.

Taulurd je skakao gore-dole, hvališući se i kikoćući:

Taulurd je izgledao iznenađen zbog povređene ruke, dok je krv kuljala u mlazevima iz presečene arterije, a onda — odjednom — briznu u plač i jecaše kao povređeno i zaplašeno dete. Odgegao je ka reci i gazio sve dok mu voda nije došla do grla, a onda se zaustavio, van domašaja mača, blebećući i jecajući, dok se voda oko njega crvenela od krvi koja mu je oticala.

Marhalt je stajao na obali. Nije mogao prići divu zbog dubine.

— Jadnik, reče on. Ubio sam mnoge ljude i druga bića, ali ništa nije bilo tako tužno kao ovo. Žao mi je, Taulurde, ali što pre — to bolje.

Podiže okrugao oblutak sa obale i baci ga na veliku glavu. Div se skloni u stranu i kamen pljusnu ispod njegovog uha.

Marhalt se hitnu još jednom i ponovo promaši, ali treći hitac pogodi čelo između zacrvenelih očiju koje su divlje zurile, i Taulurd brzo potonu otvorenih usta, dok su se mehurići dizali po krvavoj površini reke. Marhalt je stajao iščekujući. Za trenutak je čudovište isplivalo valjajući se kao srušeno stablo. Tada ga zahvati matica i ponese brzo niz reku ka moru.

Sad se i Marhaltov pratilac približi, uzbuđeno vičući:

— Pobeda, moj gospodaru. Bilo je veličanstveno.

— Bilo je grozno, odgovori Marhalt.

— Hajdemo brzo u njegov zamak. On ima blaga i zatvorenika.

— Da. Hajdemo.

Zamak beše gruba zgrada od nagomilanog kamenja, kao veliki tor za ovce, prekriven granama i busenjem. U tami su ležali vitezi i dame, ovce i svinje, svi vezanih ruku i nogu, valjajući se u blatu i jadu.

— Skini krov, naredi Marhalt. Pusti svetlost u staju.

A kad je mogao bolje videti, preseče svojim oštrim mačem veze ljudima i životinjama i oni se počeše mučiti da ustanu ali su, s bolom, padali natrag dok im krv ne poče normalno cirkulisati.

U uglu je ležalo divovo blago. Zlato i srebro, dragulji i blistave tkanine, raspeća i putiri od dragocenog materijala s ugrađenim rubinima i smaragdima, a zajedno s tim obojeno kamenje i parčići slomljenog stakla s crvenih prozora, kvarc i čvornovati kristal i parčići plavog i žutog porcelana — čitava zbirka neprocenjivog bogatstva i bezvrednih gluposti. A ser Marhalt, gledaj ući tu gomilu, tužno reče:

— Jadnik. Nije znao da razlikuje. Nije mogao naučiti da krade samo stvari od vrednosti, kao što to čine civilizovani muškarci i žene.

— Ipak, ima svega dovoljno, reče sluga. Bićeš bogat do kraja života, pa makar živeo dvesta godina.

— Neka se sve to prenese u zamak vojvode Fergasa, mog prijatelja, odgovori Marhalt. I pazi da ne ukradeš polupano staklo.

Marhalt se zatim pope na konja i odjaha, a jedini trijumf mu beše tužno i neprijatno osećanje u grlu. „A, ipak, tako je moralo biti“, reče u sebi. „Jadnik, predstavljao je opasnost.“ I seti se ponovo užasnutih očiju čudovišta-deteta. Znao je da je strah najstrašnija rana.

Vojvoda Fergas beše zadovoljan i zahvalan.

— Ne možete ni zamisliti štetu koju je taj div pravio. Čitavi komadi zemlje leže neobrađeni, jer je pojeo konje. Ni trgovci, ni limari, ni namernici ne prolaze više ovuda, nema ni pevača ni pripovedača iz Francuske da nam pričaju o našoj sopstvenoj istoriji. Sad će sve biti drugačije, zahvaljujući tebi, prijatelju moj. Dao bih ti zemlje, kad bi ti to želeo. Ali ti imaš blaga za četvoricu. Zašto se ne odmoriš kod mene kao gost? Ovo je tvoj dom onoliko dugo koliko možeš da držiš svoje nemirno srce na uzdi, govorio je Fergas.

Uveče, šetajući po livadi kraj opkopa, Marhalt reče dami:

— Što da ne? Dovoljno sam star da ne težim avanturama radi njih samih. Ima još dosta vremena pre no što treba da se sretnemo na raskršću s mojim prijateljima. Ti odluči, moja gospo, ali ako prosuđuješ da možemo još malo ostati, ja te neću odbiti. Dobra postelja i redovni obroci mi se sviđaju. Možda je to zbog mojih godina.

— I meni zvuči privlačno, odgovori ona. Ako mogu naći dobre flandrijske tkanine, zabaviću svoju iglu. Ovde ima dokonih devojaka. Vojvoda Fergas me je zamolio da ih ponečemu naučim.

Ser Marhalt nastavi:

— Mogu poslati čoveka na južnu obalu. Toskanski brodovi donose tkanine načinjene od engleske vune, ali obojene i obrađene kako to samo Firentinci umeju. Skup materijal, ali ne zaboravi da imam blata, gospo.

— Ti bi to učinio za mene? Zaista si dobar prijatelj. Kupi veliko parče kraljevske crvene boje i ja ću ti napraviti kraljevsku odeždu,

moj kralju, a na njoj ću izvesti ovogodišnje tvoje doživljaje, sećanje na tvoje pustolovine ispisano na svetloj svili.

Beše to vreme ugodne domaće atmosfere. Gospa je dovela svoj pribor za šivenje u red, sluge su stalno imale posla, paučina je bila redovno čišćena, čisto rublje se belilo i sušilo na travi livade. Marhalt je pecao pastrmku u reci, gonio hrtove za zečevima i skoro nijedan dan nije prošao a da se nije vratio s ulovljenim pticama. Fergas je ponovo doveo u red svoja imanja, a u dugim letnjim večerima ćaskali su o letini i receptima i ljudima, pričali priče, pili medovinu od uzavrelog meda, ponekad i jaku začinjenu medovinu nazvanu meteglin, koja je izazivala nesiguran korak i bezrazložan smeh.

Gospa je sve više brinula o svom gospodaru, udešavala njegovu kosu i sekla mu nokte, stalno nešto išla za njim i skupljala.

— Zašto ne obučeš plavo-žutu odeću večeras? pitala bi. Tako ti lepo stoji. Ističe boju tvojih očiju.

— Nisam imao nameru da se presvlačim, moja draga.

— O, ali moraš. I Fergas se presvlači. I svi drugi.

— Ali ja nisam Fergas. Nisam svi drugi.

— Ne vidim šta imaš protiv toga. To je samo mali napor, a daleko je prijatnije biti čist. Vidi kako lepo miriše tvoja plava odežda. Stavila sam je u orman sa lavandom.

Negde oko kraja leta ona reče:

— Ne vidim zbog čega svuda okolo ostavljaš svoje odelo. Isto je tako lako i podići ga. Neko mora to uraditi, jesi li mislio o tome?

A u septembru:

— Moj gospodaru, ako tražiš svoje stvarčice, naći ćeš ih u sanduku na kraju hodnika. Ostavio si ih na prozorskoj dasci. Isprljale su mi maramice pri sušenju.

— Zar ne mogu dobiti prozorsku dasku za svoje stvari, draga?

— Takve stvari spadaju u sanduk na kraju hodnika. Ostavi ih tamo i uvek ćeš lako moći da ih nađeš.

— Znam gde ih mogu naći i ako su na prozorskoj dasci.

— Mrzim kad stvari leže svuda okolo.

— Sem tvojih stvari.

— Ti bi se svađao, gospodaru?

Kad su novembarski mrazevi počeli da blistaju na travi ona reče:

— Nikad nisi kod kuće. Zar su konji tako dobro društvo, ili se radi o nekoj mladoj konjušarci sa slamom u kosi?

A kad su se zimske oluje vratile i zacvilele duž zidova provlačeći se iza šarki, ona se požali:

— Treba da izađeš napolje i da malo vežbaš. Gojiš se.

— Ne. Ne gojim se.

— Možeš sebe obmanjivati, gospodaru, ali to neće uveriti onu dugmad koju stalno moram ponovo da ti prišivam, jer uporno otpada. Ne. Nemoj ustati i napustiti odaju. To će biti vrlo uvredljivo.

U februaru je kazala:

— Nemiran si, gospodaru, a ja znam zašto. Nije prijatno biti gost. Fergas je divan čovek i ja sam to uvek tvrdila, ali ne misliš li da bi mogao ustrebati našu sobu?

— Ne. Pitao sam ga.

— Koješta. Jedna žena to bolje zna. Kad bi bar prestao da hodaš gore-dole. To je zato što nemaš osećaj odgovornosti. Ti imaš svoje zemlje, moj gospodaru. Zašto ne odemo tamo? Onda bi imao svoj posao, kao Fergas ovde, i ne bi bio tako nemiran. Bilo bi prijatno sazidati sopstveni zamak za nas. Zašto gledaš tako u mene, moj gospodaru? Zar ćeš opet dobiti napad besa?

On joj priđe i stajaše otvorenih usta, teško dišući.

— Gospo, dosta. Izmenila si se od kako ne jašeš konja. Dosta.

— Ako sam se ja izmenila, i ti si. Više nisi veseo i ne brineš o meni. Samo bockaš i žališ se. Kažeš, izmenila sam se! Pogledaj se samo u ogledalo ako hoćeš da vidiš šta znači promena. Ne kolutaj očima i ne mršti se. Nećeš me zaplašiti kao onog jadnog diva.

On se okrete i brzo izađe, a ona se vrati svom vezu pevušeći u pola glasa.

Čula ga je kako se približava zveckajući niz hodnik, a onda se vrata širom otvoriše. Bio je navukao oklop, očišćen i nauljen, a pod miškom je držao kacigu.

— Šta je sad? upita ga. Još jedno praskanje?

— Gospođice, poče on. I, zapamti, rekoh gospođice, pakuj svoje potrepštine u svoju malu torbu. Uzmi neki topli ogrtač. Odlazimo. Naredio sam da se osedla moj bojni konj.

— Jesi li poludeo? Ne bih ni mrtva...

— Gospođice, zbogom ostaj, reče on a zveket njegovih metalnih koraka odjekivao je hodnicima.

Ona skoči:

— Gospodaru moj, poviče ona, čekaj, čekaj me, gospodine. Dolazim. Sačekaj me, moj gospodaru.

Ona brzo otvori orman, iščeprka svoju putnu torbu i ubaci stvari u nju. Zatim zgrabi ogrtač i potrča za njim.

Tog popodneva, jašući ka severu dok je tanka uzda kuckala u oklop a vetar zavijao, brišući preko vizira, on srete tri viteza s Arturovog dvora. Posadi svoju damu u zaklon jednog hrasta izvan domašaja vetra, a on se potuče i ostavi viteze da leže na zemlji. Onda se vrati, lako diže damu na konja iza sebe.

— Umotaj se dobro, moja draga, reče joj. Možda nećemo naći neko mesto da se sklonimo noćas.

— Da, moj gospodaru, odgovori ona, i navuče kapuljaču preko glave, a glavu nasloni na njegova široka gvozdena pleća.

Kad blagi aprilski pljuskovi oslobodiše martovske korene, oni se približiše mestu sastanka gde se staza utrostručavala, da potvrde zakletvu lutanja za pustolovinama.

— Bila je to dobra godina, reče on. I samog povratka se ne moramo stideti.

— Dobri moj gospodaru, šta ćeš sada raditi? Hoćeš li poći na svoje imanje, ili ćeš na Arturov dvor? Ne reci, gospodine. Znam. U oba slučaja strela proleća će naći put do tebe, a ti ćeš hodati tamo-amo i besneti, a onda, jednoga dana — bez opomene — uzjahaćeš i otići.

— Možda, odgovori on. Ali, nije to ono što me brine. Šta ćeš ti uraditi? Hoćeš li poći mojoj kući? Možda bismo mogli sazidati mali zamak?

Ona se nasmeja i skliznu na zemlju a onda odveza svoju malu torbu sa sedla.

— Zbogom, moj gospodaru, odgovori mu.

Pope se zatim uz strminu do mahovinom obraslog mesta gde je žuborio izvor sveže vode, raširi svoj ogrtač na travu i graciozno sede na njega. Začeprka po torbi i izvadi zlatni venac, te ga stavi na glavu. Pogleda dole na mesto gde je Marhalt sedeo na konju, nasmeši mu se i mahnu. Jedan mlad vitez dojaha.

— Je li to neka dama sedi tamo, gospodine?

— Da, mladi viteže.

— Šta radi tamo?

— Zašto je sam ne zapitaš?

— Kako se zove?

— Nikad se nisam setio da je zapitam, reče Marhalt, poteže uzde i odjaha na raskršće da sačeka ostale.

A sad moramo vratiti stranice kalendara za godinu dana unatrag, i pratiti ser Ivejna dok jaše s damom šezdesetih leta, putem ka zapadu i Velsu.

Mladi Ivejn nije mogao reći zašto je, budući prvi na potezu, odabrao baš nju za saputnicu. Kosa joj je bila seda a godine su se videle jasno ispisane borama i boricama. Njeni obrazi su znali za hladnoću, a toplota i vetar su ih izbrazdali. Nos joj je bio izražen i visoko zasvođen kao u orla, a oči bledožućkaste, dalekovide i prodorne, vrele od tragičnog humora ili, kad zažmiri, ispitivački oštre. Kad se Ivejn i sam iznenadio sopstvenom izboru, ona brzo skoči, uze njegove uzde i povede ga dalje od ostalih kao da želi da ga spreči da se predomisli, jer beše primetila pogled mlade dame. Gospa je bila vitka kao vrba ali spremna kao napet luk. Nije sačekala mladićevu ruku, već je ščepala sedlo i bacila se lako konju na sapi.

A kad su zakletve položene, ona ga je požurivala što je više mogla.

— Hajdemo, pođimo, mladi viteže, govorila je. Imamo mnogo posla. Uzećemo put ka zapadu. Brzo. Brzo. I osvrnu se na ostale, koji se behu još zadržali na raskršću.

— Gospo, mora da i ovde u blizini ima prilike za neku pustolovinu, reče Ivejn.

— Pustolovinu? O, da. Pustolovine. Videćemo. Hoću da se udaljimo od ostalih. Plašila sam se da me možda nećeš odabrati. Želela sam da me odabereš, a ti si to i učinio. Jesi. Jesi. Njen glas beše resko veseo.

— Zar si me zavolela tako brzo, gospo?

— Zovem se Lin, odgovori ona. Ti si Ivejn, sin Morgane le Fej, kraljev nećak. Zavolela te? nasmeja se ona. Ne, ja sam te procenila između ostalih. Marhalt, dobar, pouzdan vitez, izvanredan borac, može biti izvrstan, ali je češće dobar nego izvrstan. Marhalt je do kraja određen. Ništa ga više ne može izmeniti. Gaven? Temperamentan, zgodan, uobraženi neženja koji se hrani samim sobom kao gušter svojim repom. Gaven ima svoje dobre dane, kad mu je lako i na mesec da skoči, i loše, kad mu i crv pravi visoki luk nad glavom.

— To su oprobani vitezovi, moja gospo Lin. Zašto si mene odabrala?

— Baš iz tog razloga. Ti nisi oproban i zato još nisi uobličen. Postao si vitez zbog srodstva s kraljem a ne zbog pobede u borbi. Reci mi, sinko, jesi li dobar borac?

— Ne, gospo moja. Mlad sam i neiskusan, a ni snaga mi nije velika. Pobedio sam u nekoliko dvoboja u dvorištu s mladim borcima, ali još češće sam bivao poražen. Danas sam, protiv iskusnog viteza, pao kao zec od tupe strele. Ali, ni Gaven nije uspeo da ga savlada.

— Dobro je, odgovori mu ona. Vrlo dobro.

— Šta ima dobrog u tome, moja gospo?

— To što nisi usavršio svoje greške, mladi gospodine. Ti si dobro građen, ali nisi očvrsnuo. Gledala sam te kako se krećeš celim telom i koristiš sve što ti je dato na dar. Dugo sam čekala na takav materijal, kao što si ti. Pazi, na stazi koja se račva, uzmi desnu. Smatraš li nedoličnim da dama mojih godina ide u avanture?

— Nalazim da je neuobičajeno, gospo. On se okrete preko ramena i vide njeno lice, njene usne stegnute u zadovoljni izraz, a u žutim očima — odlučnost.

— Reći ću ti, poče ona. A onda se više ne smeš čuditi. Ne smeš me ponovo pitati. Kad sam bila devojčica, mrzela sam vez.

Posmatrala sam dečake kako se obučavaju bojnim veštinama i zamrzla sam okove haljine. Jahala sam bolje no iko, lovila bolje, što sam i dokazala, a i u koplju sam pokazala da sam bolja. Samo slučajnost što sam bila žensko sprečila me je da budem više nego jednaka s dečacima. Pošto sam mrzela ograničenja svog pola, ponekad sam se odevala kao dečak, maskirala se i sačekivala na šumskim proplancima dečake i mladiće. Pobeđivala sam ih u rvanju i direktnoj borbi, suprotstavljala im se mačem i štitom, dok jednom nisam ubila mladog viteza u poštenoj borbi. Onda sam se uplašila. Zakopala sam ga, telo i oklop, i ponovo se povukla u bezbednost svog roda. Ti znaš da je spaljivanje kazna za izdaju dame nad vitezom.

— Šta mi to pričaš, poviče ser Ivejn. To je priča groze i neprirodnog.

— Možda i jeste, odgovori ona. Pitam se samo — koliko neprirodnog? Onda sam znala da moram napustiti viteštvo. I s gorčinom sam posmatrala turnire i dvoboje. Videla sam kako muškarci prave greške i kako su suviše glupi da ih ispravljaju. Sva sam bila naoštrena za borbu, ali borbu dobru a ne onu neveštu ceremoniju sečenja tela kao što mesar kasapi komade mesa. Videla sam kako se bore veliki vitezi i shvatila da njihova veličina nije slučajnost. Možda nisu mislili o tome, ali poznavali su svoje oružje i svoje protivnike. Prepoznavala sam nadmoć i studirala je, primećivala greške i pamtila ih sve dok o umetnosti ratovanja nisam naučila više od bilo kog živog viteza. A sedela sam puna znanja i bez mogućnosti da ga koristim sve dok sokovi moje taštine nisu usahli a otrov moje jarosti se razblažio. Jednom reči, kad mi se sredovečnost približila, našla sam izlaz za svoje znanje. Da li si poznavao nekog mladog i neoprobanog viteza koji je odjahao i kroz godinu dana se vratio prekaljen kao mač, pouzdan i smrtonosan kao jasenovo koplje?

— Da, znam jednoga. Prošle godine ser Eglan, od koga sam čak bio i bolji, vratio se i zaslužio nagradu na turniru.

Ona se zadovoljno nasmeja.

— Zbilja? Valjan momak. Jedan od najboljih koje sam poučavala.

— Nikada te nije pomenuo.

— Pa, kako bi i mogao? Koji bi muškarac u svetu muškaraca priznao da se naučio ponašanju od jedne žene? Nisam morala da tražim zakletvu ni od jednog viteza.

— Hoćeš da kažeš da si im davala časove?

— Davala časove, obučavala ih, učila, jačala, izoštravala, oprobavala ih i tek onda vraćala u svet kao savršene instrumente za borbu. To je moja osveta i moj trijumf.

— A kuda ćemo sada, gospo? Hoćemo li imati pustolovina?

— Idemo na moje imanje skriveno u velškim brdima. Pustolovine ćeš imati kad budeš za njih spreman, ne pre.

— Ali, ja treba da budem na zadatku traženja avantura.

— A zar je loš zadatak tražiti savršenstvo u viteštvu? Samo reci jednu reč i ja ću sići s konja i vratiti se da sačekam drugog mladog kandidata, a ti se možeš prevaljivati kao zec celog života.

— O, ne, brzo će Ivejn. Ne, gospo.

— Onda, hoćeš li se povinovati mome zakonu i režimu?

— Da, gospo.

— Valjan si ti momak, reče ona. Neće biti lako, ali biće ti drago.

— Ali, šta ću reći kad se vratim bez doživljaja?

— Deset meseci ćeš učiti i vežbati, reče ona. A onda, obećavam ti, imaćeš više doživljaja i oni će biti korisniji nego kod drugih za godinu dana. Jaši dalje, školovanje počinje, školovanje u vojnoj tehnici.

A onda se njen glas izmeni i dobi prizvuk naredbe.

— Jašeš sa suviše kratkim uzengijama. Moraćemo ih produžiti. Stopala ti moraju ležati što niže, tako da kad se podigneš u uzengijama, ostavljaš sedlo praznim samo za dlaku. Kratke uzengije čine čoveka u oklopu suviše teškim. Sedi ležerno, ramena zabaci. Prihvati pokret butinama i leđima, a sad pusti da ti stopala vise slobodno.

— Gospo, poče on. Jašem celog svog života.

— Poznato je da muškarci loše jašu celog svog života. Zato se pravi konjanik ističe među ostalim muškarcima.

— Ali, gospo, moj instruktor kaže...

— Tišina. Ja sam sada tvoj instruktor. Što ležernije sediš, ne otromboljeno nego opušteno, ne suprotstavljajući se pokretima konja, utoliko mu više olakšavaš. A kad kasaš, digni se prvo na jednu stranu a onda i na drugu, tako ćeš odmoriti konja. O, znam da ima mnogo onih koji, samo zato što imaju mnogo konja, sve ih iscrpljuju, osakaćuju ih za samo jedan dan lova i ostavljaju gomile ruina. Ti to nećeš činiti. Ti ćeš uvežbati samo dva konja, ali ćeš ih, kao sebe sama, paziti i čuvati. Kažem ti, dobar konj vredi više nego dobar oklop. Jahač je s konjem jedna celina, a ne samo čovek koji se popeo na leđa životinje. Ti ćeš ugađati svom konju pre nego sebi, nahraniti ga pre nego što ti jedeš, lečiti mu rane pre nego svoje. A onda, kad ti ustreba, imaćeš sredstvo i prijatelja. Shvataš li?

— Slušam, gospo.

— Samo slušanje ti neće biti dovoljno. A sad, tvoj oklop. Prodaćemo ga nekoj lakovernoj budali.

— To je najbolji oklop, gospo. Pravio ga je veliki stručnjak, iz planinskih krajeva Nemačke. Košta čitavo bogatstvo.

— Mogu zamisliti. Na paradi sigurno privlači sve poglede. Dame prevrću očima i guču kao da odeća nosi muškarca a ne obrnuto, što i nije redak slučaj ali za borbu taj oklop ne vredi mnogo.

— Šta mu nedostaje? Iz Insbruka je.

— Reći ću ti šta mu nedostaje. Suviše je debeo i težak. Metal nikada ne zamenjuje veštinu. On štiti mesta koja ne zahtevaju zaštitu. Pun je ispupčenja i rupa da zakači vrh koplja ili da maču ponudi površinu za sečenje. Ne možeš saviti desnu ruku da zadaš udarac s bliže strane, a kad digneš ruku metal se pomera i otkriva tri inča ispod tvog slatkog pazuha. Jesam li jasna? Ukratko, ne vredi ništa. Krećeš se u njemu kao magarac sa pretovarenim samarom. Ja bih te mogla pobediti u dugačkoj suknji mačem, a ti da si u tom oklopu. To je oklop za gledanje a ne za upotrebu.

Ivejn joj odgovori s prizvukom ljutine:

— Kritički si nastrojena, gospo.

— Misliš? Gučem kao gugutka. Čekaj dok me čuješ kad zaista kritikujem. A ako se kaješ, samo me spusti sa sedla i nastavi put.

— Gospo, nisam mislio...

— Onda ćuti dok ne budeš nešto mislio. Ne samo da ćeš morati odbaciti tu glupavu kantu za voće koju nosiš na sebi, već i masu gluposti koju si usput sakupio. Počinješ od početka, momče, od početka, kao beba koju drže za noge i upravo su je išljepkali da udahne prvi vazduh u pluća.

Gde sam ono stala? Ah, da. Oklop. Otvori svoje slatke uši, slušaj i pamti. Mogao bi čak i ponavljati za mnom. Svrha oklopa je da štiti samo ono što spretnost, brzina i preciznost ne mogu. Treba da je što lakši i da ponudi uglove za letimične udarce. Nikada ne sme biti iskušan direktnim napadom. Njegov smisao je da otklanja udarce. Kaciga treba da je tako uobličena da oštrica klizne niz nju a ne da joj pruži otpor. Tvoj vizir je tako vešto pravljen da ne vidiš kroz njega. Kako se možeš boriti ako ne vidiš? Šlem pod uglom je bolji od debele ploče, jer čak i ako imaš posuda od livenog gvožđa na glavi, jedan snažan udarac bojnim topuzom spljeskaće te kao zečića, A sad, pređimo na pancirne rukavice, a onda vratni deo oklopa, pa sedlarski deo. No, to ćemo ostaviti za posle. A sada, izreći ću ti zakon a ti ćeš ga naučiti reč po reč, a svaka reč mora biti pojačana vatrom. Evo zakona. Cilj borbe je pobeda. Nema pobede u odbrani. Mač je važniji od štita a veština i od jednog i od drugog. Poslednje, vrhunsko oružje je pamet, sve drugo je samo pomoćno.

Iznenada, ona zaćuta. A onda zapita:

— Iscrpla sam te, zar ne, sinko? Ali, kad bi uspeo da naučiš samo ono što sam ti do sada rekla, malo njih bi moglo da ti izađe na megdan a još manje da ti se odupre. Nego, noć se približava. Skreni u zaklon na obronku. Dok obrišeš konja da bude suv, ja ću ti naći nešto za večeru.

Kad se Ivejn vratio, pošto je privezao konja, ona ta upita:

— Jesi li ga dobro osušio?

— Da, gospo.

— I obesio prekrivač sedla da se suši?

— Da, gospo.

— Vrlo dobro. Evo tvoje večere. I ona mu dobaci parče ovsenog hleba, tvrdog i neukusnog kao crep sa krova.

Dok ga je žvakao ne žaleći se, gospa Lin se spusti na zemlju i uvi se svojim velikim ogrtačem kao šatorom.

— Noćni vazduh izaziva bolove u mojim zglobovima. To su godine. Pa dobro, svet me neće zapamtiti, ali ostaviću prave muškarce iza sebe. Moje dvorište je utroba iz koje izlaze vitezi. Reci mi, mladi gospodine, kakva ti je majka? Neke čudne priče kruže o Morgani le Fej.

— Ona je uvek bila dobra prema meni, odgovori joj on. Naravno, imajući u vidu imanje i druge njene dužnosti, možda nisam bio s njom onoliko koliko je želela, ali — da, uvek je bila dobra i pažljiva prema meni. A kad je u dobrom raspoloženju i kad je sve potaman, niko nije veseliji od nje. Peva kao anđeo, igra se i šali, tako da pucamo od smeha.

— A kad nije vesela, šta onda? upita ga gospa Lin.

— Pa, onda, naučili smo da joj se sklanjamo s očiju. Ona je snažna ličnost.

— Nadam se da te nije podučavala svojoj vrsti ratovanja?

— Kako to misliš, gospo?

— Ne izbegavaj pitanje, dečače. Mislim na magiju, a i ti znaš da mislim na magiju.

— O, ona nikad ne koristi magiju. Upozorila me je na to.

— Zbilja? Pa, dobro.

Gospa ponovo leže na zemlju, pažljivo zamota noge pokrivačem i ututka ga oko ramena.

— Mora biti da često viđaš Artura. Pričaj mi o kralju. Kakav je van prestola?

— Nikakve razlike nema, gospo. On je uvek na prestolu, sem...

— Sem, šta?

— Ne bih to smeo reći.

— To moraš sam oceniti. Je li nešto nedolično?

— Ne, samo zbunjujuće, jer, vidiš on je kralj, gospo.

— A ti si video nešto obično, ljudsko?

— Može se tako reći, čini mi se. Jedne noći, kad je moja gospođa majka bila vrlo vesela i kad smo se svi smejali do besvesti, glasonoša je stigao k njoj i ona je sva potamnela u licu. Ja sam se, naravno, izgubio, kao što sam navikao, i otišao sam da posmatram zvezde i osluškujem vetar.

— Kao što uvek činiš.

— Da, otkud znaš? I začuo sam nešto kao pseće cviljenje ili bol koji se provlači uprkos snažnog stiska. Prišao sam tiho i u senci kule video kralja — plakao je s rukama na ustima da priguši jecanje.

— A ti si se izgubio bez reči?

— Da, gospo.

— Dobro, reče ona. Tako je i trebalo učiniti.

— To me je zbunilo, gospo, i slomilo mi srce. Kralj ne može plakati — on je kralj.

— Razumem. Nemoj to više nikada pričati. Ni ja neću nikad ponoviti. Ali, nije loše da se ponekad podsetiš, za slučaj da poželiš da budeš kralj. A sada, spavaj, sinko. Rano ćemo pojahati.

Pod „rano“ je podrazumevala prvi trenutak kad magličaste zvezde počnu da blede. Lin prodrma ser Ivejna iz vlažnog sna.

— Diži se, reče mu, i izmoli molitve. Bacila mu je krišku hleba na grudi. I dok su se pripremali da uzjašu, ona je sumorno litanisala:

— Rđa se hvata na moje zglobove, govorila je. Nije noćni zamor znak starosti, već jutarnji škripavi bolovi.

Mladi Ivejn se slepo teturao u polusnu, osedlavajući svog bezvoljnog konja. A kad je obukao oklop, kopče i kaiši nisu popuštali pod njegovim prstima. Bili su uveliko na putu kad slaba jutarnja svetlost označi stazu i drveće iznad njih.

Prešli su široku plitku rečicu dok se sunce dizalo iza njihovih leđa. Izbili su na čistinu koja se uspinjala ka vresovitim bregovima, i ispred njih bregovi su se protezali u nedogled. Stenoviti kraj kao da je u sebi čuvao svu tamu. Ovce su dizale glavu i posmatrale ih žvaćući, onda opet obarale glavu i pasle travu, a s vrhova grebena posmatrao ih je zlobno mrki ovčar s raščupanim psom koji je iščekivao gospodareve želje cvileći nestrpljivo.

— Jesu li to ljudi ili nisu? zapita Ivejn.

— Nekad jesu nekad nisu, a nekad su i jedno i drugo. Ne prilazi im. Imaju bodlje.

Gospa je bila ćutljiva ujutro, ali kad je konj usporio hod na padini, ona ispolji nestrpljenje.

— Obodi konja, momče, reče ona razdražljivo. Brda nam neće sama prići. Nije dozvolila odmor u podne, već su se samo napili vode na svežem izvoru koji se slivao niz brežuljak.

Bilo je rano popodne kad su se uspeli na poslednju dugu uzbrdicu i stigli do mesta skrivenog od svakog sem od ptica. Tu beše niska kamena zgrada zaklonjena od vetrova, prekrivena lomljenim kamenom sa širokim niskim vratima za zdepaste ljude i optočena izlomljenim strelama. Ovakve zgrade bile su smeštene na tri strane dvorišta, s kog je kamenje bilo počišćeno, i tu Ivejn ugleda viseći džak s peskom u veličini čoveka i alku za nabadanje kopljem, drvenog čoveka s toljagom postavljenog na oslonac tako da je automatski kažnjavao nespretnost kopljanika. Bila je to jednostavna građevina, Neke od zgrada služile su za ovce i svinje, a druge, ne mnogo drugačije, za ljude, i nije tu bilo mnogo da se bira.

Gospa glasno uzviknu neko naređenje čim siđe s konja, i zdepasti crni ljudi istrčaše naglo iz kuća i prihvatiše se konja. Dodirnuše obrve u znak pozdrava gospi i gledahu u Ivejna pronicljivim i zlobnim očima, sporazumevajući se međusobno nerazumljivim jezikom sličnim pesmi.

Lin mu reče:

— Dobro došao, momče, u sklonište svoje gospe. Ako nađeš neke udobnosti ovde, onda je to nešto što mi je promaklo. Ona baci brz pogled u nebo. Osmotri svoje obitavalište, sinko. Pogledaj slatku gostoprimljivost ovih bregova, osmeh na licu mojih ljudi. Imaš tri sata do mraka. Možeš otići pre zalaska sunca i put će ti biti otvoren. Međutim, ako si još ovde ujutro, nećeš moći otići, a ako pokušaš, ovi mali ljudi će ti ući u trag čak i ako ga ne ostaviš ni koliko zapadni vetar koji je duvao prošle nedelje, i gavrani će se gostiti tvojim mekanim mesom.

Ujutro, Ivejn je još uvek bio tu i njegove vežbe započeše. Zamorni sat za satom s kopljem, dok je gospa stajala i posmatrala, zagrižljivo opisujući greške i nalazeći malo dobrog. Posle izvesnog vremena, kad je uvežbao gađanje nepomične mete, ona postavi cilj da igra na kanapu i graktaše od zadovoljstva kad je promašio. Posle vežbi s kopljem, sati rada s mačem teškim kao tuč kidali su i oblikovali mišiće, a nije imao protivnika već uspravno odsečeno deblo. Ona je nadgledala svaki rez i ugao i kritikovala ga. I hrana je bila gruba kao i posao — kaša kuvana s ovčetinom i hladna voda. Uveče, Ivejn bi se slepo dobatrgao do svog krzna za spavanje smeštenog u uglu, i često bi morao pomeriti gusku da napravi sebi mesta.

Duboki san bi ga ophrvao dok ga grub udarac nogom ne bi probudio u mraku da započne novi dan.

U roku od dva meseca oko i ruka su mu reagovali bez razmišljanja i namere, a njegovi pokreti i ravnoteža behu jedno. Gospa je posmatrala svaki pokret i upotrebljavala ga s prethodnim danom i na kraju je videla da ima pred sobom dobar materijal za pravog ratnika. I tek tada ona poče govoriti s njim malo manje kritizerski.

— Prilično dobro napreduješ, momče, reče mu. Ali videla sam i bolje. Mnogo puta sam primetila kako ti se ponos pretvara u razjarenost. „Ja sam vitez“, govorio si u sebi. „Kako ću živeti kao svinja?“ Ali, znaš šta znači vitez? To je stara, vrlo stara reč i znači sluga. To je dobro smišljeno, jer ko hoće da bude gospodar, mora naučiti da podnosi gospodara. To je stara izreka, ali postaje tačna tek kada je sam iskusiš. Uskoro ću ti pribaviti protivnika.

A onda, još dva meseca jahanja i kidisanja na Velšanina koji se izmicao ispred njegovog oštrog vrha koplja kao nesigurni dim. Sad je gospa razgovarala s njim ne kao sa svinjom već kao sa pametnim psom ili zaostalim detetom.

— Pretpostavljam da je prirodno sklopiti oči neposredno pred trenutak napada, govorila je. Zato moraš naučiti da ih držiš otvoreno, jer u tom trenutku slepila i najveštijem borcu svašta se može dogoditi.

I još dva meseca. I još dva. Ivejn je bio mršav i mišićav kao tisovina. Nije priželjkivao smrt uveče, niti se plašio udaraca među rebra ujutro, ako ne ustane pre toga. Sad je već sam uočavao sopstvene greške i pokušavao da ih ispravi.

— Nikad nećeš biti čovek-stena koja se odupire talasima. Pošto nemaš težine, moraš se postarati da se težina drugih ljudi bori za tebe. Pazi da ti koplje bude dugo. Nalegni se napred u sedlu, što više možeš. Onda predstavljaš mali cilj i, šta više, ako tvoj vrh pogodi prvi, ukrašće snagu protivudaru. Nikad, nikad, ne smeš ponuditi ravnu površinu. Nikad ne upoređuj snage već studiraj svog protivnika pre borbe, prouči njegove jake strane i slabosti, tako da izbegavaš prve a koristiš druge.

Ima nekih luckastih vitezova koji misle da se prerušavaju s novim oružjem ili oklopom druge boje. Kad jednom vidim čoveka kako se bori, uvek ću ga prepoznati, pa ma nosio bure piva umesto oklopa i jahao gusku umesto konja.

Devetog meseca, kad je godina dobro poodmakla, gospa Lin povede Ivejna preko grebena brega gde nikad ranije nije bio i u sklonitoj dolini naiđoše na dvanaestak plećatih, crnih, surovih gorštaka koji su bili postavili ciljeve pod drveće na reci i vežbali s lukovima velikim kao oni sami, i strelama koje su navlačili čak iza uha. Strele su letele uz besni pisak, ciljevi su bili mali i udaljeni ali strele su ih nalazile.

— Tu leži budućnost, reče gospa. I smrt vitezova.

— Zašto? Kako to misliš, moja gospo? Ovo je ugodan sport.

— Tačno, odgovori ona. Ali daj mi dvadeset ovakvih sportista i zaustaviću dvadeset vitezova.

— To je bezumno, poviče on. Ove igračke su kao insekti za viteza u oklopu.

— Misliš? Daj mi svoj štit i grudnjak.

A kad on skide oklop, obesiše ga na drvo oko sto koraka udaljen.

— Sad, Dafide, reče ona, odapni osam strela, brzo.

Strele poleteše kao povezane zajedno, a kad su doneli oklop, ličio je na jastuče za igle. Unutra, tamo gde bi bio čovek, četiri gvozdene glave behu probile metal.

— Toliko o vitezima, reče gospa. Da hoću rat, najmila bih ove.

— Ne bi se usudili. Svi znaju da seljaci nisu isto što i vitezi, rođeni za borbu.

— Oni to mogu naučiti. Znam da je isto tako obezglavljujuće prepustiti rat rukama vojnika kao i staviti religiju u ruke sveštenstvu. Ali, jednoga dana, vođa koji stavi pobedu ispred ceremonije, povešće ove ljude, i onda — zbogom vitezi.

— Kakva užasna ideja, zaključi ser Ivejn. Ako ljudi niska roda mogu da se izjednače sa onima koji su rođeni da vladaju — religija, vlast, ceo svet će propasti.

— I hoće, odgovori ona. Hoće.

— Ne verujem u to, odgovori Ivejn. Ali, razgovora radi, reci mi šta će biti onda, gospo moja?

— Onda, sve iznova. Od parčića — praviće celinu.

— Ko? Ovakvi kao ovi ovde?

— A ko drugi? Zaista, ko drugi?

— Ako je tako, gospo, molim boga da ne budem živ da to gledam.

— Ako bude tako, i ti, moj gospodaru, budeš usred leta strela, onda i nećeš biti živ. Hajdemo, sada, natrag. Kroz mesec dana bićeš opreman za probu, dobar vitez, jedan od najboljih, ali pre toga sam htela da vidiš budućnost najboljih vitezova na svetu.

Ona zatim reče nešto nerazumljivo ljudima s velikim lukovima i gotovo metar dugim strelama, a ovi se nasmejaše i dodirnuše obrve.

— Šta kažu? upita mladi vitez nelagodno.

— Šta bi rekli? Idite u miru.

I poslednji mesec prolete u radu. Nikad ranije gospa ne beše tako kritična, tako cinična i uvredljiva. Postupak koji bi ranije zaslužio malu pohvalu, sad bi izazvao njene oštre napade. Plamtećim očima bi ga sažižala a tanka usta bljuvala bi otrov dok se trudila da u njega ugura sva svoja znanja, opažanja i dosetljivost. A onda, jedne večeri, posle dana koji je bio pun očajanja, njen glas popusti. Ona koraknu unazad i osmotri ga prljavog, oznojenog, umornog i izvređanog.

— Eto, reče ona. To je sve što ti mogu pružiti. Ako nisi sada spreman, nikada nećeš biti.

Trebalo mu je vremena da shvati da je vežbanje završeno.

— Jesam li sada dobar vitez? upita je konačno.

— Nisi vitez uopšte, sve dok se ne oprobaš. Ali si bar glina iz koje se može izvajati dobar vitez.

A onda ga zapita radoznalo:

— Jesam li bila goropadna?

— Goru ne mogu ni zamisliti, moja gospo.

— Nadam se da je tako, odgovori mu. Zaista se nadam. Sutra ćeš se oprati, a sledećeg dana krećemo.

— Krećemo, kuda?

— U pustolovine, odgovori ona. Napravila sam oružje. Sad da vidimo da li je dobro.

Ujutro, on se diže rano da izbegne udarac u rebra i seti se da ga neće ni biti. Ponovo pokuša da zaspi, kao što je dugo priželjkivao, ali san beše pobegao. Tog dana se okupao i istrljao, očešljao i nokte isekao. Sluge su se smejale kad je prirodna boja njegove kože počela da se pojavljuje ispod naslaga prljavštine, masnoće i pepela. A kad se obukao u nov prsluk i čakšire od jagnjeće kože, meke i podatne kao antilop, gospa Lin mu donese poklone.

— Evo čarobnog oklopa, reče mu. Magija mu je u površini. Nema mesta gde oštrica ili vrh može naći mesto da se zaustavi. Digni ga. Vidiš kako je lak. Evo ti i tegla čistog ovčjeg loja. Pazi da njime svaki dan istrljaš oklop da ne zarđa i da otklanja udarce. Tvoj štit je, vidiš, gladak i uglast. Ako ga nazubiš, pazi da izvučeš udubljenja. Evo tvoje kacige — lepa je, zar ne? Jednostavna, laka, i vrlo čvrsta. U ovaj otvor možeš staviti perje, ali ništa drugo. A sad, tvoj čarobni mač. Uzmi ga u ruku.

Ser Ivejn ga podiže.

— Nema težine, gospo. Nije li suviše lak?

— Tvoja ruka nalazi da je lak, jer si koristio teži. No, mač je dovoljno težak. Magija je u ravnoteži. Nije teškog vrha, jer drška preteže. Njegov čudni oblik zbunjuje oko u pogledu njegove dužine.

— Izgleda suviše kratak.

— Uporedi ga s drugim. Vidiš da je duži od prvog. I na kraju, tvoje koplje. Čarobno, takođe. Pravile su ga ovdašnje vile. Čuvaj ga dobro.

— A kad se slomi?

— Neće se slomiti. Nije ono što izgleda. Ima srce od dugačke čelične šipke, obavijeno sirovim omotačem skoro isto toliko tvrdim kao i samo srce. Ne, neće se slomiti. I, pogledaj, ima dve drške, jedno stopu iza druge. S teškim protivnikom isturi ga i prvi napravi kontakt. Sad sam te naučila svemu što sam mogla. Ako sam podučila i tvoju glavu takođe, zadovoljna sam. Idi, odmori se. Odjahaćemo sutra, ali ne suviše rano. Imamo vremena da malo uživamo.

Kad se Ivejn uvukao u krevet, primeti da je presvučen čistom posteljinom koja je mirisala na suvu lavandu a pod glavom nađe jastuk od najmekšeg guščijeg perja. Pre no što je zaspao, pokuša da se seti svake pojedinačne lekcije iz proteklih zamornih meseci.

Ujutro, posle molitava i doručka on se naoruža diveći se kako je oklop lak i kako mu ne sputava kretnje.

A kad je gospa Lin došla, bio je zapanjen promenom na njoj. Bila je to žena, skoro devojka. Kosa joj je bila vešto očešljana a oči meko zlatne umesto orlovski oštrih. Hodala je gracioznim, pouzdanim korakom prave dame. Haljina joj je bila ljubičasta — oivičena zlatnom pletenicom, a preko nje je prebacila putni ogrtač purpurne boje, postavljen i oivičen krznom sibirske veverice. Na glavi joj beše mala zlatna kruna kao u polukraljice. Jahala je konja koji je bio ogrnut u bledozlatni prekrivač, a dvojica slugu odevenih u kožu pratila su je na čupavim konjićima. Njihovi nezapeti lukovi ličili su sad samo na duge štapove, a snopovi strela u tobolcu pokazivahu svoje perje preko njihovog levog ramena.

— Vodi nas, reče mu dama.

— Kuda, gospođo?

— Istim putem odakle smo došli, odgovori mirno ona.

Kretali su se kroz vlažnu izmaglicu iskidanu poput parčeta platna preko otvorenih bregova. Ovčari ih videše kako prolaze i dovikivahu melodične pozdrave svojim sunarodnicima.

U podnožju planine pređoše plitku reku i zađoše u šumu, mrku i tmurnu, golu u rano proleće. Hrastovi i breze, kao katarke napete pred buru, behu goli. Bio je to pust kraj u pustom mesecu.

Ser Ivejn progovori:

— Ovo baš nije dan za pustolovine, gospo.

Ona je ćuteći jahala po dugoj, klizavoj nizbrdici, ali sad se nežno nasmeja:

— Doživljaji naiđu ili ne naiđu, kako im se hoće, reče ona. Kad pevači prepričavaju doživljaje, dan sav vrvi od zagonetnosti kao košnica s pčelama. Ali ja sam jahala nedeljama a da se nikakvo čudo nije dogodilo, sem natečenog članka posle vlažne noći.

— Idemo li ka nekoj pustolovini za koju znaš, moja gospo?

— Nedaleko odavde sazvan je turnir, rano u godini, da prikupi dobre muškarce. Docnije, tokom godine, kad bude sve više lutajućih vitezova, veliki vitezi idu na bolja mesta. Nadam se da ćeš imati prilike da oprobaš svoje oružje pred turnir.

I dok je još govorila, jedan vitez im priđe otpozadi zveckajući, i doviknu:

— Hajde da se oprobamo.

Ser Ivejn pogleda u njegov iskrpljeni oklop, jadan i zarđao, pa u njegovog uvinutog konja, vide kako vitez spretno sedi kao da ima igle u sedlu. Za trenutak beše neodlučan i ruka mu milovaše koplje, ali onda reče:

— Dobri viteže, molim tvoju ljubaznost da mi dozvoli da se povučem s čašću, kad ti priznam da sam pod zakletvom da se borim s jednim određenim neprijateljem. Zakleo sam se da ne upotrebim oružje pre no što ga nađem.

Pridošlica mu odgovori:

— Pa, naravno, mladi viteže. Poštujem tvoju zakletvu i oslobađam te izazova, jer cenim sopstveno viteštvo.

— To je lepo rečeno, gospodine, i ja ti se zahvaljujem.

Lutajući vitez dotače vizir pozdravljajući gospu i ode zveckajući, ljuljajući se nezgrapno dok se njegov ostareli konj borio s uzdom kao ćudljivo ždrebe. Kad se udaljio, dama reče:

— To je bilo dobro izvedeno, gospodine.

— Morao sam slagati, moja gospo.

— Viteška i ljubazna laž, dodade ona. Zašto mu ranjavati ponos, kao i telo.

— Ipak, produži Ivejn, nadam se da ću oprobati oružje pre no što krenem na turnir.

— I strpljenje je viteška osobina, zaključi ona.

Uskoro zatim, na jednoj čistini naiđoše na zarđalog viteza koji je sedeo na zemlji držeći slomljen štit preko isečenog oklopa, dok je nad njim bio nadnet jedan visok vitez na konju, kao baštovan koji nabada lišće na oštar štap.

Ivejnovo srce zaigra:

— Stoj, gospodine, uzviknu on.

— Šta to danas imamo ovde? zapita visoki vitez. Vidim jednog dečaka u igrački-oklopu. Ovo je zaista loš dan. Gomila zarđalog gvožđa i mali dečak.

Tad Ivejn znatiželjno pogleda u gospu Lin da bi dobio saglasnost, ali se ona beše povukla na jednu stranu proplanka i nije htela da mu pomogne. A Ivejn je, posle toliko vežbanja, veoma želeo da uspe u svojoj prvoj borbi. Skupio je sve časove učenja oko sebe, kao pčele u rojevima, ali se jedna pčela izdvoji i zazuja: „Ja sam tvoj protivnik, pre no što se s njim tučeš." I, odjednom, mladi Ivejn oseti potpun mir. On brzo proveri kaiše i oslabi mač u koricama, oproba pantljiku na štitu a onda se naglašeno i lagano pomeri u najdalji ugao čistine, posmatrajući pokrete visokog viteza.

Vitezi potom oboriše koplja i krenuše u napad, ali na pola puta Ivejn okrete konja i vrati se na početak, dok se visoki vitez borio sa svojim frkćućim konjem koji je žestoko poskakivao.

— Žao mi je, viteže, reče Ivejn. Kaiš mi je labav. I on se pretvarao da priteže kaiše, ali je video ono što je želeo — vitezovo držanje na konju. Ivejn na trenutak baci pogled na damu i vide kako joj se oči žuto svetlucaju a mali osmeh razumevanja razvlači tanke usne.

— Tako je to s decom, doviknu mu visoki vitez. Pazi se! I natera svog razbesnelog ali i zaplašenog konja u galop. Ivejn vide kako se vrh koplja diže i spušta. On sam nišani suviše u stranu i dozvoli da se njegov protivnik nagne ka njemu, a onda, u poslednjem trenutku, pouzdano skrenu u stranu i skoro nežno spusti vrh koplja na grudni deo oklopa i uz zveket zbaci viteza iz sedla, dok konj odgalopira u šumu.

Ivejn se okrete, vrati i reče:

— Predaj se, gospodine viteže.

Njegov protivnik ležao je zlovoljno na zemlji gledajući gore u mladića, i videvši ga po prvi put, reče:

— Ako je ovaj udarac bio čista sreća, onda nemam sreće, a ako nije, onda sam još nesrećniji. Ne mogu nastaviti da se borim stojeći. Mislim da sam slomio kuk. Reci mi, gospodine, da li ti je kaiš zbilja bio labav?

Ivejn odgovori:

— Predaj se.

— Oh, predajem se spremno. Nemam izbora. Eto, sad sedim ovde a krenuo sam na turnir. Sve je to zato što sam se borio s onom vrećom kostiju.

— Ti si zarobljenik onog gospodina, reče Ivejn. Zatim se približi mestu gde se zarđali vitez nesigurno dizao na noge.

— Predajem ga u tvoje ruke, gospodine, reče mu. Znam da ćeš s njim postupati plemenito, kao i sa mnom. Njegov oklop ti je nagrada. Pogledaj mu povredu.

— Kako se zoveš, gospodine?

— Moje ime je nepotvrđeno, odgovori mu Ivejn. Ideš li na turnir, nadam se da ću se tamo dokazati.

— Da. Idem. I molim te za dozvolu da se borim na tvojoj strani.

Dok su išli dalje svojim putem, dama mu zajedljivo reče:

— To nemoj pokušavati sa iskusnim vitezima. Suviše je očigledno.

— Smatrao sam obaveznim da dobijem prvu bitku.

— Bila je dobra, odgovori mu. Ali, suviše je mirisala na tehniku. Sledeći put nastoj da celu stvar obaviš što opuštenije. Mislim da si ga mogao presresti i izmeniti udarce, umesto ovoga. U ponovnom naletu on bi pao čak i bez tvoje pomoći.

I pošto vide da je Ivejn pognuo glavu pod njenim kritičkim rečima, ona nastavi:

— Bilo je dobro za prvi put. Možda si učinio dobro što si bio tako obazriv. Ali, nemoj se ponositi dok ne sretneš pravog protivnika.

Tog istog popodneva još su tri puta sretali viteze koji su išli na prvi prolećni turnir, i svaki put se Ivejn borio i oborio svog protivnika s konja. Po savetu svoje gospe, odbio bi da se bori na zemlji, govoreći:

— Ostavimo to za turnir.

Zadovoljna, ali smrknuta, dama tada reče:

— Pomalo se zabrinjavam. Ne verujem u tvoje savršenstvo. Možda ne verujem u sebe. Za neko vreme se zatim povukla u sebe, odgovarala mu kratko i zlovoljno, i na kraju mu reče:

— Ne vredi. Nikad nije vredelo. Jesi li primetio, mladi gospodine, da sam danas bila dama?

— Da, gospo moja.

— Kako ti se to sviđa?

— Izgleda čudno, gospođo. Čudno i neprijateljski.

Ona odahnu s olakšanjem.

— Uvek je bilo čudno, kao pile s krznom. U srcu ja sam borac, muškarac, učitelj muškaraca koji se bore. O, pokušavala sam — muški — da budem ženstvena. Nije ti se sviđalo?

— Ne baš, moja gospo.

— Zovem se Lin, reče mu ona. Pa, mislim da muškarci nisu dobri u ratovanju. Hoću reći, oni osrednji. Suviše su meka srca, suviše dobri, suviše sujetni. Žena s telom muškarca bila bi šampion. Ti ćeš biti razumno dobar vitez, ali upravo tvoja muškost te ograničava. Možeš li zamisliti kakav bi ratnik bila tvoja majka? Seti se velikih šampiona — ni jedan od njih u stvari nije voleo žene, ma koji razlog da su navodili. Istina je da su žene izmislile viteštvo, ali za svoje sopstvene potrebe. Da su žene vitezi, one bi kažnjavale galantno ponašanje kao zločin i opasnost.

Ali, nastavi ona, nema izbora. Moramo se koristiti onim što nam je dato. Moj um je okrenut borbama. Zapamti, nikada neće biti prihvaćen. Suviše je razuman, a muškarci su pomodna bića. Pretpostavljam da je u dvoboju potreban oklop za nogu. Nespretan ili okrenut u stranu vrh koplja ranjava noge. Ali, kad se bore na nogama, koliko si video ranjenih nogu?

Pa, ipak, nastavi ona, uprkos tome ljudi nose teške oklope za noge. A kad čovek izgubi snagu, ne umaraju mu se ruke. Noge. Noge su u pitanju. I kad borac ostari, noge ga prve izdaju. Ako bi se oklop za noge mogao ugraditi u sedlo to bi moglo funkcionisati. A ako ne, onda prosto kuka, tako da se težina može odbaciti. Čovek bez oklopa ispod prepone bio bi brži i duže istrajao na nogama.

— Ali, to bi izgledalo smešno, reče ser Ivejn.

— Eto, vidiš. A kažu da su žene sujetne.

I tako nastaviše put, a kad se veče spustilo još dvojica vitezova behu izazvana i zbačena sa konja. Kad stigoše u zamak na granici Velsa gde se održavao turnir, gospa Lin je bila u dobrom raspoloženju.

Bio je to mali, ružan zamak, star i napola srušen, neugodan. Zidovi unutrašnjih odaja znojili su se od vlage, a zadah smrti i, još gore, života, širio se po sobama, dok su u jarku oko zamka ribe crkavale od bačenog smeća. Vitezi sakupljeni iz okoline sedeli su u trpezariji, pokušavajući da velikim količinama slabog piva zagreju krv.

Gospa Lin se nije žalila na zamak, ali kad je ugledala okupljenu gospodu ona se uznemirila i pokazala nestrpljenje da odu. Tiho je govorila Ivejnu koji je sedeo kraj nje za dugačkim stolom pretrpanim polupečenom masnom ovčetinom.

— Ne sviđa mi se ovde, reče mu. Plašim se. Nema ovde nijednog viteza koji bi mogao držati most protiv zeca. Ali, upravo pri ovakvim skupovima vitezi stradaju zbog slučajnosti. Ne žalim da izgubim čoveka u čuvenoj borbi u kojoj su partneri dobro odabrani, ali zbog slučajnosti... Gledaj, dečače, i pažljivo me slušaj. Nemoj da dođeš u situaciju da rizikuješ. Nipošto. Nećeš imati problema s ljudima s kojima ćeš se boriti. Ono čega se plašim jeste nespretan udarac namenjen nekom drugom. Prošle godine, na jednom ovakvom skupu, imala sam učesnika, ser Reginusa, koji bi zapanjio sve istinske borce. A onda jedan nespretnjaković usmeri udarac na jednog drugog borca, i ruka mu se okliznu. Mač odlete kroz vazduh a vrh kliznu kroz Reginusov vizir, zaseče mu desno oko i mozak i on pade lagano kao odsečeno drvo. Ne, ne sviđa mi se ovo. Gozba je opasnija od borbe.

Ujutro, po kiši, odigra se tužan i klizav turnir i, iako ulepljen blatom i zaslepljen đubretom koje ga je uprskalo, Ivejn ipak zbaci s konja trideset vitezova i zasluži nagradu, sokola i belog konja odevenog u žutu tkaninu nazvanu zlatnom, da bi delovalo otmenije. Ivejn obrisa oči i odnese nagrade gospi Lin.

— Zahvaljujem ti se na plemenitoj ljubaznosti, lepi viteže, reče mu ona, a onda dodade u pola glasa: „Da nisi sada pobedio, svojim rukama udavila bih te u jarku, iako je to jedino suvo mesto u ovom kraju.“

— Nudim ti svoje usluge i svoju službu, moja gospo, izjavi Ivejn.

— Hajdemo brzo odavde, reče ona. Bolje ću spavati, i suvlje, ispod šumskog drveta.

Zatim priđe plemenitom domaćinu i ljupko mu se zahvali:

— Moj gospodaru, reče mu. Moj šampion je upravo primio vest o pobuni na njegovom imanju. Ako mu dozvoliš, morao bi ići da je smiri.

— Naravno da mora. A gde mu je domen, gospo?

Ona neodređeno pokaza runom:

— Daleko odavde, reče. Na samom kraju sveta. Mora odmah krenuti.

— To mora da je Muskonija, moja gospo.

— Jeste. Muskonija, odgovori gospa Lin.

Noću, u dobrom zaklonu pod stenom, obloženom sa svih strana bogatim tkaninama iz torbi koje su sluge nosile uz sedlo, gospa se nasloni na svoj ležaj od krzna i zadovoljno uzdahnu:

— Jadnici, reče ona. U stanju su da nauče samo po jednu stvar. Upravo sam ih naučila da ne kradu od mene. Sutra je već druga stvar. Sutra putujemo u zamak Gospe od Stene.

Hladna martovska kiša potrajala je dok su putovali dalje. Konji su saginjali glave i čvrsto stezali repove.

— Nadam se da si utrljao loj na oklop, reče gospa. Ako nisi, ubrzo ćeš ličiti na zarđao klin. Srećom, Zamak Stene je blizu. Ovde ćeš imati doživljaj vredan prepričavanja. Verujem, kad si bio proizveden za viteza, da si se zakleo da pomažeš dame i štitiš udovice i siročad, naročito ako su plemenita roda.

— To je tačno, odgovori Ivejn. I održaću zakletvu.

— Imaš sreće, nastavi ona. Gospa od Stene je sve to — i udovica i siroče i plemenita roda. Sem toga, potrebna joj je zaštita više no bilo kome drugome koga znam. Kad joj je suprug preminuo, ostavio joj je zemlju, šume i pašnjake, kuće i kmetove, i dve čvrste i dobro branjene tvrđave. Jedna se zove Zamak Stene a druga Crveni Zamak. Videći gospu da je ostala bez gospodara i zaštite, dva brata, Edvard i Hju, zauzeše deo njenog imanja, ostavljajući joj samo Zamak Stene — a i to se nadaju da joj uzmu u budućnosti. I ona sama je toga svesna, jer je lepa, učtiva i dobra roda. U međuvremenu se braća nazivaju ser Edvard i ser Hju od Crvenog Zamka, ubiraju rentu, porez, dažbine i prihode i gospodare zemljom s naoružanim najamnicima koji ih štite.

Ivejn reče:

— Moja gospo, to je jasan slučaj, koji zahteva zaštitu. Tući ću se s tim vitezima za gospino nasledstvo.

— Moram te upozoriti, mladi viteže! To nisu lutajući vitezi, koji na raskršćima stavljaju život na kocku zbog časti. To su dobri, čestiti, vredni, savesni lopovi. Oni se bore samo kad su sigurni u pobedu.

— Izazvaću ih u ime njihove časti, odgovori Ivejn.

— Videćeš da su daleko više zainteresovani za svoju imovinu, odgovori Lin. Možda će njihovi unuci biti zainteresovani za čast, kad im dođe vreme da se bore. A sad me dobro saslušaj.

Ona pokaza na srušen hrast koji je, dignutog korena, načinio zaklon za lisice, medvede, jazavce, divlje veprove i, možda, aždaje, pre no što su ih ljudi istrebili.

— Hajdemo pod onaj zaklon da se zaštitimo od ove zlehude kiše, reče mu ona.

Mali ostaci ognjišta u špilji pokazaše da je nedavno nekoga bilo u njoj. Jedan od ljudi htede da zapali vatru, ali ga gospa spreči:

— Ne smemo imati dima, reče mu. Blizu smo Zamka Stene. S vrha susednog brega može se videti i zamak i okolina. Da sam ja na mestu Edvarda i Hjua i da želim da ovde živim i uvećam imanje, postavila bih ljude na vrh brega da čuvaju prilaz u slučaju da neki mladi vitez oseti potrebu da pomogne dami u nevolji.

— Uzjahaću do gore i raščistiti put do njih, gospo.

— Sedećeš ovde i čekati, moj gospodaru.

Ona dozva svoje ljude i reče im nešto na starom keltskom, na šta oni klimnuše glavama, nasmešiše se i dodirnuše svoje čupave prednje kovrdže. Onda iz kesa izvukoše dobro nalaštene strune za lukove i dobro ih nategoše. Svaki od njih odabere osam strela, naoštri im vrhove i nanišanivši ih preko napetih lukova, ćutke se uspeše uz breg, ne stazom, već kroz mokri šiprag. Nijedan šum nije odao njihovo kretanje.

Lin reče:

Moramo smisliti kako da nateramo ta dva viteza da prime borbu. Ako bi mogao da načiniš neki ustupak, da se napraviš da si pao u zamku, pa, dobro, videćemo već. Jesi li čuo?

— Šta, gospo moja?

— Učinilo mi se da čujem krik. Slušaj. Evo još jedan.

— Čuo sam. Zvuči kao smrtni ropac.

— I jeste, potvrdi ona.

Dugo su slušali samo zvuk koji su pravile kapi kiše i klokotanje izvora. A onda ljudi stigoše i svaki je nosio po oklop prebačen preko ramena i leđa, a njihovi opasači behu otežali od masivnih mačeva. Spustili su teški zveketavi metal na ulazu u špilju i smeškali se dok su govorili.

— Bila su samo dvojica, objasni Lin Ivejnu. Misle da je put sada slobodan, ali kad krenemo, oni će prvi poći da se uvere.

Gospa od Stene pozdravi ih sa zadovoljstvom i olakšanjem. Bila je to lepa i plemenita gospa, mada istrošena brigom.

— Nema pomoći, reče im. Uzeli su mi svu zemlju, sve moje robove. Imamo samo malu zalihu usoljenih haringi, malo usoljene svinjetine i ništa više. Moji oružnici su slabi. Šta može da uradi jedan mladi vitez?

Ivejn joj odgovori:

— Izazvaću ih da se bore, pa neka Bog pokaže ko je u pravu.

Dve dame izmenjaše sažaljiv pogled.

— Hvala ti, čestiti viteže, reče Gospa od Stene.

Braća vitezi dođoše brzo praćeni stotinom naoružanih ljudi, jer su na putu bili otkrili svoja dva stražara, svučena i umorena od čudnih rana.

Gospa od Stene nije dozvolila Ivejnu da izađe i pregovara s njima.

— Jer, reče mu ona, nisu to ljudi koji bi poštovali svete konvencije.

Kapije su bile zatvorene a pokretni most podignut. Gospa Lin, po dozvoli ser Ivejnovoj, stupi u razgovor s braćom sa zidina zamka. Ona im doviknu:

— Imamo borca koji će se boriti s jednim od vas za zemlju koju ste uzeli Gospi od Stene.

Braća joj se nasmejaše:

— Zašto da se borimo za nešto što već imamo? upitaše je.

Ona beše predvidela ovakav odgovor i nastavi polako i obazrivo, jer je znala da ima ljudi koji se mogu uhvatiti samo u sopstvene zamke.

— Naš borac je mlad i odskora je vitez, i nestrpljiv je da stekne slavu. Znate već kakvi su mladi ljudi. Pa, ako nećete da pomognete da se njegove mamuze pozlate, ne morate. Volela bih da mogu s vama nasamo razgovarati.

Braća se nešto među sobom dogovarahu i jedan od njih viknu:

— Siđi, onda, ovamo.

— Šta mi nudite kao obezbeđenje? zapita ih obazrivo gospa.

— Gospo, reče jedan od braće, posavetuj se sa sopstvenim razumom za svoju sigurnost. Šta bismo dobili ako započnemo rat s jednom damom bez zemlje? Ako smo lažljivi, šta imamo sem vreće pune kostiju?

Gospa se nasmeši u sebi i reče:

— Baš je zadovoljstvo razgovarati s plemićima koji su vođeni razumom a ne strašću. Sići ću sama do vas. Ne plašim se, ali ovi iz zamka mogu biti plašljivi. Povucite svoje ljude još toliko koliko ste vi udaljeni od zidina.

Ona odbi, kratko, upozorenje koje su joj davali prijatelji, ali pre no što poče silaziti do kapije, njena dva strelca behu postavljena iza zaklona, tako da ih spolja nisu mogli videti ali njihove strele behu spremne na strunama lukova i uperene u cilj.

Ona se postavi kraj opkopa i sačeka braću da joj priđu na mestu gde je stajala, jer je znala da će ih strele istog časa pokositi ako samo podigne ruku.

— Gospodo, nismo deca. Pošto smo udaljeni dovoljno da nas slatko viteštvo ne može čuti, da razmotrimo situaciju. Vi imate gospinu zemlju i Crveni Zamak. Zašto biste se tukli?

— Istinu govoriš. Vidi se da si dama sa iskustvom.

— Ipak, u vašim rukama još nije i Zamak Stene, i ne verujem da ga možete zauzeti na juriš. Čvrsto je građen i dobro branjen.

— Nema ni potrebe, odgovori ser Edvard. Kad im nestane hrane, pašće nam u ruke. Niko ne može ući. Nadgledamo okolinu.

— Imate strašan adut, odgovori Lin. Ili ste ga imali sve doskora. Jeste li nadgledali prolaz od zapada, moja gospodo?

Oni se pogledaše.

— Našli ste ga otvorenog, moja gospodo. Ali, da li znate šta je ušlo kroz taj nebranjeni prolaz? Reći ću vam. Pedeset velških strelaca, ćutljivih i tihih kao mačke, a vi ste videli delo samo dvojice od njih. Ne moram vam reći na šta će ličiti vaše noći. Svaka senka može značiti smrt, a povetarac šapat mračnih krila.

I ona zaćuta da pruži priliku nesigurnosti da se razvije. A onda nastavi:

— Slažem se da bi bilo glupo boriti se za ono što već imate, ali hoćete li se boriti za ono što nemate? Zamak Stene i s njim sigurnost da ćete i dalje imati sve? Vi ste razumni ljudi.

— Šta predlažeš, gospo? zapita ser Hju.

— Ako imate hrabrosti da igrate na veliki ulog, predlažem da se borite s daminim šampionom. Nije to neki poznat i čuven vitez. On je samo malo stariji od dečaka.

— Kakav je tvoj interes, moja gospo? zapitaše braća sumnjičavo.

— Moja pozicija je zgodna, odgovori ona. Ako izazovem borbu, moja Gospa od Stene će me nagraditi. A ako vi pobedite, možda se mogu nadati da nećete biti nezahvalni.

Braća se malo izdvojiše da se dogovore i ubrzo se vratiše.

— Gospo, poče ser Edvard. Mi smo dva brata rođena iz iste utrobe i u isto vreme. Jedan bez drugoga ništa ne radimo još od kada smo bili bebe. Borimo se zajedno i samo zajedno. Misliš li da će vaš borac pristati da se bori s obojicom istovremeno?

— Ne znam. On je vrlo mlad i nagao. Znate kako su mladići ambiciozni. Mogu ga pitati. Ali ako se složi s tim da se bori s vama ujutro, morate ostaviti svoje ljude dvesta koraka iza sebe.

— Je li to neki trik, gospo?

— Ne, odgovori ona. To je razdaljina hica strele. Ako se divlji strelci uzbude ili se vaši ljudi umešaju, biće mnogo mrtvih.

— To je razumno, složiše se oni. Pokušaj da nagovoriš borca da se tuče s obojicom istovremeno.

— Učiniću sve što je u mojoj moći, gospodo. Ako vam Bog da pobedu, nadam se da ćete me se setiti.

Ona im se nasmeši i vrati se u Zamak Stene, pokretni most se podiže i velika kapija zatvori se za njom.

Kad su završili večeru, Gospa od Stene se povuče u kapelu da skuplja pomoć s neba, ali Lin povuče Ivejna na kulu iznad kapije odakle se pružao pogled na pokretni most i udaljenu livadu ispred njih.

— Ne smeš se vređati zato što sam te predstavila kao budalu, reče mu. Problem je bio kako uopšte nagovoriti onu dvojicu da se bore. Oni nisu imali nikakvog razloga za borbu, a sad veruju da ga imaju. Da li si ih pažljivo osmotrio, dok sam s njima razgovarala?

— Da, gospođo.

— I, šta si zapazio?

— Dobro su građeni, čvrstih tela, viši od mene, iste težine. Onaj desni...

— To je ser Hju, zapamti.

— On je nekad bio ranjen u desno koleno ili nogu. Vuče je malo. Mislim da su to ljudi koji mogu dobro da se bore.

— Šta još? Seti se.

Ivejn zatvori oči i seti se prizora.

— Da. Ima još nešto. Nešto neobično. Znam. Nose mačeve na suprotnim stranama. Tako je. Jedan je dešnjak a drugi levak.

Ona pruži ruku i dodirnu mu rame — bila je to mala akolada.[2] Sad ga je tek proizvela za viteza.

— Dobro, moj gospodaru, reče ona. Kako su stajali?

On opet sklopi oči.

---

[2] Akolada (latinski: ad collum), doslovno: zagrljaj, ali se kao izraz odomaćilo da označi proizvođenje u viteza, laganim dodirom mača po ramenu. (Prim. ur.)

— Korice su im bile zajedno dok su stajali — jedan je gledao u mom pravcu, ser Hju; on mora biti levak.

— Tako će se i boriti, reče ona. S mačevima na spoljašnjoj strani i spojenim štitovima, biće smrtonosni. Možeš biti siguran da će se razdvojiti i pokušati da te napadnu s leđa. Moraš se povući i nastaviti s malo podignutim pokretnim mostom iza sebe. A sad, znam jedan trik koji sam videla samo jednom...

— Možda ga znam, gospo, ili ga mogu zamisliti. Kako ih mogu razdvojiti na suprotne strane?

Gospino orlovsko oko zasja od ponosa.

— Tako je, poviče ona. Ili sam te dobro odabrala ili sam imala mnogo sreće. Ako uspeš da im sastaviš mačeve zajedno, oni će smetati jedan drugome i ti ćeš biti u prednosti. Ali čekaj, dečko moj, kad budu malo umorni — i ona poče da crta prstom po prašnjavom kamenom podu zamka. Jedna finta ovde, da bi privukla jednoga. Onda, ako se brzo okreneš i nateraš ga da te prati dovde, ovde napadneš, povučeš se i navališ, brzo. Vidiš? Tako ćeš izmeniti položaj njihovog fronta. Ali to moraš uraditi brzo, jer nećeš imati drugu priliku. Mislim da se oni tako bore već mnogo godina. A sad, da porazgovaramo o različitim tehnikama. To me ne brine. Ti si dobar kopljaš, bilo s kim da se uporediš. A teško je dvojici vitezova da trče istovremeno i jednako. Dobro jašeš i možeš ih izbeći ili prihvatiti, već prema nahođenju. Ali, tu ima još jedna prednost. Jesi li je zapazio?

— Ne znam, odgovori ser Ivejn. Najbolji vitezi se podjednako dobro bore s obe ruke. Video sam ih kako prelaze s leve na desnu i obratno.

— Mislim da ćeš ustanoviti da ovi nisu najbolji, dobaci ona. To su dva razbojnika, koji se nadaju da će pretući dečaka. Neka u to veruju što duže. Sad idi i odmori se. Ne plaši se. Nemam nameru da izgubim dobrog viteza, koga sam sama uvežbala, zbog dvojice lupeža.

Jutro je bilo vrlo pogodno za borbu. Prve proletnje ptice pozdraviše sunce i zagrevahu svoju pesmu u žbunju kraj opkopa, a trava na livadi beše zlatasto zelena. Zečići su stajali ližući svoje grudi i sušeći krzno na suncu. Tek izležene pegave divlje guske praćakahu se na površini jarka, dok je čaplja, ponosno upravljena na jednoj

nozi, čekala da joj priđu a onda ih, jednu po jednu, hvatala svojim kljunom kao kleštima.

Mladi Ivejn se rano probudio, naoštrio mač i vrh svog crnog koplja do savršenstva i, na kraju, namazao oklop prečišćenim lojem i nežno ga prstima utrljao u svaki pokretni deo. Bio je uzbuđen i veseo i kad je gospa Lin stala pred njega kokodačući kao kokoška koja je snela jaje, on je upita:

— Gospo, zar nemaš ništa da mi daš za kacigu?

— Odlazi, otera ga ona. Hoćeš jednu sedu dlaku ili vlažnu rukavicu?

Ali se nemirno udaljila, i kad on ostavi kacigu i uđe u kapelu da odsluša misu, ona donese samo jedno sokolovo pero, mrko, crno, obrubljeno belim, i čvrsto ga prikači za šarku kacige.

Braća se pojaviše rano sa napabirčenim dostojanstvom, gromoglasnim trubama i pratiocima naoružanim svim vrstama oružja. Postaviše svoje ljude na dogovorenoj udaljenosti a njih dvojica priđoše sami uz zvuke trube trubača koji je išao ispred njih.

Ivejn ščepa svoj štit da krene ka njima, no dama ga zadrža.

— Pusti ih da duvaju neko vreme, reče mu. Što te duže čekaju, to bolje.

Malo potom, reče mu:

— Siđi u dvorište i uzjaši konja, ali nemoj izlaziti dok ti ne dam znak.

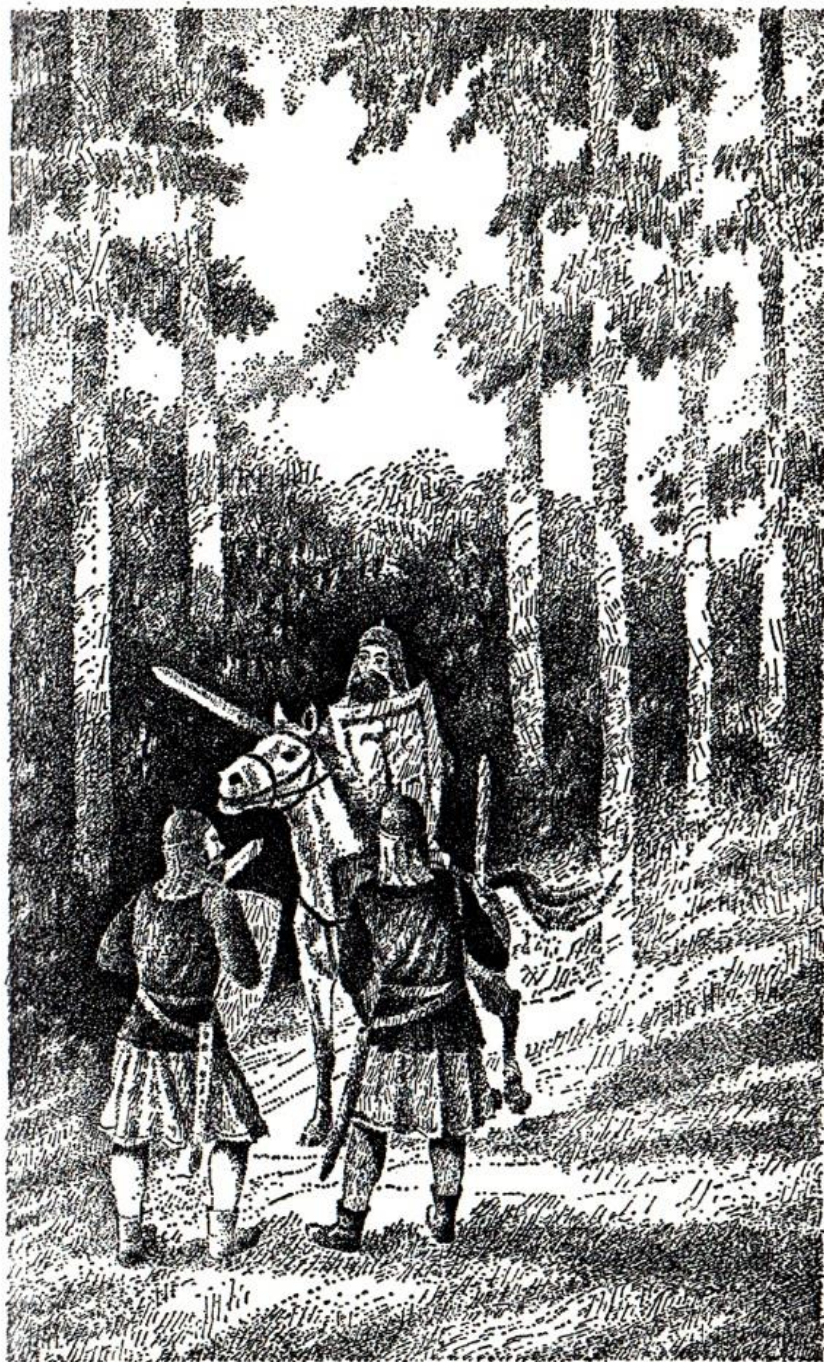
Ona zatim izdade detaljna naređenja dvojici svojih strelaca i postavi ih na kulu iznad kapije, iza svojih leđa. Bili su skriveni ispustima na zidovima i svaki je pripremio čitavo bogatstvo strela kraj sebe, dve male šume sivih guščjih pera. Strelci su posmatrali gospino lice kao lovački psi.

Lin je gledala dole na dvorište i videla Ivejna kako sedi na konju u oklopu. Njegovo veliko crno koplje bilo je uspravno a sokolovo pero se kovrdžalo na kacigi. Čekala je još dok trubač na livadi nije potpuno ostao bez daha i dok sav sjaj pristupa bici ne beše izgubljen usled nestrpljenja.

Ser Hju poče vikati u pravcu zamka:

— Siđi kukavički viteže, ako se nisi na smrt uplašio.

Ona je i dalje čekala, sve dok se braća ne pribiše jedan uz drugoga sumnjajući u prevaru i gledajući na gore sumnjičavo i sa strahom. Tad ona diže ruku.

Pokretni most se s treskom spusti, kapije širom raširiše a Ivejn hrabro izgalopira napolje, prođe kraj braće i, okrenuvši se, zauze položaj licem ka zamku, a onda čekaše ćutke i mirno.

Braća oboriše koplja i krenuše napred, ali ser Edvardov konj beše brži i Ivejn, držeći svog konja mirno, preseče Edvardu put. Onda se vrati i sačeka ser Hjua postrance, onako kako mu nije moglo biti pogodno, i izbaci ga iz sedla. U jarosti, ser Edvard ponovo kidisa, obrativši pažnju na neki eventualni trik u jahanju.

Visoko na kuli Ivejn vide gospu Lin kako ga gleda. Podiže koplje da je pozdravi, a onda ga precizno spusti do Edvardovog.

Vide kako se Edvardovo slomi, i kako ovaj i sam polete zajedno sa sedlom. Gospa zatapša rukama a orlovski krik trijumfa aču se iz visine.

Braća se digoše sa zemlje i priđoše jedan drugom, tako da su im mačevi bili na suprotnim stranama a štitovi jedan kraj drugoga.

Ser Ivejn dojaha bliže i reče:

— Pošto ste vas dvojica protiv mene jednog, moje je pravo da se borim na konju.

— Ti si kukavica i izdajnik, doviknu mu ser Edvard.

A Ivejn ču gospin oštar glas:

— Dela su jedini pravi odgovor na reči. Čuvajte dah.

On vide kako se pokretni most malo otvara da mu pruži prostor za povlačenje. Dojahao je što je bliže mogao i imao je još vremena da siđe s konja i pripremi se. Isturio je štit, izvukao mač, prišavši bliže mostu. Braća videše šta on radi i teško dotrčaše da mu preseku put. Uhvatili su ga pre no što je uspeo da se okrene i ubaciše se udarajući kao jedan širok čovek, s mačem u obe ruke. Ivejn pade pod udarcima, a na kuli se pojaviše dve glave, dva luka se zategoše, s perima na krajevima strela, čak iza ušiju.

Tad se Ivejn otkotrlja i ustade, potrča s bolom, blagosiljajući oklop što nije bio teži, i s mostom iza leđa okrete se braći.

Ali oni su bili iskusni u ovoj igri. Malo se razdvojiše i kad Ivejn udari jednog, on otvori odbranu za napad drugome. Raniše Ivejna u bedro i onda, dok je jedan nišanio visoko, da mu digne štit, drugi mu zadade udarac po nogama. Ivejn oseti kako mu vrela krv teče

niz bedro i kako tle postaje klizavo. Pokuša da se seti crteža na prašini poda zamka, ali mu laka vrtoglavica ne dade.

Brzi udarac po kacigi ga osvesti i razbistri mu pogled. Vide kako sokolovo pero leti ka zemlji i, istovremeno, začu poznati orlovski krik sa kule. Crtež u prašini odmah mu jasno izađe pred oči.

On skoči iz zaklona udesno, približi se u luku, a ser Edvard se okrete da ga sačeka. Onda Ivejn skrete ka Hjuu i natera ga da se brani iz okreta. I dok je orlovski glas ponovo zakričao, ubaci se između njih dvojice a oni se približiše da ga dočekaju. Oba mača se digoše a oštrice se sa zveketom spojiše. Ivejn istupi ulevo i gurnu ser Hjuov štit u stranu i kratkim udarcem postrance natera ga uz bratovu mišicu. Onda, bez oklevanja, skrenu ulevo, niže, i mačem odseče Edvardovo rame, preseče mu grudi, a Edvard umirući pade na zemlju.

Ser Ivejn se okrete Hjuu, ali ovaj je bez brata bio samo polovina čoveka i njegova hrabrost ga beše napustila. Ser Hju kleče na zemlju, skide kacigu i zamoli za milost.

Ser Ivejn od cele viteške opreme uze samo njegov mač, i za ruku ga povede do ulaza u zamak. Tu se onesvesti od gubitka krvi u dvoboju...

Dame ga staviše u postelju i očistiše mu rane, čekajući nežno da dođe k sebi. Pošto je bio mlad, rane mu se brzo zaceliše.

Gospa od Stene se obradova, i kad se oporavio, ona mu se ljupko zahvali i crveneći reče:

— Ti si, viteže, radom svojih ruku zaslužio od mene svaki dar koji je u mojoj moći da ti ponudim. Nemoj mi odmah odgovoriti, već razmisli.

On joj se ljubazno zahvali i pade u san, a kad se probudio, gospa Lin beše kraj postelje.

— Gospodine, poče ona, savetovala sam te u mnogo čemu, ali u ovo neću ulaziti. Možeš verovati da će Gospa od Stene održati reč. Videla sam njeno lice i osetila vrelinu njene darežljivosti. Tako mlad, ti si već postigao nešto što bi skoro svaki muškarac sebi poželeo. Gospa poseduje zemlju i zamkove, a sada si joj vratio ono što je bilo njeno, tako da je vrlo imućna. Mislim da znaš kakav je poklon imala na umu i ona je slobodna da ti ga može ponuditi.

Moraš dobro razmisliti. Ovo je kraljevsko imanje, a dama poseduje neosporne čari koje ne možemo zanemariti. Život koji ti nudi ono je što većina sanja, a ne može imati. Pomisli kako bi to izgledalo. Mogao bi loviti u šumama, skupljati rentu, boriti se sa susedima, jesti dobro, piti mnogo, mnogo spavati sa nežnom ženom koja još nije prošla najbolje godine.

Nemoj misliti da bi to bio život bez posla. Ima tu polja koja treba isušiti i letine koju treba nadgledati. Upravljanje kućom i imanjem nije sitna stvar. Ti bi kroz to stekao pravo da sediš na dvoru i odlučuješ ko je kriv kad kokoška suseda A čeprka kraj plota suseda B. Ili, ako se Jovan Šumski zatekne sa zecom u loncu, tvoja dužnost i tvoje pravo bi bilo da odsečeš zadnju nogu njegovom psu, oteraš njegovu šugavu dečurliju sa ognjišta i da jednog sunčanog jutra posle mise obesiš Jovana Šumskog, koji se bacaka, o neko drvo, pre no što odeš na ručak i posle zaspiš s osećanjem da si izvršio svoju dužnost. I nemoj ni za tren pomisliti da bi vodio usamljenički život. Jednom godišnje — ponekad čak i dva puta — lutajući vitez bi dojahao i pijući dobro kiselo pivo pričao bi ti novosti sa turnira i iz bitaka — šta Artur kaže i šta radi, kako izgleda i kakva je nova moda stigla iz Francuske za dvorkinje.

Ona vide kako se on blago smeška.

— Ti si zločesta žena, zaključi Ivejn.

— Ja samo držim obećanje koje sam dala Gospi. Obećala sam joj da ću podržati njenu stvar i možeš se zakleti da jesam.

— Pozovi je da uđe, a ostani i ti.

A kad je Gospa od Stene stala kraj njegove postelje, on svečano poče:

— Moja gospo, svestan sam tvojih izvanrednih osobina i ponosan sam što si me smatrala dostojnim. Ali, pošto si me tretirala s nežnom učtivošću, bio bih nezahvalan ako ti ne bih rekao celu istinu. Prihvatanje tvog poklona učinilo bi me nedostojnim njega. Jer, ja sam se zakleo u četiri jevanđelista i svoju vitešku čast da ću dovršiti zadatak i lutanje za pustolovinama. Mislim da ćeš se složiti da se vitezu koji pogazi zakletvu ne može verovati pri preuzimanju nove. Zato, moja gospo, molim te da povučeš svoj plemeniti poklon i umesto toga da mi daš prstenčić s ruke, tako da u strašnim i

odlučujućim borbama mogu da ga pogledam i povratim hrabrost u trajnom žaru sećanja na tebe.

Docnije mu Lin reče:

— Ja sam te učila da se služiš kopljem i mačem. Ostalo si, verovatno, nasledio od majke. S tim oružjem ćeš daleko doterati.

I ponovo su jahali zajedno ka raskršću, a kad su mu se približili, ser Ivejn reče:

— Gospođo, dala si mi darove neprocenjive vrednosti. Hoćeš li tražiti od mene bilo šta što je u mojoj moći da ti dam?

— To hoću, odgovori ona lagano. Tražiću da sačuvaš svežom uspomenu na mene.

— To nije poklon. Ja ne bih ni mogao drugačije, čak i kad bih želeo.

— Mir, reče mu ona. Znam šta su obećanja i znam šta je sećanje. Ali, postoji način. Kao što sveta crkva svake godine ima novo rođenje i smrt i vaskrsenje, tako možeš i ti.

— Kako to misliš, gospo moja?

— Bez omalovažavanja, mislim da delo vredi više od misli. Kad digneš svoje crno koplje, seti se da jašeš napred i pognuto. Kad se boriš, bori se da pobediš, a kad pobediš, budi milostiv. Noću, pre no što legneš, istrljaj oklop dobro lojem. Biću zadovoljna tim poklonom.

— Hoćeš li se sad vratiti da nađeš drugog viteza? upita je on ljubomorno.

— Da. Verovatno. Ali, biću kritična. Neće biti lako. O, bože... Kako mora da je strašno imati sina.

On pozdravi Gavena i Marhalta na raskršću i odvede damu na njeno mesto kraj izvora, gde je dama od tridesetak zima već sedela s vencem na glavi. I gospa Lin sede i stavi ovoj venac na glavu a Ivejn upita:

— Gde je najmlađa dama?

— Doći će, odgovoriše mu. Ona uvek kasni.

— Onda, zbogom moja gospo, reče Ivejn.

Dok je odlazio, učinilo mu se da je čuo kako je odgovorila:

— Zbogom, sinko moj.

Na raskršću, tri druga se sretoše i svaki je znao da ima mnogo toga da se ispriča, ali još i više toga da se prećuti. U tom naiđe kraljev glasnik:

— Vi ste ser Gaven i ser Ivejn? upita on. Tražim vas. Kralj Artur traži da se vratite na dvor.

— Je li još ljut?

— Ne, odgovori glasnik. Kralj žali što je prenaglio. Bićete dočekani s dobrodošlicom.

Rođaci se obradovaše i rekoše Marhaltu:

— Moraš poći s nama na dvor.

— Treba da se vratim na svoje imanje.

— To bi bila greška u savršenom zadatku, jedina.

— Marhalt se nasmeja.

— Pošto cenim svoje viteštvo, ne želim da budem okrivljen za takvu stvar, reče on.

I sva trojica se potom veselo uputiše ka Kamelotu. Svaki je pripremao priču onako kako će je pričati i ponavljati tokom bezbroj godina.

VII

UZVIŠENA PRIČA O SER LANSELOTU OD JEZERA[3]

Posle dugog i nemirnog vremena, kralj Artur je blagom i snagom oružja pobedio ili sklopio mir sa neprijateljima u zemlji i van zemlje i u glave ljudi usadio svest o svom pravu da vlada. Da bi u tome do kraja uspeo, kralj je privukao sebi na dvor najbolje vitezove i najsrčanije borce na svetu.

Pošto je ratom došao do mira, kralj Artur se našao u dilemi svih vojnika u mirovanju. Nije smeo da, u svetu punom nasilja, učini viteze sasvim slobodnim. A, s druge strane, teško je, ako ne i nemoguće, održavati snagu i raspoloženje boraca bez borbe, jer ništa tako brzo ne rđa kao neupotrebljavan mač ili zaludan vojnik.

Znajući to, Artur se poslužio sredstvom svih generala u svim vremenima. Ustanovio je igre koje su bile nalik na rat, da bi održao svoje viteze snažnim i u kondiciji — dvoboje, turnire, lov i druge beskrajne ratne igre. Kroz te smrtne igre bratstvo Okruglog stola održavalo je veštinu i hrabrost na visokom nivou, stavljajući na kocku život zarad slave. U ovim sportovima, koji su podražavali rat, neki vitezi su uveličali svoju slavu, dok su drugi ostali ležeći na zemlji, bilo usled nesrećnog sticaja okolnosti, bilo usled nadmoćnijeg mača i koplja.

---

[3] A uzvišena i jeste. — Džon Stajnbek.

I dok su stariji vitezi, koji su se kalili u ratovima, održavali svoje oružje svetlim, dotle mladi ljudi, čije je viteštvo znalo samo za ratne igre, nisu voleli oružje.

I tako je Artur naučio, kao što svi vođi s čuđenjem jednom uvide, da mir a ne rat uništava ljude; da je opuštenost, a ne opasnost majka kukavičluka, a da raskoš, a ne potreba, donosi stalnu glad i nezadovoljstvo. I, na kraju, otkrio je da mir za kojim se žudi — tako krvavo stečen — rađa više gorčine nego što je utrošeno truda oko njegovog sticanja. Kralj Artur je posmatrao kako mladi vitezi, koji bi morali biti u borbenim redovima, troše svoje snage u žalbama, zbrci, samosažaljenju i proklinjanju prošlih vremena, iako nova nisu stvorili.

U mudrom bratstvu Okruglog stola, ser Lanselot se isticao iznad svih. On se dokazao i uvećao svoju slavu i čast, i bio je slavljen kao najbolji vitez na svetu. Niko ga nije pobedio u bici, dvoboju, na turniru, osim možda putem prevare ili čarolijama. Bio je to isti onaj Lanselot kome je Merlin još kao detetu prorekao da će se istaći iznad svih vitezova u svetu.

Za vreme svog detinjstva i mladosti bacio se na ispunjenje proročanstva, zaboravljajući sve drugo sem svog viteštva, sve dok se nije izdigao nad vitezima Okruglog stola kao što su se oni izdizali nad drugima. Bio je pobednik u svim takmičenjima i dobijao nagrade na svakom turniru, dok su stariji vitezi oklevali da se upuste u borbu s njim a mlađi iznalazili sve moguće (nekad prezrive a nekad sramne) razloge da se ne bore.

Kralj Artur je voleo ser Lanselota, a kraljica ga je blagonaklono primećivala. Za uzvrat, ser Lanselot je voleo i kralja i kraljicu i zakleo se da ceo svoj život i svoje viteštvo posveti kraljičinoj službi.

Desilo se, tako, da je najveći vitez na svetu ostao bez protivnika na dvoru, i on oseti kako njegova bojna veština rđa. Postajao je sve mrzovoljniji, jer nije mogao naći suparnički mač koji bi održavao njegov mač oštrim, ni odgovarajuću mišicu da čeliči njegovu. I pošto je jedna jedina staza njegovog života vodila onome što je postao, najbolji vitez na svetu, Lanselot, nije mogao naći raskršće koje bi ga uputilo ka ljubavi i ambiciji, ni prepreke koje bi ga gurale ka zavisti ili izdaji ili lakomosti, ni tuge ni odbačenosti da mu, preko uobičajene navike, pruži utočište u religiji. Njegovo dugo trenirano

telo nije nalazilo ni razumevanja ni zadovoljstva u udobnom životu ili prekomernom jelu. Bio je hrt bez jelena, riba na suvom, luk bez strune, i, kao i svi neupotrebljeni ljudi, Lanselot je postajao sve nemirniji, zatim sve razdražljiviji, i konačno sve jarosniji. Osećao je bolove u telu i promene u raspoloženju kojih ranije nije bilo.

Onda Đinevra, koja je volela Lanselota i shvatala muškarce, oseti žalost što vidi raspadanje jednog tako savršenog instrumenta. Ona se dugo savetovala sa kraljem i slušala njegove brige o mladim vitezima.

— Voleo bih da mogu to da shvatim, govorio je Artur. Jedu dobro, spavaju udobno, vode ljubav kad i s kim hoće. Oni zadovoljavaju apetite samo upola razbuđene i odbacuju sav jad i glad, umor i disciplinu koji daju zadovoljstvu njegovu vrednost — a ipak nisu zadovoljni. Žale se da vreme radi protiv njih.

— Vreme zaista i radi protiv njih, potvrdi Đinevra.

— Kako to misliš?

— Oni su dokoni, moj gospodaru. Ovo vreme ništa ne traži od njih. Najžešći hrt, najbrži konj, najbolja žena, najhrabriji vitez, ne mogu se odupreti pritajenosti dokolice. Čak i ser Lanselot gunđa kao dete, provodeći nedelje u dokonom nezadovoljstvu.

— Šta ja tu mogu? uzviknu kralj Artur. Vidim kako propada najbolje bratstvo na svetu — nestaje kao dina vetrom raznesena. U hladnim i mračnim zimskim danima molio sam se i radio i borio se za mir. Sad ga imam i vidim da je suviše težak. Znaš li da sam uhvatio sebe kako priželjkujem rat, da reši moje poteškoće.

— Nisi u tome ni prvi ni poslednji, odgovori mu Đinevra. Vidi, gospodaru. Mi jeste da imamo opšti mir, to je tačno, ali kao što i zdrav čovek ima neke sitne bolove, tako je i mir sastavljen od malih ratova.

— Objasni mi to, gospo.

— To nije ništa novo. Vitez otpadnik sačekuje ljude i oduzima im novac ili život. Lopov opustoši ceo kraj. Div ruši zidove staja za ovce a zmajevi pale polja i zreo kukuruz svojim vatrenim dahom — svuda sitni ratovi, uvek odveć sićušni za pokretanje čitave vojske, a suviše veliki da bi ih okolina mogla sama srediti.

— Lutajući vitezi?

— Mislila sam...

— Ali, mladi vitezi ismevaju staromodno lutanje za pustolovinama, a stari vitezi pamte prave ratove.

— Jedna stvar je učiniti se velikim, a druga pokušati ne biti mali. Mislim da svaki čovek želi da bude veći od samoga sebe, ali to može samo ako je deo nečeg nemerljivo većeg nego što je sam. Najbolji vitezi na svetu, ako nemaju s kim da se tuku, i sami postaju mali. Moramo tražiti načina da na malim stvarima vodimo veliki rat. Moramo naći reč, misao, orman pod kojim će mala zla biti sabrana u privid jedne velike nepravde. I protiv takvog nečeg možemo podići čitavu vojsku.

— Pravda? upita Artur.

— Suviše nejasno, suviše besmisleno, suviše hladno. Ali, kraljeva pravda već bolje zvuči. Da, to je ono pravo. Svaki vitez je lični predstavnik i čuvar kraljeve pravde, odgovoran za nju. To bi moglo pomoći, bar za neko vreme. Tada bi svaki vitez bio sredstvo nečeg većeg od sebe. A kad se to istroši, izmislićemo nešto drugo. Merlin je predviđao sve i svašta, vodeći računa o obe strane stvari. Treba da pozovemo Merlina. Ljudi vole da budu deca svetlosti, čak i kad rade u mraku. Tako će i jedan mlad vitez, koji provodi časove buđenja pokušavajući da zavede devojku, trčati u odbranu devojaka.

— Pitam se kako da objavim taj rat, na to će kralj Artur.

— Počni od najboljeg viteza na svetu.

— Od Lanselota?

— Da. On neka uzme najgoreg.

— Tog je već teže odabrati, draga moja, ali kad bolje razmislim, njegov nećak Lajonel kandidat je koji sasvim odgovara; u svakom slučaju, najlenji je i najbezvredniji.

— Moj gospodaru, nastavi Đinevra, ako uspem da od Lanselota načinim prvog čuvara kraljeve pravde, hoćeš li ti pokušati da od njega načiniš čuvara i učitelja ser Lajonelovog?

— To je dobra ideja. Pokušaću. Ti si dosta dobar savetnik, draga moja.

— Onda dozvoli da te još malo posavetujem, moj gospodaru. Ser Lanselot se razlikuje od ostalih vitezova i muškaraca samo u

kvalitetu. Ako možeš naći način da mu dozvoliš da misli o sebi, biće lakše. Dozvoli da ga ja pripremim za zadatak, a onda ću ga prepustiti tebi.

— Najbolji i najgori, reče kralj Artur i nasmeši se. To je moćna kombinacija. Takav savez bio bi nepobediv.

— Samo kroz takve saveze dobijaju se ratovi, moj gospodaru.

U to vreme kraljica Đinevra je volela Lanselota zbog njegove hrabrosti, učtivosti, slave i zbog njegovog nedostatka pameti. Nije još želela da ga menja, da skloni s čela neposlušni čuperak, da ga šiba sumnjom i zabunom i ljubomorom da bi sačuvala svoj lik u njegovom duhu. Nije ga još volela dovoljno, da bi bila bezdušna prema njemu. Njena ljubav je od one vrste pri kojoj žena može biti ljubazna, prijateljska i vrlo mudra, suviše mudra da bi ga otvoreno podučavala.

Ona poveri svoj nemir nemirnom vitezu, svoje osećanje nekorisnosti nekorišćenom vitezu:

— Kako su srećni muškarci, reče mu ona. Bez reči opomene ili dozvole možete se izvući iz dosade u veliki zeleni svet čuda i pustolovina na pustim mestima. Možete tragati za nepravdama i ispravljati ih, kažnjavati zlo, pobeđivati izdajnike kraljevog mira. Koliko znam, upravo sada možeš pripremiti odlazak iz ovog utvrđenja neupotrebljenih i nekorisnih i otići tamo gde su muškarci potrebni, gde se hrabrost i viteška čast traže i nagrađuju.

— Moja gospo...

— Ne govori. Ako praviš tajne planove, bolje da ništa ne znam o njima. To bi me u crno zavilo. Iznad sveta, ponekad zaželim da sam muškarac, gospodine. Ali, ja moram čekati. Moje jedine pustolovine su u slikama o velikom svetu viteštva, izvezenim šarenim koncem. Moj mač je moja igla. To baš nije borba koja može zadovoljiti čoveka.

— Ali, mora da si srećna kad znaš da muškarci nose tvoju sliku u svojim srcima, kraljice moja. Da, i da ti se u svojim molitvama preporučuju, nemo tražeći tvoj blagoslov kao da si boginja.

— Bojim se da ne čujem neme molitve, gospodine viteže. Ne sporim da su takve kakve kažeš da jesu, ali ja ih ne čujem jer nisam boginja. Samo jedna vrsta odanosti je očigledna.

— Koja, gospo?

— Mogu ti dati samo jedan primer. Jedan hrabar vitez je pri usamljeničkom lutanju za pustolovinama naišao na zmijsko gnezdo tiranije. Dva zla brata, daleko na severu, činila su život nepodnošljivim, stanje neizdržljivim, i proširili su svoju samovolju na ceo kraj, dok moj lutajući vitez nije naišao i pobedio ih. Onda, umesto da ih ubije, poslao ih je meni da mole za oproštaj i milost. Preko njih, on je tražio blagoslov od mene. To je bila molitva koju sam mogla čuti. I više od toga. Jer, kroz njihovu priču mogla sam biti prisutna u svetu koji ne mogu posetiti.

— Ko je bio taj vitez? upita Lanselot.

— Ne. Ne. Molio je da njegovo ime ostane u tajnosti, a njegova molba drži me čvrsto kao zakletva.

— Raspitaću se, gospo, neće biti teško...

Ona ga zaustavi u pola rečenice.

— Ser Lanselote, jesi li ti moj vitez?

— Jesam, gospo, zakleti.

— A znači li tebi nešto moja želja?

— Ona je zakon za mene.

— Onda se nećeš raspitivati.

— Neću se raspitivati, moja kraljice. Ali, da li ti je taj njegov postupak pričinio zadovoljstvo?

— Više nego što mogu iskazati. Činilo mi se da preko tog viteza postajem vrednija. Osećala sam da zbog toga postajem malčice dragocenija.

Ona se nasmeši videći Lanselota kako zamišljen odlazi, dok mu se njegova oštra neposlušna kosa kovrdžala na čelu.

Kralj vide Lanselota kako mračno hoda i postavi mu zamku. Jer Artur je, učeći da bude kralj, naučio da vladarevo traženje saveta i pomoći veže podanika bespomoćno za presto.

I tako Lanselot nađe svog gospodara nalakćenog na zidove zamka, gde neraspoloženo gleda na jato labudova kako manevriše po opkopu.

— Izvini, kralju moj, nisam znao da si tu.

— O, da. To si ti. Bio sam duboko zamišljen.

— Da li je dobro što si ovde sam, bez tvoje telesne garde?

— Nisam sam, odgovori Artur. Okružen sam zagonetkama. Čudno da si baš ti ovuda prošao. Upravo sam hteo da te potražim. Veruješ li da čovek u nevolji može bezglasno pozvati drugoga?

— Možda, gospodaru. Dešavalo mi se da razmišljam o nekom prijatelju, a onda ga sretnem. Ali, da li ga je razmišljanje dozvalo ili je njegov dolazak izazvao razmišljanje?

— To je vrlo zanimljivo pitanje, odgovori Artur. Razgovaraćemo o tome nekom drugom prilikom. Ono što me je vuklo ka tebi, jeste potreba za pomoći.

— Mojom pomoći, sire?

— Zar ne smem tražiti pomoć od tebe?

— Uvek, moj gospodaru. Samo, ne znam kako bih mogao doneti vodu izvoru.

— Kako je to lepo rečeno!

— To je iz pesme, gospodaru. Čuo sam žonglera kako peva.

— Gospodine, nastavi kralj, dolazim ti kao borcu, vojniku, starom drugu. Znam da si primetio, sigurno i brinuo, zbog svega što vidim oko sebe. Nije prošlo mnogo vremena od kako smo imali vojsku s kojom se po snazi ništa u svetu nije moglo uporediti, što smo i dokazali. A sada — tako brzo — to nestaje. Stariji vitezi gube oštrinu, mlađi odbijaju da se kale. Uskoro, i bez bitke, izgubićemo vojsku.

— Možda nam je potrebna bitka, sire.

— Znam. Znam. Ali s kim da se tučemo? Nemam neprijatelja. Kad se najzad pojavi, bićemo već bespomoćni. Ne brinem toliko o starijim ljudima, oni zaslužuju odmor i mirovinu. Ali, mladi — ako zaslužе svoje mamuze plešući — nalaze jedinog protivnika u suknji što okleva da ih usluži, a tada smo izgubljeni. Pomozi mi, prijatelju, potrebna mi je tvoja pomoć.

— Njih treba učiti zanatu ratovanja, sire.

— Ali kako? Neće da se bore na turnirima a u takmičenju zahtevaju račve umesto vrha koplja, kako se ne bi povredili.

— Mi nismo na taj način postigli viteštvo, zar ne, sire? Ako se dobro sećam, ti sam borio si se na smrt kraj nekog kladenca.

— Nemojmo ponovo biti stare bitke, mada bih to voleo. Kad bi mladi, poneseni vitezovi, bili bar osrednji, rasni neradnici, stvari bi stajale drugačije, ali upravo su najbolji najgori. Tvoj sopstveni nećak nosi više čipaka nego rana, a jedine ožiljke koje ima dobio je berući ruže.

— Ser Lajonel, gospodaru?

— Ser Lajonel. Ne izdvajam ga da bih te vređao. On je samo jedan od mnogih koji se kikoću u mraku i prosipaju gomilu reči. Najopasnije oružje na ovom dvoru je lauta. Oni se uzajamno izazivaju u smrtnim gozbama.

Lanselot progovori promuklo:

— Uzeću to mlado štene i udaviti u opkopu.

— Morao bi uzeti čitavu gomilu štenadi. Oni bi samo zapušili opkop. Čekaj, ipak — rekao si pravu reč. Znao sam da se mogu u tebe pouzdati. Možda je to baš pravi način.

Lanselot nije umeo da se pretvara:

— Šta sam to rekao? Ne sećam se da sam...

— Rekao si: „Uzeću to mlado štene...

— ... i udaviti u opkopu“, dovrši Lanselot.

— Vrati se na prvi deo — uzeću ga. Sam si mi dao ideju. Recimo da tako i uradimo: da pošaljemo jednog starog, iskusnog viteza, s mladim štenetom — da ih pošaljemo da obave neki težak i opasan zadatak. Da — to bi mogao biti najbolji način da ih obučimo i uvežbamo. Hvala ti, prijatelju moj. I stari vitezi će možda voleti da im se jaram malo nazubi. Za uspomenu na njihove stare dane.

— Kakav zadatak, sire?

— Prema potrebi. Kraljevina je puna sitnih nepravdi, koje vapiju da budu ispravljene. Možemo ih nazvati, recimo, čuvarima kraljevog mira. Imaće kraljevsku punomoć. Šta misliš o tome?

— Moram razmisliti, sire. Ali, jedno je jasno. To mora ići postepeno. Kad bi poslao stotinu parova, kraljev Mir bio bi beznadno u ratu s kraljevim mirom još pre zalaska sunca.

— To nije loš zaključak, reče Artur. Pa, da razmislimo o svemu. Neću zaboraviti da je to bila tvoja ideja, prijatelju.

I kralj se udalji zadovoljan, jer beše primetio jednu loše prikrivenu varnicu kako se rađa pred ser Lanselotovim očima.

Cvet mladih vitezova redovno se okupljao oko kladenca s druge strane opkopa. Tu su, sedeći na širokom ispustu, mogli posmatrati devojke kako izvlače vodu, procenjivati njihove grudi kad bi se sagle da izvuku vedro, a kad bi ponekad nagli udar povetarca podigao njihove suknje, to bi izazvao vrisak odobravajućeg smeha kod zapupelih vitezova. Potajno su o svojim uspesima pričali naklonim plemićkim gospođicama a u međuvremenu su pokušavali da privuku pažnju kuhinjskih devojaka koje su išle na vodu. Dok se vedro dokono njihalo, mladi plemići upoređivali su boju gaćica kod devojaka i premeravali dužinu njihovih ispruženih nožnih palaca. A kad bi neki stariji vitez prošao, šaputali bi stavljajući ruke na usta i gledali u nebo sa izveštačenom bezazlenošću, sve dok se ovaj ne bi udaljio; onda bi stali da se krevelje i prevrću očima, što je bio njihov izum nemog ismevanja.

Uveče, kad su se prebrojali, među njima nije bilo Lajonela.

— Gde je Lajonel? Obično je u ovo vreme već ovde. Stiže pre „min“ u reči „amin“ kod večernje službe.

— Sećaš se da je imao sastanak s jednom lepoticom. Da li iko zna kako se beše zvala?

— Ne, ali učinio je sve da shvatimo o kojoj je reč.

— Ako misliš na onu na koju ja mislim, ne verujem. Ona ima bar dvadeset i tri godine.

— Pa, mislim da je imao sastanak sa svojim ujakom. Video sam ih skupa. Ser Lanse... kako-se-ono-zvaše?

Oni se povaljaše od smeha ponavljajući:

— Ser Lanse... kako-se-ono-zvaše?“ Mogli bismo to uzeti kao nadimak.

— Bolje da te ne čuje. Obrazi će ti goreti, i to ne oni na licu.

Ser Lajonel im se približi i sede ćutke na ispust, a ostali počeše ispitivački posmatrati njegova napućena usta.

— Šta je bilo? Mačka ti odgrizla jezik?

To ih opet zasmeja. Urlali su i zacenjivali se od smeha, udarali se po leđima, presavijali i grudima dodirivali stomak.

— Mačka ti odgrizla jezik? O-pa-a! Bolji je od truvera. Smešniji od patuljka.

— Kupiću mu kesu i zvončiće, ja lično.

A onda smeh prestade, kao što se i ranije često dešavalo.

— Šta se dogodilo? pitali su Lajonela.

— Ne mogu vam reći.

— Je li u vezi s tvojim ujakom, ser „Lanse... kako-se-ono-zvaše?" Ali, šala beše izgubila ukus. Videli smo te s njim.

— Ako je zakletva, odluči onda da je se oslobodiš.

— Nije zakletva.

— Onda, govori.

— On hoće da pođem s njim u pustolovine.

— Pa, kakvu vrstu pustolovina?

— Kakvih ima nego — gospe, aždaje — dođavola.

— Pa?

— Meni se ne ide.

— To se vidi. Mogao bi te neki div išljepetati.

— Ne. Čekaj. Slušaj. Slušaj me, Lajonele. Ako ne odeš, lud si. Živećeš od toga godinama. Mogu te zamisliti: Ujko, je li ovo aždaja? Ili: Onda ja zavitlam svoje koplje jasenovo... Moraš ići, Lajonele. Ne možemo podneti da ne odeš.

— Pa, možda bi bilo zabavno. Ali, on misli ozbiljno. I nema spavanja u krevetu. On će radije spavati na zemlji.

— Pa, izaći ćeš na glas, ipak.

— Ne, slušaj, Lajonele. Možeš se pretvarati da ti odgovara. Ser Lajonel — lutajući vitez. Možeš mu postavljati staromodna pitanja i dobiti njegovo mišljenje o svemu. To je bolje od opsenjivača.

— Ali, ja...

— Lajonele, razmotri stvar na ovaj način. Naravno da želimo da slušamo kako nam sve posle prepričavaš, ali pomisli ko će valjati svoje malo debelo dupe po krevetu, smejući se.

— Smislićemo ti masu bezazlenih pitanja za njega.

— Ako ne pođeš, neću više s tobom progovoriti ni reči — niko od nas neće.

— Dobro sam razmislio, kao što si rekao. Želim da pođem u svet čuda i pustolovina.

— Drago mi je, odgovori Lanselot. Nećeš se pokajati. Nije dobro dugo boraviti po dvorovima i trpezarijama.

— Kada krećemo, ujače?

— Moramo pažljivo otići. Ako objavimo naše namere, nastaće žalost u dvoru. Moguće je čak da nam kralj i kraljica zabrane da odemo. Hajde da se neprimetno opremimo i tajno odemo. Ako i bude tuge i ljutine zbog našeg odlaska, nestaće kad stignu glasine o našim podvizima.

Lajonel se uzdrža od smeha a docnije, kraj kladenca, on reče:

— Na to sam ja rekao: „To je dobro smišljeno, gospodine. Ćutaću kao sobet."

— Šta je to sobet?

— On nije pitao, zašto ti pitaš. A onda sam rekao: „Slažem se. Izgubićemo se kao dim, ali bi bilo zanimljivije videti njihova lica kad utvrde da smo nestali."

Pripremali su se za put sa toliko tajnovitosti, obazrivih reči s prstom na ustima i šapćući po uglovima, da su čak i hrtovi u trpezariji i golubovi na kulama znali da se nešto izuzetno dešava. Ser Lanselot i njegov nećak su kovali planove na tajnim mestima, tako da su neki manje bistri vitezi prijavili izdaju kralju, govoreći:

— Što se sašaptavaju u senci ako su lojalni?

Na to je kraljica odgovorila:

— Više bi me brinulo da su mirno razgovarali u trpezariji.

Uvijeni u velike plaštove, skriveni kapuljačama, dok je vetar brisao oko njihovih gležnjeva, dogovarali su se:

— Moraš me poučiti, gospodine, govorio je Lajonel. Nikad se nisam borio, čak ni video aždaju.

— Umiri se, dete, odgovarao je Lanselot. U Francuskoj sam sreo zmajeve i divove. Videćeš ih kad za to dođe vreme. Jesi li sredio da nam se konji privedu van zidina?

— Da, gospodine.

— Da li je štitonošama rečeno da ćute?

— Da, gospodine.

— Moramo se ispovediti i osloboditi greha, reče Lanselot. Vitez mora biti isto tako opreman za smrt kao i za neprijatelja.

— To bih zaboravio, reče Lajonel.

Štitonoše otkriše tajnu svojim gospođicama, koje iznudiše obećanje o ćutanju od svojih sestara, a ove rekoše tajnu svojim ljubavnicima tek pošto su im zakletvama zapečatile usta, i sve tako dok na kraju kralj ne reče:

— Voleo bih da su već jednom na putu, draga moja. Uzbunili su ceo grad.

— I to će se uskoro dogoditi, odgovori Đinevra. Ser Lanselot je zatražio moj mali plavi veo. Reče da mu je potreban da se složi s bojom na njegovom oklopu.

I kad se dvojica vitezova lutalice konačno izvukoše noću iz grada, stotinak očiju ih je pratilo dok su odlazili, dok su kule na zidinama prikrivale publiku. Van zidina, štitonoše se oslobodiše zagrljaja svojih dama.

Pre no što je pukla zora, otkrivajući široki svet pustolovina, oni su već bili daleko. Duboka zelena šuma ličila je u rano jutro na izvezeni ćilim. Bio je to dan sav prilagođen viteštvu, i po boji i po obliku.

Veliki jelen diže svoju glavu s rogovima i posmatraše ih dok su prolazili, bez straha, jer je bio svestan da ne idu u lov. Paun na sunčanom proplanku beše raširio svoju ogromnu lepezu i šepurio se kao adiđar, dok su njegov plavi izvijeni vrat i grlo vrištali kao velika mačka. Nezaplašeni zečići se dizahu na zadnje noge, načuljenih ušiju i prednjih šapa čvrsto stisnutih na grudima. Šuma je odzvanjala od pesme ptica. Štitonoše su brbljale o ljubavnim zgodama, dok se Lanselot ne okrete i strogim pogledom ih ne ućutka.

Ser Lajonel se sav gušio od jedva uzdržanog smeha:

— Izgleda da imamo pravi dan za naš posao, gospodine?

— Ovo je savršen dan, odvrati Lanselot.

— Treba li da govorim ili da ćutim, ujače?

— Zavisi. Ako tvoje reči slikaju lutanje, kao i sam dan, ako ti je govor ponosit kao jelen, lep kao paun i stidljiv i neustrašiv kao oni zečići, onda govori.

— Da li su pitanja umesna, gospodine?

— Ako su umesna.

— Ja sam nov u traženju pustolovina, gospodine. Ali, čuo sam u velikoj trpezariji stotinak prepričavanja povratnika vitezova, zakletih u svete stvari da govore samo istinu.

— Ako cene svoje viteštvo, cene i svoju zakletvu.

— Kako se onda dešava da vitez koga prati štitonoša ponekad iznenada ostane sam?

— Mogu ti samo reći da se to dešava. Šta još želiš da znaš?

— Ja volim jednu gospu, gospodine.

— To je dobro. Tvoje viteštvo zahteva da ceniš sve gospe, ali da voliš samo jednu.

— Ona nije želela da ja odem, gospodine. Pitala me je čega ima lepog u ljubavi, ako su zaljubljeni razdvojeni.

Ser Lanselot se brzo okrete i njegove sive oči postadoše hladne.

— Tvrdim da ona nije dama. Nadam se da joj nisi dao nikakve sramne zakletve. Ne smeš više o njoj misliti.

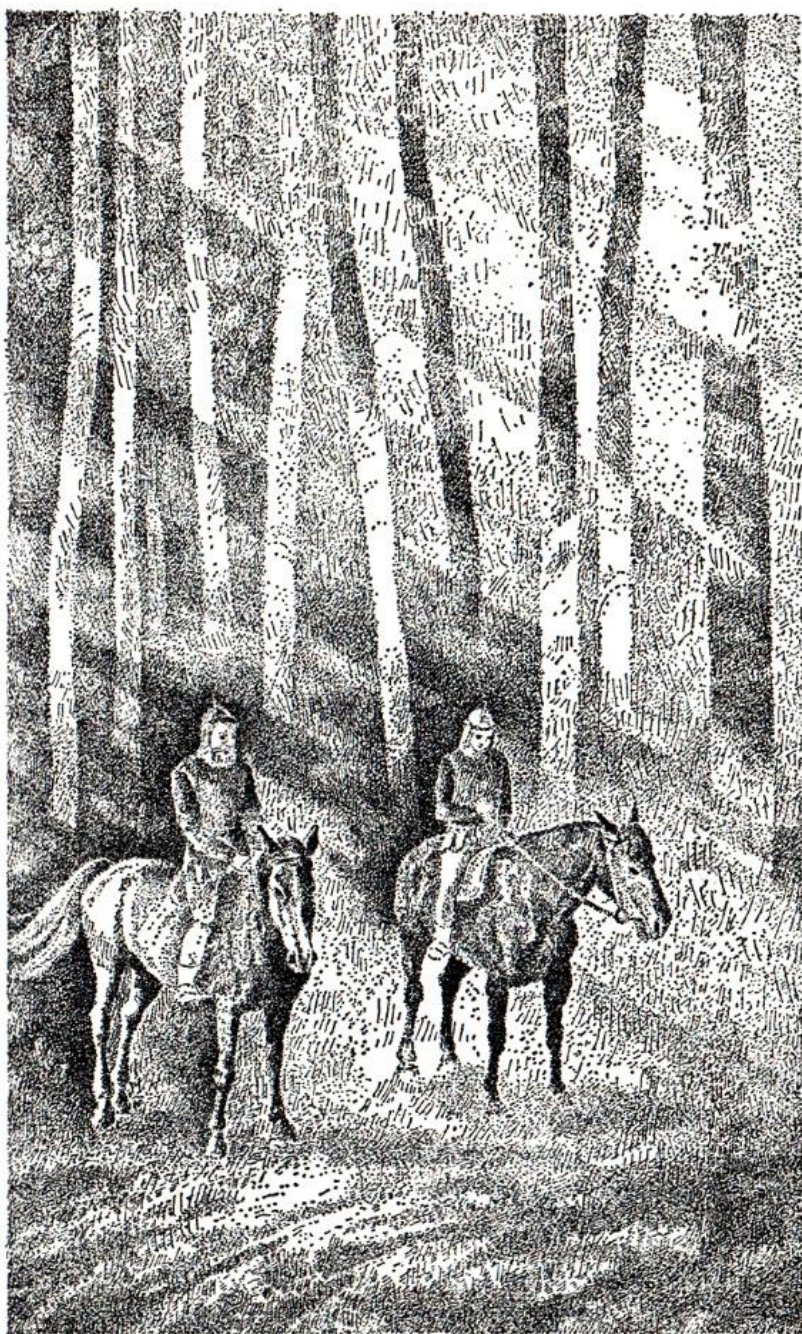
— Ali, ona je kraljeva ćerka, gospodine.

— Tišina. I da je ćerka afričkog cara i zlatna princeza Tartara, ne bi činilo nikakvu razliku ako ne prihvata vitešku ljubav i ne shvati da viteška ljubav nije parenje psa i keruše.

— Da, gospodine. Da, moj ujače. Ne ljuti se. To je pitanje mladog čoveka. I ti voliš damu, gospodine. Damu koja…

— To je opšte poznato i nije nikakva tajna, reče Lanselot. Ja volim kraljicu i služiću joj do kraj a života, i neprestano ću izazivati svakog viteza koji kaže da ona nije najlepša i najpunija vrline od svih dama na svetu.

I neka ima samo poštovanje i radost od moje ljubavi, kao što sam se zakleo.

— Gospodine, nisam nameravao da pokažem nepoštovanje.

— I pazi da to ne učiniš, jer ćeš naći smrt u tome, bio moj nećak ili ne.

— Da, moj gospodaru. Ja te samo ispitujem da bih nešto naučio. Ti si, gospodine, najveći živi vitez na svetu i kažu da si najsavršeniji vitez prošlih i budućih vremena. Učini da mi to bude od koristi, gospodine, jer sam mlad i neznalica.

— Nećače, možda sam bio prebrz, ali uči iz toga. Ne smeš biti preosetljiv kad se radi o tvojoj gospi.

— Hvala ti na ljubaznosti, moj gospodaru. Slavan si u celome svetu kao savršen vitez i savršen ljubavnik. Mnogi mladi borci, kao što sam ja, žele da se ugledaju na tebe. Sme li savršeni vitez, a to podrazumeva savršenog ljubavnika, ikada uzdisati, čeznuti, patiti, goreti, želeti da dodirne svoju voljenu?

Ser Lanselot se lagano okrete u sedlu i primeti da su štitonoše prišle blizu i da čuju sve. Pod njegovim pogledom oni se povukoše najpre toliko da nisu mogli čuti, a onda i toliko da se nisu mogli videti i nisu se pojavljivali dok ih ne potražiše.

Kad su dva viteza ostala sama, ser Lanselot reče:

— Kad sam bio dete, Merlin je prorekao moju veličinu. Ali, veličina se mora zaslužiti, i ja sam proveo čitav svoj život doprinoseći da se njegovo proročanstvo obistini. Sad ću odgovoriti na tvoje pitanje. Uzdisati za daminom naklonošću — da. Čeznuti za njenom milošću, opet — da. Patiti kad je ona nezadovoljna, i po treći put — da. Ali, izgarati, čeznuti, to nije viteški. Životinje se njuškaju a kmetovi se krevelje ženskinjama. Ne. Tu nisu u pravu. Tu si veoma pogrešio. Mogu li ja voleti svoju kraljicu, koja je supruga moga gospodara kralja, i želeti je a da ne obeščastim sve troje? Nadam se da je tvoje pitanje dobilo odgovor.

— Onda je bolje, gospodine, voleti onu koju ne možeš imati?

— Možda je bolje, složi se Lanselot, ali svakako je sigurnije.

— Toliko mnogo stvari bih želeo da pitam, reče Lajonel. Ko je srećan kao ja? Jahati u pustolovine sa velikim Lanselotom. Znaš li, gospodine, mladi vitezi koje poznajem, kad čuju da sam jahao s tobom, skupiće se kao vinske mušice oko otvora na buretu. Pitaće

me šta je rekao, kako je izgledao, jesi li ga pitao to i to, šta je odgovorio?

Ser Lanselot se ljubazno smešio na nećaka.

— Zaista? upita ga.

— I te kako, gospodine. Ti si savršeni vitez današnjice, prošlosti i hiljadu budućih godina. Ljudi će znati tvoja dela ispisana mačem, ali će pitati: „Kako je izgledao? Šta je govorio? Da li je bio veseo ili tužan? Šta je mislio o ovome ili onome?“

Ser Lanselot pogleda ka ivici šume koja se ocrtavala pred njim i nezadovoljno upita:

— Zašto da pitaju te stvari? Zar dela nisu dovoljna? Možeš li mi odgovoriti? Zar dela nisu dovoljna?

— Nije stvar u tome, gospodine. Mladi ljudi će u sebi tragati za veličinom i nalaziće zamotuljke i zavežljaje nečeg što nije baš veliko, mrlje i mračne uglove. Pitaće se da li si ti znao za sumnje?

— Ja nisam imao razloga da sumnjam. Merlin je sve prorekao. Zašto bi ljudi tražili slabosti kod mene? Šta imaju od toga?

— Mogu samo govoriti o sebi, gospodine ujače. Imam dosta tužnih slabosti, koje skakuću oko mene kao gladni psi. Ako mogu da dokažem srodstvo sa tobom, onda ni veličina nije van mog domašaja. Možda je tako sa svima — traže slabosti kod velikih, da bi našli obećanje veličine u slabosti.

Lanselot besno odgovori:

— Neću ti baciti tu kost. Ako je i bilo umora, hladnoće, gladi, da — i straha, zar misliš da ću otvoriti vrata sumnji i tako izgubiti ceo zamak? Ne, vrata su zatvorena a most dignut. Da sam slab, oni ne bi nalazili u tome snagu već samo izgovor za sopstvene slabosti.

— Ali, gospodine, ako zatvaraš vrata, znači da priznaješ da je neprijatelj tu.

— Moje oružje su mač i koplje, a ne puste i prazne reči.

— Znači, tako. Reći ću im da ne znaš ni za sumnju ni za strah.

— To ne znači to, mladi gospodine. Ako hoćeš da govoriš istinu, možeš samo reći da nisi imao dokaza, ako nisi.

Jedno vreme su jahali ćuteći, a onda ser Lajonel ponovo poče:

— Moram te nešto pitati, makar rizikovao da se naljutiš, gospodine.

— Pitanja su mi češće dosadna nego što me ljute. Pa, dobro, kako glasi to pitanje? Neka bude poslednje.

— Gospodine, na svetu nema mesta gde tvoje ime nije poznato.

— Kažu da je tako.

— Poznat si kao najsavršeniji vitez na svetu.

— Trudio sam se da tako bude.

— Sam si u svom savršenstvu.

— Dok se ne pojavi bolji. Svako te može ugroziti. Ali, to su mišljenja i tvrđenja. Kako glasi pitanje?

— Je li to dovoljno?

— Šta?

— Jesi li zadovoljan time?

Tamni bes potrese ser Lanselota, zgrči mu usne. Desna ruka blesnu kao zmija ka drški mača i već polovina srebrne oštrice izviri iz korica. Lajonel oseti hladni dah smrti na obrazu.

Onda, u jednom trenutku, on vide u jednom čoveku samom borbu veću nego što je borba između dvojice. Vide rane zadate i primljene, srce nabreklo do pucanja. I vide pobedu, takođe, smrt besa i bolesni trijumf ser Lanselota, oznojene i zacrvenele oči kao u orla, desnu ruku olabavljenu i mač vraćen u korice.

— Tu je kraj šume, reče ser Lanselot. Čuo sam da govore da je šumi kraj tamo gde počne krečnjak. Kako je zlatno sunce na zlatastoj travi! Nedaleko odavde, na padini brega, stoji figura diva sa toljagom. Na jednom drugom mestu znam za čudovišnog belog konja. Niko ne zna ko je to i kada pravio.

— Gospodine, poče Lajonel.

A najveći vitez na svetu mu se okrete sa smeškom:

— Reci im da sam bio sanjiv, odgovori on. Reci im da mi se spavalo više no ikad u poslednjih sedam godina. I reci tvojim mladim prijateljima da sam tražio malo hladovine da me odmori od sunca.

— Tamo, nalevo, gospodine, vidim jedno drvo jabuke.

— Da. Hajdemo tamo, jer su mi oči otežale.

Ali Lajonel je znao kako je teška borba bila, i kako zamorna beše pobeda jednog čoveka nad njim samim. A nagrada, nagrada je bila san.

Ser Lanselot je ležao u travi pod jabukom, s kacigom pod glavom, i bio je zapao u najtamniju jamu zaborava. Ser Lajonel je sedeo kraj ujaka i beše svestan da je video veličinu na granici pojmljivog i hrabrost koja je reči činila sitnim i mir koji se može zaslužiti samo agonijom. Lajonel se osećao sićušnim i jadnim i izdajnikom, dok je Lanselot spavao kao izvajan u alabasteru.

Gledajući preko usnulog viteza, ser Lajonel je razmišljao o beskonačnim razgovorima mladih vitezova okupljenih da slave smrt pre no što su uopšte živeli, kritičara bitaka iako sami nikad nisu držali mač, kockara koji gube a da nisu ni stavili ulog.

Setio se kako su govorili da je vitez koji spava suviše glup da bi znao koliko je smešan, suviše naivan da vidi život oko sebe, uveren u savršenstvo u gomili zla, romantičan i sentimentalan u svetu u kome je realnost vrhunski gospodar, anahronizam iz vremena pre nastanka sveta. U ušima je čuo reči promašaja, slabosti, siromaštva kako se ismevaju sa snagom, bogatstvom kao iluzijama, kukavičlukom u oklopu mudrosti.

Ser Lajonel je znao da bi ovaj usnuli vitez krenuo svesno u poraz bez oklevanja i očajanja, i prihvatio smrt s viteštvom i graciozno kao nagradu. I, odjednom, ser Lajonel shvati zašto će Lanselot galopirati kroz vekove s kopljem u miru, skupljajući ljudska srca kao alke. Odabrao je da bude uz Lanselota. On otera muvu s ujakovog usnulog lica.

Nebo je bilo vedro i podnevno sunce je napravilo malo hladovine ispod usamljenog drveta jabuke. Vrelina otkide jabuku s grane i Lajonel je uhvati u vazduhu iznad Lanselotova lica. Zagrize je, ali beše zelena i kisela i crvljiva, tako da je baci i ispljunu kiselkastu kašu na zemlju. Talasasta ravnica se prostirala ka jugu, gde se graničila s brežuljkom pokrivenim mahovinom i zaštićenim s osam ogromnih jaraka, jednom starom tvrđavom mrtvih bogova

ili zaboravljenih divova bliskih bogovima. Jara je treperila u vazduhu čineći razdaljinu varljivom, a tvrđavu i ravnicu obavljala je snom. Zujava krila pčele privukoše ponovo Lajonelov pogled na usnulog viteza, i on otera medonošu. A Lanselot je spavao tako čvrsto da se nije ni primećivalo da diše.

Lice mu beše milo od čestitosti a usta raširena u osmeh. Ser Lajonel pomisli da je ličio na začarani mramor neke dobre vile ili savršeni obris iz koga je duša požurila posle ispunjenog života i mirne smrti. Mladi vitez je voleo ovakvog ujaka i zažele da ga štiti od gomile malih zloća, koje predstavlja razočarana pakost sitnih ljudi što svoje siromaštvo i golotinju odevaju u cinizam. Osetio je prisustvo blistave veličine i zažele da bude vezan za ovog čoveka ne samo krvlju već, možda, hrabrim postupkom kojeg bi izveo Lajonel a posvetio ga ser Lanselotu.

Trava i letnje zlatasto-plavo cveće pevahu u horu sa pčelama, a u daljini se pojaviše tri prilike, a za njima i četvrta. Izgledale su nestvarno i promenljivo, ali Lajonel oseti udarce kopita po zemlji i razumede da to nisu začarana bića koja ponekad posećuju zemlju. Dok su izranjali iz treperave izmaglice čudesnog, on vide tri viteza u oklopu kako panično gone konje, a za njima krupnog četvrtog viteza u oklopu na zapenušanom bojnom konju, kako ih brzo sustiže. Dok je ser Lajonel gledao, krupni vitez ih stiže i spusti se na njih kao oblak, zbaci poslednjeg iz sedla, a zatim se bez čekanja kao orao sruči jednom i još jednom, i druga dvojica padoše kotrljajući se. Tad se gonilac vrati i sjaha, poveza pobeđene viteze njihovim sopstvenim uzdama, podiže ih kao ovce i baci na sedla licem nadole.

Ser Lajonel brzo pogleda na ser Lanselota i začudi se što ga buka nije probudila iz dubokog sna. Lajonel mirno prikupi hrabrost i pomisli kako bi se ujak radovao i ponosio kad se probudi i vidi da mu je nećak pobedio ovako velikog viteza. Brzo se nečujno izgubi da učini to delo za svoga ujaka. Hitro uzjaha i pozva pobednika da se potuku. Ogromni čovek lako skoči u sedlo, ali ga ser Lajonel tako brzo i divljački napade, da ga potera uokrug ali ne zbaci sa sedla. Kad se vratio da ga ponovo napadne, vide kako krupni čovek sedi mirno i gleda ga.

— To je bio dobar udarac, reče on. Kad te vidim, ne mogu a da se ne čudim. Po veličini si jedva viši od dečaka, a protresao si me

jače no iko u mom životu. Hajde da se pomirimo, gospodine, suviše si dobar muškarac da te vežem kao ova goveda ovde.

Lajonel pogleda ka drvetu ispod koga je spavao njegov ujak, i ponosito reče:

— Rado ću sklopiti mir s tobom kad se predaš, oslobodiš zarobljenike i zamoliš za milost. Obećavam ti milost.

Krupni vitez ga je u čudu gledao:

— Da me nisi onako udario, mislio bih da si lud, reče on. Upola si sitniji od mene. Prvo si me muški udario, a sad čujem i muške reči od tebe. Hajde da budemo prijatelji. Mučilo bi mi savest da povredim takvog muškarca.

— Pokori se, odvrati ser Lajonel. Pokori se ili se bori.

— Neću ni jedno ni drugo, reče vitez. Lajonel obode konja i krete s oborenim kopljem. Na pola puta veliki vitez odbaci i koplje i štit, i dok je ser Lajonelov vrh nesigurno zadrhtao, podvuče se ispod koplja i desnom rukom snažno obuhvati mladićev struk i zbaci ga sa sedla. Lajonel se bespomoćno borio protiv zagrljaja koji se stezao oko njegovih trudi i lomio ga, dok mu je krv u slepoočnicama ključala do prskanja, i on se onesvesti.

Kad mu se svest bolno povratila, ležao je licem na dole, vezan, treskajući se na sopstvenom konju kao i ostala trojica zarobljenika. Posle izvesnog vremena stigoše do oniske kuće sa zidinama i opkopom, a na njenoj hrastovoj kapiji Lajonel ugleda mnogo prikovanih štitova. Mnoge je grbove poznavao, a neki su imali znak bratstva Okruglog stola. Među njima beše i štit njegovog starijeg brata, ser Ektora de Marisa.

Lajonel beše bačen na kameni pod, a vitez koji ga je zarobio stajaše nad njim govoreći:

— Ostale sam bacio u tamnicu, ali tebe sam spasao zbog tvoje hrabrosti i zato što si me skoro zbacio s konja. Hajde, sad, pokori se i obećaj da ćeš mi biti odan, pa ću te osloboditi.

Bolno se valjajući, ser Lajonel upita:

— Ko si ti i zašto si zarobio viteze čije štitove sam video?

— Zovem se Tarkvin.

— To ime ima prizvuk tiranije, gospodine.

— Procenićeš sa koliko prava. Gajim suviše jaku mržnju za većinu ljudi, tako tešku da i mene pritiska. Mrzim viteza koji mi je ubio brata. U čast te mržnje ubio sam stotinu vitezova a zarobio i više, sve se spremajući da sretnem svog neprijatelja. Ali, ti si mi se svideo i s tobom ću sklopiti mir, ako želiš.

— Koga mrziš?

— Ser Lanselota. Ubio mi je brata, ser Karadosa.

— Je li bila poštena borba?

— Šta to mari? Ubio mi je brata i ja ću ubiti njega. Hoćeš li mi dati svoju reč?

— Ne, odgovori Lajonel.

Onda bes pomrači Tarkvinov um i on strgnu oklop i odeću s mladog viteza i tukao ga je trnjem po golom telu dok krv ne poteče, neprestano vičući:

— Pokori se.

— Ne, odgovarao je Lajonel, i trnje bi mu ponovo počelo cepati meso, dok se Lajonel konačno ne onesvesti od gubitka krvi, a ser Tarkvin ga, besneći i peneći, baci niz mračne stepenice na pod tamnice među ostale zarobljenike. Lajonelov brat, ser Ektor, beše tamo, kao i mnogi drugi koji su ga poznavali. Kada su mu otrli rane i povratili ga iz nesvestice, on im slabim glasom ispriča kako je ostavio ser Lanselota da spava. Zatvorenici tada povikaše:

— Niko drugi ne može pobediti Tarkvina. Pogrešio si što ga nisi probudio. Ako nas Lanselot ne pronađe, gotovi smo. I zarobljenici su ječali u mraku tamnice i plakali od nemoćnog jada. Ali Lajonel se seti mirnog, usnulog lica i tiho reče sebi: „Moram biti strpljiv. On će doći. Ser Lanselot će doći."

Ali ostavimo sada ove vitezove zarobljenike, i čujmo o ser Lanselotu od Jezera koji leži pod jabukom i spava.

Popodne je bilo gusto od jare, a vlaga dade plavom nebu mlečnu boju. Visoke bele krune oblaka nadnosile su se nad bregovima prema severoistoku, i kao da su mrmljale u daljini. Mirni, vreli, vlažni vazduh donosio je muve, lepljive i lenje. Jato vrana lebdelo je u vazduhu, igrajući se i grakćući, pozivajući jedna drugu na nova istraživanja. Kad su ugledale konja vezanog za drvo jabuke, počeše

kružiti sve niže ispitujući usnulog viteza, ali čavka pokuša da ih dohvati i one se razleteše s gađenjem. Sad usamljena čavka obazrivo ispitivaše konja zaspalog viteza, a onda — ohrabrena — priđe bliže, kao borac širokih ramena. Veliki mač koji je ležao kraj viteza privuče pažnju ptice. Pokušala je da iskljuje dragi kamen iz drške, ali crni oblak od krila i jedan kljun oteraše kradljivca. Veliki stari gavran posmatrao je prizor, skakućući sa strane poluraširenih krila a onda, ohrabren, priđe vitezu skakutavo, grakćući tiho za sebe. Njegovo purpurnocrno perje beše okoreno od starosti. Doskakutao je blizu, okrenuo svoju finu glavu u stranu, osmotrio lice jednim okom a onda i drugim. Perje pod grlom nakostrešilo mu se i zatreslo. „Hrak“, graktao je meko. „Mrtav — Prokletstvo — Pas — Pacov — Paž Kristas, avaj. Morgana — Morgana.“ Velika ptica odskoči zatim u stranu, i moćna krila vinuše se u vazduh. Snažno zaleprša ka povorci, blistavoj i ugodnoj, u daljini, gde su četiri kraljice jahale u sporoj i nestvarnoj sceni, četiri kraljice odevene u somot i krunisane, a četiri viteza u oklopu nosila zeleni svileni zastor na vrhovima kopalja da zaštiti kraljice od sunca. Kraljica Spoljnih Otočja stiže prva, zlatne kose i zlatne krune, očiju plavih kao škriljac kad se more menja, rumenih obraza od brze i tople krvi, haljine plave kao more, postavljene sivom bojom. Njen konj beše pegav kao stena zapljusnuta penom. Sledeća beše kraljica Severnog Galisa, crvenokosa, zelenooka, u zelenoj haljini, rumena, a konj joj beše riđ kao i njena kosa. Za njom stiže kraljica Istočnih krajeva, pepeljave kose ali topla kao ružin mašak, bademastih očiju, u haljini boje blede lavande. Njen konj beše mlečno beo.

Poslednja stiže Morgana le Fej, kraljica zemlje Gor, sestra kralja Artura. Crne kose, crna oka, crne haljine, i na crnom konju sjajnom kao srce u satane. Obrazi joj behu bledi, bledi kao bela ruža, a njen ponoćni ogrtač beše još crnji zbog belih hermelinskih pega. Ispred i iza kraljica, ispod plašta, jahali su ljudi u oklopima, ukrućeni i spuštenih vizira. Ta scena se lagano kretala bez šuma kopita ili zveketa metalnih oklopa. Probijali su se kroz oblake prema brežuljku sa opkopima nazvanom Devojački Zamak. Mesto je bilo poznato kao sastajalište duhova i veštica, a sam zamak je znao da se pojavi noću i da opet nestane ujutro. Samo vešti u nekromantiji skupljali su se tu.

Veliki gavran pade iz oblaka i spusti se na crnu opremu Morganinog konja. On meko zagrakće svojoj gospodarici, a kad ga ona upita o čemu se radi, on nakrivi glavu: „Hrak“, reče. „Pas — Svinja — Smrt — Lepo — Leggo — Gospo.“

Morgana se resko nasmeja:

— Sladak zalogajčić, sestre, poviče ona. Umedljana šljiva. Ona potom baci gavrana u nebo, a ovaj ih povede ka jabuci pod kojom je Lanselot spavao.

Popodnevni vetar je crtao nevidljive šare po travi i cveću livade na kojoj sjahaše četiri nezemaljske kraljice i obazrivo se počeše približavati jabuci. Lanselotov vezan konj se uznemiri i zarza, načulji uši i pokaza beonjače, jer su konji posebno osetljivi za pukotine i naprsline u normalnom toku stvari. No vitez je i dalje spavao, iako mu se lice beše zgrčilo a desna šaka otvorila i polako zatvorila.

— To ne može biti prirodan san, reče Morgana tiho. Pitam se nije li neko drugi ovladao njime. Zatim stade iznad njega posmatrajući ga. Ne, dodade ona. Nema ovde čarolija, samo umor, umor meseci, umor godina. Podiže pogled i ugleda svoje ljupke sestre kako se oblizuju kao vuci oko krvave lešine.

— Znači, poznaješ ga?

— Naravno, reče ona sa Spoljnih Otočja. To je Lanselot.

— Rekoh vam da je to poslastica. Ali zemaljske sestre ne treba da se grizu. Znam da ćemo se boriti oko njega. Ali neka to ne bude zubima i kandžama. Sem toga, dobro vas znam, da mogu biti sigurna da nećete hteti da delite.

Kraljica od Severnog Galisa slatko upita:

— Šta predlažeš?

Lanselotovo telo uzdrhta, glava mu se poče pokretati napred natrag, kao u groznici, i lizao je usne i ječao. Ispod ogrtača Morgana izvadi malu, usku bočicu laktukarijuma koji se od starosti prelivao u svim duginim bojama. Ona je otčepi i, sagnuvši se, spusti nekoliko kapi, gustih i crnih, na Lanselotove usne. On ih oliže i namršti se zbog gorčine, a Morgana le Fej rasprostre pokrivač tihih, čarobnih reči preko njega i on udahnu duboko i ponovo zapade u duboki san.

Morgana nije više tiho govorila, jer ne beše više mogućnosti da se vitez probudi.

— Predlažem sledeće, poče ona. Da ponesemo ovu nagradu u Devojački Zamak i da se takmičimo oko njega, ali s takvom svilenom tananošću da kad dobitnik zgrabi nagradu, golubica pomisli da je izabrala sokolove kandže. Jesmo li se dogovorile, sestre?

Ostale, smejući se, pristadoše, jer je svaka verovala da joj nema ravne u ovoj vrsti takmičenja. Položiše onda Lanselota na njegov štit i dva viteza poneše ga između sebe. Ova svečana povorka kretala se prema preistorijskom zamku na brežuljku poput figura iz prošlosti naslikanih na zidu.

Sunce se beše već spustilo kad su zašli u uzan strm prolaz između zemljanih zidova, a zvezde se rodiše kad su prelazili uske puteljke preko uzastopnih jaraka. Bila je noć kad izbiše na vrh oivičen bedemima, na travnatu livadu sa razbacanim kamenjem od hiljada godina rušenja i zidanja. Tada, kad povorka s kraljicama pređe veliki ograđeni prostor, zamak sazidan na južnoj tački diže se a kule iznikoše na uglovima zidina. Svetlost je dopirala kroz prosečne prozore, i stražarnice iznikoše između utvrda. Kad stigoše do mesta gde je trebalo da se nalazi opkop, zvezde su se blistale u vodi jarka a nejasni beli labudi lagano promicahu. Na ulazu se iznenada diže pokretni most, gvozdena rešetka na kapiji se uz cijukanje pomeri nagore, a čelikom optočena kapija se škripeći otvori. Kad povorka uđe, most se podiže, gvozdena mreža se spusti i kapija se zatvori, a zamak postade nestvaran i proziran kao tanak oblak; vetar rastera sve i ostavi samo plato sa razbacanim kamenjem i ovcama koje su pasle travu na mesečini.

Ser Lanselot se bolno razbudi iz nesvesnog stanja u koje beše doveden uz pomoć droga i čini. U tami mu glava pucaše od svetlaca, i ježio se od vlage koja mu se uvlačila u kičmu. Pipajući, ustanovi da je bez oklopa i da je odeven samo u lake čakšire i prsluk koje obično nosi ispod oklopa. Ispitujući dalje, prsti mu naiđoše na sečeni kameni pod prekriven hladnom masnom vlagom, a nos mu razabra mirise dugih patnji, straha, beznađa i prljave smrti, kiseli zadah koji se uvlači u zidove tamnica.

On s mukom sede i obgrli kolena, pokušavajući da pronikne kroz gustu tamu. Ispruži ruke, ali ih odmah povuče, plašeći se onog na šta bi mogao naići. Dugo je tako sedeo uvučen u sebe, pokušavajući da bude što manja meta, u strahu da ga nešto vreba iz mraka. Onda začu lake korake kako se približavaju i čvrsto sklopi oči, strasno moleći, kao dete, molitvu za zaštitu, a kad je ponovo otvorio oči bio je zaslepljen plamenom jedne sveće. Samo za trenutak nije uspeo da razabere damu koja je držala sveću i koja mu reče:

— Koje dobro, gospodine viteže?

On je pažljivo razmatrao tu rečenicu — kamene zidove bez prozora i teška hrastova vrata s malom gvozdenom rešetkom i bravom velikom kao štit, a onda ponovo pogleda devojku:

— Zaista, koje dobro, odgovori napokon.

— To je samo način izražavanja. Moj otac kaže da je red tako pitati jednoga viteza.

— A da li bi bio red da vitez upita gde je i kako je ovamo dospeo i zašto me, za ime četiri jevanđelista, tvoj otac drži ovde.

— Nije to moj otac, gospodine. Nije on ovde. Vidiš, i ja sama sam ovde neka vrsta robinje. Sedela sam u kući svoga oca, u trpezariji, češljajući vunu da je predem i pitajući se kako bih mogla pomoći ocu na turniru sledećeg utorka, jer — vidiš — prošlog utorka je izgubio borbu a s njim je vrlo teško izdržati kad je pobeđen. Verovatno su svi vitezi takvi.

Lanselot je prekide.

— Lepa gospođice, za ljubav Božju, prvo mi reci ono glavno. Ko me ovde drži?

— Zaboravila sam tvoju večeru, reče devojka. Tu je, napolju.

— Čekaj, devojko, ko...

Devojka beše nestala, i svetlost s njom, ali se začas vratila s drvenom posudom punom kostiju i natopljenim hlebom kao za psa.

— Nije baš dobra, reče ona, ali mi rekoše da ti je donesem.

— Ko?

— Kraljice. Ona spusti činiju na kameni pod, i sveću takođe, da oslobodi prste za brojanje. Kraljica od Gora, poče ona od malog

prsta, zatim Kraljica od Otočja, Kraljica od Severnog Galisa, i — čekaj — Gor, Otočje, Galis. Ah, da. I Kraljica Istočnih krajeva. To je četiri, zar ne?

— I te kakva četvorka, priznade Lanselot. Sve ih znam; veštice, čarodejke, đavolje kćeri. Jesu li me one ovamo donele?

— One su divne, odgovori devojka. A haljine i našit — samo da ih vidiš.

— Slušaj me...

— Da, one su te donele ovamo. I mene, takođe. Jer, sedela sam češljajući vunu u očevoj trpezariji...

— Znam. I odjednom si se našla ovde. Ja sam zaspao pod drvetom na suncu i evo me sad ovde. Šta te zle kraljice hoće od mene?

— Ne znam, gospodine. Vidiš, samo što sam stigla, rekoše mi da ti donesem večeru i da te posle zaključam. Malo ću razgledati okolo, gospodine. Možda ću ti moći nešto više reći ujutro. Sad moram ići. Rekle su mi da ne razgovaram s tobom i da se brzo vratim, jer me možeš pojesti.

— Možeš li mi ostaviti sveću?

— Bojim se da ne mogu, gospodine. Ne bih mogla naći izlaz bez nje.

Kad je otišla, pomrčina se ponovo sklopila, a vitez pročeprka po zdeli i poče žvakati svoju večeru od kostiju, razmišljajući o čudnim i užasnim bićima koja su ga zarobila.

Imao je dva razloga za strah. U svojoj dugoj borbi sa samim sobom i svetom, da bi postao savršen vitez, malo žena je privuklo njegovu pažnju. Zato se, u svom neznanju, plašio nepoznatog. Drugo, on je bio jednostavan i otvoren čovek, mač a ne um beše oruđe njegove veličine; ciljevi i sredstva nekromantije, demona i tajni behu mu strani i užasni. Ono malo njegovih neuspeha i poraza behu postignuti putem magije, a sad je ponovo bio zarobljen i nemoćan baš zbog te iste crne, ponoćne veštine. Srce mu se zgrčilo u tami i on oseti kako ga kameni zidovi pritiskaju. Srce mu je divlje udaralo a stomak mu se peo uz grudi i skraćivao mu dah. Ali, to ipak nije bilo nepoznato osećanje, jer Lanselot je, kao i svi veliki praktičari bilo koje umetnosti, bio osetljiv i nervozan čovek. Neki

protivnik na bojnom polju, smatrao bi ga za hladna, pošto nije ništa znao o njegovom bolesnom očajanju pred borbu. I dok je dahtao kraj ograde, očekujući znak truba, njegovo brzo oko bi automatski posmatralo, beležilo i čuvalo svaki pokret, gest i nameru njegovog protivnika. Čak i sada, kad je bio blizu panike, njegov drugi duh studirao je protivnika, jer, mada behu dame i kraljice, one su takođe bile neprijatelji, a neprijatelji moraju imati cilj, sredstva i pravac.

Nemoguće je da ga mrze, mislio je, jer ih nije povredio. Zato im osveta nije mogla biti cilj. Pljačka je bila sasvim isključena, jer one plivahu u izobilju a on nije imao ničega sem oklopa i svoje slave.

Šta im je, onda, mogao biti cilj? Mora biti da hoće nešto od njega, nešto što možda ni sam nije znao da ima, neku uslugu ili tajnu. Bilo je to van njegovih moći i on se okanu nagađanja, ali njegov borbeni duh, naviknut da tako postupa nastavi s analizama. Ako je čovek uzmicao pred udarcima ili kratko sekao s bliže strane, za to je uvek morao postojati razlog — neka stara rana ili, čak, stari bol. Muškarac se priklanjao bojnom pozivu iz jasnog i tačno određenog razloga, ali zašto bi muškarac ili žena izučavali umetnost nekromantije?

Lanselot se ponovo izgubi. Sada je naprezao i mamuzao svoj um u novom pravcu, kad mu slika izađe pred oči, živa slika u okruglom, jasnom, briljantnom kao katedrala — staklu. On vide mladog, odlučnog Lanselota, samo se onda zvao Galahad, kako pod tupim kopljem jednog četrnaestogodišnjaka pada na kopitama izudarano tle za turnire. I ponovo Galahad pokušava, i ponovo leti kroz vazduh. Njegova brada i usne plave se od odlučnosti. I treći put ga tupo koplje izbaci iz sedla, a kad pade na zemlju, vrisak bola prođe kroz njegovu kičmu. Grubi patuljak odnese majci dečaka, koji se uvijao od bolova. „Onaj drugi dečak bio je suviše krupan, moja gospo“, objašnjavaše joj štitonoša. „Ali, pošto je već prevazišao svoj uzrast, ne možemo više držati Galahada ovde.“ Još su ga dugo i lako držali tu, jer se nije mogao pokrenuti. Stavili su mu vreće s peskom da bi mirovao. I dok je ležao prikovan a kičma mu se zaceljivala, njegov protivnik naraste tri puta još toliki u dečakovoj svesti. I u snu i na javi tupo koplje bi ga skidalo s konja, dok nije našao oblog za svoj ponos. Pod levom miškom imao je malo dugme, tako sićušno da je samo on znao za njega. Tri okreta udesno i pola okret ulevo

prstima ruke, i na po bitke on se pretvarao u tamni oblak i savladao bi četrnaestogodišnjaka. Ali tajno dugme je moglo i mnogo više. Dva okreta udesno i dva ulevo, i on je mogao da poleti kao strela i da lebdi u vazduhu. Ponekad bi, na takmičenju, puštao svog konja, leteo u vazduh, a ako bi dugme gurnuo unutra, postao bi nevidljiv. Nestrpljivo je čekao da ostane sam sa svojim vrećama peska, da bi pribegao tome snu. Čudno, kako je zaboravio na to kad je njegova stvarna sposobnost počela da raste. I, odjednom, u tami svog zatvora, Lanselot shvati sve o magiji i nekromantiji i o onima koji su se time bavili. „U tome je, dakle, stvar“, mislio je. „Jadnici. Jadni nesrećni stvorovi.“ Nije tačno, kao što se romantično pretpostavlja, da zaplašeni ili ranjeni ili osuđenici bdiju. Daleko češće, oni se povlače u san da bi se oslobodili briga, bar za neko vreme. Čovek kakav je bio Lanselot, umeren i vojnik, prekaljen i ojačan nedaćama, ostavlja zalihe sna kao i zalihe hrane i vode, jer zna da bez njih njegova snaga slabi a um otupljuje. I, iako je prespavao jedan deo dana, vitez se povuče iz hladnoće i mraka i nepoznate sutrašnjice i zaroni u odmor bez sna, ostavši u njemu dok blaga svetlost nije počela da raste u njegovoj ćeliji od golog kamena. Tad se probudio i protegao mišiće da strese hladnoću i vlagu i obgrlio kolena da se sav zagreje. Nigde nije video izvor svetlosti. Dolazila je podjednako sa svih strana, kao kad se zora budi pre rađanja sunca. Video je malterisano kamenje svoje ćelije kako uz pomoć mrlja od tamnog blata stvara šare. I dok je posmatrao, šare se sve više uobličavahu po zidovima: drveće puno zlatnog voća i uvijena vinova loza sa cvećem hrabro izmišljenim, kao na knjigama sa iluminacijama[4], dobroćudno drvo za zaklon a ispod njega kozorog blistavo bele boje, oborenog vrata i roga, pozdravlja devojku od svetloga veza koja grli divokozu, dokazujući tako svoje devojaštvo. Zatim, široka i udobna postelja u uglu ćelije zadrhta i postade stvarna, krevet s pokrivačem od purpurnog somota na kome su bili nagomilani veliki jastuci kao meki blistavi dragulji. Vazduh je postajao sve topliji od heraldičkog sunca u punom sjaju, sačinjenog od talasastih zraka na tavanici koja izgledaše kao nebo.

4 Srednjovekovne knjige, pisane i prepisivane rukom, i ukrašavane često velikim brojem šara i arabeski, izvanredno stilizovanim. (Prim. ur.)

Ser Lanselot beše jednostavan čovek, nenaviknut da ne veruje u nešto što je upravo video. On koraknu, oseti i vide dugu, bogatu odeždu što mu je padala oko gležnjeva. Ode do postelje i leže na njenu gipku mekotu, prekrsti ruke nad glavom, upravo na vreme da ugleda četiri bogata i jastucima obložena prestola kako se najpre naziru, a zatim i čvrsto uobličuju na udaljenoj strani ćelije, dok je bogat ćilim izrastao kao trava na kamenom podu.

Miris sličan izmešanim mirisima ružinih latica i cimeta, lavande, tamjana, despika i deteline ispuni sobu, a tapiserija se blago njihala na letnjem povetarcu koji je dolazio niotkuda.

„Ono što će se desiti, desiće se u udobnosti“, zaključi Lanselot u sebi. Nekoliko časaka vladala je tišina iščekivanja, kao na pozornici spremnoj za početak komada, a onda čitav hor truba, od basa do soprana, započe laganu, tihu, ritmičnu melodiju, kao da obaveštava um o miru princeza i kraljevskoj procesiji krunisanja. Samo zatvorena vrata od okovane hrastovine i zarđalog gvožđa ostadoše kao ružan podsetnik.

I sad se i ona otvoriše i četiri ljupke kraljice uđoše ritmično i zastadoše, dodirujući mala podnožja između svakog stepenika. Zauzeše mesto na prestolu: savršene po lepoti, kao cveće od voska. Njihove bele ruke pune nakita ležale su spokojno na naslonu prestola, a usta im se osmehivahu dok su gledale viteza na postelji. Muzika se utiša i nastade tišina kakvu uhu pruža školjka.

Tad se Lanselot diže i pozdravi ih:

— Pozdravljam vas, moje gospe, dobro došle.

One odgovoriše uglas:

— Pozdravljen budi ser Lanselote od Jezera, sine kralja Bana od Benvika, prvi i najbolji viteže među hrišćanima. Zdrav i veseo bio.

— Da ponovim vaša imena, kraljice moje? upita ih on. Dobro vas znam. Vi ste: Morgana le Fej od Gora, polusestra velikog kralja Artura, ćerka vojvode od Kornvola i lepe Igrene koja postade kraljica Utera Pendragona. A ti si kraljica Spoljnih Otočja...

Morgana mu uzvrati:

— Nema potrebe da ponavljaš naša imena, ako ih znaš.

Za trenutak je proučavao njihove savršene obrve, blistave oči, glatku i divnu kožu obraza.

— Moje gospe, reče on konačno, ako me vreme provedeno u tmini nije zbunilo, rekao bih da sam još juče zaspao pod jednom jabukom na sunčanoj livadi, sa svojim nećakom ser Lajonelom kraj sebe. Probudio sam se u hladnoj i gorkoj ćeliji, bez oklopa, zarobljenik. Jesam li ja vaš zarobljenik?

— Zarobljenik ljubavi, reče Morgana.

A kad i ostale pokušaše da dođu do reči, ona hladno dodade:

— Tišina, sestre moje. Dozvolite da govorim. Posle možete i vi imati svoju priliku.

Ona se ponovo okrete Lanselotu.

— Gospodine, gospodaru moj, poče. U pravu si. Mi smo te zarobile.

— Gde je ser Lajonel?

— Bio si sam. Nikoga nije bilo s tobom.

Lanselot je sedeo na ivici plišanog kreveta.

— Šta vi možete želeti od mene? pitao je zbunjeno.

Tri kraljice završtaše od smeha, a Morgana se nasmeši.

— Lakše je izaći na kraj sa zatvorenikom koji hoće da sarađuje, reče ona. Zato ću ti objasniti. Nas četiri imamo sve što možemo poželeti: zemlje, bogatstvo, moć, puno lepih stvari da i ne poveruješ; sem toga, zahvaljujući našoj veštini došle smo do stvari izvan i ispod ovog sveta, ali i više od toga: ako poželimo nešto što ne postoji, imamo moć da to stvorimo. Zato možeš shvatiti kako je malo novih, zabavnih stvari za nas. Kada smo ugledale najboljeg viteza na svetu kako spava, pomislile smo da si ti upravo ta retkost koju nemamo. I zato smo te uzele. Ali, ima jedna stvar koju ne radimo, jer nam nije u prirodi. Mi ne delimo. I zato se moramo takmičiti za tebe. Ali, u prošlosti, kad bismo se borile, obično je nagrada bila toliko iskidana i iscepana da je pobednik više nije ni želeo. Moraš se složiti da čak i najbolji vitez na svetu, u vidu krvave kaše, ne bi vredeo nikome. Čekajte, sestre, odmah ću završiti. Odlučile smo da ti pružimo priliku da odabereš jednu od nas, i sve smo se zaklele da se toga pridržavamo. Nadam se da će tako i biti. Ove kraljice nisu baš uvek držale zadatu reč.

Lanselot upita:

— Ako ne odaberem nijednu od vas, šta onda?

— Pa, plašim se da će te u tom slučaju tama i hladni kamen progutati. Ni najbolji vitezi ne žive dugo, a i ako požive, onda im se oduzmu hrana i voda. Ali, zaboravi na te crne stvari. Svaka od nas će braniti svoj slučaj. Biće zanimljivo za nas da nešto moramo steći borbom i takmičenjem, sasvim novo iskustvo. Ja ću biti poslednja. Hoćeš li početi, gospo od Severnog Galisa?

— Rado, sestro.

Ona zatrese glavom a njena crvena kosa buknu kao plamen. Spusti kapke, delimično skrivajući svoje smaragdne oči. Krenu ka Lanselotu kao velika ljupka mačka, a kad se zaustavi kraj njega, on oseti uzbuđujući miris njenog tela, a bio je to mošus. Njegova čula se uskovitlaše u blagoj agoniji, a jezik mu oseti slani ukus paljevine. Njen glas se mazio nežno i duboko, kao da joj podrhtava krov čitavo telo.

— Mislim da znaš šta ti mogu obećati: uzbuđenja o kojima možeš samo nejasno razmišljati, ekstaze, uzlete, penjanja, polete i rast uzbuđenja do prskanja, i to beskonačno i bez krajnje sitosti, sve dok ne upoznaš raspeće ljubavi i zavrištiš tražeći krst i pomažući i sam da ti se klinci zakuju. Dok ti svaki mišić, svaki beli uznemireni nerv učestvuje u demonskom, šibajući se do vrhunca pomamne strasti. Oblizuješ se, misliš da znaš o čemu govorim, Ono što znaš samo je šapat, u poređenju sa pandemonijumom[5] koji ti obećavam.

Lanselot je još teško disao, kad se ona vrati na svoje prestolje i sede, gledajući ga s malim mačjim smeškom trijumfa.

A Morgana izusti:

— Ti, đavolice. To nije pošteno. Ne odgovaraj, savršeni viteže, dok ne čuješ sve.

— Je li pošteno dozvoliti mu da se ohladi? upita zelenooka kraljica.

— Kraljica Spoljnih Otočja, najavi Morgana le Fej.

Zlatokosa morska kraljica je mirno sedela na svom prestolu, a oči su joj igrale od uzdržanog smeha.

---

[5] Pandemonijum — svetilište mračnih sila; skupština demona duhova. (Prim. ur.)

— Bila je to sjajna predstava, gospodine, reče ona. Prva ću to priznati. Cela odaja još uvek vonja od nje. Ne želim da kritikujem svoju dragu protivnicu, ali mi se čini da bi se posle izvesnog vremena čovek morao umoriti od njene mnogostranosti u jednoj sasvim jednostavnoj delatnosti u koju su koze bolje upućene od ljudi, a zečevi superiorniji od svih ostalih. Jednog dana bi mogao poželeti suvog hleba, da potreš ukus začina u ustima. A ti išibani nervi bi znatno odebljali i ulenjili se. Ta umetnost je poznata po tome da za tren oka menja ljupko u odvratno.

Crvenokosa škrgutnu zubima:

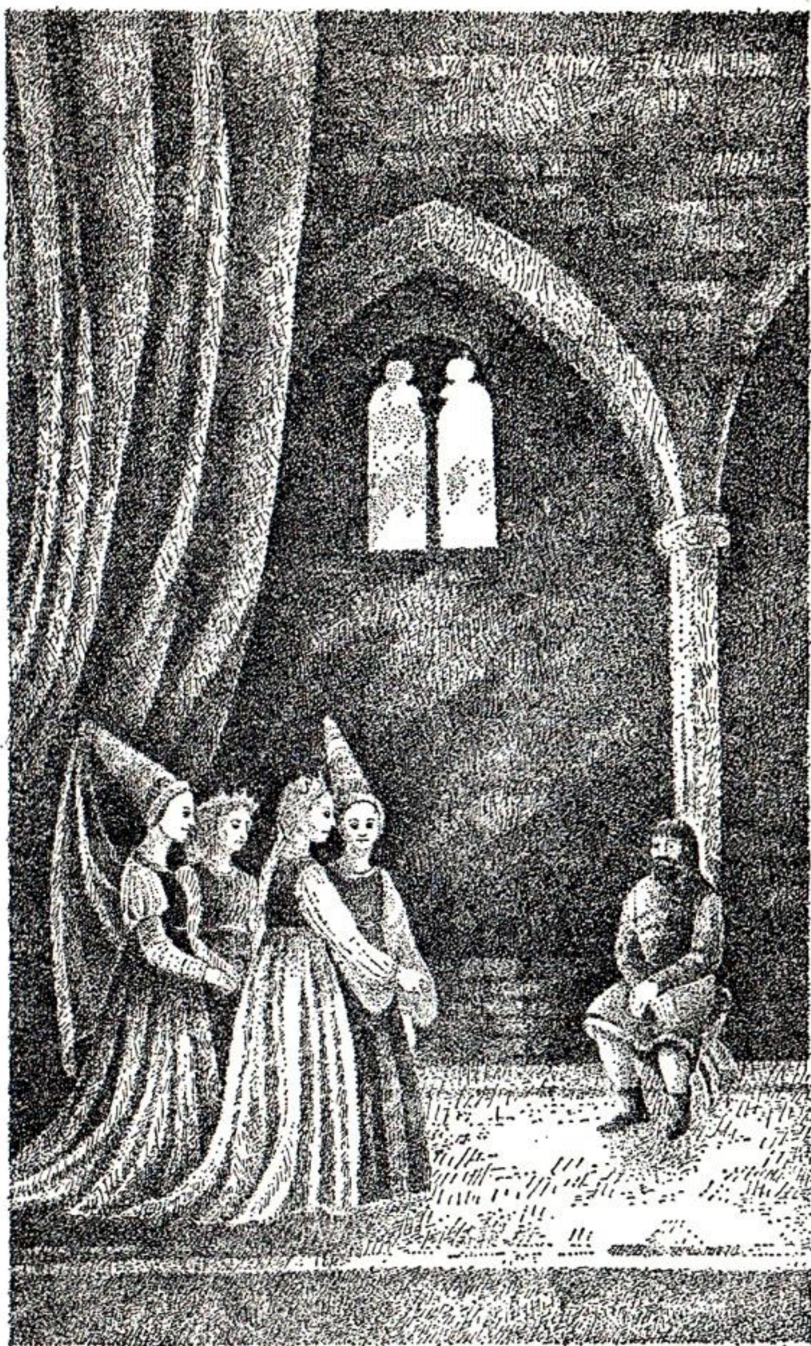
— Pređi na svoju stvar, zasikta ona. Ostavi moju na miru.

— Samo mirno, sestro, i nežno. Gospodine Najbolji Viteže, mislim da ćeš se složiti da nijedno stanje, podneblje, aktivnost, zadovoljstvo, bol, radost, tuga, poraz ili pobeda ne postaju zamorni sem kad ih imaš u izobilju. Ono što ti ja nudim, jeste promena. Jedan dan odzvanjao bi od smeha, kao plavo jezero koje se leska na suncu dok talasići brbljaju između mahovinastog stenja, sledeći dan bi doneo buru, žestoko, divlje, razarajuće nasilje — uzbudljivo, božansko. Obećavam ti da će svaka radost biti ukrašena malim bolom, mir će ti biti praćen bukom, vrelina hladnoćom. Pohota duha i tela doneće hladna asketska zaceljenja i izoštravanja. Obećavam ti da se nijedan doživljaj neće zaustaviti na samom sebi. Jednom reči, proširiću tvoja osećanja, čula, misli, do krajnjih granica, tako da nikada nećeš osećati sveopšte osećanje gubitka, nezadovoljenje znatiželje, neistraženih mogućnosti. Nudim ti život. Bićeš kralj jednoga dana, a radom iznureni rob drugoga, i to će ti dati osećaj stvarne vrednosti kraljevstva. Dok ti druge nude jednu stvar, ja nudim sve, u nizu kontrasta. Oči su joj bile škriljasto sive, ozbiljne, s nagoveštajem moguće bure. Konačno, nudim ti pravu smrt, uzvišenu i blistavu smrt kao poslednji ukras uzvišenog i blistavog života. Ona zadovoljno pogleda u ostale kraljice.

Morgana reče:

— Iznela je sva svoja blaga, zar ne? Da ispuni to obećanje, morala bi se mnogo truditi. Imala bi dosta posla.

Ser Lanselot osloni laktove na kolena, i bradu podboči šakama. Ožiljci od starih rana zabeleše se.

Oči mu sijahu kroz proreze poluusklopljenih kapaka. Kraljica nije mogla pročitati njegove misli.

Kraljica Istočnih krajeva uzdahnu. Bila je sva kao ružin mašak, meka i mirisna, odevena u lavandu a u njenim bademastim očima kao da je živelo sažaljenje, utočište i razumevanje udruženo s opraštanjem.

— Jadni, umorni viteže, reče ona mirno. Moje drugarice ovde videle su te onakvim kakve one jesu — sama pohota i nemir. To su njihovi specijaliteti. Znam da muškarci imaju te dve gladi, neki više, neki manje. Imam izvesnu prednost nad njima, ser Lanselote. Vidiš, znam tvoju majku, mali Galahade.

Morgana se nasmeja a druge dve uzviknuše:

— Sramota!

Lanselotova glava se trže a oči opasno blesnuše. Ali Kraljica Istočnih krajeva nastavi nežno:

— Kraljica Elena od Benvika preko mora, žena velikog kralja Bana, Elena dragocena kraljica i tako lepa da bi ambasadori iz celoga sveta zaboravili svoje misije kad bi je pogledali. Ali ona nije zaboravljala prćastog mališana s umrljanim licem, po imenu Galahad.

Posle blistave ceremonijalne predstave na dvoru, u kojoj je uvek imala svoj deo, nikad nije bila suviše umorna da se popne uz strme, zavojite stepenice, da donese kolačić detetu koje je zaboravilo da opere ruke. Nije bilo tog krupnog posla koji bi je zadržao da ne pomogne uplakanom detetu u nevolji. Ratovi i klanja kraj dvorskih zidina nisu umanjivali strašnu tragediju prstića posečenog novim nožem, malih suzica krvi. A kad bi došli vatruština i groznica, ona bi zaboravila ceo svet i ne bi se vratila dok se malo pegavo čelo nije ohladilo.

Lanselot skoči vičući:

— Prestani. Oh, gadosti. Oh, bljuzgarije. Vidi, prsti obe ruke su prekršteni. Evo očenaša i krsta preko tvog lica.

Kraljica Morgana promrmlja:

— Nudiš li da mu budeš majka, draga?

— Nudim mu mir koji nigde inače neće naći, sigurnost i toplinu koju još uvek traži, pohvale za njegove vrline i nežno saučesništvo i

razumevanje za njegove slabosti. Sedi, lepi viteže. Nisam te htela omalovažavati. Znam da Đinevra liči na kraljicu Elenu po liku — ali to je sve. Razmisli o onome što ti nudim.

— Neću ni da slušam.

— Razmisli.

— Ne čujem te.

— Ali ćeš zapamtiti. Razmisli.

— Gospe, bilo je dosta, reče on. Ja sam vaš zarobljenik. Pošaljite po svoje ljude. Radite sa mnom šta hoćete, ali budite sigurne da ću pasti boreći se. Izgubile ste.

Glas kraljice Morgane preseče ga:

— Ja još nisam izgubila, reče ona. Moje pametne sestrice obećale su ti blistave deliće jedne odežde, isečene parčiće jednog obličja. Ja ti nudim celinu u kojoj je sve sadržano — nudim ti moć. Ako želiš prostituisanje u lepoj odeždi, moć će ti to omogućiti. Obožavanje? Ceo svet crkavaće od želje da ti poljubi zadnjicu svojim slinavim usnama. Krunu? Moć i mali nož će ti je staviti na glavu. Promenu? Ako imaš moć, možeš menjati gradove kao šešire, ili ih stučiti kad ti dosade. Moć privlači odanost, a ne traži ništa. Želja za moći učiniće da beba sisa i kad je već sita, da posavetuje dečaka da otme bratu igračku, da požanje brbljivu žetvu sladostrasnih devojčica. Šta rukovodi viteza da izdrži sve muke do nagrade ili smrti? Moć slave. Zašto čovek nagomilava svojinu koju ne može upotrebiti? Zašto zavojevač zauzima zemlje koje nikad neće ni videti? Šta tera pustinjaka da gmiže u prljavštini ćelije nego obećanje moći, ili bar uticaja na nebu? Da li skromni, ludi sveci odbijaju moć posredništva? Koji zločin ne postaje vrlina u rukama moći? Nije li vrlina sama po sebi moć? Filantropija, dobra dela, milosrđe, zar nisu to zaloge buduće moći? To je jedina svojina koja ne može izgubiti svežinu ili dosaditi, jer nikad je nema dovoljno, i starac, kod koga su sokovi svih drugih strasti već sasušeni, bauljaće na svojim drhtavim nogama ka grobu još uvek se grčevito hvatajući za moć. Moje sestre su postavile sir za miševe sa sitnim željama. One su se udvarale osećanjima, nemiru, pamćenju. Ja ti ne nudim jedan poklon, već sposobnost, pravo i dužnost da uzmeš sve poklone, sve što možeš i zamisliti, a kad si umoran od svega, slupaj ga kao posudu i baci na gomilu. I, što je najbolje, nudim ti moć nad

ženama i muškarcima, nad njihovim telima, nadama, strahovanjima, odanostima i gresima. To je najslađa moć od svih. Jer, možeš ih pustiti da trče malo, ili ih zaustaviti pred samim nebom. A kad ti se sva ta zloća konačno smuči, možeš ih gledati kako se grče kao kad posoliš gomilu puževa i gledaš kako se tope u sopstvenoj sluzi.

Moje sestre su se obraćale tvojim čulima. Ja se obraćam tvom umu. Moj poklon — lestve da se popneš do zvezda, koje su tvoja braća i tebi ravni, i otuda da gledaš zabave radi i polako obrćeš svet.

Morgana le Fej se nije služila trikovima. Njene reči su bile naoružane strasnim poštenjem i zvečale kao ubojna sekira na bronzanom štitu.

Ser Lanselot je zurio u nju, ne verujući, jer joj je lice postalo katapult koji je izbacivao usijane reči protiv njegove odbrane.

— Šta je to? Šta je moć? upita on.

— Šta je? Moć je nešto celovito, samo u sebi sadržano, samo po sebi dovoljno i neosvojivo, sem putem moći. Osećaj moći čini sve druge darove i atribute beznačajnim. To je moj dar.

Ona se zavali u presto, znojeći se i teško dišući, a ostale tri kraljice se gotovo istopiše od njene vreline. Tad sve četiri uperiše pogled u Lanselota, svetle oči delatne ali površno znatiželjne. Tako bi gledale konja kako reaguje na šarene školjke španskih mušica ili suparnikovo čelo orošeno antimonskim znojem.

Lanselot je prstom pratio šare na svojoj odeći, kvadrate i trougle. Brisao ih je i ponovo pisao, pravio krug od krsta a krst zaokružio. Lice mu je bilo zbunjeno i tužno. Na kraju, on pogleda u Morganu i tiho reče:

— Zato si, znači, dva puta pokušala da ubiješ svog brata, kralja.

Ona ga pljunu:

— Polubrata, polukralja. Slabog kralja. Šta on zna o moći? Kažem ti, u svetu moći — slabost je greh. Jedini greh, kažnjava se smrću. To je vrlo zanimljivo, naravno. Ali mi se nismo okupili ovde da raspravljamo o grehu. Hajde, Najbolji Viteže, napravile smo ti ponudu. Sad je red da ti napraviš izbor.

— Izbor? upita on tupo.

— Ne pravi se da se ne sećaš. Treba da odabereš jednu od nas.

On polako zatrese glavom:

— Ja nemam izbora. Ja sam zarobljenik.

— Gluposti. Mi smo ti dale da biraš. Zar nismo lepe?

— Ne znam, moja gospo.

— To je smešno. Naravno da znaš. Nema lepših žena, ni upola tako lepih, mi smo se za to pobrinule.

— To sam i hteo reći. Vi odabirate svoja lica i tela i svojim veštinama ih stvarate.

— Što da ne? Savršene smo.

— Ne znam od čega ste krenule. Ne znam šta ste. Možete menjati izgled, verovatno.

— Naravno da možemo. Kakva je tu razlika? Sigurno nisi toliko glup da veruješ da je Đinevra ovoliko lepa.

— Ali, vidite, gospe, Đinevra ima lice i telo i dušu Đinevre. Sve je tu na mestu i uvek je i bilo. Đinevra je Đinevra. Čovek može da voli Đinevru i da zna šta voli.

— Ili da je mrzi, reče Morgana.

— Ili da je mrzi, moja gospo. Ali vaša lica, to niste vi. To su samo slike koje ste naslikale, onako kako biste želele da izgledate. Lice i telo raste i pati sa svojim vlasnikom. Ima ožiljke i tragove patnji i poraza, ali i sjaj hrabrosti i ljubavi. Za mene, konačno, lepota je trajanje svega toga.

— Zašto slušamo ovo brbljanje? poviče ljutito vladarka Istočnih krajeva.

— Jer možemo nešto naučiti, sestro. Izgleda da smo napravile grešku. To je stvar eksperimenta. Nastavi, gospodine, reče Morgana, a oči joj behu bezizrazne kao u zmije.

Lanselot nastavi:

— Jednom sam noću stajao kraj prozora i gledao napolje. Ugledao sam crvene oči i, pri svetlosti baklje, veliku vučicu kako diže glavu. Pogledala me je u oči, otvorila svoju iskeženu gubicu a oštri zubi i jezik behu joj vlažni od sveže krvi. „Dodaj mi koplje“, viknuh, a jedan mudar čovek kraj mene reče mi: „Ne vredi ti koplje. To je Morgana le Fej, odaje poštu mesecu.“

— Ko je to bio? Lažljivac.

— Ne, gospo moja. Nije bio lažljivac, bio je mudar čovek.

— Da li to pominješ da bi vređao?

— Ne. Ne mislim. Pominjem to zato što se pitam šta si ti zapravo — lepa žena ili vučica, ili nešto između toga.

— Ne želim ga više, zaključi Kraljica Spoljnih Otočja. On je budala. Suviše razmišlja.

Lanselot se grubo nasmeja:

— Ljudi su uvek bili zbunjeni čarobnjacima i čarobnicama, nastavi on. Da, i zaplašeni. Jutros, u hladnoći i mraku, čekajući na zadovoljstvo vašeg dolaska, jedna uspomena mi se vratila na vreme kad sam kao dete s povređenim leđima privremeno postao čarobnjak, i odjednom mi se učinilo da shvatam — ali shvatiti ne znači prestati se plašiti. To, još, pojačava strah.

— Zar moramo slušati ovo naklapanje? Deco, on nas vređa. Pretvoriću mu noge u zmije. Kraljica Severnog Galisa se zakikota. Kakva dobra ideja. A zmije će gmizati u različitim pravcima...

— Čekajte, prekide je Morgana. Nastavi, svinjski sine. Reci nam zašto te plaši tvoje veliko otkriće. Uvek rado slušam ovakve stvari. To podstiče maštu.

Lanselot najpre ustade, a onda ponovo sede:

— Nije bilo mnogo mesa na kostima koje ste mi poslale.

— A zašto bi i bilo? Psi su ih prvo oglodali. Ipak, seti ih se. Možda je to bio tvoj poslednji obrok. Nastavi o strahu.

— Možda je suviše jednostavno, gospođo. Ali, znaš kako deca, ako im zabraniš nešto što žele, ponekad vrište i besne i ponekad se čak povrede u besu. Onda se smire i postanu osvetoljubiva. Ali ona nisu dovoljno moćna da se osvete na onom koga smatraju svojim tlačiteljem. Takvo dete će zgaziti mrava, govoreći: „Evo ti, dadiljo.“ Ili, šutnuti psa i nazvati ga bratom, ili iščupati muvi krila i uništiti oca. A onda, zato što ga je svet razočarao, on zida svoj sopstveni svet u kome je kralj i u kome vlada ne samo muškarcima i ženama već i životinjama, oblacima, zvezdama i celim nebom. Nevidljivo je. Može da leti. Nema tog autoriteta koji ga može zadržati unutra ili napolju. U svom snu ono ne samo što zida sopstveni svet, već i sebe pravi onakvim kakvim se želi. Mislim da je to sve. Obično, konačno

se izmiri sa svetom i napravi kompromis, tako da ta dva sveta ne smetaju jedan drugome previše. Eto, to je to, vidiš.

— To što govoriš je istina, ali šta onda?

— Pa, malobrojniji se ne mire. Neki od njih su izdvojeni, beznadno bezumni i puni fantazije. Ali ima i pametnijih, koji kroz veštinu i magiju nauče da san učine stvarnim. To su čarolije i nekromantija. Ako nisu dovoljno vešti ili dobri, magijom proizvedeni svet ne funkcioniše i mnogi bivaju ranjeni ili ubijeni zbog loše zamisli. A onda dolazi bes, kao kod dece. Razorni bes i izdajnička mržnja. Otuda strah. Jer, čarobnjaci i veštice su deca koja žive u svetu koji su sama napravila, ali bez sažaljenja, matematike i organizacije. A ima li ičeg strašnijeg od deteta sa potpunom moći? Mač i koplje su užasni, sam bog to zna. Zato se vitez koji će ih nositi prvo nauči sažaljenju, pravdi, milosti i tek na kraju — sili. Ja se plašim, moje dame, jer vi ste ubogaljena, osvetoljubiva deca koja imaju moć. A ja sam vaš zarobljenik.

— Nek izgori u vatri pakla, viknu vladarka Istočnih krajeva, a lice joj beše bledo i osuto pečatima.

Crvenokosa veštica iz Severnog Galisa baci se na pod grebući noktima, kao kandžama, po kamenu. Izvi se potom u leđima i udaraše čelom o patos, vrišteći, dok Morgana ne diže obe ruke sa šakama nagore. Ser Lanselot prekrsti čvrsto prste ispod odežde. Čuo je magične reči — i tama se sklopi nad njim kao pesnica, vazduh postade hladan a on je opet ležao na kamenu.

Za zamak koji je bio izmišljotina magije, tamnica u kojoj Lanselot ležaše beše izuzetno tvrda i vrlo dobro izgrađena, sa svim neudobnostima i vlažnim neprijatnostima vremena i trajanja. Vitez nije ostao dugo ispružen, jer njegovo viteštvo beše čvrsto sazdano i trajno, sa osnovama na najboljem i najhrabrijem materijalu ljudskog duha. On se diže i pipajući poče tražiti put po vlažnom zidu, do gvožđem okovanih hrastovih vrata. Bila su zaključana, naravno, ali kroz rešetku se mogla osetiti hladna promaja u hodniku.

Možda mora umreti, ali ako mora, viteška pravila zahtevaju da smrt priđe kao da je deo života. No, ako postoji makar i pukotina nade u neizbežnom, mora je smesta ščepati svom snagom, jer ako i

ima nedostataka u viteškom zakonu, plašljivo prihvatanje nepravde i sile nisu među njima. Čovek može prihvatiti smrt mirna srca i veselo, ako je iscrpeo sva časna sredstva da je izbegne, ali nijedan muškarac koji zaslužuje svoju mamuzu neće se na kolenima vući ka svojoj sudbini, niti pognuti vrat za udarac. Znao je da ne vredi tražiti oružje u ovoj ćeliji. Nije bilo nijednog labavog kamena, komada drveta, eksera, da se naoruža. Jedino sredstvo bili su mu zubi i nokti za sečenje, pesnica umesto toljage, mišići ruku i nogu — konopci. Možda je ostavljen kao Merlin, sam i bespomoćan, da umre od mraka i gladi i studeni. Ali, ako je bio u pravu — da su njegovi neprijatelji nasilna i osvetoljubiva deca — neće biti u stanju da se odupru mogućnosti da gledaju patnje svoje žrtve i da uživaju u njegovoj borbi za život. I ponovo pomisli na Merlina, seti se kakvu mu je budućnost proricao dok je bio mali dečak i stajao uz majčino koleno.

Ako je ponešto od tog proročanstva i zaboravio, kraljica Elena ga je podsetila. Postaće najbolji vitez na svetu, rekao je Merlin. Pa, svet se složio da je i postao. Proročanstvo se obistinilo — razlog više da se veruje i u onaj drugi deo. Posle dugog i punog života, umreće od ljubavi, ili tugovaće zbog ljubavi — ljubav je tu ono glavno. Ljubavi je ovde bilo isto tako malo kao i svetlosti, i sem njegove viteške ljubavi za Đinevru, u Lanselotu nije bilo ljubavi koja bi mu slamala srce. Znači, nije još bilo vreme za njegov kraj. Dužnost mu je bila, zbog viteštva, da prihvati sve što mu Bog pošalje, ali isto tako je čak i Bog očekivao od njega da upotrebi dare što mu stajahu na raspolaganju.

Ova razmišljanja učiniše i tamu manje crnom i hladnoću manje mrzlom. Ako nije još došlo vreme da umre, onda se mora koristiti svakom prilikom koja mu se pruži. Kada su mračne i zle kraljice došle da se hrane njegovim bolom, njihovo oružje i oklop bila je veština magije. A Lanselot je znao, kao i svako drugi, da se nekromantska taktika zasnivala na izvesnim neizmenjivim sastojcima. Ruke moraju biti zaposlene pokretima čaranja, glas izgovarati ritualne slogove. Bez svega toga čarobnjak je bio bespomoćan, kao ovca. Ako su ovi njegovi neprijatelji verovali da mogu izazvati njegovu smrt, onda su se razlikovali od Merlina, a Merlin je bio najveći. To je značilo da, uprkos svim svojim moćima, nisu mogle sagledati budućnost, kao ni prodreti u njegove misli.

Ako bude ćuteći stajao iza vrata, one neće znati da je tu. Ako ščepa ruke najbližoj, sprečiće njene gestikulacije, a slobodnom rukom će joj pokriti usta da priguši čaranje. U međuvremenu će zaštititi prilaz s leđa uzvikujući reči molitve. Na taj način možda može uspeti. U krajnjem slučaju, vredno je bilo pokušati, a pokušavati i ustrajno pokušavati bilo je sve što je viteštvo zahtevalo.

Prsti mu opipavahu ivice vrata i potvrdiše da se otvaraju ka unutra, kao što bi i morala. Da je bilo drugačije, zatvorska vrata bi mogla biti istavljena iz šarki snagom bezumnih zatvorenika, ali postavljena na gornju gredu i kameni okvir bila su potpuno bezbedna. Tako će imati zaklon iza vrata kad se otvore. Ali, ako dođu, kada će to biti? Ponekad bi zatvorenika ostavljali na miru dok glad i očajanje ne pretvore njegov moral u kukavičku brbljavu kašu. Ali ovo su bile žene sa dečjom ćudljivošću, ni strpljenje nije bilo u njihovoj nervoznoj prirodi. Sem toga, bile su nadmene i ljute. Neće dozvoliti da im se bes stiša. Ali, dugo ratovanje naučilo je Lanselota nečemu. Uz buku i sudar oružja išle su stotine časova čekanja, i dobar vojnik je morao naučiti da čeka.

Ser Lanselot se nasloni na zid i prizva još jedan vojnički trik: laki san u stojećem stavu. Samo povremeno se budio i trljao šake jednu o drugu, da ih zaštiti od hladnoće.

Nije znao koliko je vremena prošlo, kad jedan šum uzbuni njegovo stražarsko uho — laki koraci. Daleko u hodniku. Srce mu poskoči, jer samo jedna osoba se približavala, i to polako, skoro tajno, izgledalo je. Nije bilo stražara s gvozdenim batom i zveketom sablje. Onda on ugleda malu svetlost kroz rešetke i stade iza vrata da iskoristi njihovo otvaranje.

Veliki ključ se okrete vrlo sporo i onoliko tiho koliko je to zarđali mehanizam dozvoljavao. Šarke se pomeriše i prvo traka a posle zrak svetlosti se provuče, a jedna prilika uđe i Lanselot skoči. Desnom rukom zarobi joj obe ruke, a sveća odleti i tmina zavlada. Levom rukom zapuši joj usta i glasno poviče:

— Oče naš koji si na nebu, neka se slavi ime tvoje, neka bude carstvo tvoje...

On zastade, jer nije osetio otpor u malom, mekom telu svoga zarobljenika.

— Ko si ti? prošaputa on oštro, a grgotanje se probi iz njegove šake. On je popusti malo, spreman da je ponovo pritegne.

— Pusti me, ja sam devojka koja ti je donela hranu.

Ruke mu padoše na bok i on se opusti sa jakom drhtavicom, posle duge tenzije naglo prekinute.

— Sad nemamo više svetla, reče glasić.

— Neka. Gde su kraljice?

— U velikoj kuhinji. Videla sam ih kroz vrata. Imaju veliki lonac na ognjištu, dovoljno prostran da ošure svinju. Guraju u njega stvari koje ne želim ni da pomenem, a neke su i žive. Liče na stare sede veštice i kuvaju napitak dovoljno jak da izbije i vrata s Kamelota.

— Jesu li te one poslale ovamo?

— O, ne, moj gospodaru. Bacile bi me u lonac da znaju.

— Znaš li gde je moj oklop? I mač?

— U vratarnici. Ja sam ih tamo ostavila.

— A moj konj?

— Odvela sam ga u staju i nahranila.

— Dobro. Sad ćemo poći.

— Čekaj, gospodine. Je li tačno da si ti ser Lanselot?

— Jesam.

— Ima dvanaest vrata i dvanaest brava do tvoje slobode.

— Pa?

— Ja ih mogu otvoriti, gospodine.

— Onda ih otvori.

— Ili ne, ser Lanselote.

— Devojko, moramo požuriti. O čemu to govoriš?

— Sledećeg utorka, gospodine, moj će se otac boriti na turniru protiv onih koji su ga pobedili.

— Pa šta onda?

— Ako mi daš reč da ćeš mu pomoći da pobedi, otključaću vrata.

— Srca mi Gospodnjeg, poviče on u očajanju. Vrata pakla zjape a ti se pogađaš.

— S njim se ne može živeti od kada je pobeđen, gospodine. Daješ li mi reč?

— Da. Da. Naravno. Hajdemo.

— Ne možemo dok ne čuješ šta treba da uradiš.

— Onda govori brzo. Paklena povorka može svakog časa naići.

— O, ne tako brzo, gospodine. One su duboko zabavljene kuvanjem, i pijuckaju onu crnu lekovitu biljku iz Hinda ili Sipanga ili kako se zove to strano mesto. Jedan sveti isposnik rekao je mom ocu da je to zla krv belih bulki...

— Gospođice, poče on. Šta me briga čija je to krv?

— Pa, to uspavljuje. Mislim da će kraljice sada zaspati.

On uzdahnu — pobeđen.

— Isto toliko ima smisla požurivati žir da otpadne, koliko jednu damu kad nešto odluči. Dobro, draga moja, onda tvojim puževskim tempom. Kako ti se zove otac?

— Gospodine viteže, zove se ser Bagdemag i gadno je osramoćen na poslednjem turniru.

— Znam tvog oca dobro, reče Lanselot. Dobar i plemenit vitez i — vere mi — pomoći ću mu i biti na usluzi, kao i tebi.

— Hvala ti, gospodine. Sad moraš znati da deset milja prema zapadu ima jedna opatija belih sestara. Idi tamo i čekaj, a ja ću dovesti oca.

— Obećavam ti, tako mi viteštva, odgovori Lanselot. Sad krenimo. Reci, da li je dan ili pak noć?

— Noć je, gospodine. Moramo pipati put kroz hodnike i uz stepenice. Drži me za ruku, jer ako se izgubimo u ovoj košnici, propali smo.

Dvanaest brava je okrenula i otvorila, dvanaest vrata je pružilo otpor i kod kapije mu pomože da obuče oklop kao prava ćerka jednoga viteza. Dovede mu i konja i umirivaše ga dok ga je Lanselot osedlavao. On uzjaha i reče:

— Gospođice, neću te prevariti.

Izjahao je iz zamka i preko pokretnog mosta (koji je odjekivao, okrenuo se da joj mahne za pozdrav, ali zamka više nije bilo, samo zvezdano nebo i istočni vetar koji je povijao travu na brežuljku,

drhtavi krik dugouhe buljine koja lovi krtice po livadi. Tad Lanselot potraži ulaz u ograđeni plato i njegove oči naviknute na tamu ćelije nađoše samo noć svetlu od zvezda. On pređe jarak i siđe u ravnicu, ali ne našavši ni puta ni staze, uze pravac koji je mislio da vodi ka zapadu.

Jahao je mnogo sati dok mu se ne zavrti u glavi od umora koji donosi bezbednost, posle napora i smrtne opasnosti, a tad u daljini ugleda šator podignut ispod jednog drveta. On okrete konja ka njemu. Prvo viknu učtivo da se najavi vlasniku, ali kad odgovor ne stiže, on sjaha i zaviri unutra. Video je udoban mek krevet i prazan šator.

— Ovde ću spavati, odluči on. Niko mi ne bi odbio malo odmora.

Priveza zatim konja u blizini da pase. Tad skide oklop a mač ostavi pri ruci, leže u krevet i skoro istovremeno zaspa. Uskoro je pošao tamnim šupljinama odmora bez traga, ali brzo izroni i lutaše šumama i livadama svojih uspomena i želja. Onda mu se učini da divna žena leži s njim, grleći ga i ljubeći, strasna i požudna, i u snu, vitez srećno uzvraćaše poljupce poljupcima i zagrljaj milovanjem dok ne oseti kako pliva po površini sna i oseti bradu i čekinjaste obraze na svom uhu i mišićavu ruku oko struka. S borbenim povikom skoči iz kreveta, ščepa mač, a njegov partner za njim, i njih se dvojica ponovo zagrliše, sada u rvanju, grizući i čupajući se, valjajući se, bacajući i izvijajući se kao mačke. Valjajući se i grebući, iziđoše iz šatora dok se zora pomaljala sa istoka. Tad Lanselot kao buldog ščepa protivnikovo grlo i pritisnu ga svom snagom da ga uguši, dok se ovome oči ne iskolačiše, debeli jezik ne ispade a ruke bespomoćno digoše u vazduh objavljujući predaju.

Ser Lanselot se otkotrlja dalje i sede dahćući:

— Kakva si ti vrsta čudovišta, upita, kad miluješ usnulog viteza? Govori, šta radiš ovde?

— Ne mogu, reče drugi, bolno masirajući grlo.

A onda zakrklja:

— Ja sam ovde zato što je ovo moj šator. Trebalo je da ovde nađem svoju dragu kako me čeka. Šta si radio u mom krevetu?

— Našao sam ga praznog i legao da se odmorim.

— Pošto ti nisi očekivao damu, zašto si uzvraćao moje zagrljaje?

— Sanjao sam, odgovori Lanselot.

— To mogu da shvatim, reče njegov doskorašnji protivnik. Ali, zašto si me onda napao kad si se probudio?

Lanselot odgovori:

— Nije uobičajeno da pobednik daje ikakva objašnjenja pobeđenome. Ipak, žao mi je što sam te povredio. Ali, moraš znati da sam doskora bio žrtva strašnih i čudnih čarolija. Takvi događaji truju čovekov duh. Kad sam se probudio i našao bradatog reptila kako me ljubi, pomislio sam da je to nova gadna čarolija i borio sam se da se oslobodim. Kako tvoje grlo sada?

— Kao guskin vrat zavrnut za božićnu gozbu.

— Veruješ li mi?

— O čarolijama? Nemam izbora. Ne smem reći ne dok se ne oporavim za ponovnu borbu.

— Hodi, reče Lanselot, da ti pokvasim maramu u hladnoj vodi i zavijem ti grlo. Moja majka je tako radila kad bi mi se vrat ukočio i uspevala da otkloni bol.

A u šatoru, dok je Lanselot zavijao hladan oblog na vrat doskorašnjeg neprijatelja, zavesa na ulazu se rastvori i ljupka, lepa dama uđe. Videći ih, ona poviče:

— Šta je to? Šta si učinio mome gospodaru? Lanselot izgledaše vrlo zbunjen, a ser Belijas reče:

— Izgleda da ćeš joj morati ispričati. Ja zaista ne mogu.

Tada Lanselot uz mnogo mucanja i zastajanja ispriča šta se dogodila.

— Bila bi to sramna stvar, zaključi dama, da nije tako smešna.

Belijas zagrakće:

— Nemoj ga okrivljavati, ljubavi, vidiš da je pokušao da popravi stvar hladnim oblogom.

Dama je zurila u viteza i onda zapita:

— Zar ti nisi ser Lanselot?

— Jesam, gospo moja.

— Pomislila sam da te znam, jer sam te mnogo puta videla na dvoru kralja Artura. Čast nam je, gospodine.

— Voleo bih da su okolnosti drugačije, gospođo.

Ona zamišljeno coktaše:

— Samo me jedna stvar zabrinjava, plemeniti gospodine, a to je tvoja čast.

— Zar je u pitanju?

— U stvari nije, ali moramo veoma paziti da ova priča ne izađe odavde, jer će smeh prošetati svetom kao zvona, i Lanselotova viteška dela pomračiće njegov neuspeh u krevetu. Naročito kraljica mora biti zaštićena.

Lanselot preblede:

— Ja imam poverenja u vas dvoje, a niko drugi ne zna.

— Da. To je tačno, odgovori ona.

A onda, malo docnije, dodade:

— Hajde da promenimo temu i zaboravimo prošlost. Hoćeš li biti na dvoru, gospodine, sledeće velike gozbe?

— Ako Bog bude hteo, gospođo.

— I mi ćemo, gospodine. Znaš li da ser Belijas odavno želi da uđe u bratstvo Okruglog stola? Ti imaš uticaja na dvoru. Misliš li da bi mogao govoriti s kraljem o mom gospodaru?

Ser Lanselot je pogleda i složi se s njom:

— Ništa ne mogu obećati, ali ako se pokaže dostojnim na turniru, rado ću govoriti u njegovu korist.

— To je lepo i viteško obećanje, odgovori ona radosno.

A Lanselot dodade:

— Kad god govorim sa nekom gospom, uvek nešto obećam. Znate li za neku opatiju u blizini?

— Svakako, gospodine. Put ka njoj je samo milju istočno prema suncu. Zašto pitaš?

— Još jedno obećanje, odgovori Lanselot neutešno.

Polako navuče oklop, i kad je hteo da ode, reče gospi:

— Molim te, nemoj zaboraviti obećanje.

— Koje? Kakvo?

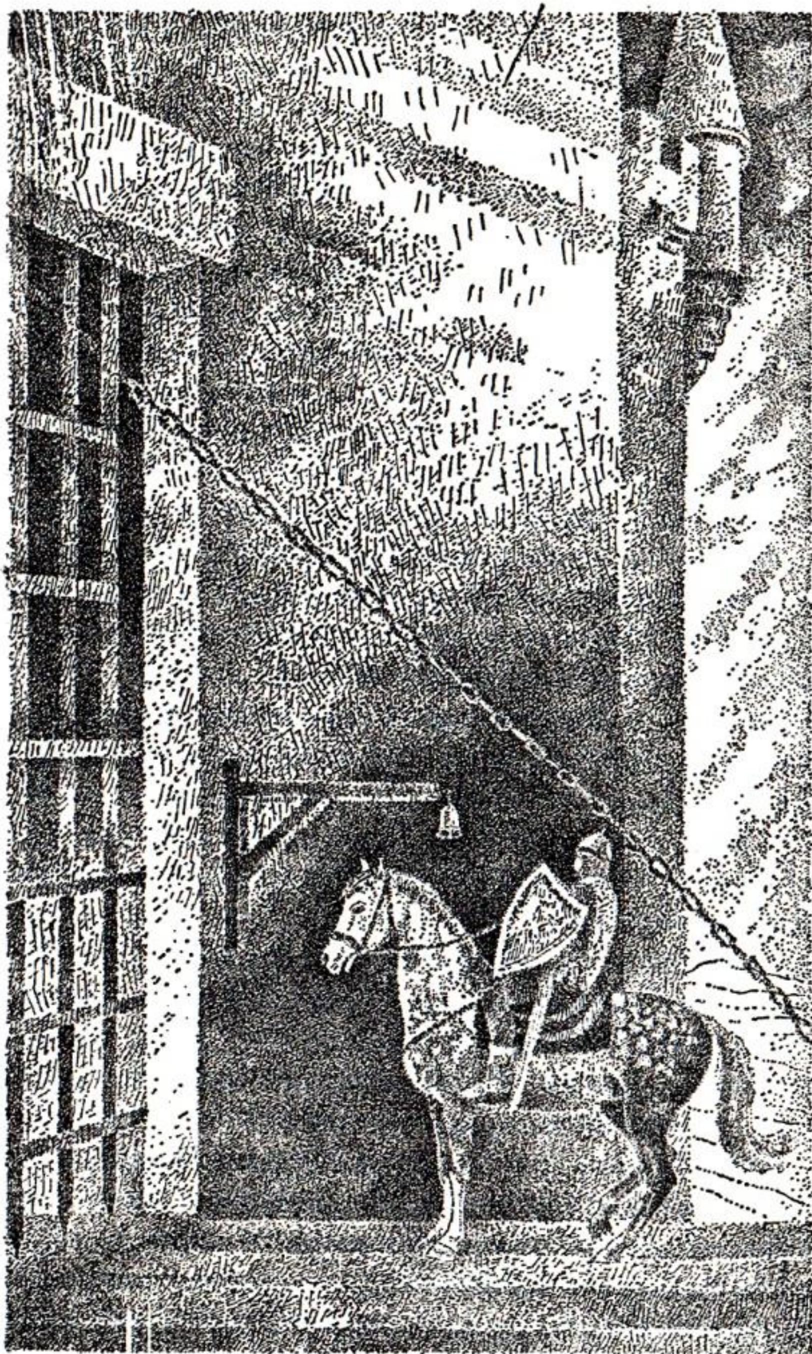
— O-o-ovaj...

— Oh, naravno, uzviknu ona. Neću zaboraviti. To jest, neću se setiti. Ser Belijas će se zakleti čašću viteza Okruglog stola. Tu zakletvu niko ne gazi.

Ser Lanselot je lako našao put, izuzetan put popločan kamenom i viši u sredini nego po stranama. S obe strane puta nalazio se jarak, da odvodi vodu posle kiše. Put se pružao pravo kao koplje, duž uzbrdica i nizbrdica, skrećući bez razloga, a u međuvremenu pejzaž se menjao. Polja behu uredno obrađena, oivičena uredno podsečenom živicom. Bilo je vreme skupljanja sena. Redovi iscepanih ljudi sa srpovima kretali su se po livadi, a iza njih je išao nadglednik pazeći da linija bude ravna, ohrabrujući radnike dugim tankim štapom koji je zviždao kao golubije krilo. Uskoro Lanselot stiže do kaveza sa zečevima, golubovima, do torova s ovcama i pokretnih kućica za kokoške i do krava koje su pasle okolo. Naokolo je ugledao zidove opatije, sveže okrečene i blistave na jutarnjem suncu, a blizu njih ribnjake sa šaranima i drugim vrstama obične ribe, i jezero za labudove okruženo isprepletanim vrbovim šibljikama. Blizu zidova opatije rasle su voćke u savršenom redu, a iz košnica opletenih trakom dopirao je prigušen žamor vrednih legija. Mala brza rečica kvasila je zid, a na brani je bila vodenica čiji se spori, svečani točak okretao u jazu, a na ulazu behu nagomilane pune vreće žita. Svuda pčele, zečevi, ribe, drveće, rečni gazovi, i ljudi koji su se kretali i neprestano radili da proizvode hranu, hranu za velike ambare opatije, čija su se vrata čuvala velikim svetim simbolima postavljenim kao klopka za lopove.

Bila je to živa i bučna fabrika, a magacini su se presipali od izobilja.

Kad je dojahao blizu zida, vitez vide tešku dvostruku kapiju, u kojoj je bila jedna manja kapija na kojoj se nalazio otvor, i sve je bilo zaključano a na gornjem kraju je visilo zvono sa konopcem za povlačenje. Nagao se iz sedla i povukao zvono. Otvor se razjapi i mala grudva hleba izlete i udari ga u štit, i pade na zemlju. On pogleda dole na sivi, prašnjavi hleb, i možda zato što je bio umoran i gladan, bes u njemu se diže, te okrenu koplje i udaraše u kapiju tupim krajem.

Otvor se ponovo razjapi i vrata se tek tad otvoriše, a sitna kaluđerica kornjačijeg lica izađe vičući:

— Oprosti, moj gospodaru. Nisam znala. Mislila sam da je to neki od onih lopova hodočasnika, koji nam začara živinu pa moramo da postavljamo zasede. Bog nas opasao sve, sem njih. Evo, otvoriću ti vrata, plemeniti viteže.

Ona skide zasun i široko raširi kapiju, a Lanselot projaha ne udarivši je. Nije čak bacio ni kletvu na njena ramena. I ubrzo je sedeo u ugodnoj odaji sa opaticom, ogromnom ženom čiji su obrazi pucali od tanušnih venica, a usta bila kao naprsla jagoda, očiju mirnih, pažljivih.

Ona otposla grupu mladih kaluđerica, koje odjuriše kao tetrebi u letu.

— Mlada gospođica nije došla, reče mu, ni njen otac, ali biće dobro došli, a ti ih možeš ovde dočekati. Narediću da ti se pripreme odaje.

Nešto mu je tiho govorilo da mu nije naklonjena, mada se smeškala.

— Dugujem uslugu toj dami i njenom ocu, reče Lanselot. Oslobodila me je od zlih čini.

— Vrlo dobro, reče ona. Naravno, bilo bi daleko bolje da si se obratio crkvi.

— Još bih onda bio tamo, gospođo. Crkva se nije mogla dobiti, nije je bilo.

— Ipak, nastavi ona, takav je red. Crkva je organizovana da obavlja takve poslove, mnoge poslove. Ali od nedavno vidimo da se rade i da se pokušavaju raditi stvari koje bi bolje bilo prepustiti uvežbanijim rukama. Nije mi običaj da govorim uvijeno, gospodine. Govorim o lutajućim vitezovima, koji vrve okolo pozivajući se na kraljevo ovlašćenje. Od toga neće biti nikakvog dobra. Nadam se da ćeš preneti moje reči. Gledala je svoje krupne šake, a prsti joj behu načičkani krupnim prstenjem s dragim kamenjem.

— Znam to, reče Lanselot. To služi većem broju ciljeva. Održava mlade viteze spremnim za rat, uči ih pravdi, samokontroli, oblicima rukovođenja, smiruje male pobune, a šta je zločin nego mala pobuna? I, poslednje, a možda i najvažnije, ne samo da održava

kraljev autoritet i u udaljenim krajevima, već obaveštava kralja o zdravlju njegovog kraljevstva.

— Može biti, nastavi ona, ali se sukobljava s onima koji su o tome dugo vremena brinuli, gospodine. Mi smo u stanju da držimo red među sopstvenim ljudima. A kad se skupljanje taksi, dažbina i privilegija poremeti u ime pravde, to samo remeti ravnotežu i unosi nemir, čak izaziva i otvorenu pobunu. Kraljeva vlada ne treba da podržava promene koje su nepoželjne kod onih na koje se odnose. Biće nevolja, upamti. I možeš reći kralju da sam to ja rekla.

— Ali, šta ako nepravde ostanu neispravljene, gospođo?

— Shvati, reče ona donekle ljutito, ne kažem da je namera loša — samo je loše vođena. Vitezi imaju posla sa silama koje ne shvataju. Najbolje namere mogu imati đavolski kraj. Mogu ti navesti i primere.

— Ali moram insistirati, gospođo. Ako se nepravde ne isprave od strane vlasti u čijim rukama...

— Sad stani, gospodine viteže, reče ona, a njene hladne oči se suziše. Mislim da čak i najneodgovorniji lutajući vitez neće poreći da je Bog Otac stvorio svet.

— Svakako da ne, gospođo.

— I sve stvari u njemu.

— Naravno.

— Onda je svako uklanjanje već stvorenih stvari Bogu neugodno. Idete ka tome iz pogrešnog pravca. Nedaće su za našu pouku.

— Moja gospo opatice, protestovao je on, nemoj pomisliti da bih se ja drznuo da raspravljam s tobom o svetim stvarima.

— Pa, zaključi ona, konačno malo skromnosti. Disala je teško i obrazi su joj bili purpurno crveni i nadimali se kao poremećeni omlet.

— Ti ne bi imala ništa protiv ako se vitezi ograniče samo na aždaje, divove i čarobnike.

Ona tužno odmahnu rukom:

— Život je i inače dovoljno težak, ovakav kakav je, zaključi ona. Zašto moraju da traže neprijatne, ružne, gadne stvari da nas

šokiraju i rastuže? Šta nedostaje staromodnim turnirima i takmičenjima? Oni su našim očevima sasvim dobro služili.

Oblak žurnog vesnika zazuja u Lanselotovim ušima, ali ga on stiša i umiri, znajući da će samo izazvati protivljenje u ovom dobro branjenom umu.

— Sasvim tačno, reče on. Sad mi je jasno. Žao mi je, gospođo.

Konačno, ona mu se nasmeši svojim jagodastim usnama.

— Nije bilo štete, reče. Nema polomljenih gospodnjih sudova koje uz malo kajanja ne bismo mogli popraviti.

Ser Lanselot se oseti tako ružnim i bolesnim, i požali što je neznalica.

— Treba da se odmorim, reče on. Boriću se sledećeg utorka.

Ona zapljeska rukama.

— Doći ću i ja da te gledam, reče. Kakvo vojničko držanje! Prošlog utorka ubijeno je pedeset vitezova. Uz tvoje prisustvo, sledeći će biti još bolji.

Lanselot ode da se odmori u sobu koja za njega beše pripremljena, umoran i zbunjen. Nije se mogao besno boriti protiv ljudi koje je voleo, a voleo je mnoge. Ali kad truba zasvira, mogao je ubiti svakoga. Nije želeo da o tome razmišlja. Kratko vreme buka mu nije dala da zaspi, jer su menjali istrošeno drvo na vešalima kraj kapele, pošto je opatija imala prava i dužnosti zemaljskog poseda, a ne samo duhovne obaveze. Uskoro se ipak otrže u svet sna i sanjaše Đinevru, kraljicu hladnih prstiju, i u snu joj potvrdi da će joj služiti do smrti. I sanjao je, zatim, kako se nagnula nad njim, govoreći: „Ne možeš izmeniti svet. Ne možeš mnogo učiniti ni da sebe izmeniš.“

Onda u snu vide sebe kako se nalazi u koricama mača. Vadio je cigle iz vrata i sa ramena zamenjujući ih novim, sveže namalterisanim. I sam je znao da je to smešno i nasmeja se u snu.

Ser Bagdemag stiže u opatiju praćen oblakom vitezova u oklopima, okruženih rojem ljupkih dama. I pošto je Lanselota pozdravio, izgrlio i izljubio, i pošto su komplimenti utrošeni a devojčino spasavanje ispričano i prepričano dok je ona stajala crveneći, odbacujući sve laganim odmahivanjem ruke, njen otac i Lanselot se malo odvojiše u stranu i ser Bagdemag reče:

— Nemam reči da ti zahvalim što ćeš mi pomoći sledećeg utorka.

— Tvoja ćerka mi reče, gospodine, da su loše s tobom postupali.

— Zbacili su me i izlupali, reče vitez iskreno. Nisam mogao učvrstiti vrh koplja. A sad treba da se sretnem sa istim borcima, dok me kosti još bole od prethodnog prebijanja.

— Da li je tačno da su neki vitezi kralja Artura okrenuli turnir protiv tebe?

— To je tačno. Pravi đavoli. Srce mi lupa kao u dečaka kad pomislim da opet treba da ih sretnem.

— Koji su to vitezi, gospodine?

— Pa, njihov vođ je kralj Severnog Galisa.

— Poznajem njegovu ženu, reče Lanselot.

— Ona nije ovde. Otišla je na hodočašće našoj Gospi od Valsingama. Pored toga, mislim da su najužasniji bili ser Mador de la Porte, ser Mordred i ser Galatin.

— Dobri momci, zaključi Lanselot. Ali, ima jedna teškoća. Neće hteti sa mnom da se biju.

— Zašto da ne?

— Potukao sam ih više puta, i odbijaju otad da se upišu na listu za borbu na kojoj sam i ja. Zato sam i krenuo da lutam, jer nisam mogao naći protivnika.

— To su za mene loše vesti, reče Bagdemag. Ali ako se upišeš na listu s moje strane, a oni odbiju da se pridruže, izgubiće bitku zbog izostajanja. Više volim i takvu pobedu nego nikakvu.

— O, neće oni odbiti, nastavi Lanselot. Oni to nikad ne čine. Biće odsutni ili bolesni ili će ih neka zakletva sprečiti. Znam kako to rade. Žao mi je, gospodine. Voleo bih da se ponovo ogledam s Mordredom. Nikad ga nisam voleo. On je podlac.

— Da li je tačno da je kraljev sin?

— Pričaju. Znaš kakve su priče na dvoru. Kad bi kralj imao toliko sinova koliko se priča, ne bi imao vremena ni da vlada. Znaš kako se kaže: „Kad bi princeze s pravom tražile ono što im pripada, babice bi imale više posla nego što je slučaj."

— Kako bi bilo da promeniš grb na štitu? Svi znaju Lanselotov štit.

— Suviše su lukavi za to. Gledali bi kako jašem, bez obzira što bih s druge strane ograde delovao kao nepoznat vitez. Nisu oni glupi. Lupkao je nožem za sečenje mesa po slepoočnici. Ima li neki zaklon blizu tog mesta, ili neko žbunje?

— Ovaj, ima. Brezov lug. Zašto pitaš?

— Pa, mislim, ako ima više nepoznatih vitezova, to ih može zbuniti. Ako se na primer, četvorica sakriju sve do posle oglašenja trube, neće moći da se povuku. Kad se liste potvrde, posle truba, moraju ostati.

— To je tačno, potvrdi ser Bagdemag. Koliko vitezova hoćeš?

— Pošalji mi četvoricu najboljih. Ja ću biti peti. I neka bude pet belih oklopa i štitova bez ikakvog znaka. Pomisliće da smo novi i da se tek borimo da steknemo štit.

— U redu.

— I hoću ih što pre. Moram ih naučiti kako da se bore kao jedna celina.

Tako bi i učinjeno.

U utorak, gospe se okupiše u gledalištu kao raznobojne muve na kolaču s grožđem. Ser Mordred i družina su bili u vođstvu, boreći se i obarajući borce i levo i desno, kad odjednom iz šumice izleteše petorica belih vitezova, kao svetla munja koja pali sve oko sebe. Sad je Lanselot zaposlio svoje protivnike. Ser Mador pade prvi i slomi kuk. Onda ser Mordred polete zajedno sa sedlom, a kad pade na zemlju, kaciga mu se uklopi u ramena. Galatin zadobi takav udarac po glavi da mu krv grunu na oči, uši i nos, a konj mu pobeže noseći ga prema obzorju, jer nije mogao obrisati oči da vidi kuda da ga okrene. U međuvremenu je Lanselot srušio dvanaest vitezova jednim kopljem, zatim uzeo drugo i oborio drugih dvanaest, dok se njegova bela družina, divlja od trijumfa, borila bolje nego ikada ranije. Nije bilo potrebno duvati u trubu da bi se oglasio mir. Pre no što je do toga došlo, svi ljudi Severnog Galisa su otišli a ser Bagdemag dobi nagradu za pobedu. Smejao se i uzvikivao od sreće što mu je čast povraćena a slava uvećana.

Poveo je potom ser Lanselota u svoj zamak, pričajući usput i udarajući ga po ramenu tako da je metalni zveket zaglušivao

njegove reči. U zamku su podeljeni pokloni — konji, hrtovi, odeća, nakit — Bagdemag je izređao čitav leksikon komplimenata, i hrabriše ćerku da i ona isto učini. Molili su ser Lanselota da prenoći, da ostane tu do kraja života, ali Lanselot — smešeći se — sačeka da oderu grlo, da se izmore, da bi mogao doći do reči i kazati da mora potražiti Lajonela, svog nećaka.

Tada Bagdemag ponudi da sam krene, da pošalje ćerku, sinove, pratioce. On naredi da se u zdravlje Lanselotovo ispije meteglin, i to u rogovima koji se moraju isprazniti da bi mogli stajati. Niko u trpezariji nije smeo odbiti, osim Lanselota, koji izjavi da mu meteglin izaziva muku.

A ujutro Lanselot izjaha iz tihog zamka ophrvanog snom, glavoboljom i meteglinom.

Lanselot nije verovao da se mnogo udaljio od one jabuke, kraj koje su počele sve ove pustolovine. Želeći da potraži Lajonela, tražio je da se vrati na samo mesto gde ga je i izgubio. Pronašao je konačno rimski put i nastavio da jaše njime, i usput naiđe na devojku koja je jezdila na belom konju pokrivenom mrežom i zveckavim crvenim prekrivačem sa resama za teranje muva, kao u Andaluziji.

— Koje dobro? upita ga ona na uobičajeni način.

— Biće bolje kad nađem nećaka, ser Lajonela. Izgubio se dok sam spavao.

— Ako je on tvoj nećak, onda ti mora da si ser Lanselot.

— Gospođice, jesam. Možeš li mi reći neke vesti o borbama u ovom kraju?

— Možda ti mogu pomoći, gospodine, odgovori mu ona lukavo ga gledajući. Postoji u blizini zamak koga drži ser Tarkvin, najžešći vitez u ovom kraju. On vodi lični rat protiv vitezova kralja Artura, i kažu da je neke ubio a druge zarobio svojim rukama. Čak oko šezdesetak njih.

— Mora da je vešt s kopljem.

— Jeste. A na kapiju ovog zamka prikovao je štitove onih koje je zarobio.

— Aha, uzviknu Lanselot. Je li tamo i štit sa znakom petla?

— Čini mi se da sam ga videla, gospodine. Ali, ima tamo mnogo ptica, životinja, zmija i čudovišta koja niti su viđena niti se čulo o njima s ove strane Afrike. Ipak, mislim da sam videla i petla.

— Raširenih krila, kako kukuriče?

— Usuđujem se da kažem da je tako, gospodine.

— Lepa gospođice, budi onda ljubazna i povedi me tamo.

Ona ga odmeri očima i pažljivo odabere reči: Da nisi onaj koji jesi, ne bih te vodila u smrt, reče mu. Niti bih tražila uslugu, kad ne bih znala da možeš preživeti. Ali ti si Lanselot, i zato se usuđujem da uradim i jedno i drugo. Kad se potučeš sa Tarkvinom, hoćeš li mi obećati jednu uslugu i dati mi svoju reč?

— Ako neću — nećeš me voditi?

— Moram tražiti dobrog viteza da mi pomogne, gospodine.

— Razumem. Izgleda da nema devojke na ovom svetu bez. problema, čije rešenje zahteva da stavim svoj život na kocku.

— Zar se nisi zakleo da ćeš služiti plemenitim gospama, gospodine?

— Zaista jesam, ali ponekad zaželim da to ne moram tako često potvrđivati.

— Mi smo bespomoćna bića, reče ona gordo. Зavisimo od snažnih muških mišica.

— Voleo bih da sam tako bespomoćan, reče Lanselot. Vrlo dobro, draga moja, jamčim ti čašću. Vodi me.

Kroz nepun sat ona ga dovede do neke poljske kuće kraj potoka. Bila je oivičena zidinama i imala kapiju. Na zatvorenoj kapiji našao je Lajonelov štit. Veliki metalni lonac, umesto zvona, visio je na drvetu. Lanselot stade udarati kopljem po njemu, ali kapija ostade zaključana a kuća tiha. On zatim napoji konja u potoku i vrati se, ponovo udarajući po metalu, jašući tamo amo pred kapijom, sve više se nervirajući.

— Možda nije tu, reče devojka. Ponekad leži i čeka kraj glavnog puta.

— Izgleda da ga dobro poznaješ.

— Da, gospodine. Svi ga znaju. On ne dira dame, već samo Arturove viteze.

Lanselot ljutito upita:

— Zašto njega ne zamoliš za onu uslugu?

— On ne služi damama, odgovori ona.

— Možda je pametniji od mene, reče Lanselot besno i ode do posude i udari je takvom snagom da joj dno otpade.

— Nema potrebe da se nerviraš, gospodine, reče devojka. Vratiće se on. Nikad nije odbio da se bori. Eno, mislim da ga vidim gde dolazi odonud.

Ser Tarkvin im priđe jašući brzo, goneći pred sobom bojnog konja i ranjenog viteza na njemu. Na štitu koji je visio na sedlu, Lanselot prepozna znak ser Gaherisa, Gavenovog brata.

Tarkvin se približi i ugleda čoveka u oklopu pred svojom kućom i svoj slomljeni lonac kako se njiše na vetru.

— Dobri viteže, reče Lanselot, stavi tog ranjenog viteza na zemlju da se malo odmori. Kažu mi da osećaš izvesno neraspoloženje prema vitezima Okruglog stola.

— Ako pripadaš tom prokletom bratstvu, dobro si došao, poče ser Tarkvin.

— Prijatno je biti dočekan dobrodošlicom, odvrati ser Lanselot i zauze borbeni stav. Sukobili su se s takvom jednakom žestinom i preciznošću, da oba konja padoše na zemlju. I na zemlji su se borili mačevima sa istom snagom, primajući i zadajući udarce dok nisu izgubili dah i prećutno se složili da se odmore naslonjeni na mačeve. Kad je konačno mogao progovoriti, ser Tarkvin reče:

— Ti si najbolji vitez s kojim sam se do sada borio. I najjači. Divim ti se. Više bih voleo da si mi prijatelj nego neprijatelj. Ima samo jedan čovek na čitavom svetu kome ne mogu oprostiti.

— Prijatno je imati prijatelja. Ko je taj vitez koga mrziš?

— Ser Lanselot. Ubio je mog brata Karadosa u njegovoj kuli. U čast moje mržnje, bijem se i zarobljavam sve viteze iz Arturovog bratstva na koje naiđem. Ali kad sretnem Lanselota, ubiću ga ili poginuti.

— Izgleda tužno i glupo voditi rat protiv svih članova jednog udruženja. Zašto ne tražiš samog Lanselota? Ne verujem da bi odbio da ti pruži zadovoljenje?

Tarkvin odgovori:

— Ranije ili kasnije, on će mi doći. Voleo bih da se tučem s njim na svom tlu, a još većma da njegov štit obesim iznad svih ostalih. Ali, zaboravi sve to. Hajde da se pomirimo i obedujemo kao braća.

— To je prijatna ponuda umornom čoveku. Ali, gospodine, da se baviš grbovima koliko mržnjom, pogledao bi moj štit.

Tad Tarkvin zinu.

— Ti si Lanselot?

— Tako je zabeleženo u crkvi u Benviku. Lanselot od Jezera, sin kralja Bana i kraljice Elene. Mogu ti dati celo porodično stablo, ako želiš.

Tarkvin reče grubo:

— Dobro si došao. Onda diže mač i ulete u borbu. Sad više nije bilo odmora, jer se sav beše posvetio smrti svoga protivnika, i nije prestajao već je napadao, udarao i tražio nezaštićeno mesto.

Ser Lanselot je znao za opasnost koja dolazi od ovakve koncentrisane mržnje — njenu natčovečansku snagu, nestrpljenje da zada ranu — ali je znao i slabost: nedostatak taktike. Zato je nudio nezaštićena mesta za velike udarce i tek u poslednji čas bi izmicao. Borio se usporeno, s malo kretanja, trudeći se da oslabi i iscrpi svog protivnika koji je dahtao, gonjen mržnjom.

Postepeno je počinjao da uočava da vuče noge, da mu grudi zvižde, i ubrzo se Tarkvin počeo ljuljati, na ivici nesvestice. Ali Lanselotu se sviđala veličina njegovog suparnika i zato pomisli: „Samo da me nije toliko mrzeo, imao bi više šanse da me ubije.“

Onda spusti štit i navali. Zatim se ukloni i baci štit pod noge Tarkvinu. Ovaj pade licem na zemlju, a Lanselot mu stade na zglob, skide vratni oklop kacige i zabode vrh u kičmu. Ser Tarkvin uzdrhta i namah izdahnu pod tim milosrdnim udarcem.

Devojka mu pritrča klikćući uzbuđeno, ali Lanselot je gledaše ozbiljno i razmišljaše zbog čega su posmatrači sa strane uvek ratoborniji od boraca.

— A sad možeš održati svoje obećanje, vikala je. Poći ćeš sa mnom, zar ne?

— Nemam konja, odgovori joj on. Eno ga gde leži s prebijenim vratom.

— Uzmi konja ranjenog viteza, gospodine.

Lanselot priđe Gaherisu, oslobodi ga veza i pozdravi ga.

— Hoćeš li mi pozajmiti konja, upita ga.

— Naravno, odgovori Gaheris. Spasao si mi život.

— Možeš li hodati?

— Mislim da mogu, gospodine.

— Idi onda u kuću. Naći ćeš mnogo zarobljenika, mojih i tvojih prijatelja. Oslobodi ih i pozdravi s moje strane. Reci im da uzmu sve što im treba i sve što žele. Srešćemo se na dvoru o Duhovima. Reci im takođe da pozdrave kraljicu Đinevru. Treba da kažu da sam ih ja oslobodio, njoj u čast.

— Zašto moraš sad ići? upita Gaheris.

— Zbog one devojke tamo. Obećao sam. Devojke su nepopustljive u tome. Sad zbogom. Reci Lajonelu da ćemo drugi put ići u pustolovine.

I Lanselot se pope na konja i odjaha s devojkom.

Gospa reče:

— Bio je to lep viteški posao, gospodine. Pravo kažu da si najbolji vitez na svetu.

— Uskoro ću biti najumorniji vitez na svetu, odgovori on. Možda zato obećavam i ne pitajući šta sam obećao da ću uraditi. Znala ti to ili ne, ser Tarkvin je bio snažan čovek, i iako je izgubio, ostavio je traga. Reci šta želiš od mene. Trebalo bi da se malo odmorim i pobrinem oko svojih rana.

— Gospodine, nastavi ona, Tarkvin je provodio vreme u borbama i ubijanju vitezova. Ali ovde u blizini ima jedan koji napada devojke i plemićkinje. On leži u zasedi i čeka, a onda iznenada skoči na nezaštićene gospe.

— Šta im radi? raspitivao se Lanselot.

— Pljačka ih. Devojka pocrvene. Na mladim i lepim iskaljuje svoju prljavu pohotu.

— Je li on vitez?

— Jeste, gospodine.

— Pa, onda ne bi smeo tako postupati. Vezan je zakletvom da će štititi dame. Je li te unesrećio? Ti si vrlo lepa.

— Hvala, gospodine. Do sada sam uspevala da mu umaknem, ali je to samo pitanje vremena, jer moram prolaziti ovim putem. Ako bi ga naučio da se pridržava svoje zakletve ili ga ubio, obradovao bi mnoge gospe. On leži i čeka nedaleko odavde, zaklonjen u šumi, kraj puta.

Lanselot malo razmisli a onda reče:

— Ti ćeš jahati ispred mene. Videću šta će se desiti.

— Zar mi ne veruješ, gospodine?

— Nije stvar u tome. Znao sam dame koje su videle silovanje u neželjenom poljupcu, i druge koje su možda i nehotice pozivale, a kad bi ponuda bila prihvaćena, vikale bi u pomoć.

— Takve reči nisu dostojne tebe, gospodine.

— Verujem. Izgleda da sam, kad sam iscrpljen i kad me kosti bole, pun nedostojnih misli. Ali, ima tu još nešto. Ako vitez iz grma vidi da te prati čovek u oklopu, oklevaće da te napadne.

— Onda možeš pretražiti šumu i isterati ga, i odseći mu glavu.

— Kako si ti krvožedna, draga moja! Ali, u tom slučaju, vidiš, treba da ubijem čoveka zbog navodnih zločina, a ja ne bih imao razloga za to. Ali, ako bi te on zlostavljao i primenio silu, to bi me razjarilo i navelo na osvetu.

— Dobro ako ti tako kažeš.

— To čini razliku, zar ne? reče on. Jaši ispred mene. Držaću te na oku, a on me neće videti, ni posumnjati da smo mu postavili zamku.

— Ne volim tu reč, reče devojka. Ali ipak sede na konja, i dok je jahala izvadi vrpce iz torbe na sedlu i uplete ih u kosu. Svileni ogrtač svetlucavo zelene boje kojim se ogrnula bio je tako raskošno dugačak da je padao i preko sapi konja. Kad se približi šumi kraj puta, poče glasno pevati visokim, prodornim glasom.

„Dobro smišljeno“, promrmlja Lanselot za sebe.

Vide zatim kako devojka jaše sasvim blizu grana koje se behu nadvile nad put, pevajući veselo, a onda neki čovek u oklopu dojaha

i savršenom lakoćom je ščepa i baci na svoje sedlo a njena pesma se pretvori u vrisak.

Ser Lanselot dojuri i viknu:

— Stani, podli viteže.

Napadač diže pogled sa plena i videvši orla u oklopu kako se obrušava, baci devojku na zemlju i poče se boriti s njenim ogrtačem u koji se beše zapetljao. Izvuče onda mač i pripremi štit, a kad to Lanselot vide, ostavi koplje i takođe potrže mač. Jedan potez i jedan rez, i nesrećni ljubavnik pade s konja prerezana vrata.

Devojka se približi, čisteći prašinu i grančice s ogrtača, pogleda ubijenog i reče:

— Eto ti zaslužene nagrade.

Sa snažnim drhtajem život izađe iz njega, a dama dodade:

— Kao što je Tarkvin uništavao dobre viteze, tako je i ovaj momak provodio dane unesrećavajući gospe, gospođice i plemićkinje. Zvao se Peris, Šumski Divljak.

— Znači, znala si ga, primeti Lanselot.

— Znala sam mu ime, reče ona.

— Jesam li održao obećanje? upita on. Jesam li sad slobodan da idem?

— Uz svu moju zahvalnost, odgovori ona. I zahvalnost dama koje će te svuda slaviti, jer si svuda poznat kao visokog roda, najbolji i najugledniji živi vitez. Gde god se dame okupe i razgovaraju, uvek se u tome slože. One se slažu u tome da imaš samo jednu tužnu i tajnu manu — nešto što znatno muči dame.

— Šta je to? upita on.

— Niko nikad nije čuo da si nekog voleo, moj gospodaru. A gospe smatraju da je to zbilja velika šteta.

— Ja volim kraljicu.

— Da. Priča se o tome. Priča se da je voliš kao da je isklesana od leda. I mnogi kažu da te začarala tako da ne možeš nikog drugog da zavoliš, ni u jednoj drugoj da uživaš, niti da zbog te hladne začaranosti zagreješ neku gospu svojom ljubavlju. Zato gospe krive kraljicu da je zarobila nešto čime se sama ne koristi.

On joj se nasmeši, ljubaznim sivim očima:

— Žene imaju običaj da krive jedna drugu, reče on. Ne mogu učiti svet šta treba o meni da priča. Priče se rađaju same od sebe. Ali ja ti mogu reći, a, ako želiš, reci i drugima, da sam borac. Koplje je načinjeno samo za ratovanje. Isto tako i ja. Vi ste razmišljali o ženi za mene, možda i o deci. Imam, međutim, dosta problema, i bez dodatnih nevolja, koje mogu uništiti moj cilj. Većinu vremena ja sam na putu zbog svog ratničkog poziva. Moja supruga, iako udata, bila bi bez muža, a deca bez oca, a naša jedina radost bila bi tuga zbog rastavljenosti. Ne. Ja to ne mogu sebi dozvoliti. Ratnik-muž mora uvek biti na dva mesta istovremeno: u krevetu je u ratu a u ratu u krevetu, i zato je na oba mesta rascepljen. Ja nisam dovoljno hrabar za to.

— Ali ima i drugih ljubavi, reče ona nežno. Sigurno si na dvoru video...

— Jesam. I nije me privuklo. Intrige i spletke i ljubomora, i neko uvek mora biti povređen. Mesec dana gneva radi trenutka radosti, uvek sumnja i ljubomora, rđa, kuga. Ja sam religiozan čovek, bar toliko da sam svestan greha i držim se deset božjih zapovesti. Čak i da Bog nije oštro osudio preljubu, navike, pohotu, moja borbena mišica bi ih proglasila grešnim jer slabe čoveka. A ako ti to nije dovoljno, pomisli samo: da li si ikad znala srećnog ljubavnika? I zašto bih ja dobrovoljno tražio i pomagao nesreću? To bi bilo glupo i bezdušno.

Ali mlada dama odgovori:

— Najjači i strasni ljudi ne mogu tu ništa da učine. Ljubav ih ščepa i oklevanja nestaje kao dima.

— Onda njihova snaga postaje slabost, odgovori Lanselot. Upravo ih njihova muškost čini bespomoćnim. Zar to da odaberem, ako već mogu birati?

— Mislim da ti ne voliš žene. Nešto te sprečava...

— Znao sam. Badava sam trošio reči. Šaputaćeš da sam — da nisam muško, jer sam prevazišao glavnu mušku slabost i zbunjenost.

— Mislim da kraljičina magija mora biti vrlo jaka. Svi kažu da jeste, a sada to vidim i sama. I obećanje se ukloni iz njenog pogleda,

a usne joj postadoše gorke kao u napućene devojčice kojoj odnose slatkiš.

— Zbogom, reče on. I pitaj se kad ja odem. Ako ne volim dame, zašto im služim celog života?

— Magija.

— Zbogom, ponovi on i uzjaha, uhvati njenog konja i zaveza ga za drvo da joj pomogne. Onda ga opet odveza i privede joj ga.

Ona ga i ne pogleda.

— Hvala, jedva izusti.

— Ima li još nešto što bih mogao učiniti za tebe?

Ona gledaše u zemlju:

— Ne, gospodine.

— Onda, pa, onda zbogom. On okrete konja i pusti ga u kas, a dama ga posmatraše i beše uznemirena.

Lanselot je sada jahao sam kroz šumsku vlagu i mrak gde se odmetnuti bogovi tla behu sakrili u šupljim stablima i plitkim pećinama, ali i oni bi izbledeli kao senke pri njegovom približavanju i nisu odgovarali na dozivanje. Onda on pređe močvarno zemljište gde je trska rasla krupna i visoka kao njegov konj, i otvorenu vodu opasnu zbog živog peska, gde su velike kolonije pataka i divljih labudova živele u miru i, kad im se približio, dizale se u vazduh uz gromoglasnu igru. Daleko na vodi video je okrugle kolibe od trske sa kupastim krovovima; svaka je bila na sopstvenom malom ostrvcetu, i svaka sa čamcem ispred sebe. Kad je Lanselot viknuo u pravcu kolibe, zdepasti crni ljudi izbacivali su praćkama đulad od pečene gline takvom snagom da mu probiše štit i raniše konja u nogu. Bila je to divlja, neprijateljska zemlja, gde ljudi behu naučeni na nasilnost iz straha od drugih ljudi. Nestvarna fatamorgana, nemirni ignis fatuus[6], kotrljajuće vilinske svetlosti močvare, sve je to bilo manje strašno od stranaca — ljudi njihove vrste, jer u toj siromašnoj zemlji jedino vlasništvo za koje se znalo bio je drugi čovek. Mraz sumnjičavog besa sekao je kao vetar, tako da se vitez vrati prema kopnu na uzvišenije zemljište. U polusrušenom zamku

[6] Ignis fatuus (lat.) — divlji pustinjski oganj, optička varka (Prim. prev.)

on ubi dva diva i oslobodi njihove zarobljenike, naredivši im da odu do kraljice Đinevre, a onda je mnogo dana lutao tražeći doživljaje. Ali glas o njegovom prispeću širio se ispred njega, tako da su otpadnici i zli vitezi koji su obično obitavali kraj gazova i uskih prolaza napuštali svoja mesta i krili se dok Lanselot ne prođe. Ni jedan se nije usudio da se ogleda s njim. Tako je upravo veličina učinila Lanselota usamljenim. Niko nije brinuo o njemu. Spavao je u skloništima koje bi vlasnici napustili, a hranio se ostacima i kupinama koje je uz put nalazio.

A sad se vratimo mladom ser Gaherisu kada je ušao u kuću ser Tarkvina koga beše ubio Lanselot. Tu je našao vratara s mnogo ključeva. Ser Gaheris baci vratara na zemlju i oduze mu ključeve. Brzo otvori vrata tamnice i pusti sve zarobljenike, a oni se uzajamno odvezaše.

Gaheris nađe tu mnogo prijatelja i vitezova Okruglog stola. Rekao im je kako je ser Lanselot ubio Tarkvina i spasao ih i zatražio od njih da ga čekaju na dvoru kralja Artura. U konjušnicama potom nađoše svoje konje, a u oružanama svoje oklope. Zatim se, uz divljač, ugostiše u Tarkvinovoj kuhinji. Ser Lajonel i ser Ektor de Maris i ser Kej, senešal, odlučiše da pojašu za ser Lanselotom da bi mu se pridružili u pustolovinama. Kad su se najeli i odmorili se, oni krenuše, raspituj ući se uz put.

Sad da se, opet, vratimo ser Lanselotu, koji upravo beše stigao do jednog prijatnog dvorca i tamo zatekao neku staru dvorkinju, koja ga pozdravi dobrodošlicom. Dala mu je pečenja, krvavice i debele svinjetine prelivene začinima. Stara dvorkinja se sećala dvora kralja Utera i vremena kad je bila mlada i lepa. Donela je Lanselotu i vina i molila ga da joj priča o Arturovom dvoru, koje su gospe slavljene, kako se odevaju, kako izgleda kraljica i šta govori. I tako bi ga ona držala do zore, da je nije zamolio da se odmori. Na kraju ga pusti da ode u udobnu prostoriju iznad kapije zamka. On spusti svoj oklop na hrastovu policu i utonu u duboki meki krevet od čiste bele jagnjeće kože, prvi krevet u koji je legao posle dugo vremena. Samo što je zapao u prvi san, kad ga probudi očajničko lupanje i udaranje u kapiju ispod njegove odaje. On skoči iz kreveta

i pogleda kroz prozor, i vide kako tri viteza napadaju jednog usamljenog. Dok se branio, vitez je istovremeno udarao o vrata i vikao za pomoć. Ser Lanselot obuče oklop i skoči kroz prozor na zemlju, te napadne tri viteza i obori ih jednog po jednog, i ubio bi ih da nisu molili za milost.

— Sramni ste vi ljudi, reče Lanselot. Neviteški je da trojica nasrću na jednoga. Zato se nećete pokoriti meni već ćete to učiniti njemu, a onda otići na Arturov dvor i pokloniti se kraljici.

Usamljeni vitez tada uzviknu:

— Ti si Lanselot, i diže svoj vizir. Bio je to ser Kej. Tad se njih dvojica zagrliše i s radošću izljubiše.

Jedan od pobeđenih vitezova onda reče:

— Gospodine, mi ne želimo da se predamo ser Keju, kad smo ga već pobedili. Čast je predati se Lanselotu, ali priznanje da nas je ser Kej pobedio izvrgnuće nas podsmehu.

Lanselot izvadi mač iz korica.

— Možete da birate, reče on. Predajte se ser Keju, ili se spremite da umrete.

— Pa, u tom slučaju, gospodine…

— Za sledeće Duhove, nastavi Lanselot, poklonićete se pred Đinevrom i reći joj da vas je ser Kej poslao da mu budete zarobljenici.

Onda Lanselot stade udarati po kapiji drškom od mača, sve dok se ona ne otvori. A stara dama se zapanji kad ga vide:

— Mislila sam da si otišao u krevet, kako si dospeo ovamo? zapita ga.

— Jesam, ali sam iskočio kroz prozor, da pomognem svom starom prijatelju. Sad ću ga povesti sa sobom da se odmori.

U odaji iznad kapije Kej ponovo zahvali svom prijatelju što mu je spasao život.

— Od kako sam krenuo da te tražim, išao sam iz borbe u borbu.

— Čudno, primeti Lanselot, ja već mnogo dana nisam nikoga našao ko bi želeo da mi se suprotstavi.

— Pa, možda su oni ljudi, koji su lomili vratove da se sa mnom tuku, lomili vratove da izbegnu bitku s Lanselotom. Taj znak na tvom štitu natera čoveka da dva puta razmisli.

— Nisam se toga setio, reče Lanselot.

Ser Kej dodade:

— Stari druže, ima jedna stvar o kojoj bih želeo da pričam s tobom, ako obećaš da se nećeš naljutiti.

— Kako bih se mogao na tebe naljutiti, odgovori Lanselot.

— To je stvar koja me duboko pogađa, gospodine. Od trenutka kada si napustio kralja, povorka pobeđenih vitezova čekala je da se pokloni kraljičinoj milosti. Sada će i svi zatvorenici iz Tarkvinovih ćelija stići na dvor.

— To je moj običaj, potvrdi Lanselot. Kraljica uživa kad se plemeniti vitezi klanjaju, da joj ugode. Šta ti tu ometa?

— Možda su plemeniti, ali su izgladneli. Stižu u jatima kao mravi i opustoše kraljeve zalihe. Pobeđen vitez gladniji je od pobednika.

— Kralj nalazi zadovoljstvo u tome da bude gostoprimljiv, gospodine.

— Znam to. On voli izobilje, ali ja sam senešal. Ja sam taj koji se stara o tom izobilju i koji beleži šta je potrošeno.

— Kralj nije cicija.

— To znam. On nikada ni ne misli o tome dok se police ne isprazne do poslednje mrvice. Onda mi kaže: „Kej, ja ne znam kuda je sve to otišlo? Još koliko prošle nedelje smo zaklali deset goveda i usolili šest vagona haringi. Jesi li siguran da vodiš tačne račune? Da ne kradu kuhinjski momci?“ Onda mu ja spomenem koliko plemenitih vitezova jede za našim stolom, a on odgovara: „Da. da.“ Uopšte ne sluša, samo kaže: „Moram pogledati tvoje račune jednog dana.“ Vidiš, gospodine, ako istraješ u traganju za pustolovinama, ogolićemo zbog tvojih zarobljenika. Kad se poklone kraljici, ostaju još nedeljama.

Lanselot uzdahnu:

— Jadni Kej. Nevolje te prate. Hoću li prvo pitati viteza da li je imućan, a onda se tek tući s njim?

— Nemoj se ismevati, reče Kej. Svi me ismejavaju. Kažem ti, to je ozbiljna stvar. Svaki od tvojih zarobljenika u tren oka pojede pola ovce, a pivo — pivo teče kao voda. Ali, molim te, nemoj reći kralju da sam ti govorio o tome. To bi ga razljutilo — on ne obraća pažnju na novac i namirnice sve dok ne nestanu, a onda mene grdi. Kej mora biti sitničav, da bi kralj mogao biti široke ruke.

— Nisam o tome razmišljao, priznade Lanselot. I, ne znam šta mogu da učinim.

— Nisu u pitanju samo vitezi, gorko nastavi ser Kej. Svi imaju štitonoše, patuljke, devojke, a svi su proždrljivi, naročito devojke. One su možda ljupka bića, duh i gracioznost za tebe, ali za mene su to gladna čudovišta koja sve proždiru.

— Pa, spavaj mirno, reče Lanselot. Obećavam ti da ću se tući samo sa uhranjenim neženjama.

— Sad me ponovo ismevaš, reče Kej. Ne znaš ti koliko ja mučim muku. Ti misliš da pečeno meso raste na drveću. Niko ne misli o senešalu. Kažem ti, pre okupljanja za Duhove ili Svetu Trojicu, ja ne znam za odmor. Nikad ne dobijem nagradu a ako nešto nije u redu, odmah se mene sete. Ponekad zažalim što nisam kuhinjski sluga.

— Pa, eto, nisi, prijatelju moj. Ti si moj dragi, dobri, promišljeni ser Kej, najdivniji senešal koji je ikad postojao. Tvoje ime je upisano, za sva pokolenja, na srećnim trbusima na dvoru, Svet će sasvim lepo opstati i bez mene, ali bez tebe ne bi mogao proći ni jedan dan, ser Keju.

— Ti to samo govoriš da me odobrovoljiš, reče senešal. Ali, da znaš, ima zrnce istine u tome.

Ser Lanselot sede mirno a oči mu behu zbunjene.

— Zašto si tužan, gospodine? upita ga prijatelj.

— Nisam tužan, pa, možda i jesam. Pitanje je. Možda ćeš moj odgovor smatrati uvredljivim.

Kej odgovori:

— Poznajem svog prijatelja suviše dugo i dobro da znam da me ne bi uvredio. O čemu se radi?

— Ti si brat po mleku našeg kralja?

Kej se nasmeši.

— Jesam. Sisali smo na istim grudima, igrali se, lovili i učili se oružju zajedno. Mislio sam da mi je brat, dok se nije otkrilo da je Uterov sin.

— Da. Znam. I u prvim nemirnim godinama bio si kao lav uz njega. Tvoje ime je uterivalo strah u kosti kraljevim neprijateljima. Kad su petorica severnih kraljeva zaratila s Arturom, ti si sopstvenim rukama ubio dvojicu, i sam kralj je rekao da će tvoje ime večno živeti.

Kejove oči su blistale.

— To je tačno, reče tiho.

— Šta se desilo, Kej? Šta se desilo s tobom? Zašto te ismevaju? Šta te je učinilo plašljivim? Možeš li mi reći, znaš li?

Kejove oči su još sijale, ali ne od ponosa, već od suza.

— Mislim da znam, reče. Ali, pitam se možeš li to razumeti.

— Reci mi, prijatelju.

— Granit toliko čvrst da bi razbio čekić, može se istrošiti zrncima sitnog peska. Srce koje se neće slomiti pod snažnim udarcima sudbine, može se nagristi sitnim ciframa, nizanjem jednog dana u drugi, glupom izdajom sićušnosti, važnih sićušnosti. Ja sam pobeđivao ljude, ali mene su pobedile cifre što se nižu na papiru.

Samo da nikad nisam postao senešal! Za tebe je gozba praznovanje, a za mene knjiga bockavih mrava. Toliko i toliko ovaca, toliko hleba, toliko mešina vina, a da li je so zaboravljena? Gde je kozorogov rog da probamo kraljevo vino? Dva labuda nedostaju. Ko ih je ukrao? Za tebe, rat je borba. Za mene — toliko i toliko jasenovih motki za koplja, toliko čeličnih traka, brojanje šatora, noževa, kožnih kaiševa, brojanje, brojanje parčadi hleba. Kažu da je neki paganin izmislio broj koji znači ništa — nulu. Piše se kao O, rupa zaborav. Taj bih znak mogao pričvrstiti na svoje trudi. Gledaj, gospodine, da li si ikad znao čoveka od cifara koji nije postao mali i zao i uplašen. Svu veličinu pojeli su mali brojevi, kao što gomila mrava pojede aždaju i ostavi samo gole kosti. Čovek može biti veliki i grešiti, ali brojevi nikad ne greše. Mislim da upravo ta njihova sitničarska tačnost, odvratna i gadna tačnost, uništava ismevajući, glođući sićušnim zubima, dok od čoveka ne ostane u čoveku samo pita od mlevenih strahovanja, sitno seckana i

začinjena gađenjem. Smrtna rana čoveka od brojki je trbobolja bez časti.

— Onda spali svoje knjige, čoveče. Iscepaj račune i neka ih vetar raznese sa najviše kule. Ništa ne može opravdati uništenje čoveka.

— Eh, onda ne bi bilo gozbi, ni u ratu kopalja i hrane da učine bitku mogućom.

— Zašto se, onda, ljudi ismevaju s tobom?

— Jer se bojim. Mi to zovemo oprezom, inteligencijom, dalekovidošću, razumom glavom, dobrim konzervativnim smislom za poslove, ali to je samo strah, organizovan i neuništiv. Počevši od malih stvari, završavam plašeći se svega. Za jednog dobrog poslovnog čoveka, rizik je greh protiv svete logike brojeva. Nema više nade za mene — nikakve. Ja sam ser Kej, senešal, i moja stara slava je izjedena.

— Jadni moj prijatelju. Ne razumem to, reče Lanselot.

— Znao sam. Kako bi i mogao shvatiti? Tebe ne muči isti problem. A sad, pusti me da spavam. To je moja ništica, nula, moje ništavilo.

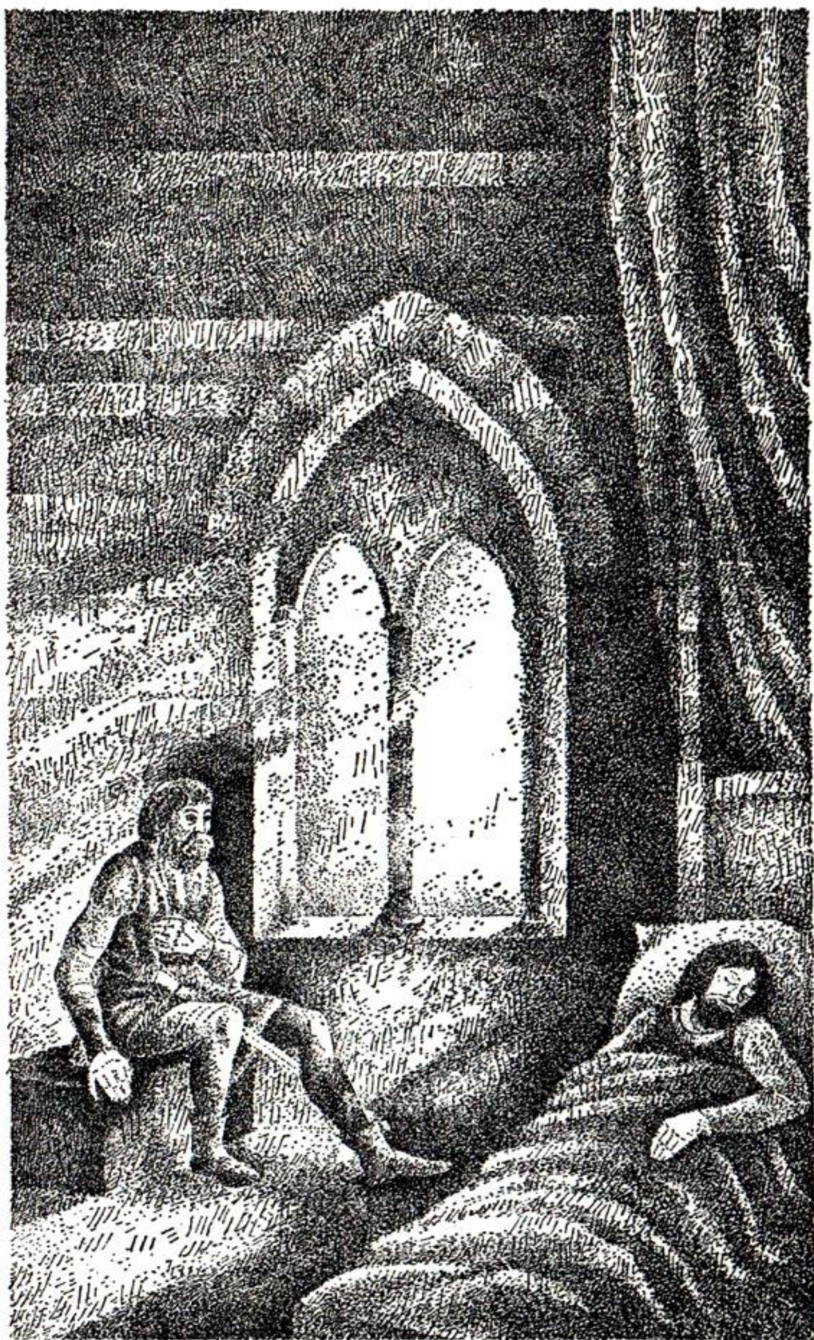
Ser Lanselot je sedeo kraj prozora smešeći se na svog usnulog prijatelja, a kad je hrkanje zatreslo kapiju, on se diže i tiho svuče svoj oklop a obuče Kejov, uze Kejov štit i silazeći u dvorište nađe i osedla njegovog konja. Onda tiho otvori kapiju, prođe kroz nju i odjaha u tamu.

Kad se senešal ujutro probudio i nije mogao naći svoj oklop, uzbudio se za trenutak a onda se nasmejao.

— Biće tužnih vitezova ovih dana, mislio je. Trčaće kao miševi da se tuku sa ser Kejom. Ali sa Lanselotovim oklopom jahaću mirno a ljudi, upozoreni strahom, učtivo će me pozdravljati.

Ser Lanselot dojaha do lepe livade prekrivene cvećem i ispresecane ugodnim potočićima, gde su mrke pastrmke iskakale za muvama a druge se ćutljivo i ukočeno šepurile.

Kraj bistrog jezera devojke su prale rublje i prostirale ga na travu da se beli. Gledale su viteza kako prolazi i mahale mu čistim vešom.

Jedna hrabrija devojčica od dvanaestak godina prinese mu vrč vina od korintskih kupina, i pomilova konjske sapi, čekajući da joj vrati vrč.

— Kažu da si ti ser Kej, čavrljala je.

— Tačno, devojčice.

— Kažu i da je ser Lanselot u blizini.

— Možda.

— Oh, ti ga, dakle, poznaješ.

— Da.

— Je li tačno, gospodine, da je visok kao bor i da mu vatra izbija iz očiju?

— Ne. To nije tačno. On je, jednostavno, čovek. U izvesnom smislu, vrlo običan čovek.

— Je li on tvoj prijatelj?

— Da. Moglo bi se tako reći.

— Onda mislim da nemaš prava tako da govoriš.

— Šta sam to rekao?

— Rekao si da nije visok i da mu vatra ne bije iz očiju. Rekao si da je običan čovek.

— Na neki način.

— Da si mu prijatelj, ne bi ga vređao kad nije prisutan i kad ne može da se brani. Ali, ti si samo ser Kej. Možda i ne znaš za bolje. Daj mi taj vrč.

— Hvala ti, devojčice.

— Ako ga vidim, kazaću mu šta si za njega rekao. On će ti sjuriti koplje u grlo. Svi znaju da je visok kao bor.

— Jesu li ono tamo šatori, devojčice?

— Jesu. Ali, ako si pametan nećeš im se približavati. Neki vitezi su tamo i oboriće te. Bolje da pobegneš dok te ne primete.

— Misliš da bi to bilo mudro? Zar su tako dobri vitezi?

— Nisu baš Lanseloti, ali ser Keja mogu prostrti po travi kao rublje.

— Kako se zovu? upita Lanselot.

— Ser Goter, ser Gilmer i ser Rejnold. Dobro su poznati ovde.

— Ako ih ne razbesnim, možda će me pustiti da prođem?

— Oh, ne radi se o ljutnji. Oni samo čekaju da neki vitez prođe, da se s njim potuku.

— Šta, ako Lanselot prođe?

— Onda bi našli posla na drugom mestu.

— Pa, pretpostavljam da moram pokušati. Ako me bace na zemlju, hoćeš li mi pomoći, devojčice?

— Dugujem pomoć svim pravim vitezovima, kao što i oni duguju pomoć meni. Ti si sa mnom razgovarao ljubazno i učtivo. Čula sam da je ser Kej uobražen i pun pompe, hvalisanja, a ti si fini, skroman vitez, i vidim da su te priče lažne. Kad padneš, pomoći ću ti da skineš oklop i olakšaću ti bolove, kao što se i očekuje od prave mlade dame.

— Hvala ti, reče on. Ti si fina mlada dama.

— Bez obzira na to koliko se slabo boriš oružjem, ako čujem da neko o tebi govori loše, ja ću to ispraviti. I devojka ga posmatraše dok je odlazio.

Lanselot se okrete da joj mahne i vide čudnu sliku: mali prsti obe ruke behu povijeni u kuke kojima je razvlačila uglove usta, dok od njih nije načinila jednu široku belu traku. Srednjim prstima gurala je nos na gore a kažiprstima vukla uglove očiju na dole. Oči su, u međuvremenu, gledale u vrh nosa. Isplazila je jezik i kreveljila mu se. Ruka mu zastade na pola puta.

Devojčica spusti ruke i nezainteresovano nastavi da pere rublje.

Ser Lanselot se udalji, misleći: „Mora da ima nečega kod devojčica što ja ne razumem." I zaista je i bilo. Devojčica kraj jezera se okrete, jer joj se vitez sviđao i nije htela da gleda kako ga ranjavaju.

U međuvremenu je ser Lanselot prolazio pored svilenih šatora, podignutih kraj drvenog mosta preko malog dubokog potoka. Tri bela štita visila su na ulazu na tri koplja, a vitezi se sanjivo valjahu po travi dok ih bat kopita ne trže.

— Oh, Bog je milostiv, reče ser Goter. Vidi ko ide, veliki ser Kej. Plemeniti, hrabri ser Kej. Braćo, tresem se a srce mi strepi, ali moram se s njim potući iako cvokoćem od straha.

— Ne. Čekaj, rekoše ostali. Ne možeš sve slatkiše progutati sam.

Ser Rejnold uzviknu:

— Ne mogu ti dozvoliti da se suočiš s tom aždajom. Iako sam bednik, tući ću se s njim, makar poginuo.

— Čekaj trenutak, dodade ser Gilmer. Ne mogu dozvoliti da se kockate s vašim tako vrednim životima. Ja ću se tući s njim.

— Otići će pre nego što odlučimo koji će se od nas žrtvovati, reče ser Goter. Evo tri slamke. Najkraća dobija.

I dok je Lanselot prolazio bez reči, njihove glave behu prignute nad izvlačenje slamke. On pređe most i nastavi put, ali za tren, sa klopotom, ser Goter — pobednik — zagalopira za njim, vičući:

— Stoj, lažni viteže.

Ser Lanselot zastade i čekaše ga. Ser Goter natera konja da igra postrance, mamuzajući ga u slabine. Onda reče:

— Da ne znam štit ponositog ser Keja, prepoznao bih ga po mirisu kuhinjskih splačina. Kako se usuđuješ da jašeš po našem mostu?

— Je li to tvoj most, mladi gospodine?

— Hoćeš li to da kažeš da lažem, gospodine? Platićeš mi to.

— Samo sam pitao. Nisam uzeo tvoj most. Samo sam prošao.

— No, sad još i pretiš. Čuo sam za tvoju pompeznost, gospodine. Ja ću te je osloboditi.

— Ne pretim ti.

— Zašto si prošao bez pozdrava? Jesi li suviše ponosit da pozdraviš obične viteze?

— Mislio sam da ne zapodevam svađu.

— Znači, dakle, da si kukavica?

— Ne. Ali nisam imao svađu s tobom. Molim te, pusti me da prođem, mladi gospodine.

— E, pa onda ću ja tebi pružiti svađu. Ti si varalica, lažov, budala, kukavica i sramota za viteški red. Imaš li sad razlog za svađu?

Ser Lanselot odgovori:

— Nevaspitano štene treba istući a ne svađati se s njim.

— Tim zborom upravo si sebi oduzeo život, ti masni kuhinjski viteže.

Ser Lanselot uzdahnu:

— Učinio sam sve da časno izbegneš borbu, gospodine. Ja sam umeren čovek, ali i moje strpljenje ima granice.

— Nadajmo se da si konačno dostigao tu granicu. Brani se ako možeš.

I Goter veselo mahnu braći vitezima koji su ga posmatrali kraj mosta, pripremi se i napade. Koplje mu se slomi na Lanselotovom štitu a ser Goter beše podignut — nošen na vrhu koplja neko vreme, i bačen glavačke u blatnjavi jarak. Tad Lanselot bez reči nastavi put.

Ser Rejnold i ser Gilmer, gledajući s mosta, behu zapanjeni:

— Šta to bi, šta bi ser Keju? upitaše se. Ovaj se vitez drugačije bori.

— Možda je neki nepoznat vitez ubio ser Keja i uzeo njegov oklop, reče Gilmer. U svakom slučaju, moramo se boriti. Izazvali smo ga i nema povlačenja.

Onda se obojica potukoše sa Lanselotom i obojica behu zbačeni s konja. Sva trojica se zatim zakleše da će otići na dvor i predati se kraljici kao ser Kejovi trofeji.

Sad, kako francuske knjige kažu, a i Malori takođe, kao i Kakston, i Saudi, Zomer i Koniber, Tenison, Vinaver i mnogi drugi[7], ser Lanselot nastavi svoj put pobeđujući viteze jednog za drugim a put ka Arturovom dvoru beše zakrčen pobeđenim vitezima koji su dali reč da će se pokloniti Đinevri. Ser Lanselot nastavi veselo, zadovoljan svojom šalom, ali i nadajući se da će ta nova slava pomoći ser Keju da izađe iz beznađa. Na svom putu on naiđe i na viteze Okruglog stola, bivše zarobljenike Tarkvina — ser Sagramora le Desirisa, ser Ektora de Marisa, ser Ivejna i ser Gavena. Sve je pobedio i nastavio put. Ser Gaven je sedeo s modricama i ubojima na zemlji i govorio ostalima:

---

[7] Stare i nove obrade hronika o kralju Arturu i vitezima Okruglog stola, kojima se Stajnbek koristio pišući svoju knjigu. (Prim. ur.)

— Mi smo budale, reče. Mora da sam izgubio pamet. Pogledaj kako taj vitez sedi na konju. Seti se kako sedi nisko i lako. Seti se kako barata kopljem i, naročito, kako rukom pozdravlja pobeđene. Dakle, ko je to? Mi smo budale.

A ostala trojica povikaše:

— Lanselot, niko drugi.

— Naravno, uzviknu Gaven. Da smo upotrebili svoje oči, ne bismo zadobili rane. Sad, ako nađemo viteza s Lanselotovim znakom, možemo s pouzdanošću računati da je to ser Kej. A ja ću prvi sa zadovoljstvom baciti Keja na kolena.

Ser Ivejn dodade:

— Ali, u međuvremenu, dali smo reč da ćemo preneti naše kajanje kraljici, u ime ser Keja.

Lanselot, produživši put, postade svestan promene kod onih koje je sretao. Vitezi više nisu žurili da se tuku s njim. Neki mu se mirno pokloniše, puni poštovanja, drugi su imali hitne razloge da se uklone sa svojih položaja. Šatori podignuti na ivici puta bili su ispražnjeni, mostovi nečuvani, po putevima nije bilo bezbrižnih lutalica. Mirni ljudi pozdravljahu ga po imenu. Šta više, a mlade dame, gospođe i dvorkinje dolažahu iz nedođije da ga preklinju za pomoć u čudnim, neshvatljivim poslovima, oko ranjenih muževa, bespravno otete zemlje. Unesrećene i opljačkane devojke nicale su kraj puta i crveneći i obarajući oči bez reči tražile su da privuku njegovo srce, a Lanselot je bio zbunjen, ne shvatajući kako su ga mogli prepoznati s oborenim vizirom i sa ser Kejovim oklopom i štitom. Nije znao i nije nikad ni mogao saznati kako reč leti na lastinim krilima sve do pustih mesta.

Možda je štitonoša čuo Gavenove reči i preneo ih fratru u prolazu. Ovaj ih je preneo, uz oproštaj grehova, devojci koja se ispovedala, ona ocu u prisustvu žonglera koji je žurio na venčanje. Kolebljivci, odbegli robovi, strelci-razbojnici koji su se skrivali po šumama, plemići, opati sa svojim kaluđericama, čuli su i preneli dalje vest u koncentričnim krugovima. Čak i ptice i leptiri, i žute ose, pevahu i raznošahu vest, dok i potočići nisu zažuborili da ser Lanselot luta po svetu sa ser Kejovim štitom. Patuljci i seljaci i ugljari su ga pozdravljali. I Kotlari koji su vodili mazge natovarene bezvrednim stvarima, sakupljači starog gvožđa sa svojim

džakovima vune, ponositi trgovci purpurnim materijalom iz Toskane, obraćali su mu se po imenu pri prolazu. Pravo je čudo i zagonetka kako rečima rastu krila i preleću ceo kraj i niko ne shvata beskrajnu prodornost šaputanja.

I priroda doživljaja se promenila. Više se nije borio radosno i otvoreno. Samo mračni i tajni predmeti zahtevali su njegovu pažnju — neshvatljive stvari.

Jedna dama kraj nekog ranjenog viteza tražila je krv neprijatelja, da spase život svom draganu. Čudne varke otvarale su se pred njim.

Čuo je malo zvonce, i podigavši pogled video sokola kako mu proleće nad glavom, a kad se smestio visoko na drvetu bresta, mamci koji su visili s njegovih nogu zapetljaše se. Jedna dama dotrča s puta, vičući:

— Molim te, moj gospodaru, Lanselote, dohvati mi sokola.

— Nisam dobar u penjanju, gospo, odgovori joj. Nađi nekog malog patuljka da se popne na drvo.

— Ne mogu, vikala je panično, moj gospodar muž je žestok i osvetoljubiv čovek i voli ovog sokola. Ako otkrije da sam ga izgubila, ubiće me. I ona poče cvileti i jaukati od straha dok Lanselot ne sjaha da je umiri.

— Vrlo dobro, reče on tužno. Pomozi mi da skinem oklop. Ne mogu se peti u oklopu.

On priveza konja za brest i spusti oružje kraj drveta, i odeven samo u čakšire i košulju peo se teško i nespretno uz drvo, i visoko u krošnji uhvatio je sokola, pričvrstio mamce za trulu granu a sokola bacio dole gospi.

Onda, sa skrivenog mesta u žbunju, iskoči vitez u oklopu sa isukanim mačem i poviče:

— A sad, ser Lanselote, imam te onakvog kakvog te hoću, nezaštićenog i bez oklopa. Došao ti je čas, a ja sam sve isplanirao.

Lanselot prebacivaše dami:

— Gospo, zašto si me izdala?

— Ona je uradila samo ono što sam joj ja naredio, odgovori vitez. A sad, hoćeš li sići dole u svoju smrt, ili moram zapaliti drvo i nadimiti te kao neku životinju?

— Kakva sramota, odgovori Lanselot. „Čovek u oklopu protiv golog."

— Povratiću se ja od te sramote pre nego što tebi iznikne nova glava, prijatelju moj. A sad, hoćeš li sići ili da zapalim vatru?

Sad Lanselot pokuša da se s njim nagodi:

— Vidim da si nagao čovek, reče mu. Sići ću. Uzmi moj oklop, ali ostavi mi mač. Onda ću se tući s tobom, ovako bez oklopa. A kad me ubiješ, možeš reći da je to bilo u borbi.

Vitez se nasmeja.

— Misliš da sam budala? Misliš da ne znam šta sve možeš uraditi s mačem? I ukloni oklop i mač ispod drveta.

Lanselot je očajno gledao oko sebe i konačno primetio kratku mrtvu granu drveta. Slomio je i lagano sišao na zemlju. Pri dnu drveta primeti da je njegov neprijatelj zaboravio da ukloni konja, te brzo skoči preko konja na drugu stranu.

Vitez zamahnu prema njemu ali se Lanselot — koristeći se konjem kao štitom — branio brestovom toljagom. Oštrica mača se duboko zari u nju, i Lanselot i toljagu i mač hitnu na protivnika, koji pade mrtav na zemlju.

— Avaj, uzviknu dama, zašto si mi ubio muža?

Lanselot ostade koliko mu je bilo potrebno da navuče oklop.

— Mislim da ti neću odgovoriti na to pitanje, gospo moja. Da nisam vitez, već bih na tebi upotrebio svoj štap i to ne po glavi. On uzjaha konja i ode zahvaljujući Bogu što ga je spasao.

Dok je jahao putem, s tugom se čudio čoveku kojega je ubio. Zašto je mržnja njegova prema Lanselotu bila tako velika, iako mu ništa nije učinio? Bio je oslobođen strasti ljubomore, koja tera sitne ljude da uništavaju ono čemu se drugi dive, jer nikad u životu ne beše osetio gađenje i mržnju prema sebi samom, osećanje koje tera čoveka da se sveti svetu, svetu koji okrivljuje za sopstvenu neprilagođenost.

Kao i većina boraca, i Lanselot je bio velikodušan i mio čovek. Kad je bilo potrebno ubiti čoveka, radio je to brzo, bez ljutine i straha. A pošto je bezdušnost, sem kad je bolest, u stvari proizvod straha, on nije bio ni bezdušan. Samo jedna stvar ga je mogla naterati da bude odista bezdušan. Nije shvatao izdaju, jer je u sebi nije nalazio. Zato, kad bi se našao pred tim mračnim nagonom, Lanselot bi počeo da se plaši, i tek tada je postajao bezdušan. A pošto su viteške pustolovine i priče o njima ilustracije vrlina, kao i viteških poroka, desilo se da je na svom putu čuo teške krike straha, i približavajući se izvoru tih krikova video je jednu damu kako beži i nekog viteza kako je progoni s isukanim mačem. Ser Lanselot natera konja tako da prepreči put progonitelju, koji mu, međutim, krajnje neljubazno doviknu:

— S kakvim pravom se postavljaš između muža i žene? Ubiću je, jer je to moje pravo.

— Ne, nije, uzvrati mu Lanselot. Borićeš se sa mnom.

— Poznajem te Lanselote, reče čovek. Ova žena, moja supruga, izneverila me je. Ona je nevernica. Moje pravo je da je ubijem.

— Nije tako, umeša se dama. On je ljubomoran čovek. Hrani se i spava s ljubomorom, i u svemu vidi neko zlo. Imam mladog rođaka, mogao bi mi sin biti, a moj muž je ljubomoran na to dete. On zamišlja prljave stvari. Spasi me, ser Lanselote, jer moj muž je bez milosti.

— Zaštitiću te, odgovori on.

Onda muž reče:

— Gospodine, ja te poštujem i učiniću sve što kažeš.

Žena poviče:

— O, budi obazriv, gospodine. Znam ga. On je lažljiv.

— Ti si pod mojom zaštitom gospo. Ne može ti učiniti ništa. A sad, hajdemo.

Išli su zatim neko vreme, a onda muškarac poviče:

— Okreni se, evo naoružanih ljudi.

Lanselot se brzo okrete, ali u tom trenutku čovek skoči na ženu i odseče joj glavu, a zatim se saže pljujući i proklinjući njeno bezglavo telo.

Tada, pošto sve to beše strano i užasavajuće za Lanselota, bes ga savlada, i, iako je obično bio hladan i miran čovek, on isuka mač i lice mu pocrne od gneva, a oči behu kao u zmije.

Muž pade na zemlju i obgrli Lanselotova kolena plačući i moleći milost, dok je vitez pokušavao da ga odgurne i poseče. On zagnjuri lice među Lanselotove noge i jecaše kao veliko dete.

— Ustani i bori se, grmeo je Lanselot.

— Neću. Molim milost od tvog viteštva.

— Slušaj, skinuću oklop. Boriću se s tobom u košulji.

— Ne. Milost.

— Vezaću jednu ruku.

— Nikada. Molim za milost. Zakleo si se da ćeš ukazati milost.

Tad se Lanselot, bolestan od gađenja i sopstvenog besa, oslobodi ovog čoveka i nasloni na drvo dršćući kao u groznici. Gospina glava, prljava i umazana krvlju, cerila se na njega s puta na koji se otkotrljala.

— Izreci mi kaznu. Učiniću sve, molio je muž. Samo mi poštedi život.

Onda se Lanselotov gnev ohladi.

— Reći ću ti, progovori. Uzećeš ovo telo na leđa a glavu u ruke. Nikad ih nećeš ispuštati, ni danju ni noću. Kad dođeš na dvor, odnesi ih kraljici Đinevri. Ma koliko se gadila, reci šta si učinio. Ona će ti izreći kaznu.

— Zaklinjem se i obećavam.

— Tvoja zakletva! Sraman je čas u kome si se rodio. Poslušaćeš me, jer ću te inače loviti i iskidati na parčiće. Sad pokupi to. Ne, ne na konja već na svoja leđa.

Posmatrao je čoveka kako s mukom jaše s lešinom koja ga je obgrlila s leđa i njihala se. A Lanselot je duboko disao, otvorenih usta, da ne bi povraćao jer mu se behu smučili i sopstveni bes i bezdušnost. Seo je na zemlju pod drvo dok se veče spuštalo — suviše slab da se pokrene, i da nađe bolje mesto za odmor.

Večernje ptice hodale su po stazi, okretale lišće i tražile bubice, svađajući se i brbljajući. Nisu obraćale pažnju na njega, i on je i dalje sedeo. Jedna, glavna ptica sa grbom i zapovedničkim držanjem,

hodala je ratoborno do njegovih nogu obuvenih u metalni pancir i kljucnula ih kruto, gledajući oštro u Lanselota kao da ga izaziva. A Lanselot se nasmeši, jer se seti da je i sam radio isto to, verovatno i iz istog razloga.

Neuzvraćen, izazov glavne ptice kao da očisti vazduh od podozrenja. Male i mirne, izmileše iz šume ali njihov rast nije značio da behu i plašljive. Ne, samo obazrive. Bile su među sobom u ratu i u stalnim nevoljama; pitanje poseda, prisvajanje tuđe imovine, narušavanje poštovanja veličine u doba starosti, snage — miševi i crvi, lasice, kune, male zmije koje su žurile u sklonište jer se noć približavala. Upravljati samo jednom vrstom već je bilo dovoljno teško; upravljati sa mnogo vrsta — bilo je nemoguće. I uvek je tako bilo, jer mali stvorovi nisu ni miroljubivi, ni mirni, ni laki za saradnju. Do te mere su svađalački nastrojeni i samoživi, pohlepni i slavoljubivi baš kao i ljudi, da je teško shvatiti kako uopšte nalaze hranu i uspevaju da se održe, a posebno kako, pored pravljenja gnezda i jazbina, čišćenja krzna i perja, oštrenja kljuna i zuba, ostavljanja hrane i njenog čuvanja, još dospeju da se razmnožavaju. I, opet, povrh svega, nađu vremena za svađe, i samo povremeno ugrabe vreme za ljubav i smrt.

Kako se noć približavala, tako je jedna vrsta odlazila a druga dolazila, menjajući radnike u strukturi sveta. Sa smrkavanjem i sumrakom počele su da vladaju ptice noćobdije, mršavi, tihi lovci i podmukli hvatači, ubice što komadaju i ubice što se obrušavaj u na svoj plen. Sve su one kliktale i kričale svaka na svoj način, već prema svojoj vrsti. Među drvećem šišmiši su lepršali u mirnom letu sličnom kretanju klatna; glasići im behu tanki, visoki i oštri, a zubi prodorni. Doneli su sa sobom noćnu drhtavicu i navukli zavesu noći, tako da su se sada videle zvezde. Toliko života je bilo unaokolo, prijatelj i neprijatelj jedan uz drugog, da je Lanselot, sam i usamljen u svom srcu, tamneo i drhtao, i za njega zvezde kao da nisu blistale. Bilo je to novo, čudno osećanje, jer za usamljenost nije znao još od smrti kraljice Elene, kad je morao da se snađe i živi bez ljubavi. Ponovo je uzdrhtao hladnoćom koju svako prepoznaje kao znak da veštica prolazi, dok se oko nje vitlaju talasi magije. Ser Lanselot prekrsti prste obe ruke i ovlaži usne za očenaš — ako ustreba. Znao je da veštica mora biti blizu, jer noćno pleme očas nestade ili se

ukoči u nepokretnu nevidljivost, a onda se začu bat koraka koji se približavaju i umilan glas kako peva:

Ne budi se, ljubavi moja, još nije dan.
Ova noć nikad neće proći
Ljubavi moja ova noć neće proći,
nikad neće proći.

Pesma prestade. Devojka se primicala u sumračnoj izmaglici.

— Gospodaru, reče mu, čula sam da dozivaš.

— Nisam zvao, gospo.

— Čula sam usamljenost.

— Nisam zvao, ponovi on.

Ona sede kraj njega.

— Osetio sam čaroliju, kao mreškanje uma, reče on. Jesi li čarobnica?

— Ja sam ono što ser Lanselot želi da budem.

— Ti znaš kako se zovem?

— Znam to ime bolje nego ijedno drugo među imenima. Bolje i od imena kraljice Đinevre.

On se trže kao konj na koga su navalile muve. Ruke mu se ohladiše.

— Kakvu moć ona ima nad tobom? upita ga.

— Moć kraljice kojoj je posvećeno moje viteštvo.

— A tvoje srce? Da li je ono posvećeno?

— Moje srce je samo mala mašina za pumpanje, gospo, reče on sumorno. Moje srce ostaje na svom mestu i radi svoj posao. Slušao sam o srcima koja napuštaju svoja mesta i lutaju cvileći kao što deca beže iz škole, o srcima koja se slamaju, o srcima koja žude, smeju se, igraju, o željnim i usamljenim orcima. Možda takva srca i postoje. Ali, moje je srce spora, sigurna pumpa. U borbi žuri da mi pruži ono što mi je potrebno. Nikad ne govori. Nikad ne drhti. Moje srce je posvećeno samo mom zadatku.

— Možda ga ne osluškuješ, reče devojka. Čula sam ga iz daljine kako kaže da je tvoje lutanje završeno i da ti je put ka Đinevri otvoren.

— Onda mu moram očitati bukvicu. Ne želim ni da moj nožni prst govori iza mojih leđa, a nekmoli srce. Gospo, šta si namislila, zašto brbljaš s mojim srcem poput sluškinje na bunaru? Ko si ti? I šta hoćeš od mene? Ako si čarobnica, tvoja veština ti je sigurno već rekla da su moji prsti prekršteni.

— Da li si me ikada video?

On se naže i gledaše je u tmini koja postajaše sve gušća.

— Ne. Ne sećam te se.

— Smatraš li da sam lepa?

— Da. Vrlo si lepa, vrlo lepa, ali to može biti i čarolija. Reci mi šta želiš. Glas mu je bio nestrpljiv.

Ona mu priđe sasvim blizu. Toliko blizu, da su joj tamne oči sada bile ogromne, i on vide tamno nebo i zvezde kako se ogledaju u njima. Onda površina uzdrhta od suza njenog napora a zvezde izgubiše oštrinu i on ugleda oblike malih čudovišta kako se kreću po dvostrukom nebu u koje je gledao. Vide raka kako gmiže postrance, isturenih štipaljki, škorpiona s repom koji je udarao levo-desno, i lava i ovna i ribe što idu od jednog sazvežđa do drugog. Znao je da postaje sanjiv.

— Šta vidiš? upita ga ona nežno.

— Znake koje čarobnice koriste za čitanje sudbine.

— Dobro. A sada ćeš videti svoju sudbinu.

Oči joj postadoše nemirne kao jezero tamne vode, i na dnu se uobliči lice i stade se kretati ka površini postajući sve jasnije — čisto, kao izvajano lice, duboko usečene brade, hladnih očiju, pažljivih očiju, usana jakih i punih ali pri uglovima uzdrhtalih od zabave. Onda jedan kapak na čas zadrhta, usne se rastvoriše kao u šapatu, a lice postade hladno, kao naslikano, samo predstava o liku a ne lik sam. Hladne oči behu oči statue, obrve divno zasvođene.

— Vidiš jedno lice, reče nežno glas.

— Vidim.

— Prepoznaješ ga?

— Da.

— Da li je jasno?

— Veoma.

Dahtala je od napora.

— Gledaj pažljivo, gospodine. To je tvoja sudbina, za ceo život, tvoja ljubav, tvoja jedina ljubav.

— To ne može biti.

— Jeste. Ja se zahvaljujem vazduhu, vatri i vodi, dobrim pomagačima. Sad možeš da se povratiš od gledanja. To je utvrđeno za sva vremena i ne može se promeniti. Postao si moj muž, ljubavnik, rob. Vrati se iz začaranosti moj ljubljeni.

— Mislim da nikad nisam ni bio začaran, moja gospo.

— To uvek tako posle izgleda. Možda se nećeš setiti šta si video, ali ja znam da si video moje lice i da si moj.

Sad je Lanselot pogleda oštro i beše ozbiljno zabrinut, jer vide jadnu, mentalno zaostalu devojku kako pokušava da slamčicom pokreće svet. Pitao se da li bi možda bilo bolje da joj povlađuje, da je odvede do sveštenika da istera iz nje demone njenog bezumlja. A onda se seti plećatog patuljka koji ga je učio oružju i mnogo čemu.

„Laž može biti dobra i dragocena stvar“, govorio je patuljak. „Divna, dragocena stvar, koju treba čuvati kao rezervu. Ali nikad nemoj upotrebiti taj dragulj pre nego što iscrpeš istinu. Istina je obična stvar, pri ruci, a laži moraš da izmišljaš i nikad nisi siguran da li su dobre dok ih ne upotrebiš, a onda je suviše kasno.“

Lanselot reče nežno devojci:

— Gospođice, mogao bih se složiti s tobom u pogledu toga što si rekla, ali trenutak mira nije vredan toga. Jednog dana ćeš možda naučiti da praviš velike čarolije, ali sada — pa — malo nekromantije može biti opasna stvar.

Ona skoči na noge:

— Lažeš, viknu. Video si moje lice. Uhvaćen si.

— Ne, gospođice. Nisam video tvoje lice. Video sam kraljicu Đinevru. A to je glupo, jer je nemoguće da bih ikada mogao voleti kraljicu nečasno, i naneti sramotu i ljagu svom prijatelju i kralju, i tako obeščastiti svoje viteštvo.

— Video si moje lice, vikala je devojka. Moja magija je jača od svih koje postoje.

— Tvoja magija je slaba i nesigurna kao novorođeno ždrebe, odgovori Lanselot. Tačno je da si naučila da praviš slike u svojim očima, ali glupe, šašave slike. One će samo učiniti da budeš ismejana. Uspela si da vidim kraljicu Đinevru, na sramnom stubu sa svežnjevima drveta za lomaču, zbog izdaje kralja. Kakva je to glupost? Ni to ti nije bilo dovoljno šašavo, već sam video i sebe u punom oklopu kako me kola sa upregnutim volovima vuku kroz močvaru. Bilo bi to veoma uvredljivo, da nije toliko smešno. Mislim da bi bilo bolje da ideš kući i učiš magiju rada s koncem na pocepanoj košulji. Možda ćeš jednoga dana moći da pođeš u pustolovine, s nekim mladim vitezom o kome se lepo govori.

Devojka je bila čudno mirna, i posle kratke pauze on reče:

— Žao mi je što vređam tvoja osećanja, draga moja. A sada, moram ići. Obećao sam da ću biti na dvoru kralja Artura o Duhovima, a taj se trenutak približava. Ima li nešto što mogu učiniti za tebe pre nego što krenem? Neku sitnu uslugu?

Ona mu priđe i progovori šapćući, dok su joj beonjače svetlucale na mesečini i činile da izgleda slepa:

— Da, moj gospodaru, odgovori mu. Ima jedna mala usluga, koju mi možeš učiniti.

— Reci, učiniću.

— Ovde u blizini ima jedna kapela nazvana Opasnom. U njoj je mrtvački kovčeg s mrtvim vitezom uvijenim u pokrov, a kraj njega je mač. Čuvaju ga duhovi i strašna čudovišta. Donesi mi taj mač, ako možeš.

— Kako ću naći to mesto po mraku?

— Nije daleko. Idi stazom, dok ne ugledaš svetlost. Čekaću te ovde.

Lanselot se teturao po mraku, i bio vrlo tužan zbog nje. Našao je svetlost — sveću koja je gorela u maloj kolibi — a koliba je imala grubi krst na vratima. Unutra, telo beše pokriveno platnom, a po zidovima, dečjom rukom, behu islikana groteskna lica. Pokraj tela, pod pokrovom, ležaše drveni mač. Ser Lanselot se saže i podiže

pokrov toliko, da vide da je to bila krpena lutka u čovečijoj odeći. U srcu mu beše veoma teško, kad se konačno vratio devojci.

Ona se u međuvremenu premestila na čistinu, i lice joj na bledoj mesečini izgledaše i divlje i detinjasto.

— Jesi li doneo mač? upita ga.

— Da, gospo moja.

— Daj mi ga.

— Nije na mestu da dama nosi mač.

— Ha, izmakao si mi. Da si mi ga dao, nikada više ne bi video Đinevru.

On joj dobaci štap sa privezanim krstom, umesto drške.

— Daj mi nešto za uspomenu, gospodine, reče mu ona.

— Šta želiš?

— Poljubac, čuvaću ga. Ona se pomeri ka njemu kao da hoda u snu, licem na gore, usana rastavljenih, i on je lepo mogao čuti kako joj srce bije.

A onda se nešto pokrete, i neki duboki instinkt borca natera ga da je ščepa za članak ruke i istrgne dugi vitak nož iz njenih prstiju.

Ona zari lice u šake i zaplaka.

— Zašto si želela da me ubiješ? Nisam ti ništa nažao učinio.

— Izgubljena sam, reče ona. Bio bi moj i niko drugi te ne bi imao. A sad, ser Lanselote, kažem ti, volela sam te punih sedam godina, ali nijedna žena neće zadobiti tvoju ljubav sem kraljice Đinevre. Ne mogu se radovati što je tvoje telo živo, za mene nema radosti na ovom svetu sem želje da imam tvoje telo mrtvo. Samo tako mogla sam te imati i ljubiti do mile volje, uprkos kraljici Đinevri.

Kralj Artur je na Duhove održao skup na dvoru u Vinčesteru, tom starom kraljevskom gradu u milosti i volji i Bogu i sveštenstvu, jer je bio sedište i grob mnogih kraljeva. Putevi su bili zakrčeni ljudima koji su žudno hrlili, vitezima koji su se vraćali da ispričaju svoje doživljaje, biskupima, sveštenicima, kaluđerima i pobeđenima koji su bili vezani zakletvom, zarobljenicima časti. Na Ičenskoj reci na putu iz Solenta i sa mora, male lađe donosile su

raznovrsne školjke, zmijuljice, ostrige, pljosnatice ribe i morske pastrmke, dok su dereglije pune bačvi kitovog ulja i vina prilazile nošene plimom. Volovi su ričući hodali do ražnja na sopstvenim udovima, dok su guske, labudovi, ovce i svinje čekale na red u kavezima. Na svim kućama behu istaknute zastave od obojenih tkanina, trake u veselim bojama na prozoru slavile su, svaka na svoj način, festival, a oni koji nisu ni to imali, privezali su iznad vrata grančice bora i lovora.

U velikoj trpezariji dvorca na bregu kralj je sedeo visoko, a kraj njega, malo niže, lepa elita bratstva Okruglog stola, plemenita i ukrašena skoro koliko i kraljevi, dok je za drugim, jednostavnijim stolovima sedeo narod, zbijeno kao prsti u tesnoj cipeli.

A onda, dok se mast sa blistavog mesa slivala niz stolove, bio je običaj da poraženi slave dela onih koji su ih pobedili, dok bi pobednik saginjao glavu ne slažući se sa sopstvenom veličinom, odbacujući komplimente blagim odmahivanjem ruke. I kao što, kad izbiju u javnost, gresi koje okajavamo dobijaju veličinu koju ne zaslužuju, i mali gresi rastu a još manji se rađaju, tako su oni vitezi koji su još nedavno molili za milost sad mogli eksploatisati hrabre i milosrdne preko svake granice razumne zahvalnosti za živote koji im behu podareni, u iščekivanju neke male pažnje.

To niko nije mogao reći za Lanselota, koji je oborene glave sedeo u svojoj stolici, zlatom označenoj, za Okruglim stolom. Neki su govorili da on klima glavom kao da drema, jer dokazi njegove veličine behu brojni i monotoni, a nabrajanja njegovih pobeda trajala su više sati. Lanselotova neokaljana slava narasla je toliko da su ljudi smatrali posebnom čašću da budu od njega pobeđeni; čak je i to bila neka čast. A pošto beše dobio mnoge bitke, moguće je da su i vitezi koje nikad nije video tvrdili da ih je pobedio. Bio je to način da se za trenutak privuče pažnja. I dok je dremuckao i želeo da je na nekom drugom mestu, slušao je o svojim delima u tako preteranom iskrivljavanju da ih nije mogao prepoznati, a neke sjajne pustolovine, ranije prepisivane drugim ljudima, sad behu sveže obojene i iznete na sjajnu gomilu kao njegove. Postoji jedno počasno mesto koje van domašaja zavisi, gde onaj što na njemu sedi prestaje da bude čovek i postaje sabiralište želja i čežnji celog sveta; mesto najčešće rezervisano za mrtvoga, koji ni hvalu ni nagradu više

ne očekuje, ali u to vreme ser Lanselot beše to mesto zaposeo bez pogovora. Nejasno je čuo kako njegovu snagu upoređuju sa slonovskom, žestinu sa lavovskom, brzinu sa jelenjom, inteligenciju s lisičjom, lepotu sa zvezdama, pravednost sa Solomonovom, strogu čestitost sa svetim Mihailom, bezazlenost sa novorođenim jagnjetom; njegov ratnički inventar beše takav da bi i arhanđela Gavrila nagnao da digne glavu. Ponekad bi gosti usred zalogaja zastali da bolje čuju, a čovek koji pritom prosu meteglin namršti se.

Artur je na svom podijumu sedeo vrlo mirno i nije se igrao svojim hlebom. Kraj njega je sedela divna Đinevra, još uvek kao sopstvena naslikana statua. Samo su njene unutarnje oči odavale njene lutajuće misli. Lanselot je proučavao otvorene stranice svojih ruku — nevelikih ruku, nežnih tamo gde nisu bile čvornovate i pune ožiljaka od starih rana. Ruke su mu bile fine, nežne, vrlo bele kože, zaštićene mekom kožnom postavom pancirnih rukavica.

Velika trpezarija nije bila tiha, jer nisu svi slušali. Svuda je odjekivalo kretanje onih koji su ulazili i izlazili, onih koji su raznosili velike pladnje s mesom i korpe s hlebom, okrugle i plitke kao činije. A bilo je i nemirnih koji nisu mogli mirno sedeti, dok su drugi pod pritiskom polusažvakanog mesa i čitavih poplava i potoka medovine i piva, osećali učestalu potrebu za izlascima iz dvorane i ponovnim ulascima.

Lanselot je iscrpeo temu svojih ruku i kliznuo pogledom niz dugu prostoriju, posmatrajući kretanje unaokolo skoro sasvim sklopljenih očiju, tako da nije mogao videti lica. Mislio je o tome kako svakog prepoznaje po držanju. Vitezi, u dugim odeždama koje su brisale pod, lagano su se kretali i mislili da im noge jedva dodiruju tle, pošto im telo beše oslobođeno teških gvozdenih oklopa. Noge su im bile čvrste, duge i vitke, jer, kao konjanici, nisu imali prilike da ih formiraju hodanjem. Gospe u dugim suknjama kretale su se kao voda kad teče, ali to je bilo naučeno i smišljeno: mladim devojčicama su šibani gležnjevi, dok su im ramena pričvršćivana unazad bodljikavim oglavima, a glavu im je držala visoko i pravo neudobna ogrlica od pletene vrbe ili, za zaboravne, od pletene bodljikave žice. Nije lako držati glavu visoko i ponosito kao labud, ni hodati kao što voda teče, dok od devojčice postaje dvorkinja. Ali i vitezi i dame su podešavali ovoj hod prema odeći, jer

i njihanje i ritam dugih haljina govori o načinu njihovog hoda. Nije neophodno pažljivo posmatrati roba ili kmeta; njegova ramena su široka i povijena od nošenja tereta, noge kratke, debele i povijene, stopala široka i unakažena, čitava figura lagano izlomljena pod teretom. U trpezariji je posluga, pod teretom, hodala sporim korakom volova, ili je gmizala poput rakova, postajući nervozna i očajna kad joj je teret bio uklonjen.

Prekid u recitovanju njegovih vrlina konačno privuče Lanselotovu pažnju. Vitez koji je pokušao da ga ubije pod drvetom upravo je završio, i između klupa se dizao ser Kej. Ser Lanselot je mogao čuti njegov glas još pre no što je progovorio, kako podvige nabraja kao listove, džakove i bačve. Pre no što je njegov prijatelj mogao stići do središta trpezarije, ser Lanselot skoči na noge i priđe platformi.

— Moj gospodaru kralju, reče on. Oprosti mi što te molim da izađem. Jedna stara rana mi se otvorila.

Artur mu se nasmeši:

— I ja imam sličnu staru ranu, odgovori mu. Hajdemo zajedno. Možda ćeš doći u sobu u kuli kad završimo s ranama.

I Artur dade znak da trube zaključe skup, a stražarima da raščiste prostoriju.

Kameno stepenište koje je vodilo ka kraljevoj odaji bilo je u najdebljem zidu kružne kule tvrđave. U kratkim razmacima po jedna divlja puškarnica, i dugi prorez za strele probijen pod pravim uglom, pružali su izvrstan pogled na grad dole.

Nijedan oružani stražar nije čuvao ovo stepenište. Čuvari koji su stražarili dole propustiše ser Lanselota da prođe. Kraljeva soba beše okrugla, horizontalni isečak kule, bez prozora sem proreza za strele, a ulazilo se kroz uska lučna vrata. Bila je popunjena razbacanim nameštajem, obložena sitom. Široka postelja, a u podnožju hrastova škrinja, klupa kraj kamina i nekoliko stolica sačinjavali su sav nameštaj. Ali grubi kamen kule bio je premalterisan i oslikan svečanim figurama ljudi i anđela kako hodaju s rukom u ruci. Dve sveće i vatra iz kamina predstavljali su jedino osvetljenje.

Kad Lanselot uđe, kraljica se diže sa klupe kraj vatre i reče:

— Povući ću se, moja gospodo.

— Ne, ostani, reče Artur.

— Ostani, reče Lanselot.

Kralj je, udobno zavaljen, ležao na krevetu. Njegove gole noge izvirivale su ispod duge, šafranovo žute odežde, i milovale jedna drugu, prstiju povijenih na dole.

Kraljica izgledaše divno pri svetlosti plamena, u vitkim naborima zelenog somota. Na uglovima usana nosila je svoj uobičajeni osmeh prikrivenog zadovoljstva, a njene smele zlatne oči bile su iste boje kao i kosa joj. Čudno je bilo što vitke obrve i trepavice behu tamne. Bilo je to od sredstva koje joj je u maloj flašici doneo iz daleka neki lutajući vitez.

— Kako se držiš? upita Artur.

— Ne baš dobro, moj gospodaru. Ovo je teže od pustolovina.

— Jesu li zaista uradio sve te stvari koje kažu da si uradio?

Lanselot se zakikota.

— Pošteno da kažem, ne znam. Sasvim drugačije zvuči kad se o tome govori. A većina ljudi smatra za potrebno da još malo i začini. Ako se ja sećam da sam skočio osam stopa, oni kažu pedeset, a — iskreno govoreći — uopšte se ne sećam nekolicine divova.

Kraljica mu napravi mesto pored sebe na klupi kraj kamina, i on sede leđima okrenut plamenu.

Đinevra progovori:

— Gospođica, kako joj beše ime, govorila je o lepim kraljicama čarobnicama, ali je bila tako uzbuđena da su joj reči preskakale jedna drugu. Nisam razabrala šta se desilo.

Lanselot nemirno skrenu pogled.

— Znaš kako se devojke lako uzbuđuju, odvrati on. Malo nekromantije na pašnjaku.

— Ali, ona je naročito naglasila da su to bile kraljice.

— Moja gospo, mislim da su za nju sve žene kraljice. To je kao sa divovima — čini priču bogatijom.

— Onda, nisu bile kraljice?

— Pa, što se toga tiče, kad dođeš u polje magije, tamo su sve same kraljice ili bar misle da su to. Kad sledeći put bude pričala, i ta mala devojka će biti kraljica. Ja mislim, gospodaru, da toga ima

suviše. Loš je to znak, izvestan nemir, kad ljudi veruju u proricanje sudbine i takve stvari. Možda bi trebalo da imamo zakon protiv toga.

— Imamo, odgovori Artur, ali nije u svetovnim rukama. Crkva brine o tim stvarima.

— Da, ali neki ženski manastiri to naročito vole.

— Pa, moraću pustiti bubu u biskupovo uvo.

Kraljica onda primeti:

— Čujem da si spasavao devojke na desetke. Ona pritisnu prst na njegovu mišicu, i oštar val prostruja kroz njegovo telo. Usta mu se u čudu otvoriše zbog šupljeg bola koji je potiskivao nagore njegova rebra i skraćivao mu dah.

Posle kraćeg zastoja, ona nastavi:

— Koliko devojaka si spasao?

Usta su mu bila suva.

— Naravno, bilo ih je nekoliko, gospođo.

Uvek ih bude.

— I sve su vodile ljubav s tobom?

— To nisu, gospođo. Od toga me ti štitiš.

— Ja?

— Da, pošto sam se s dozvolom svog gospodara zakleo da ću ti služiti celog života i da ću ti se udvarati na viteški način, zaštićen sam od gospođica tvojim imenom.

— A želiš li da budeš zaštićen?

— Da, moja gospo. Ja sam borac. Nemam ni vremena ni sklonosti za bilo koju drugu ljubav. Nadam se da ti to odgovara, moja gospo. Poslao sam ti mnogo zarobljenika, da mole za tvoju milost.

— Nikad još nisam video takvu žetvu zarobljenika, reče Artur. Mora da si ispraznio čitave krajeve.

Đinevra ga ponovo dotaknu po ruci, i pogledavši ga postrance svojim zlatnim očima uhvati grč koji ga je tresao.

— Dok smo kod te teme, hoću da pomenem jednu gospu koju nisi spasao. Kad sam je videla, bila je bezglava lešina, u ne baš dobrom stanju, a čovek koji je doneo bio je upola pomahnitao.

— Stid me je zbog toga, reče Lanselot. Bila je pod mojom zaštitom, a ja je nisam spasao. Verujem da sam na svoju sramotu naterao tog čoveka da je nosi. Žao mi je. Nadam se da si ga oslobodila tog tereta.

— Uopšte ne, odgovori ona. Htela sam da ode što pre, jer je lešina strašno zaudarala. Poslala sam ga s njegovim teretom kod pape. Njegova prijateljica se neće popraviti na putu. A ako se njegov gubitak interesovanja za dame nastavi, još može postati i sveti čovek, pustinjak ili nešto slično, ukoliko nije manijak.

Kralj se podiže, oslonivši se na lakat.

— Moraćemo izgraditi neki sistem, reče on. Pravila pustolovina su suviše labava, i pitam se koliko dugo možemo ostaviti pravdu u rukama ljudi koji su i sami nepouzdani. Ne mislim na tebe, prijatelju. Ali, doći će možda vreme kada će kruni biti neophodni organizacija i red.

Kraljica se diže.

— Gospodo moja, hoćete li mi dozvoliti da vas sada napustim? Znam da ćete pričati o krupnim stvarima, koje su strane i možda zamorne za ženske uši.

Kralj odgovori:

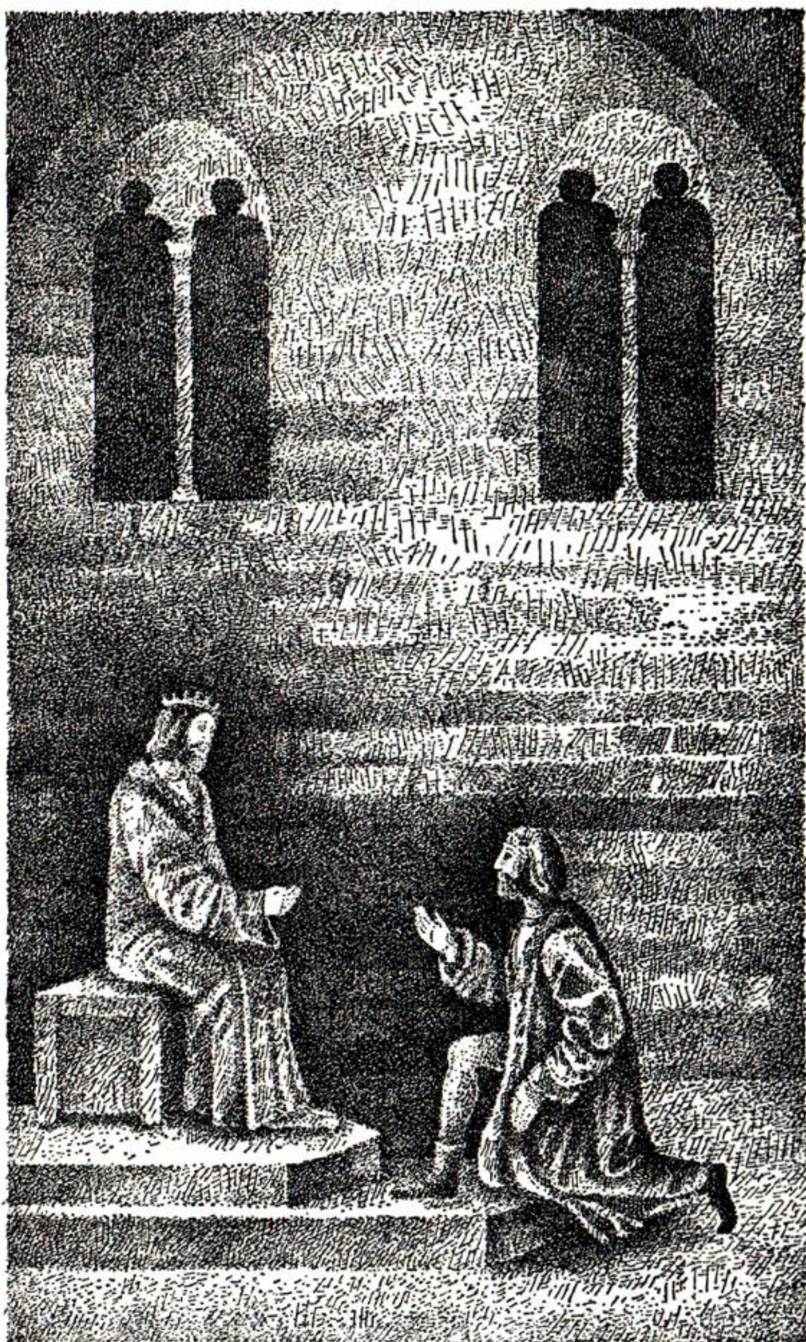
— Naravno, gospo moja, idi, odmori se.

— Ne, sire. Ne mislim na odmor. Ako ne dam nacrt za vez, moje dame neće imati šta da rade sutra.

— Ali, gozba još traje, draga moja.

— Volim da im dam po nešto za svaki dan, moj gospodaru. One su lenje, a neke od njih su tako neozbiljne da za jedan dan zaborave kako se udeva konac u iglu. Izvinite me, moja gospodo.

Ona brzo izađe iz sobe ponositim i moćnim korakom, a vetrić koji je napravila u mirnom vazduhu donese Lanselotu čudan miris, parfem koji mu raznese drhtavo uzbuđenje kroz celo telo. Bio je to miris koji nije poznavao, a nije ni mogao, jer je to bio Đinevrin vlastiti miris, miris njene sopstvene puti.

I dok je prolazila kroz vrata i silazila niz stepenice, on vide sebe kako skače i prati je, iako se nije ni pomerio. A kad je izašla, soba beše mračna i sav sjaj iz nje nestade, a ser Lanselot se oseti do suza umornim i iscrpljenim.

— Kakva kraljica, reče Artur nežno. A tek kakva žena! Merlin je bio sa mnom kad sam je odabrao. Pokušao je da me odgovori, svojim uobičajenim sudbinskim proročanstvima. Bio je to jedan od malobrojnih slučajeva kad se nisam složio s njim. Pa, moj izbor je pokazao da on nije uvek bio u pravu.

— Kakva kraljica, reče Artur nežno. A tek kakva žena! Merlin je bio sa mnom kad sam je odabrao. Pokušao je da me odgovori, svojim uobičajenim sudbinskim proročanstvima. Bio je to jedan od malobrojnih slučajeva kad se nisam složio s njim. Pa, moj izbor je pokazao da on nije uvek bio u pravu.

Ona je pokazala svetu kakva kraljica treba da bude. Sve druge žene gube sjaj kad je ona prisutna.

Lanselot reče:

— Da, moj gospodaru.

Iz nepoznatog razloga, sem možda zbog neumerene dosade u toku gozbe, on se oseti izgubljenim i hladni nož usamljenosti ubode ga u srce.

Kralj se kikotao:

— To je ženski izgovor, da njihovi gospodari imaju nešto važno da pričaju, kad se u stvari one dosađuju s nama. I, nadam se da istina nikad neće ni biti izrečena. Hej, pa ti izgledaš loše, moj prijatelju. Imaš li groznicu? Jesi li zbilja mislio na staru ranu, kad si rekao da ti se otvorila?

— Ne. Rana je bila ono što si i mislio, moj gospodaru. Ali istina je da ja mogu da se borim, putujem, živim samo na kupinama, ponovo se borim i ne spavam, i da opet budem svež i žestok, ali da sedim mirno na gozbi o Duhovima, to me smrtno zamara.

Artur odgovori:

— Vidim. Pričaćemo o zdravlju naše kraljevine nekom drugom prilikom. Pođi sad na počinak. Jesi li na svom starom mestu?

— Ne. Sad imam bolje. Ser Kej je iselio petoricu vitezova iz prekrasnih gospodskih soba iznad severne kapije. Učinio mi je to iz

zahvalnosti za jedan doživljaj o kome ćemo, Bog nam pomogao, morati slušati sutra. Prihvatam tvoju dozvolu da se udaljim, moj gospodaru.

I Lanselot kleče i uze kraljevu voljenu ruku u obe svoje i poljubi je.

— Laku noć, moj gospodaru, moj prijatelju, reče, i slepo se otetura iz sobe i pipaše put niz zavojito stepenište pored proreza za strele.

Kad je stigao do sledećeg platoa, Đinevra ćuteći izađe iz mračnog prolaza. Mogao je videti na slaboj svetlosti koja se provlačila kroz prorez za strele. Uze ga za ruku i povede ga u svoju mračnu sobu, te zatvori hrastova vrata.

— Čudna stvar se desila, reče mu ona nežno. Kad sam vas napustila, mislila sam da me pratiš. Bila sam toliko sigurna u to, da se čak nisam ni okrenula da to proverim. Bio si iza mene. A kad sam stigla do svojih vrata, rekoh ti laku noć, tako sam sigurna bila da si tu.

On je mogao videti njene obrise u tami i mirisati miris koji je bila ona:

— Gospo moja, reče. Kad si otišla iz sobe, video sam sebe kako te pratim, kao da sam bio neko drugi koga gledam.

Njihova tela se spojiše kao da se klopka zatvorila. Usne im se sretoše i progutaše jedne druge. Srca im ludo udarahu o zidove rebara kao da će iskočiti, dok njihov uzdržani dah ne eksplodira a Lanselot, u vrtoglavici, nađe vrata i otetura se do stepenica. Plakao je gorko.

I tako u to vreme Lanselot imađaše veće ime od bilo kog drugog viteza na svetu, i beše najviše slavljen i od ljudi visokog i od ljudi niskog roda.

I tu se završava priča o ser Lanselotu od Jezera.

KRAJ